

การศึกษาและพัฒนาเครื่องแต่งกายไทยทรงดำเพื่อธุรกิจชุมชน : กรณีศึกษา จังหวัดสุพรรณบุรี

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานวัตกรรมการออกแบบ

พฤษภาคม 2553

การศึกษาและพัฒนาเครื่องแต่งกายไทยทรงดำเพื่อธุรกิจชุมชน : กรณีศึกษา จังหวัดสุพรรณบุรี

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานวัตกรรมการออกแบบ

พฤษภาคม 2553

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การศึกษาและพัฒนาเครื่องแต่งกายไทยทรงดำเพื่อธุรกิจชุมชน : กรณีศึกษา จังหวัดสุพรรณบุรี

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานวัตกรรมการออกแบบ
พฤษภาคม 2553

ธีรยุทธ์ มุลละออง. (2554). *โครงการศึกษาและพัฒนาเครื่องแต่งกายไทยทรงคำสู่ธุรกิจชุมชน* :

กรณีศึกษา จังหวัดสุพรรณบุรี. ปริญญาโท ศป.ม. (นวัตกรรมการออกแบบ). กรุงเทพฯ:

บัณฑิตมหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการควบคุม:

รองศาสตราจารย์พัฑฒ์ ศุภเศรษฐศิริ, ผู้ช่วยศาสตราจารย์สินีนาถ เลิศไพโรวัน.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ศึกษาและพัฒนาเครื่องแต่งกายไทยทรงคำสู่ธุรกิจชุมชน เพื่อเป็นการอนุรักษ์การแต่งกายประจำของชาวไทยทรงคำที่กำลังถูกกลืนหายไปกับสังคมปัจจุบันที่กำลังพัฒนาไปอย่างไม่หยุดยั้ง การออกแบบเครื่องแต่งกายไทยทรงคำนี้จึงเป็นส่วนหนึ่งที่จะสามารถดำรงไว้ให้อยู่กับสังคมที่เปลี่ยนแปลงได้อย่างกลมกลืนกับยุคสมัย ทั้งยังได้สร้างรายได้ให้กับกลุ่มตรีแม่บ้านในชุมชนให้เกิดรายได้พร้อมทั้งยังเป็นการอนุรักษ์ไปได้อีกทางหนึ่ง ผู้วิจัยจึงได้นำเอาแนวคิดนี้มาพัฒนาชุดไทยทรงคำที่มีอยู่ในท้องตลาด จากความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญนำข้อมูลดังกล่าวมาเป็นแนวคิดในการออกแบบ และพัฒนาเครื่องแต่งกายไทยทรงคำ

สภาพสังคมในปัจจุบันเปลี่ยนแปลงไปตามยุคตามสมัย การแข่งขันในสังคมมากขึ้นส่งผลกระทบให้ศิลปวัฒนธรรมด้านการแต่งกายเลือนน้อยลงไปทุกที หนุ่มสาวชาวไทยทรงคำไม่นิยมที่จะใส่ชุดประจำท้องถิ่น เพราะทุกคนถูกสื่อทางสังคมต่างๆครอบงำให้หันไปนิยมแฟชั่น ในยุคที่ทันสมัย ซึ่งผู้วิจัยจึงได้เล็งเห็นว่า การศึกษาศิลปวัฒนธรรมหัตถกรรมไทยทรงคำเพื่อพัฒนาเครื่องแต่งกายไทยทรงคำประยุกต์ เพื่อให้สามารถดำรงอยู่และสามารถสวมใส่ให้เข้ากับสภาพทางสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปได้ อย่างกลมกลืน โดยที่ยังคงความเป็นเอกลักษณ์การแต่งกายของชาวไทยทรงคำได้ดี ผู้วิจัยได้ศึกษาและพัฒนาเครื่องแต่งกายไทยทรงคำสู่ธุรกิจชุมชนตามรูปแบบการวิจัยเชิงพรรณนา ผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง(Purposive) โดยผู้เชี่ยวชาญจากแบบร่างการออกแบบเครื่องแต่งกายสตรี ของ โกลด์เด็น มีน (Golden Mean) โดยเน้นการสร้างงานแบบอัตราส่วนที่เหมาะสม 5:8 ที่เป็นการออกแบบที่ได้มาตรฐานส่วนที่สมส่วนพอดีได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวาง โดยการปรับปรุงแบบตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ แล้วทำการผลิตชุดไทยทรงคำเพื่อนำไปสอบถามความพึงพอใจของผู้สวมใส่

ผลการวิจัยพบว่าการศึกษาและพัฒนาเครื่องแต่งกายไทยทรงคำสู่ธุรกิจชุมชน ได้นำแนวคิดการออกแบบที่สมดุลปกติ และสมดุลไม่ปกติ โดยได้นำเอาหลักการความงดงามเข้ามาช่วยในการออกแบบมีทั้งหมด ซึ่งจะสามารถดึงดูดความน่าสนใจของกลุ่มผู้สวมใส่ให้เกิดความน่าซื้อ น่าสวมใส่เพื่อนำไปสู่การอนุรักษ์วัฒนธรรมการแต่งกายไทยทรงคำให้สามารถดำรงอยู่ในสังคมได้อย่างลงตัว

STUDY AND DEVELOPMENT OF THAI SONG DUM CLOTHS FOR COMMUNITY
BUSINESS: A CASE STUDY OF SUPHANBURI PROVINCE

Presented in Partial Fulfillment of the Requirements for the
Master of Education Degree in Design Innovation
at Srinakharinwirot University

May 2011

Thirayuth Moonla-ong. (2011). *Study and development of Thai Song Dum Cloths for community business A cas study of Suphanburi Province*. Master thesis, M.F.A. (Design Innovation). Bangkok; Graduate School, Srinakharinwirot University. Advisor Committee: Assoc.Prof. Prit Supasetsiri, Asst.Prof. Sineenart Laedpriwan.

The purpose of this research is study and develop “ Thai Song Dum” dressing thru local business case study for the a traditional dressing of the thai song dum people which is disappear in fast changing social . This design for the “Thai Song Dum” is to keep Thai Song Dum dressing to be existing in fast changing social and also be harmonized with current era. Moreover still produce income to local housewife in the community and treat as conservative way.

At present with fast changing social and highly competitiveness impact to Thai song dum teenagers to dressing in conventional ways. The modern medias have been colonized their cultures which researcher found that the thai song dum culture need to be conserved by adapt the modernized thru their dressing which can use as everyday life and can be treated as another good conservative approach.

Researcher bring the idea of thai song dum dressing from the local market by select purposive sample groups from expertises female designer of Golden Mean by using balance ratio 5:8 as standard design which be recognize broad widen by adept comment from expertise to produce the dress and distribute to people for there feedback.

From the result found that using the balance pattern and unbalance pattern and adding beautiful principle to help design product to be attract people to purchase and wearing where as treat as conservative way.

ประกาศคุณูปการ

ปริญญาานิพนธ์นี้สำเร็จได้ด้วยดีเป็นเพราะผู้วิจัยได้รับความกรุณาอย่างยิ่ง จากรองศาสตราจารย์พฤษณี สุภเศรษฐศิริ ประธานกรรมการควบคุมปริญญาานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์สินีนาถ เลิศไพรวัง กรรมการควบคุมปริญญาานิพนธ์ ท่านทั้งสองได้เสียสละเวลาอันมีค่าเพื่อให้คำปรึกษาแนะนำในการจัดทำงานวิจัยนี้ทุกขั้นตอน อีกทั้งทำให้ผู้วิจัยได้รับประสบการณ์ในการทำงานวิจัยรับรู้ถึงปัญหาขนบธรรมเนียมประเพณีไทยตรงคำว่ามีความเป็นมาอย่างไร และรู้ถึงคุณค่าของงานวิจัยที่จะช่วยให้การทำงานในด้านออกแบบเครื่องแต่งกายในเชิงอนุรักษ์ ให้คงอยู่ในประเทศให้มีคุณค่ามากขึ้น ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

นอกจากนี้ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ทุกท่าน ที่ให้ความรู้แก่ผู้วิจัยในการศึกษาตามหลักสูตรนวัตกรรมการออกแบบ ทำให้ผู้วิจัยเกิดความรู้ในการนำมาประยุกต์ใช้ในการทำปริญญาานิพนธ์ และได้เรียนรู้กระบวนการวิจัยได้อย่างถูกต้อง สามารถนำไปพัฒนาในกระบวนการทำงานวิจัยอื่นๆ ได้ต่อไปในอนาคต

ท้ายสุดผู้วิจัยขอขอบพระคุณ พ่อ แม่ พี่ น้อง ครู อาจารย์ที่ทางมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทาและเพื่อนๆที่ทำงาน และที่เรียนปริญญาโททุกคนที่ให้การกำลังใจผู้วิจัยจนฟันฝ่าอุปสรรคทั้งหลายตลอดระยะเวลาที่ศึกษาและทำงานวิจัยจนสำเร็จลุล่วงไปด้วยดีขอขอบคุณทุกคนมา ณ ที่นี้

ธีรยุทธ์ มุลละออง

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ปัญหาและความสำคัญของปัญหา	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย	4
ความสำคัญของการวิจัย	4
ขอบเขตของการวิจัย	5
กรอบแนวความคิด	5
นิยามศัพท์เฉพาะ	5
กรอบแนวคิดงานวิจัย	5
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	7
ผ้าไทยทรงคำ	7
ประวัติความเป็นมาของไทยทรงคำ	16
ชุมชนไทยทรงคำสระยายโสม	19
แฟชั่นและการออกแบบ	29
การกระจายของแฟชั่นเข้าสู่สังคม	32
ผลิตภัณฑ์แฟชั่น (Fashion Products) และธุรกิจแฟชั่น (Fashion Business)	33
การออกแบบผลิตภัณฑ์แฟชั่น	34
การออกแบบแฟชั่น	35
ปัจจัยการออกแบบเสื้อผ้าสตรี	36
ข้อคำนึงในการออกแบบเสื้อผ้า	37
ประเภทเสื้อผ้าที่ใช้ในโอกาสต่าง ๆ	41
หลักในการแต่งกายสตรี	43
สีที่ใช้กับเสื้อผ้า	45
การออกแบบเครื่องแต่งกายสตรี	47
อิทธิพลของสีกับการออกแบบเครื่องแต่งกาย	73
ผ้าไทย	82

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
3	วิธีการดำเนินงานวิจัย 90
การกำหนดประชากรและการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง	90
การศึกษาข้อมูลเบื้องต้น	90
การสร้างแบบสัมภาษณ์	91
การตรวจสอบเครื่องมือ	91
การเก็บรวบรวมข้อมูล	91
การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล	91
4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล 94
วิเคราะห์ข้อมูลเอกสาร ตาราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	94
การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปกรณีศึกษากลุ่มลูกค้าสั่งทำชุดเครื่องแต่งกายไทยทรงดำ ...	96
การวิเคราะห์รูปแบบการออกแบบเครื่องแต่งกายไทยทรงดำที่มีจำหน่ายในปัจจุบัน	97
การพัฒนารูปแบบเครื่องแต่งกายไทยทรงดำ	98
การพัฒนาแนวความคิดและการนำเสนอแบบร่าง	103
การประเมินด้านการออกแบบเครื่องแต่งกายไทยทรงดำ	106
5	สรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะ 108
ความมุ่งหมายของการวิจัย	108
ความสำคัญของการวิจัย	108
สรุปผลการวิจัย	108
อภิปรายผล	109
ข้อเสนอแนะ	110
บรรณานุกรม	111
ภาคผนวก	114
ประวัติย่อผู้วิจัย	126

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 คอเสื้อ ปกเสื้อ	54
2 ลักษณะแขนเสื้อ	57
3 แบบชุดติดกัน	60
4 การแบ่งส่วนอัตราส่วน 5:8	69
5 สมดุลที่ไม่ปกติ	70
6 จุดเด่น	72
7 น้ำหนัก	72
8 กลุ่มลูกคำ	76
9 แบบร่างต้นฉบับ 1	99
10 แบบร่างต้นฉบับ 2	100
11 แบบร่างต้นฉบับ 3	101
12 แบบร่างต้นฉบับ 4	102
13 พัฒนาแบบร่างที่ 1	104
14 ขั้นตอนการผลิต	105
15 การพัฒนาและการใช้จริง	106

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

เสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม หนึ่งในปัจจัยสี่ที่มนุษย์ต้องการเป็นพื้นฐาน นอกเหนือจากอาหาร ยา รักษาโรคและที่อยู่อาศัย มนุษย์ในอดีตใช้ประโยชน์จากเสื้อผ้าในฐานะที่เป็นเครื่องปกปิดร่างกายไม่ให้ดูจืดจางตา เครื่องแต่งกาย เครื่องนุ่งห่มในสมัยก่อนจึงมีลักษณะเรียบง่ายวิวัฒนาการแต่ละยุคที่ผ่านมา ทำให้เสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม ค่อย ๆ กลายเป็นส่วนสำคัญที่บ่งบอกถึงอารยธรรมของมนุษย์ และยังเป็นตัวชี้วัดฐานะความยากดีมีจน รวมทั้งสถานภาพทางสังคม ในปัจจุบันเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม ยังสามารถบอกรสนิยมของผู้สวมใส่และแสดงให้เห็นถึงความสามารถ ในการแผ่ขยายอิทธิพลของอารยธรรมที่เจริญทางวัตถุไปสู่ทั่วทุกพื้นที่ โดยเฉพาะในสังคมเมืองใหญ่ที่ผู้คนต้องรีบเร่งวิ่งตามแฟชั่นเพื่อไม่ให้ตกยุค ส่วนในสังคมชนบท แม้จะอยู่ห่างไกลสื่อต่าง ๆ ก็สามารถแพร่หลายไปทั่วส่งผลกระทบต่อวัฒนธรรมการแต่งกายอยู่ไม่น้อย เกล็ดลักษณะที่เป็นรูปธรรมโดดเด่นให้คนภายนอกรับรู้ได้ทันทีถึงความ เป็นอารยธรรม คือ เสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย

ในประเทศไทยประกอบไปด้วยเชื้อสายหลายเชื้อสายที่ดำรงอยู่ในประเทศไทย เช่น ชาวเขาเผ่าต่างๆ ชาวไทยมุสลิม ชาวไทยเชื้อสายจีน เขมร มอญ พม่า ลาว และไทยทรงดำ เป็นต้น กลุ่มคนพวกนี้จะมีภาษา ค่านิยม ความคิด ความเชื่อทางศาสนา ประเพณี และพิธีกรรมต่างๆ ต่างไปจากคนไทยที่นับถือพุทธศาสนา(งามพิศ สัตย์สงวน,2543: 38) ซึ่งจะอยู่รวมตัวกันเป็นกลุ่มชุมชนทำให้เกิดความเป็นอัตตลักษณ์ของตนเองขึ้น จากการมีภาษา ค่านิยม ความคิด ความเชื่อทางศาสนา ประเพณี และพิธีกรรมต่างๆ ส่งผลต่อวิถีการดำรงชีวิต ซึ่งที่จะเห็นได้ชัดเจนก็คือ การแต่งกาย ที่สามารถบอกรูปร่างหน้าตาของผู้สวมใส่ได้

การแต่งกายของไทยนั้น ภูมิประเทศและดินฟ้าอากาศที่ไม่เหมือนกัน ทำให้การใช้เสื้อผ้าต่างกันไป ผู้ซึ่งอาศัยอยู่ในที่ซึ่งมีอากาศหนาว จำ เป็นต้องใช้ผ้าหนาและเสื้อผ้าหลายชั้น ผู้ที่อยู่ในที่ที่มีอากาศร้อนก็ใช้เสื้อผ้าบางและน้อยชิ้น นอกจากนี้ คนต่างเผ่าก็มีความนิยมแตกต่างกันในด้านการแต่งกาย ในพระราชพงศาวดารรัชกาลที่ ๓ มีข้อความกล่าวว่า ในฤดูหนาวเจ้าทรงเสื้อสีซันเดียว คาดส่านบ้าง แพรสีบ้าง ขุนนางสวมเสื้อ เข็มขาบอดัดแคแพรสี ๒ ชั้นที่ได้รับพระราชทาน เสนาบดีคาดส่านในวันที่ไม่หนาวหรือในฤดูร้อน ผู้ใดสวมเสื้อมาเข้าเฝ้าก็ไม่โปรด สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ ทรงอธิบายว่า “ข้าราชการมาจากบ้านมักเอาเสื้อคลุมมาด้วย ถ้าพระเจ้าแผ่นดินไม่ทรงฉลองพระองค์ก็ต้องถอด หนาวแสนหนาวก็ต้องทนเอา บางคราวกำลังเฝ้าพระเจ้าแผ่นดินทรงเรียกฉลองพระองค์มาสวมก็มี จนเป็นที่สังเกตกันว่าเมื่อไรพระถนหด ข้าราชการก็ดีใจจะได้สวมเสื้อ”

การแต่งกายได้เปลี่ยนไปตามยุคตามสมัย จึงไม่อาจกำหนดให้แน่นอนได้ แต่เข้าใจกันว่าในสมัยสุโขทัย ผู้ชายนุ่ง กางเกงและสวมเสื้อฝ้ายอกแขนสั้น ผู้หญิงนุ่งผ้าถุงและผ้าซิ่นตามความนิยมของแต่ละท้องถิ่น ต่อมาในสมัยอยุธยา ผู้ชายก็ยังนุ่งกางเกง และบางครั้งก็นุ่งผ้าพืนอย่างที่เราเรียกกันว่านุ่งโจงกระเบน คือม้วนชายผ้า นุ่งทั้งสองชายเข้าด้วยกันให้เรียวยาวหางปลากระเบน แล้วเหน็บปลายผ้าที่ม้วนนี้ไว้ที่เอวด้านหลัง (ซึ่งยังเรียกอวัยวะส่วนนั้นของร่างกายว่ากระเบนเหน็บมาจนทุกวันนี้) จึงได้เรียกการนุ่งผ้าแบบนี้ว่า นุ่งโจงกระเบน ส่วนเสื้ออาจมีรูปแบบมากขึ้น เช่น แขนเสื้อยาวและเป็นรูปทรงกระบอก ครั้นถึงสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ความนิยมในการแต่งกายก็เปลี่ยนแปลงไปตามสมัยนิยม ในสมัยนี้มีการติดต่อกับชาวต่างประเทศมากขึ้น (สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน เล่ม 18: 7)

เนื่องจากแต่ละกลุ่มชาติพันธุ์ที่อยู่แต่ละท้องถิ่น จะมีความนิยมในแต่ละถิ่นไม่เหมือนกัน ลักษณะของเครื่องแต่งกายของแต่ละถิ่นจึงมีแบบอย่างต่างกันไปในเรื่องรูปแบบและสีสันทลอดจนลักษณะของผ้าซึ่งเป็นของที่ทำขึ้นใช้เองบ้าง มีมาขายจากต่างเมือง ไทยทรงดำเป็นกลุ่มชาติพันธุ์หนึ่งที่มีเอกลักษณ์การแต่งกายที่โดดเด่นไม่เหมือนใคร และยังมีเครื่องแต่งกายอยู่จนถึงปัจจุบัน ชาวไทยทรงดำนั้นได้อพยพมาจากถิ่นเดิม คือ แถบบริเวณแคว้นสิบสองจุไทย และเข้าสู่ประเทศไทยด้วยเหตุผลทางสงครามหลายครั้ง ตั้งแต่สมัยธนบุรี จนถึงสมัยรัตนโกสินทร์ในสมัยรัชกาลที่ 5 ได้มีการกวาดต้อนครอบครัวไทยทรงดำเข้ามากรุงเทพฯ เป็นรุ่นสุดท้ายในราว พ.ศ.2430 (งามพิศ สัตย์สงวน, 2545) ได้มีการกล่าวถึงการตั้งหลักแหล่งของพวกไทยทรงดำในที่ต่างๆ ไว้ว่า “ไม่ว่าจะเป็นผู้ไทยซ่งดำรุ่นไหนก็ตาม เมื่ออพยพลงมาก็จะมารวมกันอยู่ที่เมืองเพชรบุรีทั้งสิ้น จึงว่าเมืองเพชรบุรีเป็นเมืองแรกที่ผู้ไทยทรงดำเข้ามาอยู่อาศัย และผู้ไทยทรงดำที่มีในหลายจังหวัดขณะนี้ เช่น ที่ราชบุรี สุพรรณบุรี นครปฐม กาญจนบุรี นครสวรรค์ พิจิตร พิษณุโลก ฯลฯ ล้วนแต่เป็นเชื้อชาติของผู้ไทยทรงดำที่ไปจากเพชรบุรีทั้งสิ้น...” (สิริ พึ่งเดช. 2519) กลุ่มไทยทรงดำ จัดเป็นชนกลุ่มน้อยที่มีวัฒนธรรมด้านการแต่งกายที่แตกต่างไปจากชนกลุ่มน้อยอื่นๆ ทั่วไป การแต่งกายของชาวไทยทรงจะมีเอกลักษณ์เฉพาะที่แตกต่างและโดดเด่นอย่างเห็นได้ชัด เมื่อเทียบกับชุมชน ไทยพวน ไทยครั้ง การแต่งกายของชาวไทยทรงดำยังดำรงสืบทอดมรดกทางวัฒนธรรมได้อย่างดี แต่ปัจจุบันความทันสมัยได้ลบเลือนการแต่งกายให้หายไปจากชุมชน ที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวของชาวไทยทรงดำ ที่เป็นปัญหาที่ควรระะยะยาวการแต่งกายประจำท้องถิ่นจะหายไป

เมื่อประเทศไทยเข้าสู่ระบบทุนนิยม การพัฒนาทางเศรษฐกิจทำให้การขยายตัวทางอุตสาหกรรม ภายหลังปี พ.ศ. 2506 มีการขยายตัวทางด้านอุตสาหกรรมทอผ้ามหาศาล ได้ดูดซึมพี่น้องชาวนา ไทยทรงดำ ลาวพวน ลาวเวียง เข้าสู่โรงงานทอผ้าไปเป็นแรงงาน มีการอพยพโยกย้ายแรงงาน ไปทำมาหากินนอกชุมชน เกิดความเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่สำคัญอีกประการหนึ่ง ไทยทรงดำเริ่มเปลี่ยนทรงผม ผู้หญิงตัดผมมวยทิ้ง เลิกใช้ผ้าฮ้างนม เอกลักษณ์ด้านเครื่องแต่งกายที่ชาวทรงดำสืบทอดจากยุคสู่ยุค นอกจากแสดงให้เห็นถึงความภาคภูมิใจในเชื้อชาติ ยังเป็นเครื่องดึงดูดความสนใจแก่คนทั่วไป จน

อยากจะเข้ามาทำความรู้จัก ก่อเกิดให้ชุมชนมีโอกาสเผยแพร่วัฒนธรรมพร้อมสร้างรายได้เสริมไปในตัว ด้วยการทอผ้าแบบฉบับไทยทรงดำออกจำหน่าย มีการประยุกต์ให้เข้ายุคทันสมัย ผลิตเป็นผ้าทอไทยทรงดำ ผ้าทอมัดหมี่ ผ้าถุงมัดหมี่ ผ้าสไบ ปลอกหมอน พวงกุญแจ กระเป๋าโทรศัพท์ หรือแม่แต่งานผ้าทอเอาไปแปรรูป มีทั้งทอผืนและชุดสำเร็จรูป โดยผลิตชุดประจำชุมชนเป็นหลัก และเพิ่มรูปแบบสำหรับคนทำงานทั่วไปก็สามารถสวมใส่ได้ แต่ทุกชิ้นจะยังรักษาความเชื่อดั้งเดิมไว้เช่นเคย ชาวบ้านในตำบลบ้านคอน อำเภออุ้มทอง จังหวัดสุพรรณบุรี จึงมีการทอผ้าเป็นอาชีพเสริม สร้างรายได้นอกเหนือจากการทำนาและเกษตรกรรมซึ่งเป็นอาชีพหลัก เดือนละไม่ต่ำกว่า 2,000 บาท (มติชนบท เทคโนโลยีชาวบ้าน . 2550)

ปัจจุบันยังคงหลงเหลือแต่การอนุรักษ์ประเพณีและ วัฒนธรรมไทยทรงดำที่มีเพียงส่วนน้อย หากดูได้ยากที่จะเป็นวิถีชีวิตแบบดั้งเดิมแท้ๆ จากการได้สัมภาษณ์กลุ่มสตรีแม่บ้านที่ได้ทำเครื่องแต่งกายของชาวไทยทรงดำบอกว่า เครื่องแต่งกายของชาวไทยทรงดำมีการแต่งกายที่เป็นแบบเฉพาะ สีที่ใช้นั้นจะเป็นสีดำ การออกแบบนั้นยังมีวงจำกัด เนื่องด้วยติดที่สีผ้า แต่การจำหน่ายผ้าของกลุ่มแม่บ้านก็ยังสามารถขายให้กับผู้ที่สนใจได้ เครื่องแต่งกายที่ใช้เป็นเครื่องแต่งกายในงานพิธีนั้นไม่สามารถขายได้เลย เพราะมีแบบที่เฉพาะใช้ในงานพิธีเท่านั้น ส่วนในเรื่องของการตลาดนั้นไม่ใช่ปัญหาเพราะการผลิตยังไม่สามารถผลิตออกมาได้มากเพราะเป็นการทำงานหัตถกรรม ต้องใช้เวลานานกว่าจะผลิตออกมาได้หนึ่งชุด กลุ่มสตรีแม่บ้านไทยทรงดำมีความต้องการที่จะพัฒนาตลาด และแบบเครื่องแต่งกายให้เข้ากับสังคมในปัจจุบัน จึงได้สังเกตเห็นว่าการจะทำชุดเพื่อสร้างเอกลักษณ์ให้กับชาวไทยทรงดำจึงมีความสอดคล้องกับยุคสมัยควรที่จะมีการศึกษาศิลปวัฒนธรรมของชาวไทยทรงดำให้พัฒนาเครื่องแต่งกายให้เข้ากับดำรงชีวิตประจำวันได้

ด้วยพื้นที่ที่ได้เข้าไปศึกษานั้นพบว่า พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ จังหวัดสุพรรณบุรีจะจัดงานประจำปีของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยทรงดำมีการพบปะสังสรรค์กันในกลุ่มชาติพันธุ์และ มีการรณรงค์ ประชาสัมพันธ์เชิญชวนคนภายนอกเข้าร่วมงานด้วยการแต่งกายชุดไทยทรงดำ มาร่วมงานจากการจัดงานของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยทรงดำที่สืบต่อกันมาหลายปีทำให้กลุ่มคนภายนอก ให้ความสนใจ และแต่งกายชุดไทยทรงดำมาร่วมงานเป็นอย่างดี แต่ชุดไทยทรงดำนั้น เป็นชุดที่มีเอกลักษณ์ ที่ไม่สามารถซื้อได้ นิยมยืมชุดมาร่วมงานประจำปีที่จัด การยืมสวมใส่จึงไม่เพียงพอ ต่อความต้องการและอยากได้ชุดแต่งกายไว้เป็นเจ้าของ จึงมีการแลกเปลี่ยนซื้อขายชุดไทยทรงดำเกิดขึ้น เมื่อความต้องการซื้อมีมากขึ้นกลุ่มสตรีไทยทรงดำในชุมชนต่างๆ ได้รวมตัวกันเพื่อผลิตชุดไทยทรงดำเพื่อนอกจำหน่ายต่อคนภายนอกที่สนใจในความต้องการที่มีหลากหลายที่เกิดขึ้นทำให้ชุดไทยทรงดำไม่มีการเปลี่ยนแปลงเพื่อตอบสนองความต้องการที่มากขึ้น แต่ชุดไทยทรงดำยังมีข้อจำกัดเช่นสีของชุด เนื้อผ้า รูปแบบ ความเป็นปัจจุบัน และความสะดวกในการใส่ในสถานที่ต่างๆ ทำให้เป็นอุปสรรคต่อการขยาย การจำหน่ายต่อคนภายนอก และกลุ่มชาวไทยทรงดำด้วยตนเอง เกิดความภาคภูมิใจที่จะนำมาสวมใส่เป็นชุดประจำวัน

สภาพสังคมในปัจจุบันเปลี่ยนแปลงไปตามยุคตามสมัย การแข่งขันในสังคมมากขึ้นส่งผลกระทบให้ศิลปวัฒนธรรมด้านการแต่งกายเหลือน้อยลงไปทุกที หนุ่มสาวชาวไทยทรงดำไม่นิยมที่จะใส่ชุดประจำท้องถิ่น เพราะทุกคนถูกสื่อทางสังคมต่างๆครอบงำให้หันไปนิยมแฟชั่น ในยุคที่ทันสมัย ซึ่งผู้วิจัยจึงได้เล็งเห็นว่า การศึกษาศิลปวัฒนธรรมหัตถกรรมไทยทรงดำเพื่อพัฒนาเครื่องแต่งกายไทยทรงดำประยุกต์ เพื่อให้สามารถดำรงอยู่และสามารถสวมใส่ให้เข้ากับสภาพทางสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปได้ อย่างกลมกลืน โดยที่ยังคงความเป็นเอกลักษณ์การแต่งกายของชาวไทยทรงดำได้ดี อีกทั้งยังจากข้อมูลที่ได้ศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและการสัมภาษณ์ งานศิลปหัตถกรรมของชาวไทยทรงดำทั่วไป พบว่างานวิจัยจะศึกษารวบรวมผลงานของแต่ละกลุ่มชุมชน ในแต่ละท้องที่ที่สนใจ ทั้งศิลปวัฒนธรรม ประเพณี การดำรงอยู่ เพื่อการอนุรักษ์เผยแพร่ ให้หัตถกรรมยังคงอยู่แต่ยังไม่มีผู้ใดทำการศึกษาพัฒนา หัตถกรรมการแต่งกาย เพื่อประยุกต์ให้เข้ากับการดำรงชีวิตประจำวันในปัจจุบันได้ จึงทำให้ผู้วิจัยเห็นว่าการศึกษาศิลปวัฒนธรรมประเพณีเพื่อพัฒนาการแต่งให้เข้ากับยุคสมัยน่าจะเป็นกระบวนการหนึ่งที่จะสามารถช่วยให้ วัฒนธรรมการแต่งกายประจำถิ่นชาวไทยทรงดำสามารถเข้ากับยุคสมัยสังคมในปัจจุบันได้ อย่างกลมกลืน และจะเป็นการสืบทอดและพัฒนา ศิลปวัฒนธรรมให้อยู่รอดต่อไปได้ด้วยดี อีกทั้งยังเป็นการส่งเสริมรายได้ให้กับในชุมชนอีกด้วย

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษารูปแบบชุดแต่งกายไทยทรงดำใน จ.สุพรรณบุรี
2. เพื่อพัฒนารูปแบบชุดแต่งกายไทยทรงดำใน จ.สุพรรณบุรี
3. เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาวิจัย มาประยุกต์รูปแบบชุดแต่งกายไทยทรงดำ และส่งเสริมอาชีพให้ชุมชนไทยทรงดำใน จ.สุพรรณบุรี

ความสำคัญของการวิจัย

1. เพื่อเป็นการสืบทอดชุดแต่งกายไทยทรงดำให้สามารถดำรงศิลปวัฒนธรรมด้านการแต่งกายไทยทรงดำได้อย่างยั่งยืน
2. เพื่อเสริมสร้างรายได้ให้กับชุมชนไทยทรงดำ ใน จ.สุพรรณบุรี
3. ผู้สนใจจะทำวิจัยเรื่องชุมชนไทยทรงดำสามารถนำผลการศึกษาวิจัยไปใช้เป็นข้อมูลในการประกอบการทำงานวิจัยต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาและพัฒนา รูปแบบชุดสุขภาพสตรีชาวไทยทรงดำ ในจังหวัดสุพรรณบุรี โดยทำการศึกษาวัสดุและกระบวนการผลิต ด้านรูปแบบลวดลายและการตกแต่งของชุดชุดที่ได้ทำการจัดจำหน่าย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัย คือ ชุดการแต่งกายไทยทรงดำ ประกอบด้วย ชุดแต่งกายไทยทรงดำที่มีการจัดจำหน่าย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ รูปแบบของชุดแต่งกายไทยทรงดำที่มีการจัดจำหน่าย และ สวมใส่ในชีวิตประจำวัน ในชุมชนไทยทรงดำเขตอำเภออู่ทอง จ.สุพรรณบุรี

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ชุมชนไทยทรงดำ คือ ชนกลุ่มน้อยที่ได้อพยพถิ่นฐานมาตั้งรกรากอยู่ในประเทศไทย ซึ่งมีวิถีการดำรงชีวิต วัฒนธรรมประเพณีที่แตกต่างกับคนไทย
2. ชุดแต่งกายไทยทรงดำ คือ ชุดที่มีลักษณะเป็นเอกลักษณ์เฉพาะ ใช้สีดำ ลวดลายเป็นรูปเรขาคณิต มี 3 สี ได้แก่ สีแดง สีเขียว และสีส้ม

เสื้อฮี เป็นเสื้อที่ใส่เวลาร่วมงานพิธีต่างๆ ของชาวไทยทรงดำ จะสามารถใส่ได้ทั้งสองด้าน เป็นเสื้อสีดำ ขาวถึงขา ด้านหนึ่งจะปักด้วยไหมย้อมสีต่างๆ เป็นลวดลายสวยงาม บริเวณชายเสื้อปลายแขนและตรงสาบเสื้อ แต่เวลาใส่จะเอาด้านลวดลายสวยงามไว้ด้านใน จะกลับออกใช้เมื่อตัวเองตาย โดยญาติจะสวมใส่ให้เวลาแต่งศพเท่านั้น อีกทั้งเป็นการซ่อนลายเพื่อไม่ให้ผู้อื่นรู้และเก็บฝีมือนี้เพื่อไม่ให้ใครอื่นลอกเลียนแบบ เสื้อฮีจะมีทั้งของผู้หญิงและผู้ชาย

เสื้อฮีของฝ่ายชายจะเป็นคอกลม ผ่าด้านหน้าตลอด และมีกระดุมคล้องไว้ 1 เม็ด

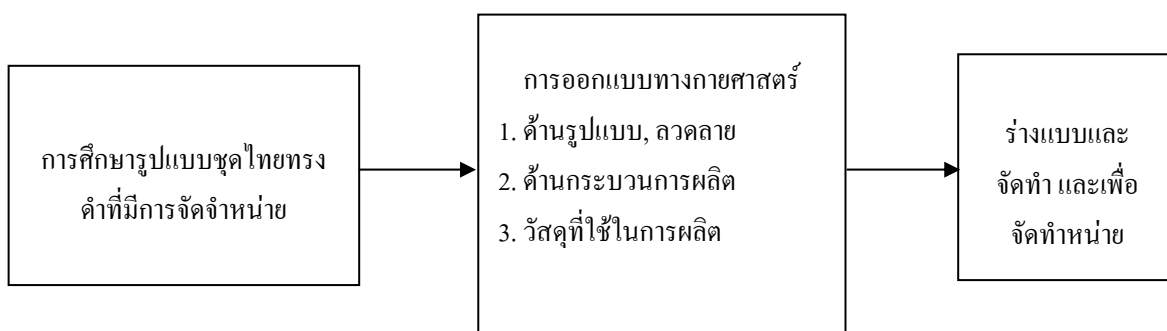
ผู้หญิงจะเป็นเสื้อคอวี ด้านหน้าจะแหลม ไม่ผ่าหน้าเวลาใส่ต้องสวนหัว (นิยม ออโคศรุษย์.

2539)

แนวคิดและทฤษฎี

ผลการวิจัยจะสามารถช่วยให้ชุมชน โดยมีกลุ่มสตรีแม่บ้านของชุมชนไทยทรงดำ สร้างรายได้ให้กับชุมชน และสินค้าสามารถที่สอดคล้องและร่วมกับยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงได้ในสังคมภายนอก

กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และได้นำเสนอตามหัวข้อต่อไปนี้

1. ผ้าไทยทรงดำ
2. ไทยทรงดำ
3. แฟชั่นและการออกแบบ
4. วิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. ผ้าไทยทรงดำ

1.1 เครื่องแต่งกาย

คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2535) ได้กล่าวถึงกลุ่มไทยดำว่า ตามแหล่งที่อยู่อาศัยเดิม ที่กลุ่มไทดำอาศัยอยู่ทางตอนเหนือของเวียดนามในเขตเมืองเซินลา (Sonla) หรือเมืองลา เมืองเถน หรือเมืองเคียนเปียนฟูตอนใต้ของมณฑลยูนนาน (Yunnan Province) ในประเทศจีนและทางตอนเหนือของประเทศลาวนั้น หญิงไทยดำใน กลุ่มนี้จะมีเสื้อใส่ 2 แบบใหญ่ๆ คือ สวมเมื่อเสียชีวิตแล้ว และแบบที่ใช้ในโอกาสอื่น

ชุดที่ใส่เมื่อเสียชีวิตแล้ว เป็นเสื้อคลุมสีดำ ตัวใหญ่ เจาะช่องคอให้สวมได้ มีแขนในตัวเรียกว่า เสื้อฮี หรือเสื้อยาว มีการปะผ้าสีหรือลวดลายเป็นริ้วเล็ก 2-3 ริ้ว

ชุดที่ใส่ในโอกาสอื่นๆ ของหญิงไทดำที่ประเทศสาธารณรัฐเวียดนามและประเทศสาธารณรัฐประชาชนลาว เป็นชุดเสื้อก้อมหรือผ้าซิ่น เสื้อก้อมเป็นเสื้อแขนยาว ต่อที่ต้นแขนลำตัวแคบคอดั้งแบบจีน ผ้าหน้าตลอดแนวที่ผ้าทั้งสองข้าง ติดกระดุมเงิน เสื้อก้อมนี้ตั้งแต่ดั้งเดิมจะเป็นสีดำหรือสีครามเข้ม ส่วนผ้าซิ่นเป็นผ้าซิ่นลายแดงโม วิธีนุ่งจะเอาชายทั้งสองข้างของซิ่นเข้ามากระทบกลางลำตัว และนุ่งทับเสื้อรัดเอวด้วยผ้ารัดเอวสีคราม หรือสีเขียวมรกต

นอกจากเครื่องแต่งที่เป็นเสื้อผ้าที่ใช้นุ่งห่มตามปกติแล้ว หญิงไทยดำจะใช้ผ้าโพกศีรษะ (ผ้าเปีย) โพกศีรษะทับมวยผมไว้อีกชั้นหนึ่ง การใช้ผ้าโพกศีรษะ เป็นวัฒนธรรมดั้งเดิมของคนไทดำ ซึ่งมีความสัมพันธ์กับความเชื่อเรื่องขวัญ แขน มิ่ง เขียว ลักษณะของผ้าโพกศีรษะจะแตกต่างกันที่ลวดลายและสี ซึ่งจะเป็นสิ่งบอกได้ว่าเป็นไทยดำมาจากถิ่นไหน (ศูนย์ข้อมูลเมืองโบราณ. 2534)

การแต่งกายของไทยดำในเวียดนาม จะอยู่ในลักษณะดังกล่าวแล้ว และได้สืบทอดการแต่งกายให้ยังกลุ่มไทยทรงดำ (ลาวโซ่ง) ไทดำที่ได้อพยพเข้ามาอยู่ในประเทศไทยด้วย ไทยทรงดำ (ลาวโซ่ง)

หรือไทดำในจังหวัดเพชรบุรี ในปัจจุบันยังคงรักษาวัฒนธรรมการแต่งกายในลักษณะนี้ไว้อย่างเหนียวแน่น โดยเฉพาะสตรีสูงอายุชาวไทยทรงดำ ยังคงนุ่งผ้าซิ่นลายแดงโม สวมเสื้อก้อมสีครามอยู่ในปัจจุบัน วิธีการนุ่งผ้าซิ่นยังคงเป็นแบบเดียวกันกับพวกไทดำในเวียดนาม และลาว โดยจับชายสองข้าง กระทบกันตรงกลางลำตัว เช่นเดียวกับสตรีไทดำในเมืองหวาดในประเทศสาธารณรัฐเวียดนาม

ผ้าของชนไทยทรงดำนั้น มีหลากหลายรูปแบบ ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน แต่ละรูปแบบมีลักษณะการใช้สอยที่แตกต่างกัน ไม่ปะปนกัน จึงเป็นสิ่งควรศึกษาอย่างยิ่ง จากการศึกษาขนบธรรมเนียม ความเชื่อของชาวไทยทรงดำ ดังที่กล่าวมาแล้วว่า ชาวไทยทรงดำนิยมแต่งกายด้วยเสื้อผ้าสีดำ (สีครามเข้ม) โดยการทอและตัดเย็บเอง ชาวไทยทรงดำจะใช้สีครามจากต้นความ (กอจ้าม) ย้อมเสื้อผ้าจนเป็นสีเข้มเกือบดำ (ในบางครั้งจะใช้ยางจากเปลือกต้นประดู่ย้อมทับสีครามอีก เพื่อให้สีนั้นเข้ม) สำหรับการแต่งกายของชาวไทยทรงดำนั้นจะมีชุดที่ใช้ในชีวิตประจำวัน และชุดที่ใช้ในพิธีกรรมดังนี้คือ

1. ผ้าซิ่น ผู้หญิงชาวไทยทรงดำตามปกติจะนุ่งผ้าซิ่นแบบเดียวเท่านั้นตลอดไป เป็นผ้าที่ทอขึ้นไว้ใช้เองตั้งแต่สมัยโบราณจนถึงปัจจุบัน จะเป็นผ้าฝ้ายหรือผ้าไหมทอมือ ย้อมครามจนเป็นสีครามเข้มจนเกือบดำ หรือสีดำ จะมีลายขนานกับลำตัวคล้ายลายแดงโม ผ้าซิ่นจะประกอบไปด้วย 3 ส่วนคือ

- ตัวซิ่น คือ ส่วนที่เป็นผ้าถุงสำหรับพันรอบตัว พื้นเป็นสีครามเข้มหรือสีดำ และมีลายทางสีขาวหรือสีฟ้า แทรกตามทางยาวของลำตัว ลายสีขาวหรือสีฟ้าแต่ละลายห่างกันประมาณ 1.5-2 นิ้ว คล้ายลายแดงโม ตัวซิ่นนี้เส้นด้ายยืนจะมีสีดำหรือสีแดง อาจจะเป็นฝ้ายหรือไหมส่วนด้ายพุ่งจะเป็นฝ้ายสีดำหรือสีครามเข้มขึ้นอยู่กับสิ่งที่ต้องการว่าต้องการผ้าซิ่นสีครามเข้มหรือสีดำ

- หัวซิ่น เป็นผ้าพื้นสีครามเข้มหรือสีดำขึ้นอยู่กับตัวผ้าซิ่น สีต้องกลมกลืนกับตัวซิ่นมีความกว้างประมาณ 8-10 นิ้ว การต่อหัวซิ่นจะใช้เข็มสอยด้วยฝ้ายที่ละเอียดมาก และมีความคงทนถาวรไม่หลุดง่าย

- เป็นผ้าที่ทอขึ้นโดยเฉพาะมีความกว้าง 1.5 นิ้ว โดยมีการสลับสีของเส้นด้ายยืนให้เป็นสีดำหรือความเข้ม และสีขาวหรือสีฟ้า ส่วนเส้นด้ายพุ่งเป็นสีดำหรือสีครามเข้ม ลายที่เกิดจะเป็นลายที่เกิดตามยาวแล้วนำไปติดับตัวผ้าซิ่นด้วยการเย็บด้วยมือตามแบบอย่างไทยทรงดำ

จะมีผ้าซิ่นอีกชนิดหนึ่งเรียกว่า “ซิ่นตาหมี” จะทอด้วยไหมล้วน ทอเป็นทางกว้างประมาณ 2-3 นิ้ว เป็นสีต่าง ๆ เช่น สีแดง เหลือง เขียว ลายที่ทอเรียกกันว่า “สายขอ” ปัจจุบัน ไม่มีผู้ทอจึงหาได้ยากมาก (สุลี, 2519)

2. เสื้อก้อมหญิง เป็นเสื้อของผู้หญิงชาวไทยทรงดำ มีสีครามเข้มเกือบดำ หรือสีดำ โดยการย้อมด้วยต้นครามหรือต้นจาม ตัดเย็บด้วยมือ ฝ้ายที่ละเอียด สามารถใส่ได้ทั้งสองด้าน ลักษณะเป็นเสื้อคอกลมผ่าหน้า แขนกระบอกเข้ารูป ติดกระดุมถี่ประมาณ 10-12 เม็ด กระดุมทำด้วยเงินแท้ เป็นยอด

แหลมมีลายกลีบบัว ดิดหวัง ปัจจุบันหาได้ยากมาก เลื้อยก้อมจะใช้คู่กับผ้าซิ่นเป็นชุดลำลอง หรือชุดประจำเผ่าพันธุ์ของหญิงชาวไทยทรงดำที่ใช้สวมใส่ได้ในทุกโอกาส

3. ผ้าเปียว คือผ้าสไบของชาวไทยทรงดำ หรือผ้าเบียง (Maxwell,1990) ผ้านี้จะมีสีครามเข้มหรือสีดำ เป็นผ้าฝ้ายทอมือ กว้างยาวประมาณ 15x65 นิ้ว ปีกลายขอกูดและปีกลดลายด้วยเส้นด้ายสีต่างๆ สลับสีกันอย่างงดงามที่ริมและชายผ้า หญิงสาวชายไทยทรงดำที่แต่งงานแล้วยังนิยมคาดอกด้วยผ้าเปียวหรือภาษาไทยทรงดำเรียกว่า “ผ้าฮ้างนม” หรือคาดอกในภาษาไทย ผ้าเปียวเป็นผ้าที่ใช้ได้สารพัดประโยชน์ คือใช้คาดอกเวลาอากาศร้อน ใช้คลุมศีรษะเวลาร้อนกันฝน หรือใช้คลุมไหล่ หรือห่มเฉียงไหล่ไปวัด หรือเวลามีพิธีกรรมต่างๆ (สถาบันวัฒนธรรมภูมิภาคตะวันตก,2538:6)

4. เลื้อยฮี้ มีทั้งชายและหญิง ชายไทยทรงดำจัดเป็นเลื้อยสำคัญซึ่งแต่ละคนจะมีเลื้อยประจำตัว เลื้อยฮี้จะตกแต่งด้วยลวดลายที่สวยงาม โดยเฉพาะด้านในของตัวเลื้อยจะตกแต่งมากกว่าด้านนอก ซึ่งลวดลายมีทั้งจากการปัก ปะ มีทั้งลวดลายดาวกระจาย ลายเบื้อแขน ลายซอน ลายดอกแปด และลายขอกูดซึ่งเป็นการปักโดยใช้ด้ายไหมสลัปสีได้แก่ สีขาว แดง เหลือ เขียว คอเลื้อยเป็นคอกกลม และแขนกระบอก จะมีลวดลายประดับที่คอเลื้อย สายเลื้อย รักแร้ ด้านข้างและชายเลื้อย เลื้อยฮี้ของหญิงชาวไทยทรงดำจะเป็นแบบสวมหัว ส่วนเลื้อยฮี้ของชายชาวไทยทรงดำจะผ่าหน้า ด้านข้างตัวเลื้อยจะผ่าข้างขึ้นมาถึงเอวตัวยาว แขนกระบอกหลวม มีลวดลายสวยงามด้านนอกออกซึ่งเป็นด้านที่ไม่มีลวดลาย ถ้าเป็นงานมงคลเวลาสวมใส่จะเอาด้านในหรือด้านที่สวยงามออกด้านนอก

เลื้อยฮี้เมื่อใส่แล้วมักจะไม่ซักหรือซักน้อยครั้งมากเพราะจะทำให้สีตก หรือสีจางลงเพราะเป็นการข้อมสีจากธรรมชาติ ใส่แล้วจะนำมาผึ่งแดดหรือถ้าเปียอนมากจะนำผ้าชุบน้ำเช็ดให้สะอาดแล้วนำไปผึ่งแดดให้แห้ง นอกจากนี้การใส่เลื้อยฮี้จะต้องสวมทับเสื้อตัวในถ้าเป็นชายจะสวมทับเสื้อก้อมชาย ถ้าเป็นหญิงก็จะสวมทับเสื้อก้อมหญิง แต่ปัจจุบันจะสวมทับเสื้อเชิ้ตหรือเสื้อที่ใช้ใส่ปกติทั่วไป ซึ่งก็เช่นเดียวกับชาวไทยทรงดำหญิงจะสวมทับเสื้อที่ใส่ในปกติ เลื้อยฮี้จึงเป็นเหมือนเสื้อนอกที่ใช้ในพิธีกรรมหรือโอกาสสำคัญเท่านั้น หญิงหรือชายชาวไทยทรงดำจะมีเลื้อยฮี้ประจำตัวทุกคนอย่างน้อยคนละ 1 ตัว ซึ่งผู้เป็นมารดา แม่สามี หรือภรรยาจะเป็นผู้เตรียม (นฤกุล,2539)

5. เลื้อยก้อมชาย เลื้อยซอน หรือ เลื้อยไค เป็นเสื้อลำลองของชายไทยทรงดำ ใช้สวมไปในงานต่าง ๆ เช่นเที่ยวงาน สวมเกี่ยวสาว หรือในงานที่ไม่เป็นพิธีมากนัก เป็นเสื้อที่ใช้ในชีวิตประจำวัน ถ้าค่อนข้างเป็นพิธีก็จะสวมเลื้อยก้อมชายแล้วนุ่งส้วงขาสี แล้วคาดหลวมหรือกระเป๋าคาดเอวของชาวไทยทรงดำ และถ้าไม่เป็นพิธีการจะใส่กับส้วงก้อม เลื้อยก้อมชายจะมีลักษณะเป็นผ้าสีครามเข้มหรือดำ ผ่าหน้าตลอด แขนกระบอก ดิดกระคุมเงิน ประมาณ 10-20 เม็ด เลื้อยจะมีลักษณะเข้ารูปตรงเอวแล้วผายออกยาวลงมาคลุมสะโพกบน เลื้อยก้อมชายจะยาวกว่าเลื้อยก้อมหญิง

6. ส้วงขาสีและส้วงก้อม คือกางเกงขายาวและกางเกงขาสั้นของชาวไทยทรงดำ ลักษณะรูปทรงคล้ายกางเกงจีน เอวปล่อยกว้างไว้สำหรับจับทบเข้าหาตัว แต่ชายขาคจะสอดเข้าเล็กน้อย คัดเย็บ

ด้วยผ้าฝ้ายทอมือ ย้อมครามเข้ม หรือสีดำเมื่อนุ่งแล้วจะใช้เชือกข้วนซึ่งชาวไทยทรงดำทั้งชาย และหญิง จะมีติดตัว ดึงออกมารัดเอวของกางเกงที่จับแบบนุ่งผ้าถุงให้แน่น

ส้วงก้อมจะมีความยาวแค่เข้า ส้วงขาฮีจะมีความยาวจรดข้อเท้า กางเกงด้านหน้าจากเอว ลากผ่านเป้ากางเกงไปจรดด้านหลังจะเย็บเป็น 2 ตะเข็บ ใช้ผ้า 2 ชั้น ต่อกางเกง 1 ตัว การใส่ส้วงก้อมนั้น ถ้าใส่กับเสื้อก้อมชาย จะเป็นชุดจำลองหรือชุดทำงาน ถ้าคาดหลวม หรือกระเป๋าคาดเอวของชาวไทย ทรงดำทับที่เอวจะเป็นชุดออกเที่ยวงานได้ แต่ถ้าเป็นส้วงขาฮีเมื่อใส่กับเสื้อก้อมชายคาดหลวมหรือ กระเป๋าคาดเอวของชาวไทยทรงดำ จะเป็นชุดที่เป็นพิธีการมากยิ่งขึ้น (รวม. 2543: สัมภาษณ์)

7. เสื้อตัด เป็นผ้าฝ้ายทอด้วยมือของชาวไทยทรงดำ มีสีขาวซึ่งเป็นสีธรรมชาติของฝ้ายที่ยัง ไม่ได้ย้อม นำมาตัดเย็บด้วยมือ จะเป็นเสื้อคอแหลมพอดีตัว เวลาใส่จะใช้สวมหัวไม่ว่าจะเป็นของหญิง หรือชาย จะสวมใส่เมื่อพ่อแม่ถึงแก่กรรม โดยเฉพาะลูกชายหลานชาย ลูกชายลูกสาวที่ยังไม่แต่งงาน ต้องสวมใส่เสื้อตัดในพิธีศพด้วย แล้วจะมีผ้าสามเหลี่ยมสีขาว โปกศีระด้วย 1 ผืน ภาษาชาวไทยทรงดำ เรียกว่า “ใส่เสื้อตัดปกหัวขาว”

8. ผ้าหลอย เป็นผ้าไหมหรือผ้าฝ้ายสีขาวที่เป็นผ้าทอของชาวไทยทรงดำที่ใช้รองศพของชาวไทยทรงดำ และเป็นผ้าที่ใช้ปิดหน้าศพ จะใช้ผ้าแพรแดงหรือใช้ผ้ามันชันปิดหน้า ภาษาของชาวไทยทรงดำ เรียกว่า “ผ้าหลอย” (ใหญ่, 2542: สัมภาษณ์)

9. ย่อมแดง เป็นย่อมผ้าตัดเย็บด้วยผ้าทอของชาวไทยทรงดำที่ย่อมสีแดง ใช้ในพิธีแต่งงาน และใส่ข้าวของเวลาเดินทางออกนอกบ้าน

10. หลวม หรือกระเป๋าคาดเอว เป็นเครื่องแต่งกายของชายชั้นหนึ่งที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะโดยใช้คาดทับเสื้อก้อมตรงเอว มีไว้ใช้สำหรับใส่ของใช้ประจำตัว เช่น ยาสูบ หมากพลู เงินสำหรับใช้จ่าย เวลาเดินทางไปนอกบ้าน และของใช้อื่น ๆ ที่จำเป็นสำหรับชาวไทยทรงดำชาย ตัวทำด้วยผ้าทอย่อมเป็นสีดำตกแต่งด้วยลวดลายปักของชาวไทยทรงดำ เช่น ลายหกหรือลายแปด มีฝาปิดปลายสายเย็บกลิ้งให้กลมเรียบเล็กตอนปลายทำเป็นกู่ทำด้วยด้ายสีต่าง ๆ ชายใช้กระเป๋าคาดเอวไว้นอกเสื้อก้อม (ธิดา, 2539)

1.2 วัสดุ-อุปกรณ์ในการทอผ้า

1. วัสดุที่นำมาทอเป็นผ้าแบบพื้น ไทยทรงดำ มีอยู่ 3 ประเภท คือฝ้าย ไหม และ ไยสังเคราะห์

1.1 ฝ้ายที่นำมาทอผ้า เป็นฝ้ายที่ปลูกเองตามบริเวณบ้าน ตามสวน ไร่ นา เป็นฝ้ายพันธุ์พื้นเมืองที่ปลูกกันมาแต่โบราณ มี 2 พันธุ์ คือพันธุ์แก่นน้อย (เมล็ดเล็ก) และพันธุ์แก่นใหญ่ (เมล็ดใหญ่) และมีฝ้ายอีกชนิดหนึ่งคือฝ้ายเทศ แต่ไม่เป็นที่นิยม เพราะให้เส้นใยหยาบเมื่อทอเป็นผืนผ้าแล้ว เนื้อจะกระด้าง ย่อมสีไม่ค่อยติด

ในปัจจุบัน มักไม่ค่อยนิยมปลูกฝ้ายเองแล้ว แต่จะซื้อผ้าสำเร็จรูป จากร้านค้าเพราะสะดวก ไม่ต้องยุ่งยากในการเตรียมเส้นใย คุณภาพดีเพราะสีเส้นใยละเอียด เส้นใยมีความสม่ำเสมอ

1.2 ไหม ไหมพันธุ์พื้นเมือง ให้เส้นใยที่เหนียว เนื้อละเอียด คุณภาพดีกว่าไหมพันธุ์ต่างประเทศที่พัฒนาการประจำอำเภอนำมาให้เลี้ยง

1.3 ใยสังเคราะห์ ใยสังเคราะห์ที่นิยมนำมาทอ คือ นำมาเป็นเส้นยืนของตัวชิ้น และนำมาทอเป็นของใช้อื่นๆ แต่มักไม่เป็นที่นิยม เนื่องจากใยสังเคราะห์ย้อมสีไม่ติด

1.4 สี สีที่นำมาย้อมผ้าของไทยทรงดำ จะเป็นลักษณะการย้อมเป็นการย้อมเย็น ซึ่งในปัจจุบันก็ยังใช้ต้นครามย้อมซึ่งเป็นสีย้อมที่ได้จากพืช ส่วนสีอื่นๆ มักใช้สีเคมี สีในแบบดั้งเดิมที่นิยมนำมาย้อมได้แก่ สีครามเข้ม จะได้จากต้นคราม เพื่อให้สีที่ย้อมเป็นสีครามเข้มจนเกือบดำ จะใช้เปลือกต้นประคู้ย้อมทับอีกหลายครั้ง สีเขียว ได้จากต้นสมอ (กอแซ้) สีเหลืองได้จากมัน และเมล็ดของต้นคำแสด (มะขมปู้) การใช้สีจากวัสดุและพืชธรรมชาตินั้นสอดคล้องกับที่สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ (1991) ได้กล่าวถึงการย้อมสีผ้า จากวัสดุธรรมชาติ โดยแบ่งตามลักษณะของสีที่ใช้ย้อมผ้า และไหมดังนี้

สีย้อมไหม	สีย้อมฝ้าย
สีแดง ได้จากครั่ง	สีแดง ได้จากไม้ฝาง
สีเหลือง ได้จาก ต้นแกแล	สีเหลือง ได้จาก แก่น ไม้ขนุน
สีส้ม ได้จาก เมล็ดคำแสด	สีส้ม ได้จากเมล็ดคำแสด
สีดำ ได้จาก ผลมะเกลือ	สีดำ ได้จาก ผลมะเกลือ
สีคราม ได้จาก ต้นห้อม	สีคราม ได้จากต้นคราม

สีที่ใช้เป็นสีหลักของผ้าไทยทรงดำ คือสีดำ (สีครามเข้ม) ซึ่งได้จากการหมักต้นคราม (กอจ้อม) จนได้สีครามมาย้อมผ้า ถ้าต้องการให้ผ้ามีสีดำ จึงย้อมทับด้วยเปลือกต้นมะคู้ส่วนอื่นๆ จะนำมาย้อมผ้าไหม เพื่อให้นำมาทำเป็นลวดลาย ของเสื้อฮี และของใช้ชนิดอื่นๆ

2. อุปกรณ์

เครื่องมือที่ใช้ในการทอผ้าแบบพื้นบ้านไทยทรงดำ คือกี่แบบพื้นบ้าน มี 2 เขา (2 ตะกอก) อุปกรณ์ที่จะมาทำเป็นตัวกี่ และอุปกรณ์ในการนำมาผลิตผ้าทั้งหมด จะผลิตขึ้นจากวัสดุที่หาได้ในท้องถิ่นทั้งสิ้น ส่วนใหญ่ฝืนำอุปกรณ์เหล่านี้ให้จะได้แก่ สามมี บิดา และบุตรชาย ส่วนอุปกรณ์บางชิ้น ถ้าคนในบ้านไม่สามารถทำได้ ก็จะไปจ้างให้ผู้ที่ทำได้ในหมู่บ้านจ้างทำเป็นชิ้นๆ ไป

3. เทคนิค-กรรมวิธี

การสอนการทอผ้าของสตรีไทยทรงดำ จะไม่มีการจดบันทึกเป็นลวดลายลักษณะอักษรแต่เป็นการทำที่สืบทอดกันมาจากรุ่นสู่รุ่น และความชำนาญ ดังที่ สุมาลย์ โทมัส (2525) ได้กล่าวถึงเทคนิค กรรมวิธีการทอผ้าพื้นเมือง ของไทยว่า กรรมวิธีการทอผ้าเป็นวิชาที่อาศัยความจำ และความชำนาญเป็นสิ่งสำคัญ ไม่ปรากฏว่ามีตำรา หรือหลักเกณฑ์ ในการทอผ้าเขียนไว้เป็นหลักฐาน ผ้าทออาศัยจำวิธีการทำ แล้วถ่ายทอดสืบทอดกันมา ซึ่งสอดคล้องกับ วิบูลย์ ลีสุวรรณ (2535) ได้ให้ความคิดในการทำงาน

ศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน ว่าเป็นการเรียนรู้ที่สืบทอดกันมาจากบรรพบุรุษ เป็นการสืบทอดกันในครอบครัว ผู้เรียนต้องเริ่มด้วยการบอกกล่าวกันด้วยปากแล้วฝึกหัดทำเรื่อยไป จนเกิดความชำนาญ และทำได้ในที่สุด

สำหรับวิธีสอนที่สตรีไทยทรงดำ สอนกรรมวิธีการผลิตผ้าให้กับบุตรหลาน ได้แก่การทำให้ดู ให้ผู้เรียนทำตาม บอกวิธีการให้ผู้เรียนทำตามวิธีการนั้นๆ และการให้ผู้เรียน ลองเลียนแบบ จากลวดลายที่มีอยู่แล้ว ในวิธีการเช่นนี้ตรงกับ นวลศิริ เปาโรหิตย์ (2527) ได้กล่าวถึงทฤษฎีการเรียนรู้ ทฤษฎีนี้มีความเชื่อว่า มนุษย์เรียนรู้ โดยการลอกเลียนแบบ และจดจำจากแม่แบบ (Modeling) ได้ดีกว่าวิธีการเรียนรู้จากแม่แบบว่ามีความสำคัญดังนี้

ก. ทำรู้จักวิธีตอบสนองแบบใหม่ การจดจำแม่แบบอาจเป็นวิธีการใหม่ที่เขาอาจไม่รู้จักมาก่อน นอกจากนี้การดูแบบและนำมาทำตามมักทำได้โดยไม่ใครผิดพลาด

ข. ช่วยให้พฤติกรรมที่เรียนรู้แล้ว แสดงออกง่ายขึ้น การสังเกตจากแม่แบบนี้ จะช่วยให้ผู้เรียนแสดงออกได้ง่าย และเร็วขึ้น

เทคนิคการผลิตผ้า เช่น การทอผ้า และการทำลวดลายต่างๆ เป็นวิธีเดียวกันทั้งสิ้นลวดลายผ้าไทยทรงดำจะแบ่งเป็น 3 ประเภท คือลวดลายที่เกิดจากการทอ ซึ่งจะมีเฉพาะลายของผ้าชิ้น ลวดลายการประผ้า ได้จากการนำผ้าไหมย้อมสีต่างๆ นำมาตัดเป็นชิ้นสามเหลี่ยมหรือสี่เหลี่ยม มาวางซ้อนกันให้เป็นลวดลาย แล้วตรึงหรือเย็บต่อกันให้แน่น และลวดลายจากการปักผ้า (ลายเสว่) จะปักโดยใช้เส้นไหมย้อมสี วิธีปักมี 2 วิธีคือวิธีปักทึบและปักไขว้ วิธีปักมักจะปักจากด้านหลัง เพราะนับเส้นด้ายง่ายกว่า จะปักด้วยวิธีการนับเส้นด้าย

ผู้สอนกรรมวิธีในการผลิตผ้า จะสอนให้ผู้เรียนทำตามอย่างเคร่งครัด ถ้าทำไม่ดีหรือไม่สวย อาจมีการลงโทษบ้างเล็กน้อย เช่นพูดว่ากล่าว ผู้สอนจะสอนให้ผ้าเป็นเสี้ยก่อน แล้วจึงสอนวิธีการทำลวดลายผ้าให้ เพราะถือว่างานทอผ้าเป็นงานพื้นฐาน ส่วนการทำลวดลายผ้าเป็นงานที่ต้องใช้ความประณีตมากกว่า ผู้เรียนจะต้องมีวุฒิภาวะพร้อมจึงจะสามารถเรียนได้ ในการทอผ้าและกรรมวิธีการผลิตผ้าของสตรีไทยทรงดำ จะมีการปรึกษากับเพื่อนบ้านเป็นประจำ เวลาที่ใช้ทอผ้ามากที่สุด คือเวลาว่างๆ ในเวลาว่างๆ ในเวลากลางวัน และมีการทอผ้าในเวลากลางคืนบ้าง แล้วแต่ความพร้อมของบุคคลที่จะทอ

เทคนิคการผลิตผ้าในแบบโบราณนับวันจะหมดไปจากสังคมไทยทรงดำ เช่นในปัจจุบันมักไม่นิยมปลูกฝ้ายเองแล้ว เนื่องจากกรรมวิธียุ่งยาก ลีที่เคยใช้จากพืช จำเป็นต้องเปลี่ยน ไปใช้สิ่ววิทยาศาสตร์ เพราะสะดวก และรวดเร็ว

1.3 ลวดลายผ้าไทยทรงดำ

ลวดลายในการทอผ้าแบบพื้นบ้าน ไทยทรงดำในจังหวัดเพชรบุรี จะเป็นลวดลายที่ได้จากการทอ การปักผ้า และการปะผ้า ดังที่ มนุ อุดมเวช และคณะ (ม.ป.ป.) ได้กล่าวถึงลักษณะของลวดลายทั้ง 3 ประเภทดังนี้

มนุ อุดมเวช และคณะ (ม.ป.ป.) ได้กล่าวถึงลวดลายการทอผ้าของไทยทรงดำ ไว้ดังนี้ ลวดลายของผ้าไทยทรงดำในจังหวัดเพชรบุรี จะแบ่งเป็น 3 ประเภทคือ

1. ลายทอ ผ้าทอของชายไทยทรงดำมักจะทอเป็นขัณฑ์ธรรมดา ลายทอผ้าชิ้นจะประกอบด้วยหลายลาย เช่น ลายตาหมู่มุ่ ลายตาเก็บ หรือตาคู่ ลายก้านกาง หรือตาฮั่วและลายประ
2. ลายปัก ลายปักหรือลายแห้ว เป็นการปักโดยยึดการนับเส้นด้ายเป็นหลัก ในการทำลวดลายหน้าหมอน ผ้าเบียว (ผ้าสไบ) ลายประกอบตัวเสื่อฮี ลายเหล่านี้ได้แก่ลายชดกุด ลายดอกเต้า (ลายดอกน้ำเต้า) ลายดอกผักแว่น และลวดลายแบบเรขาคณิตคล้ายผ้าทอของภาคอีสาน
3. ลายปะผ้า เป็นลวดลายที่นิยมมากและใช้มาก โดยจะใช้ทำเป็นลายหน้าหมอน ลายของเสื่อฮี ลายกระเป๋าคาดเอวผู้ชาย และลายตกแต่งมุ้งสำหรับคู่บ่าวสาวที่จะแต่งงาน

1.4 คุณค่าทางศิลปะ

ลวดลายของงานศิลปหัตถกรรมประเภทงานผ้าไทยทรงดำ พบว่า รูปทรงที่นำมาใช้โดยเฉพาะงานศิลปหัตถกรรม ในลวดลายของผ้า ซึ่งนิยมสร้างลวดลายแบบเลขาคณิต อาจเป็นเพราะข้อจำกัดทางเทคนิค เช่นในลักษณะของลวดลายผ้า ซึ่งคล้ายกับลักษณะของเครื่องจักสาน ซึ่งไม่สามารถทำลวดลายให้มีลักษณะเป็นเส้นโค้งได้ วิบูลย์ ลีสุวรรณ (2535) ได้ประเมินคุณค่าทางความงามทางศิลปหัตถกรรมไว้ และเห็นว่าคุณค่าทางศิลปหัตถกรรมเหล่านั้นเป็นลักษณะเด่นของงานศิลปปะผ้าทอของไทยทรงดำด้วย องค์ประกอบที่ทำให้เกิดคุณค่าทางสุนทรียภาพ (Aesthetic Value) ซึ่งพิจารณาจากองค์ประกอบศิลปะ คือ ความสมดุลย์ (Balance) สัดส่วน (Proportion) จังหวะ (Rhythm) ความประสานกลมกลืน (Harmony) ความขัดแย้ง (Contrast) และจุดเด่นในงานศิลปะ (Dominance)

ความสมดุลย์ (Balance) โครงสร้างของลวดลายผ้าไทยทรงดำ ตลอดจนวัสดุที่ใช้จะเป็นความสมดุล ที่มีความเท่ากันทั้ง 2 ข้าง (Symmetrical Balance) ซึ่งให้ความรู้สึกที่ไม่ซับซ้อน มีความเรียบง่ายอันเป็นลักษณะเด่นของงานผ้าทอไทยทรงดำ

สัดส่วน (Proportion) หมายถึงลักษณะและขนาดที่เหมาะสมกับประโยชน์ใช้สอยเป็นหลัก ใหญ่ ลักษณะและขนาดของลวดลายผ้าไทยทรงดำ โดยรวมพบว่ามีเหมาะสมกับการใช้สอย เช่นถ้าใช้กับงานที่มีเนื้อที่เล็กๆ จะใช้กับงานที่มีเนื้อที่เล็กๆ จะใช้ลวดลายเป็นลวดลายเดี่ยวแต่ถ้าต้องการใช้สอยในพื้นที่ใหญ่ๆ จะใช้ลวดลายเดี่ยวๆ นั้น นำมาต่อกัน (ซึ่งสามารถต่อกันได้ทุกด้าน) ทำให้แก้ปัญหาเรื่องพื้นที่ได้ เช่น การทำลวดลายของสายเสื่อฮี หรือลายหน้าหมอน เป็นต้น

จังหวะ (Rhythm) หมายถึง ความเคลื่อนไหว ที่มีการซ้ำต่อเนื่องกันเป็นระยะๆ ในลักษณะนี้จะเป็นได้ชัดจากลวดลายของผ้าชิ้น ของสตรีไทยทรงดำที่เรียกว่า ชิ้นลายแดงโม จะมีจังหวะเป็นเส้นคู่ขนาน สลับด้วยเส้นเดี่ยวๆ และเส้นใหญ่ที่บีก 1 เส้น

ความประสานกลมเกลียว (Harmony) หมายถึงความพอดี ความเหมาะสมซึ่งทำให้เกิดเป็นเอกภาพ (Unity) มีความงามประสานกลมกลืน ซึ่งมีได้ในหลายลักษณะ งานลวดลายผ้าไทยทรงดำ จะเป็นความประสานกลมกลืนในลักษณะของน้ำหนักและความเข้ม เพราะงานผ้าไทยทรงดำ ส่วนใหญ่จะใช้สีครามเข้มเป็นหลัก

ความขัดแย้ง (Contrast) คือความไม่ประสานกลมกลืน โดยเฉพาะการใช้สีในการทำลวดลายผ้าไทยทรงดำ จะเห็นได้ชัดเจน จากการใช้สีเป็นคู่ โดยใช้สีแดงเป็นสีหลัก และใช้สีอื่นมาเป็นคู่เช่น แดง-เขียว แดง-ขาว แดง-ดำ แดง-ส้ม แดง-เหลือง เป็นต้น ซึ่งจะเห็นว่าในคู่สีที่ใช้นั้น เป็นสีตัดกัน แต่เมื่อนำมาใช้รวมกันเป็นลวดลายแล้ว ทำให้เกิดความน่าดู ซึ่งช่วยลดความจืดชืด ของลวดลายได้

จุดเด่นในงานศิลปะ (Dominance) คือจุดที่มีความเด่นในการเป็น (Emphasis) ซึ่งอาจเป็นด้วยรูปทรง โครงสร้างลวดลาย สีหรือวัสดุที่นำมาใช้ในลักษณะเช่นนี้เห็นได้ชัดเจนจาก เสื้อฮีของไทยทรงดำ ทั้งของหญิงชาย จะเห็นว่าในตัวเสื้อฮี ซึ่งมีพื้นเป็นสีครามเข้ม จะใช้เส้นสลับสีเป็นลวดลาย เข้ามาช่วยทำให้เกิดลักษณะเด่นขึ้นมาบนพื้นสีเข้ม ในขณะเดียวกัน ที่ชายเสื้อฮี จะใช้ลวดลายการปะผ้า หรือปักผ้า ที่ประกอบด้วยสีคู่ต่างๆ เช่น เขียว-แดง แดง-ขาว แดง-ส้ม แดง-ดำ ทำให้ตัวเสื้อฮีเกิดความเด่นขึ้นมา ซึ่งตรงกับลักษณะในส่วนนี้ขององค์ประกอบศิลปะ

องค์ประกอบต่างๆ ในลวดลายผ้าไทยทรงดำจะเห็นว่า มีความประสานกลมกลืนกันร่วมอยู่กับความขัดแย้งนั้นด้วย ถึงแม้ว่าจะใช้สีเป็นคู่สีตัดกันก็ตาม เช่น ในคู่ของแดง-เขียว ตามหลักของทฤษฎีสีจะเป็นสีตัดกันอย่างรุนแรง แต่เมื่อนำมาตกแต่งเป็นลวดลายของผ้าไทยดำ จะดูแล้วไม่ตัดกันจนเกินไป คงเนื่องจากสีที่นำมาใช้เป็นสีที่ได้จากวัสดุธรรมชาติ ซึ่งไม่มีความรุนแรงอยู่ในตัวนั่นเอง

จากการวิเคราะห์ลวดลายของผ้าไทยทรงดำ พอสรุปได้ว่า ความงามที่ปรากฏในลวดลาย จากการทอ การปักผ้า เป็นภูมิปัญญาที่เกิดขึ้นจากการเรียนรู้ในระบบแต่เป็นสุนทรียภาพโดยธรรมชาติ ที่ผ่านการทดลองหลายวิธีการ หลายขั้นตอน หลายชั่วอายุคน จนกลายเป็นสุนทรียภาพทางความงามของกลุ่มชนไทยทรงดำ

1.5 ประโยชน์ใช้สอยผ้าไทยทรงดำ

ผ้าไทยทรงดำ เมื่อนำมาเป็นของใช้และเครื่องแต่งกาย จะมีรูปแบบไม่มากนัก แต่เป็นการใช้สอยอย่างคุ้มค่า เพราะใช้ได้ในทุกโอกาส จะเห็นได้จาก เสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย ของไทยทรงดำ ทั้งหญิงและชาย ทุกงานพิธี จะเป็นเครื่องแต่งกายชุดเดียวกัน เพียงแยกว่าเป็นชุดใหม่ หรือชุดเก่า ชุดใหม่จะเก็บ

ไว้ใช้ในงานพิธีกรรม หรืองานกิจกรรมพิเศษอื่นๆ ส่วนเสื้อผ้าที่เก่าเก็บจะเก็บไว้ใช้ในการทำงานประจำวัน เช่น นำมาทำไร่ เป็นต้น ผ้าไทยทรงคำจะแบ่งออกได้ดังนี้

ผ้าที่ใช้ในชีวิตประจำวัน ผ้าที่เป็นเครื่องแต่งกาย จะเป็นผ้าที่ทอและตัดเย็บเองทั้งสิ้น เช่นชุดที่สวมใส่ ในการทำงานประจำวัน สตรีผู้เป็นแม่บ้าน จะต้องเป็นผู้จัดทำ คือนำผ้ามาข้อมเป็นสีดำ (สีครามเข้ม) และตัดเย็บด้วยตนเอง และมีไว้ผลัดเปลี่ยนอย่างน้อยคนละ 2 ชุด สตรีผู้เป็นแม่บ้าน ต้องผลิตผ้าเพื่อให้พอใช้ในแต่ละปี ในช่วงเวลาว่างจากการทำนา ซึ่งเป็นความสอดคล้องกับที่ สุมาลย์ โทมัส (2525) ได้กล่าวถึงการทอผ้าของสตรีซึ่งเป็นแม่บ้านว่า พื้นบ้านของพื้นเมือง คือ ทอเพื่อใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น เสื้อผ้าที่ ทึนออน หมอนมุ้ง ผ้าห่ม และสำหรับเครื่องนุ่งที่มีความแข็งแรงทนทาน นิยมใช้ผ้าฝ้าย และไม่นิยมทำลวดลายมากนัก

เครื่องแต่งกายประกอบด้วย

- ผ้าและเครื่องแต่งกายในชีวิตประจำวัน

ชาย กางเกงขาสั้น (ส้วง ก้อม หรือส้วงขาเต้น) เสื้อ ไท ย่า

หญิง ผ้าซิ่นลายแดงโม เสื้อก้อม ผ้าเปี้ยว (ผ้าโพกศีรษะ)

สิ่งของเครื่องใช้อื่นๆภายในบ้าน เช่น หมอน ทึนออนหรือฟูก (เสื้อ) ผ้าห่ม (มุ้งสีดำ)

ก๊ว (มุ้งสีขาว) ผ้าปูทึนออน (ผ้าหลบเสื้อ) ฯลฯ

- ผ้าและเครื่องแต่งกายที่ใช้ในพิธีกรรม (งานมงคล และงานรื่นเริง)

ชาย กางเกงขายาว หรือกางเกงขาสั้น (ส้วงขาฮี หรือส้วงขาเต้น) เสื้อ ไท

เสื้อฮี กระเป๋าคาดเอว (ฝักแหว)

หญิง ผ้าซิ่นลายแดงโม เสื้อก้อม ผ้าเปี้ยว (ผ้าโพกศีรษะ)

- ผ้าและเครื่องแต่งกายที่ใช้ในงานศพ

ชาย กางเกงขาสั้น หรือกางเกงขายาว (ส้วงขาฮี หรือส้วงขาเต้น) เสื้อ ไท

เสื้อฮี ผู้เป็นบุตรชายของของผีที่ตาย ต้องใช้ผ้าสีเหลี่ยมพับเฉียงใช้คาด

ศีรษะ และ สวมเสื้อตัก จะทำจากผ้าฝ้ายหยาบ เจาะสวมศีรษะ เย็บติดเฉพาะด้านซ้าย

หญิง วนลายแดงโม เสื้อก้อม (ผ้าโพกศีรษะ)

- สำหรับผู้ตายที่เป็นชาย

เมื่ออาบน้ำศพเรียบร้อยแล้ว ญาติจะต้องสวมเสื้อผ้าชุดใหม่ให้ เสื้อผ้าชุดแรกเป็นเสื้อผ้า

ธรรมดา สวมทับด้วยเสื้อฮี แต่กลับด้านเอาด้านในซึ่งมีลวดลายสวยงามออกไว้ด้านนอก และใช้เสื้อฮีตัวที่ 2 กลับด้านในที่มีลวดลายงามออก สำหรับคลุมโลงศพ

- ผู้ตายที่เป็นหญิง

เมื่ออาบน้ำศพเรียบร้อยแล้ว ญาติจะสวมเสื้อผ้าชุดใหม่ให้เสื้อผ้าชุดแรกเป็นเสื้อผ้าธรรมดา สวมทับด้วยเสื้ออีกกลับด้าน เอาด้านในที่มีลวดลายสวยงามออกไว้ด้านนอกและใช้เสื้ออีตัวที่ 2 คลุมโคงศพ

- แสว

คือพานะที่จะนำวิญญาณของผู้ตายขึ้นไปเฝ้าแถนในเมืองฟ้า แสวจะประกอบด้วยผ้าเป็นจำนวนมากทั้งผ้าฝ้ายและผ้าไหม ที่ย้อมสีอย่างสวยงาม จะทำพิธีหลังจากเผาศพแล้ว 1 วัน

2. ไทยทรงดำ

2.1 ชื่อเรียกกลุ่มชาติพันธุ์

ไทดำหรือ ไตดำ (Tai Dam, Black tai) เป็นชนชาติไทยกลุ่มหนึ่งซึ่งมีชื่อเรียกกันต่าง ๆ นานาว่า ไทยดำ ผู้ไทดำ ไทซงดำ ผู้ไทซงดำ ผู้ไททรงดำ ลาวทรงดำ ลาวซ่ง ลาวซ่งดำ ลาวโซ่ง ไทโซ่ง สันนิษฐานว่าไทดำเป็นชื่อเรียกแต่แรกเริ่ม ตั้งแต่พวกเขาอยู่ในถิ่นฐานดั้งเดิมนอกประเทศไทยด้วยชนกลุ่มนี้สวมใส่เสื้อผ้าสีดำหรือสีน้ำเงินเข้ม โดยชื่อเรียก “โซ่ง ซ่ง หรือสีง” ในภาษาลาวโซ่งแปลว่า กางเกง คำว่าลาวโซ่งหรือลาวซ่ง จึงหมายถึง ลาวนุ่งกางเกง หรือหมายถึงผู้ที่นุ่งห่มด้วยเสื้อผ้าสีดำนั่นเอง ส่วนชื่อที่เรียกว่า “ลาวโซ่ง” และ “ไทยทรงดำ” เป็นคำเรียกคนไทยดำในประเทศไทย ด้วยเป็นกลุ่มชนที่อพยพผ่านประเทศลาวเข้ามาในประเทศไทยประกอบกับภาษาพูดที่คล้ายคนลาว คนไทยจึงเรียกว่า “ลาวโซ่ง” และชื่อเรียก “ไทยทรงดำ” หมายถึงคนไทยกลุ่มหนึ่งที่มีวัฒนธรรมการแต่งกายด้วยเสื้อผ้า ชุดสีดำ (กลุ่มนักศึกษาโครงการเรียนรู้ร่วมกันสรรค์สร้างชุมชน. 2547)

ในปัจจุบัน คนไทยเรียกกลุ่มชาติพันธุ์นี้ว่า ลาวโซ่ง หรือ ไทยทรงดำ และจากการสอบถามคนไทยทรงดำทั่วไป คนกลุ่มชาติพันธุ์นี้นิยมเรียกตัวเองว่า ไทยทรงดำมากกว่าลาวโซ่ง ดังนั้นผู้วิจัยจะใช้คำว่า ไทยทรงดำ ในการวิจัยในครั้งนี้

เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับความเป็นมาของชาวไทยทรงดำชุมชนไทยทรงดำระยะยาวโสม จำเป็นต้องทำความเข้าใจเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ไทยทรงดำ ถิ่นฐานเดิมของไทยทรงดำและสาเหตุการอพยพของไทยทรงดำเข้าสู่ประเทศไทย ถิ่นฐานเดิมของไทยทรงดำและการอพยพของไทยทรงดำเข้าสู่ประเทศไทยถิ่นฐานเดิมชาวไทยดำอยู่ที่เมืองแองหรือแอง แต่เดิมเป็นเมืองใหญ่ของแคว้นสิบสองจุไทย ปัจจุบันคือจังหวัดเดียนเบียนฟู อยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงเหนือของประเทศเวียดนาม มีอาณาเขตติดต่อกับประเทศลาว (แคว้นล้านช้าง) ทิศเหนือติดกับตอนใต้ของประเทศจีน ครั้งสมัยกรุงธนบุรีสมัยสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรี พระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เจ้าพระยามหากษัตริย์ศึก ไพร่พลขึ้นไปปราบผู้ที่รุกรานถิ่นที่อยู่ไทดำ ก่อให้เกิดสงครามหลายต่อหลายครั้ง (กลุ่มนักศึกษาโครงการเรียนรู้ร่วมกันสรรค์สร้างชุมชน, 2547) ด้วยเหตุนี้ไทยทรงดำจึงอพยพผ่านลงมาทางเวียดนามตอนเหนือ ลาว และเข้าสู่ประเทศไทยเป็น

ครั้งแรกในสมัยกรุงธนบุรี และอพยพเรื่อยมาจนถึงรุ่นสุดท้ายในสมัยรัชกาลที่ 5 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ (งามพิศ สัตย์สงวน, 2545) มีรายละเอียดการอพยพดังนี้

ครั้งที่ 1 ในสมัยต้นรัชกาลพระเจ้ากรุงธนบุรี เจ้านครเวียงจันทน์หมื่นพระบรมเดชานุภาพ สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชจึงให้เจ้าพระยามหากษัตริย์ศึกและเจ้าพระยาสุรสีห์ ยกทัพไปตีนครเวียงจันทน์ และตีได้เมืองล้านช้าง (อาณาจักรลาว) แล้วสั่งให้กองทัพเมืองหลวงพระบาง ยกขึ้นไปตีเมืองม่วย เมืองทัน ซึ่งเป็นเมืองของผู้ไตดำแล้วกวาดต้อนเอาครอบครัวผู้คนที่สองเมืองนี้ส่งลงมายังกรุงธนบุรี ในปี พ.ศ.2322 พวกผู้ไตดำหรือไตซงดำ (ไทยทรงดำ) นั้น โปรดให้ไปตั้งบ้านเรือนอยู่ที่เพชรบุรี (สิริ พึ่งเดช, 2519) สันนิษฐานว่าอยู่ที่ตำบลหนองปรัง อำเภอเขาย้อย (สมทรง บุษย์พัฒน์, 2524)

ครั้งที่ 2 ในพ.ศ.2335 รัชสมัยพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ชาวเมืองแฉ่ง ศูนย์กลางชาวไทยทรงดำ และพวกเมืองพวน แข็งข้อต่อเมืองเวียงจันทน์ เจ้าเมืองเวียงจันทน์ส่งกองทัพไปตีเมืองทั้งสองได้ แล้วกวาดต้อนพวกไทยทรงดำและลาวพวน ส่งลงมากรุงเทพฯ รัชกาลที่ 1 โปรดให้ส่งพวกไทยทรงดำหรือโขงออกไปตั้งบ้านเรือนที่เพชรบุรี (สิริ พึ่งเดช, 2519)

ครั้งที่ 3 ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 3 ทรงได้รับใบบอกจากเจ้านครหลวงพระบางให้ส่งกองทัพขึ้นไปปราบปรามหัวเมืองฝ่ายเหนือ รัชกาลที่ 3 ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เจ้าพระยาธรรมา (สมบุญ) เป็นแม่ทัพยกไป เจ้าพระยาธรรมาได้ยกทัพขึ้นไปถึงหลวงพระบางแล้วแต่งตั้งท้าวพระยาต่างๆ ของลาวคุมกองทัพขึ้นไปตีเมืองแฉ่ง จับได้ลาวพวน และไตซงดำ เป็นจำนวนมาก ครั้งนั้นรัชกาลที่ 3 ทรงกำชับให้เจ้าพระยาธรรมากวาดต้อนครอบครัวและทรัพย์สินของเมืองเวียงจันทน์และบรรดาหัวเมืองลาวทั้งหลายลงไปกรุงเทพฯ ให้มากเพื่อชดเชยพระราชทรัพย์ที่ใช้ในราชการสงครามและเพื่อตัดความยุ่งยากในหัวเมืองฝ่ายเหนือ เจ้าพระยาธรรมาจึงกวาดต้อนครอบครัวชาวเมืองแฉ่ง ซึ่งส่วนมากเป็นผู้ไตดำ หรือผู้ไตซงดำประมาณ 10,000 คน ลงมากรุงเทพฯ และโปรดให้พวกผู้ไตซงดำ ไปตั้งภูมิลำเนา ณ เมือง เพชรบุรี

ครั้งที่ 4 ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 3 ราวพ.ศ.2379 เมืองหิมาหรือ ฮิม เมืองคอย เมืองควร แข็งเมืองต่อเมืองหลวงพระบาง ซึ่งอยู่ในพระราชอำนาจของไทย เจ้าอุปราช เจ้าราชวงศ์แต่งตั้งให้ท้าวพระยาคุมกองทัพไปตี จับพวกไทยทรงดำได้ แล้ว คุมลงมายังกรุงเทพฯ และโปรดให้ส่งไปไว้ที่เพชรบุรีอีกเช่นเคย (สิริ พึ่งเดช, 2519; อ้างถึงใน งามพิศ สัตย์สงวน)

ครั้งที่ 5 ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 3 ราวพ.ศ.2381 เจ้านายลาวทางเมืองหลวงพระบางและเมืองเวียงจันทน์ เกิดวิวาทกัน เจ้าราชวงศ์ได้คุมพวกไทยทรงดำลงมากรุงเทพฯ อีกครั้ง (สิริ พึ่งเดช, 2519) และให้ตั้งหลักแหล่งที่อำเภอบ้านแหลม ตำบลท่าแร่ แต่เนื่องจากไทยทรงดำชอบอาศัยอยู่ที่ดอนน้ำไม่ท่วม และบริเวณที่อาศัยเดิมขาดแคลนไม้ จึงอพยพไปอยู่ที่อำเภอเขาย้อยในเวลาต่อมา (สมทรง บุษย์พัฒน์, 2524)

ครั้งที่ 6 ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ราวพ.ศ.2407 หลวงพระบางและเวียงจันทน์ถูกพวกจีนฮ่อบุกเข้าโจมตี พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวจึงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ส่งกองทัพไปปราบจีนฮ่อ และได้กวาดต้อนชาวไทยทรงดำเข้ามาเป็นรุ่นสุดท้ายเมื่อพ.ศ. 2430 (สมทรง นूरพัฒน์, 2524)

ต่อมาไทยทรงดำได้อพยพไปอยู่ที่ต่างๆ ดังที่ สิริ พึ่งเดช(2519) ได้กล่าวถึงการตั้งถิ่นฐานที่กระจายไปในที่ต่างๆ ดังนี้

“ไม่ว่าจะเป็นผู้ไทยซ่งดำรุ่นไหนก็ตาม เมื่ออพยพลงมาก็จะมารวมกันอยู่ที่เมืองเพชรบุรีทั้งสิ้น จึงว่าเมืองเพชรบุรีเป็นเมืองแรกที่ผู้ไทยทรงดำเข้ามาอยู่อาศัย และผู้ไทยซ่งดำที่มีในหลายจังหวัดขณะนี้ เช่น ที่ราชบุรี สุพรรณบุรี นครปฐม กาญจนบุรี นครสวรรค์ พิจิตร พิษณุโลก ฯลฯ ล้วนแต่เป็นเชื้อชาติของผู้ไทยซ่งดำที่ไปจากเพชรบุรีทั้งสิ้น นับว่าผู้ไทยซ่งดำรุ่นเก่ามีความปรารถนาจะกลับปิตุภูมิเดิมคือเมืองแกลง แคว้นสิบสองจุไทย จึงพยายามรวบรวมสมัครพรรคพวก ญาติพี่น้องเคลื่อนย้ายออกจากเมืองเพชรบุรีเดินทางขึ้นเหนือเรื่อยไป...”

ในปัจจุบันการตั้งถิ่นฐานไทยทรงดำได้กระจายไปในที่ต่างๆ ดังที่งามพิศ สัตย์สงวน(2545) ให้รายละเอียดดังนี้

จังหวัดเพชรบุรี ได้แก่ อำเภอเมือง ที่ตำบลวังตะโก ตำบลสะพานยายหิน(สะพานยี่หิน) อำเภอเขาย้อย ที่ตำบลหนองปรัง ตำบลทับค้าง ตำบลห้วยทับช้าง และตำบลเขาย้อย อำเภอชะอำ และอำเภอบ้านแหลม ที่ตำบลท่าแร่

จังหวัดสุพรรณบุรี ได้แก่ อำเภออู่ทอง ที่ตำบลบ้านคอน ตำบลสระยายโสม ตำบลคอนมะเกลือตำบลหนองโอง และตำบลบ้านไฉ่ อำเภอเมือง ที่ตำบลบางกุ้ง และอำเภอบางปลาม้า

จังหวัดราชบุรี ได้แก่ อำเภोजอมบึง ที่หมู่บ้านตลาดควาย ตำบลจอมบึง อำเภอดำเนินสะดวก ที่ตำบลดำเนินสะดวก ตำบลคอนคลัง ตำบลบัวงาม อำเภอบางแพ ที่ตำบลคอนคา และอำเภอปากท่อ

จังหวัดนครปฐม ได้แก่ อำเภอสามพราน ที่หมู่บ้านตากแดด ตำบลตลาดจินดา อำเภอบางเลน และอำเภอเมือง

จังหวัดสมุทรสาคร ที่หมู่บ้านกลาง ตำบลหนองสองห้อง ตำบลโรงเข้ และตำบลยกกระบัตร

นอกจากนั้น เข้าใจว่ามีอยู่ในจังหวัดต่างๆ อีกหลายจังหวัด เช่น จังหวัดกาญจนบุรี ลพบุรี สระบุรี พิจิตร พิษณุโลก สุโขทัย ชุมพร และสุราษฎร์ธานี(มณีรัตน์ ท้วมเจริญ, 2518)

2.2 ผู้วิจัยจะกล่าวถึงชุมชนไทยทรงดำสระยายโสมจากการสำรวจชุมชน ดังนี้

ประวัติชุมชน

ประวัติชุมชนไทยทรงดำสระยายโสม ตำบลสระยายโสม อำเภออุ้มทอง จังหวัดสุพรรณบุรี ได้จากการสัมภาษณ์นางงา แหวนเพชร(สัมภาษณ์ , 2 เมษายน 2551) ได้ความว่าได้ตั้งบ้านเรือนอยู่ ณ ที่อยู่ปัจจุบันนี้ มาสามชั่วคนแล้วหรือประมาณ 100 ปี บรรพบุรุษได้เดินทางจากออกจากจังหวัดเพชรบุรี ด้วยความตั้งใจที่จะเดินทางกลับไปยังถิ่นฐานเดิมของตนเอง ระหว่างทางได้ตั้งบ้านเรือนเพื่อหยุดพักเป็นช่วงๆ เมื่อระยะเวลาหยุดพักนานเข้าไทยทรงดำบางกลุ่มจึงตั้งถิ่นฐานมิได้เดินทางต่อ และตั้งถิ่นฐานอยู่ที่ หมู่ 4 ตำบลสระยายโสมในที่สุด

อาชีพและที่ตั้ง

ทิศเหนือ ทิศตะวันออกและทิศตะวันตก ถูกล้อมรอบด้วยคลองชลประทานและไร่นา ส่วนทิศใต้ ติดต่อกับ หมู่ 3 ตำบลสระยายโสม

ประชากร	ชุมชนไทยทรงดำสระยายโสม	
มีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด	256	ครัวเรือน
มีจำนวนประชากรทั้งหมด	1028	คน
เป็นประชากรชาย	481	คน
เป็นประชากรหญิง	547	คน

สถานที่สำคัญในชุมชน

สถานที่สำคัญของชุมชน ได้แก่

- ศาลเจ้าพ่อขุนงาและศาลเจ้าพ่อเขาเขียว
- อาคารและลานเอนกประสงค์ 3 แห่ง ได้แก่อาคารและลานเอนกประสงค์ชุมชนไทยทรงดำฝั่งตะวันตก อาคารและลานเอนกประสงค์ชุมชนไทยทรงดำฝั่งตะวันออก (สระไผ่) และอาคารและลานเอนกประสงค์ชุมชน
- วัดสระยายโสม
- โรงเรียน 2 แห่ง ได้แก่โรงเรียนวัดสระยายโสม และ โรงเรียนสระยายโสมวิทยา

การเมืองการปกครอง

เนื่องจากชุมชนไทยทรงดำสระยายโสมมีเขตเทศบาลตำบลสระยายโสมและเทศบาลขุนพิดเพ็ง และแบ่งชุมชนออกเป็นชุมชนไทยทรงดำฝั่งตะวันออก และชุมชนไทยทรงดำฝั่งตะวันตก ดังนั้นจึงมีเทศบาล มีผู้ใหญ่บ้าน และมีประธานชุมชน คอยดูแลควบคุม

ผู้มีบทบาทสำคัญในการเมืองการปกครอง

นายกศักดิ์ชัย	ศิระพรชัย	นายกเทศบาลตำบลสระยายโสม
นายไพศาล	ว่องไวกลยุทธ	นายกเทศบาลขุนพิดเพ็ง
นายสำลี	เพชรคำดี	ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 4 และ ประธานชุมชนไทยทรงดำ ฝั่งตะวันออก
นายถวิล	เพชรแปลง	ประธานชุมชนไทยทรงดำฝั่งตะวันตก

สภาพเศรษฐกิจ

อาชีพหลักของชุมชนไทยทรงดำสระยายโสม จะประกอบอาชีพเกษตรกรรม รับจ้าง และค้าขายบ้างเล็กน้อย

อาชีพเกษตรกรรม เป็นอาชีพหลักของชุมชนไทยทรงดำสระยายโสม โดยชาวบ้านจะทำนาเป็นส่วนใหญ่ ที่เหลือจะปลูกผัก เช่น คื่นช่าย แตงกวา แตงโม เป็นต้น

อาชีพรับจ้าง การรับจ้างรายวัน ไม่ค่อยพบในชุมชนไทยทรงดำสระยายโสมแล้ว แต่เป็นการรับจ้างเกี่ยวข้าว การไถนา หวานปุ๋ย หวานข้าว ฉีดยา ซึ่งรับจ้างเป็นต่อไร่

อาชีพค้าขาย การค้าขายในชุมชนเป็นร้านค้าขนาดเล็กเนื่องจากอยู่ใกล้กับตลาดของเทศบาล การค้าขายในชุมชนจึงมุ่งขายภายในชุมชนเท่านั้น

ระบบการศึกษา

การให้ศึกษาในชุมชนไทยทรงดำสระยายโสมนั้น คนในชุมชนที่มีอายุประมาณ 30 ปีขึ้นไป จะมีระดับการศึกษาส่วนมากคือมัธยมศึกษาตอนต้น แต่ในปัจจุบันคนในชุมชนให้ความสำคัญต่อศึกษามาก เด็กรุ่นหลังได้รับการศึกษาทั้งจากโรงเรียนในชุมชน หรือถูกส่งออกไปเรียนตามโรงเรียนในอำเภอหรือโรงเรียนในจังหวัด หรือโรงเรียนในกรุงเทพฯก็มี พอสรุปได้ว่าเด็กในชุมชนได้รับการศึกษาในระบบโรงเรียนทุกคน

ภาษา

ชุมชนไทยทรงดำสระยายโสมมีภาษาพูดที่คงรักษาไว้มานานได้อยู่ โดยภาษาพูดนั้นเรียกว่า ภาษาโซ่ง จากการสังเกตการณ์พบว่า วัยวัยสูงอายุ จะพูดกันด้วยภาษาโซ่งแต่กับคนนอกที่ไม่ใช่ไทยทรงดำด้วยกันเองไม่สามารถพูดภาษาไทยได้แต่สามารถฟังภาษาไทยได้รู้เรื่อง วัยผู้ใหญ่ จะพูดกันด้วยภาษาโซ่ง และสามารถพูดและฟังภาษาไทยได้ชัดเจนวัยรุ่น จะพูดกับคนวัยอื่นด้วยภาษาโซ่ง แต่เมื่ออยู่ในกลุ่มวัยเดียวกันจะพูดภาษาไทยวัยเด็ก จะพูดภาษาโซ่ง สามารถฟังภาษาไทยได้ดีแต่จะพูดได้ไม่ถูกต้องนักเพราะยังสับสนไม่สามารถแยกแยะได้ส่วนภาษาเขียนของไทยทรงดำไม่เคยการใช้มานานมาแล้ว และในปัจจุบันก็ไม่มีใครในชุมชนสามารถอ่านเขียนภาษาไทยทรงดำได้

การแต่งกาย

ปัจจุบันชุมชนไทยทรงดำจะแต่งกายชุดไทยทรงดำตามวันที่มีประเพณีพิธีกรรมต่างๆ หรือวันสำคัญอื่นๆ เท่านั้น การแต่งกายของชาวไทยทรงดำในชีวิตประจำวันจึงเป็นहारแต่งกายด้วยชุดตามสมัยนิยมในอดีต การแต่งกายของชาวไทยทรงดำ จะแต่งกายด้วยผ้าสีดำเป็นพื้น ตามปรกติฝ่ายชายจะสวมกางเกงแค้เข้าเรียกว่า "ช่วงก้อม" ใส่เสื้อก่อนข้างรัดรูป ยาวถึงสะโพกแล้วผ่าปลายทั้งสองข้าง แขนยาวเป็นกระบอกถึงข้อมือติดกระดุมเงินอย่างถี่ ๆ ตั้งแต่คอถึงเอว เสื้อชนิดนี้เรียกว่า เสื้อก้อมหรือเสื้อไทย ถ้าไปในงานที่เป็นพิธีการจะสวมกางเกงขาวยาวเรียกว่า ช่วงฮี และใส่เสื้อตัวยาวมีลายปักประคิษฐ์ ตามแบบเฉพาะของตนเอง เรียกว่า เสื้อฮี ฝ่ายหญิงตามปรกติสวมเสื้อก้อมติดกระดุมเงิน ถ้าเป็นงานพิธีจะสวมเสื้อฮี ผ้าชั้นที่ใช้นุ่งมีลักษณะเฉพาะคือพื้นดำสลับลาย เส้นสีขาวคราม (กลุ่มนักศึกษาโครงการเรียนรู้ร่วมกันสรรค์สร้างชุมชน, 2547)

ความเชื่อของลาวโซ่ง

ลาวโซ่งหรือไทยทรงดำมีความเชื่อเรื่องผีและวิญญาณมาก เช่น แถนหรือผีฟ้า ผีบรรพบุรุษ ผีประจำสถานที่ผีประจำตัวบุคคล ผี ที่เกี่ยวข้องกับเกษตร ผีประจำหมู่บ้าน ผีวัด เป็นต้น เรไร สืบสุข (2523) ได้จำแนกประเภทของผีตามลำดับความสำคัญและความเชื่อได้ดังนี้

1. แถนหรือผีฟ้า ไทยทรงดำนับถือแถนหรือผีฟ้าเป็นผีสูงสุดเป็นผู้สร้างโลกและทุกสิ่งทุกอย่างที่ปรากฏในโลก ไม่ว่าจะเป็น ดิน น้ำ ลม ไฟ แสงแดด และสิ่งมีชีวิต ที่แบ่งเป็นมนุษย์เชื้อชาติต่าง ๆ ให้มีภาษาใช้แตกต่างกัน และกำหนดหน้าที่ของสัตว์ และสิ่งมีชีวิตอื่น ๆ ไว้อีกด้วย ดังปรากฏในเพลงขับแปดมะเต้า นิทานประวัติไทยทรงดำ และนิทานเรื่องแถนสร้างโลก นอกจากนั้นนิทานเรื่องทำไมหมาจึงเหี่ยวรดกหญ้า ทำไมคนจึงกินอาหารสามมือ ยังแสดงให้เห็นความเชื่อในเรื่องแถนว่าเป็นเทพเจ้าสูงสุดสร้างโลกและผู้กำหนดพฤติกรรมต่าง ๆ ของมนุษย์เช่นกัน แนวคิดในเรื่องการขยายครอบครัวชาวไทยทรงดำก็กล่าวเป็นเชิงสอนไว้ว่าแถนสั่งให้ "แม่ลูกชาย ขยายลูกเต้า" จากวรรณกรรมที่รวบรวมได้และการสังเกตสังคมชาวไทยทรงดำก็ปรากฏว่าให้ความสำคัญต่อบุตรชายมากกว่าบุตรสาว และนิยมมีบุตรหลายคน อาจจะเป็นเนื่องมาจากเชื่อฟังคำสั่งของแถนก็เป็นได้ นอกจากนั้นในยามทุกข์ยาก เช่น พ่อแม่เสียชีวิต ชาวไทยทรงดำจะต้องเฆยหน้าสู่ฟ้าและกล่าวระบายความทุกข์ยากต่อแถนว่า "ดึกเกินเลยหะเกินเลยฟ้าเอ๊ย แถนเอ๊ย" (ทุกข์เหลือเกิน ยากเหลือเกิน ฟ้าเอ๊ย แถนเอ๊ย) ยึดถือเป็นประเพณีสืบมา

2. ผีบรรพบุรุษ นอกจากแถนแล้วชาวไทยทรงดำยังยึดมั่นในผีบรรพบุรุษ ซึ่งถือว่า มาคุ้มครองปกป้องรักษาอยู่ในบ้านเรือนที่อาศัย เรียกว่า "ผีเฮือน" จึงมีประเพณีเฮือนเฮือน เวนตง ดังปรากฏในนิทานตัวปะขม ฮิตทั้ง 12 เดือน ได้กล่าวไว้ว่า

- เดือนสามให้ทำข้าวจี คือ ข้าวเหนียวปิ้งชุบน้ำผึ้งให้ผีเรือน

- เดือนหกถึงเดือนแปด ทำพิธีเสนเฮือน ก่อนเข้าพรรษาแล้วหยุด จะทำพิธีเสนเฮือนได้อีกในเดือนสิบเอ็ดถึงวันเพ็ญเดือนสิบสอง จึงเป็นอันหมดวาระการเสนเฮือนในปีนั้น

- เดือนอ้ายถึงเดือนยี่ เริ่มนำข้าวใหม่มาไหว้ผีเรือน เรียกว่า ป่าตง จนเกี่ยวข้าวเสร็จก็เป็นอันหมดวาระเช่นกัน ในข้อห้ามคำสอน ได้กล่าวถึงความสำคัญของผีเรือนที่มีต่อชาวไทยทรงดำไว้หลายประการด้วยกัน เช่น มีการขอมาผีเรือน เมื่อได้ทำบางสิ่งบางอย่างที่ถือว่าเป็นการล่วงละเมิดผีเรือนได้แก่

- ชายและหญิง ล่วงเกินกันมากกว่าการจับมือถือแขน
- ชายและหญิง หนีตามกันไปโดยไม่ได้ขออนุญาตพ่อแม่และแม่
- คนหรือสัตว์เข้ามาในบริเวณบ้าน โดยมีได้บอกกล่าวผีเรือนให้ทราบ นอกจากข้อห้ามคำสอนดังกล่าวแล้ว ยังมีแนวปฏิบัติต่อผีเรือนหลายอย่างด้วยกัน เช่น
- ห้ามใส่หมวกเข้าห้องผีเรือน
- สร้างบ้านใหม่ต้องเชิญผีเรือนขึ้นบ้านใหม่ด้วย
- ต้องเคารพกราบไหว้บูชาผีเรือนเป็นประจำทุกวัน

3. ผีประจำสถานที่ นอกจากผีต่าง ๆ ที่กล่าวมาแล้ว ชาวไทยทรงดำยังเชื่อว่ามีผีประจำอยู่ที่ต่าง ๆ ของบ้านเรือน เช่น

- ผีบันได มีข้อห้ามคำสอนเกี่ยวกับบันไดว่า ห้ามเล่นบันได มิให้ใช้ของมีคมฟันบันได และห้ามนั่งคาบบันได เพราะเชื่อว่ามีผีประจำอยู่ อาจทำให้เกิดเหตุร้ายต่อผู้กระทำหรือครอบครัวได้ และในพิธีเสนเฮือน ซึ่งมีการนำหมูทำอาหารประกอบในพิธี ต้องนำเลือดหมูสด ๆ มาทาที่บันไดเป็นการบูชาผีบันไดอีกด้วย

- ผีแม่ธรณี มีข้อห้ามว่า มิให้ตำจนครกแตก มิฉะนั้นจะถูกผีแม่ธรณีสูบ ต้องเคารพกราบไหว้บูชาผีแม่ธรณี และห้ามเหยียบธรณีประตูเพราะถือว่ามีผีแม่ธรณีประจำอยู่

- ผีเตาไฟ มีข้อห้ามว่า ห้ามแม่เตาไฟจะทำให้เดือดร้อน

- ผีกะล่อมข้าว ชาวไทยทรงดำเชื่อว่ามีผีประจำกะล่อมข้าว จึงมีคำสอนให้กราบไหว้บูชาผีกะล่อมข้าว

- ผีเจ้าที่เจ้าทาง คือศาลพระภูมิ ปราบภูในคำทำนายฝันของชาวไทยทรงดำว่าถ้าฝันเห็นพระสงฆ์ ทายว่าน้ำที่ถวายเป็นศาลพระภูมิแห่ง

4. ผีประจำตัวบุคคล ได้แก่

- ผีแม่ซ้อ มีข้อห้ามว่ามิให้ไกวเปลเปล่า ๆ เด็กจะตกใจ แม่ซ้อจะหนีหาย

- ผีขวัญ มีข้อห้ามว่ามิให้สระผมในเวลาตะวันตกดินแล้ว ถือว่าผีขวัญจะตกใจ จะทำให้ผู้กระทำเป็นไข้

5. ผีที่เกี่ยวกับการเกษตร ได้แก่

- ผีนา เวลาข้าวตั้งท้องต้องบอกกล่าวแก่ผีนาเพื่อให้อายุคุ้มครองข้าวให้เติบโตดี และมีกร เช่นผีนาก่อนเกี่ยวข้าว เป็นการตอบแทนบุญคุณผีนาที่ได้ช่วยให้ผลิตผลข้าวอุดมสมบูรณ์ ไม่เสียหาย

- แม่โพสพ ถือว่าเป็นผีประจำเมล็ดข้าว มีข้อห้ามว่ามีให้นอนหน้ากะล่อมข้าว เป็นการ ขวางทางเดินของแม่โพสพ ห้ามใส่รองเท้าเข้าไปในลานนวดข้าว เพราะแม่โพสพจะไม่พอใจ ห้ามเอา ซ้อนเคาะจานเข้า ขณะรับประทานข้าว จะร้อนถึงแม่โพสพและทำให้ตกใจ

- ผีลานนวดข้าว หลังจากฤดูเก็บเกี่ยวในเดือนอ้ายแล้ว ชาวไทยทรงดำจะทำพิธีไหว้ลาน นวดข้าว ในเดือนยี่หรือเดือนสาม อันเป็นเดือนที่จะทำการนวดข้าว

6. ผีประจำหมู่บ้าน บางคนเรียกว่า “เสื้อเมือง” ในหมู่บ้านหนึ่ง ๆ ที่ประกอบด้วยครัวเรือน หลาย ๆ หลังคาเรือนจะมีศาลประจำหมู่บ้านของตนเอง และมีกรเช่นไหว้ในเดือนหก ขึ้น 1 ค่ำ จนถึง 6 ค่ำ และหลังจากเซ่นไหว้ศาลประจำหมู่บ้านแล้ว ก็จะห้ามเล่นลูกช่วง โดยเด็ดขาดเพราะจะถึงฤดูทำนา แล้ว

7. ผีวัด บุคคลที่ตายโหง ห้ามเผาทันที ต้องฝังไว้จนคนลืม และห้ามเชิญวิญญาณมาเป็นผีบ้าน ผีเรือน และผีนา แต่ให้เชิญไปเป็นผีประจำวัด

8. ผีอื่น ๆ เช่น ผีกระสือ ผีปอบ มีข้อห้ามเลือกคู่ครองที่มีเชื้อสายหรือเป็นผีกระสือ หรือผี ปอบ นอกจากนั้นยังเชื่อว่า มีนางไม้รักษาอยู่ตามต้นไม้ใหญ่ และมีผีนางตะเคียน จึงห้ามนำไม้ตะเคียน มาใช้ในการก่อสร้าง และมีข้อห้ามที่เกี่ยวกับผีอีกหลายประการ แต่ไม่กำหนดว่าเป็นผีประเภทใด เช่น

- ห้ามเล่นมิด เพราะว่ามีผีจะผลัก

- ห้ามนอนใต้ซ้อ ผีจะอำ

- ห้ามเล่นซ่อนหาเวลากลางคืน ผีจะลักซ่อน

- เวลาอาบน้ำแต่งตัวศพ ถ้าพันผ้าศพไม่ถูก ผีจะโกรธ

- เวลาไปบ้านคนตาย ผู้ชายให้ถือมิด ผู้หญิงให้เหน็บใบหนาดที่หมก กันผีมารบกวน

- ถ้าชายคนใดที่ภรรยาตายแล้ว จะมีภรรยาใหม่ ในวันแต่งงานจะต้องให้ภรรยาใหม่ใส่เสื้อ กลับหลัง เพื่อกันไม่ให้ผีภรรยาเข้ามารังควาน ดังนั้นจึงห้ามใส่เสื้อติดกระดูกข้างหลัง เพราะถือว่าเป็น เสื้อผี

- ผีที่เป็นสามีภรรยา กัน ถ้าฝ่ายใดตายก่อน จะต้องเขียนหย่าไว้ในโลงศพ เพราะผีจะได้ไม่ มารบกวน

- ถ้าฝันเห็นคนที่ตายไปแล้ว แสดงว่าผีมาขอส่วนบุญ

ปัจจุบันความเชื่อเรื่องผีต่างๆเหล่านี้ยังคงมีอยู่บ้าง พวกวัยสูงอายุและผู้ใหญ่จะเป็นฝ่าย คอยตักเตือนชี้แนะแก่เด็กและวัยรุ่น เกิดการถ่ายทอดความรู้ทำให้เด็กและวัยรุ่นจำปฏิบัติตาม

ประเพณีและพิธีกรรม

ประเพณีและพิธีกรรมที่ยังคงอยู่ในปัจจุบัน มีดังนี้

- พิธีป่าดงข้าวใหม่ เป็นการเซ่นไหว้ปีละครั้งตอนที่เพิ่งจะได้ข้าวจากนา
- พิธีป่าดง เป็นการเซ่นไหว้ทุก ๆ 10 วัน สำหรับคนธรรมดาทั่วไป
- ประเพณีการเสนเรือน หรือเสนเขื่อนเป็นประเพณีการเซ่นไหว้ผีเรือน (ผีบรรพบุรุษผู้มาประจำเรือน โดยได้อัญเชิญมาไว้บนเรือนและจัดให้อยู่ ณ มุมห้อง ๆ หนึ่งที่จัดไว้โดยเฉพาะ เรียกว่า “ กะล่อห้อง” ซึ่งแปลว่า มุมห้อง) ซึ่งเชื่อกันว่า ผีบรรพบุรุษยังอยู่กับตน และสามารถคุ้มครองตนได้ นิยมทำกันเป็นประจำทุกปี หรือ 2 – 3 ปีครั้งก็ได้ โดยลูกชายคนใดคนหนึ่งที่เป็นผู้สืบสกุลจะต้องเป็นผู้สืบผี เพื่อให้ผีบรรพบุรุษของตนได้รับเครื่องเซ่นไหว้ที่ลูกหลานได้จัดหามาเลี้ยง เป็นการแสดงออกถึงความกตัญญู หากได้เซ่นไหว้แล้ว ครอบครัวก็มีความสุขความเจริญก้าวหน้าทำมาค้าขึ้น แต่ถ้าไม่จัดทำก็จะทำให้ผีเรือนของตนคอยแค้นเคือง แล้วก็จะก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่ตนและคนในครอบครัวได้ ครอบครัวที่สะดวกจะจัดทำในเดือนใดก็ได้ ยกเว้นเดือน 9 และเดือน 10 (เพราะเชื่อว่าผีเรือนไปเฝ้าถน หรือผีฟ้า) แต่โดยปกตินิยมทำกันในเดือน 4 และเดือน 5

ประเพณีแต่งงาน

ชาวไทยทรงดำเรียกว่า “ งานกินดอง “ หรือ “ งานกินหลอง “ ซึ่งมีความหมายว่า งานเลี้ยงเพื่อความเกี่ยวข้องเป็นญาติกัน ชายหนุ่มหญิงสาวไทยทรงดำ เมื่อมีความรักใคร่ชอบพอกันถึงขั้นจะแต่งงานกันแล้ว ฝ่ายชายก็ส่งผู้ใหญ่ (เรียกว่า เจ้าแก่) ไปสู่ขอต่อพ่อแม่ฝ่ายหญิง เรียกว่า “ ไปโลม” หรือ “ ไปไอ้โลม” คือ การไปเจรจาสู่ขอ โดยการนำหมาก พลู บุหรี 2 ชุด พร้อมด้วยหญิงสาว 2 คน เป็นผู้ถือ หมาก พลู มงคลนี้ เจ้าแก่และหญิงสาว 2 คน ต้องสวมเสื้อฮี ให้ถูกต้องตามประเพณี ถ้าเจรจาดกลงกันได้ ก็นัดหมายเพื่อหมั้น หรือแต่งงานกันเลยทีเดียว

เมื่อถึงกำหนดวันแต่งงาน ที่เรียกว่า เจ้าบ่าวและญาติพี่น้องเพื่อนฝูงจะช่วยกันขนขันหมาก ยาสูบ ใส่กะเหล็บ มีเครื่องเรือน ที่นอน ของใช้ ของขวัญ ขนม 8 ถาด เหล้า 1 เท สำหรับ เลี้ยงแขก 8 ขวด ไว้สำหรับไหว้ผีเรือนพร้อมทั้งจัดสิ่งของหมู่ เหล้า ไก่ ขนม ใส่กระจาด เป็นขบวนขันหมาก ไปยังบ้านเจ้าสาว เมื่อถึงบ้านเจ้าสาว เจ้าแก่ ฝ่ายชายก็มอบ เหล้า 1 ขวด ไก่ต้ม 1 ตัว หมากพลู บุหรี ให้เจ้าบ่าวนำไปไหว้ผีเรือน เชิญพ่อแม่ญาติพี่น้อง มาดูเป็นสักขีพยาน ทางบ้านเจ้าสาวก็จัดอาหารมาเลี้ยงแขกในตอนกลางวันกินอาหารเสร็จ ฝ่ายเจ้าบ่าวก็ทำพิธีไหว้ญาติข้างเจ้าสาว

การไหว้ญาติข้างเจ้าสาวจะมี “ องลาม” (ผู้กล่าวนำ) เป็นผู้นำให้ไหว้ญาติข้างฝ่ายเจ้าสาว ซึ่งเจ้าบ่าวต้องหาเพื่อน 6 – 8 คน โดยทั้งหมดสวมเสื้อฮี (เสื้อใหญ่) ช่วงฮี (กางเกงขายาว) ยืนเข้าแถวเรียงหน้ากระดาน เจ้าบ่าวจะต้องยืนเป็นคนที 2 เสมอ ใช้มือขวาจับแขนมือซ้ายไว้ เวลาไหว้เอามือมาประสานกันแบบจีน แล้วทำวน ๆ เป็นวงกลมไปข้างหน้า 5 หรือ 8 ครั้ง เสร็จแล้วกราบ 1 ครั้ง เวลากราบ

ต้องแบมือทั้งสองวางบนพื้นก้ม หน้าผากลงไปชิดมือ แล้วยืนขึ้นเอามือขวา และมือซ้ายไว้ รอไว้ ญาติคนต่อไปที่จะมารับไหว้ทำเช่นนี้ไปจนเสร็จการไหว้

เฉพาะการไหว้พ่อแม่ของเจ้าสาว ผู้นำไหว้ของเจ้าบ่าวจะกล่าวนำในการไหว้ทำนองว่า เจ้าบ่าวมากุเข้าไหว้ด้วยความเคารพ ขอให้พ่อท่านเป็นพ่อของข้าพเจ้าด้วย ฝ่ายพ่อตาก็กล่าวให้ศีล ให้พรตามธรรมเนียม ให้อายุยืน ทำมาค้าขายขึ้น มีลูกมาก ฝ่ายเจ้าบ่าวก็จะกล่าวรับว่าจะอยู่กันจนแก่จนเฒ่า ส่วนการไหว้ของเจ้าสาว จะมีเพื่อน 1 คน นุ่งผ้าซิ่น สวมเสื้อฮี ตั้งผมเกล้าให้สูง เพื่อนเจ้าสาวก็แต่งตัวแบบเดียวกัน แล้วไปไหว้ญาติฝ่ายเจ้าบ่าว เพื่อนเจ้าสาวจะคอยถือพานหมาก พลู บุหรี่ โดยเพื่อนเจ้าสาวจะเป็นผู้กล่าวคำนำไหว้ให้ เมื่อไหว้ญาติกันหมด ก็เสร็จพิธี

ประเพณีการทำศพ

นิพนธ์ เสนาพิทักษ์ (2533) ได้กล่าวถึงรายละเอียดประเพณีการทำศพไว้ดังนี้ ชาวไทยทรงดำถือเป็นพิธีสำคัญอย่างหนึ่ง โดยเมื่อมีการตายขึ้น คนที่นับถือผี เดียวกันในหมู่บ้านจะหยุดทำงานทุกอย่างเพื่อเป็นการไว้ทุกข์ และช่วยกันจัดการเกี่ยวกับ ประเพณีงานศพ (เรียกว่า กำบ้าน กำเมือง) และจะเส้ราโศกจนกว่าจะนำศพไปเผาเสร็จแล้ว จึงทำงานตามปกติ

ชาวไทยทรงดำ มีเอกลักษณ์ในการทำพิธีศพเป็นของตนเอง และยังปฏิบัติกันสืบมาจนปัจจุบันนี้ ซึ่งชาวไทยทรงดำเชื่อกันว่า แถน (ผีฟ้า) เป็นผู้ส่งมนุษย์ให้มาเกิด เมื่อตายไปจึงต้องทำพิธีส่งดวงวิญญาณ ให้ไปเมืองแดง หรือ เมืองฟ้า โดยมีการบอกทางให้วิญญาณของผู้ตายเดินทางกลับไปยังเมืองแดง (ซึ่งเป็นที่อยู่ดั้งเดิมของชาวไทยทรงดำ อยู่ตอนใต้ของจินตคกับเวียดนาม)

พิธีทำศพของชาวไทยทรงดำ มีขั้นตอน ดังนี้

1. จัดการศพ เมื่อมีการตายเกิดขึ้นแล้ว บรรดาญาติพี่น้องและเพื่อนบ้านจะพากันมาบ้านคนตาย (เรียกว่า เฮือนฮ้าย) โดยการนุ่งผ้าห่มดำ ร้องไห้กันระงม คนที่มาส่วนมากจะเป็นผู้มีอายุแล้ว หนุ่มสาวไม่ค่อยมา ยกเว้นญาติคนในบ้านคนตาย ศพซึ่งไว้วิญญาณนั้น ชาวไทยทรงดำ เรียกว่า “ ขอน “ จะถูกตกแต่งเครื่องนุ่งห่มให้ใหม่ โดยเอาเสื้อผ้าชุดใหม่สวมให้ แล้วนำเสื้อผ้าชุดเก่าสวมทับอีกชั้น รวมเป็นสองชุด ไทยทรงดำ เชื่อกันว่า เมื่อวิญญาณไปถึงเมืองผี วิญญาณจะได้ถอดเสื้อผ้าชุดเก่าเป็นทาน เพื่อไปบำปเคราะห์กรรมของตน แล้วยังมีเสื้อผ้าชุดใหม่ติดกายอยู่

2. พิธีปลงศพ ญาติอายุ 30 ปี ขึ้นไปของ ผู้ตายจะมาช่วยเหลืองานปลงศพกัน โดยมีหัวหน้าคนหนึ่งเป็นผู้ชายไทยทรงดำเรียกหัวหน้า ผู้ชายที่ทำพิธีในการปลงศพนี้ว่า “ นายเขย “ จะสั่งให้คนช่วยกัน ตัดไม้ไผ่ทำแม่แคร่ โดยใช้ไม้ไผ่ทั้งลำตัดเป็น 4 ท่อน 2 ท่อนแรก ยาว 5 ศอก 2 ท่อน หลังยาวศอกเศษ ๆ เข้ารูปกันเป็นสี่เหลี่ยมผืนผ้า มีปาก ไม้ไผ่ปูเป็นแคร่ ทำขาแม่แคร่สี่มุม สูงกึ่งเศษ ๆ แล้วใช้ซี่ไม้ไผ่ขนาด 3 นิ้ว ยาวเท่าลำตัวศพ ถักเป็นผืนเปลือกห่อศพ (มีเคล็ดว่า ผืนเปลือกใช้ไม้จำนวนกี่ ก็ผู้ตาย

ถึงแก่กรรมก่อนคู่ของตน ถ้าผืนฝือกใช้ไม้จำนวนคู่ คือ ผู้ครองหมดคู่ครองแล้ว ถ้าผู้ตายเป็น โสด ใช้จำนวนไม้ 8 ซี่ ถักเป็นผืนฝือก) ต่อจากนั้นก็ทำประทุนสานด้วยไม้ไผ่ สวมครอบบนแม่แคร่คลุมศพ (ซึ่งทำแทนต่างหีบศพ) การบรรจุห่อศพ หรือ ขอน ก็จะทำการวางบนแม่แคร่ ยกย้ายแม่แคร่ห่อศพ ไปวางระหว่างซื่อเสาเรือน ให้ศพตรงซื่อเสาเรือนพอดี ซึ่งมีผ้าไหม หรือผ้าฝ้ายสีขาว หรือสีแดงปูรองยาวไปทางปลายเท้าศพ แล้วทบทผ้าที่เหลือนั้นมาคลุมตัวศพถึงคอศพ และผ้าอีกด้านหนึ่งคลุมทับศีรษะให้มิดบนใบหน้าของศพจะมีผ้าไหมตัดเป็นคล้ายผ้าเช็ดหน้าปิดหน้าศพไว้ ต่ำหากใส่ปากศพ แล้วใช้ไม้มัด (ทำด้วยไม้ไผ่) มัดชายผ้าชั้นบนและชั้นล่างให้ติดกัน ห่อมัดศพตรึงไว้กับแม่แคร่ จากนั้นนายเขย ก็จะเอาประทุนที่สานด้วยไม้ไผ่ล้อมลงปิดร่างศพ ปิดหัวท้ายด้วยการปักไม้ยึดให้แน่น ปลายไม้ไผ่ผลัดขึ้นมาจากหลังประทุน 1 สอกเศษ ๆ แล้วโยงด้วยเชือกระหว่างปลายไม้ทั้งสองอยู่เหนือประทุนศพ บนหลังประทุนศพคลุมด้วยเสื่อสี กลับเอาด้านที่มีสีสรรเขียวเหลืองแดงออกคลุมไว้ เหนือศพขึ้นไปจะมีราวไม้ไผ่แขวนไว้กับซื่อบ้านเรียกว่า “ ขว้าว่วน ” เจ้าของบ้านจะนำเสื่อผ้าของผู้ตายแขวนพาดไว้ และยังมีห่อผ้าไหมและผ้าฝ้ายมาวางพาดอีก ถือว่าถ้ามีจำนวนมาก แสดงถึงความขยันและฐานะดี และมีขว้าว่วนนี้ยังมีไขดิบห่อข้าวเหนียวแขวนไว้อีกด้วยต่อจากพับผ้าไหม มีเส้นเชือกทำจากด้ายเส้นไหม รูดด้วยขี้ผึ้ง มีม็โยงมาที่ศพตรงศีรษะและบนใบหน้า (เปรียบเสมือนสายวิญญานของผู้ตาย) ที่ปลายเท้าศพ ก็จะมีเครื่องเช่น ไหว้ (ข้าวปลาอาหาร หมาก พลู น้ำ) ตั้งไว้ ถ้าเป็นศพผู้หญิงวางไว้ได้ชื่อในห้องผีเรือน และจะต้องก่อกองไฟไว้ข้างบ้านติดกับห้องผีเรือนประมาณ 1 วา ให้ลูกทั้งคืน ไทยทรงดำเรียกว่า “ วันแสงไฟเฮือน ” ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของการตาย และห้ามก่อกองไฟไว้ข้างบ้านเช่นนี้ถ้าไม่มีการตาย เพราะถือว่าไม่เป็นมงคล

3. การแต่งกานไว้ทุกข์ ลูกหลานผู้ตาย ต้องสวมเสื้อสีขาว ไม่มีแขน คาดผ้าขาวบนศีรษะ ตัวผืนเสื้อตัดเย็บแบบง่าย ๆ โดยนำผ้าฝ้ายมาทบทเป็นสองชั้น ขาวเท่าลำตัวผู้สวมเจาะแหวนเนื้อผ้าเป็นคอเสื้อ สองข้างตัวผืนผ้า ใช้ด้ายเย็บเนาเปลาะให้ติดกันสำเร็จเป็นผืนเสื้อให้สวมทันที มีผ้าสีเหลืองจตุรัสพับทบให้เป็นสามเหลี่ยมชายธง ใช้ผืนผ้านี้คาดศีรษะ กางเกงขายนั้น ไม่จำกัด หญิงสวมผ้าซิ่นตามแบบเดิม ภาษาไทยทรงดำ เรียกว่า “ นุ่งเสื้อทกปกหัวขาว ”

4. การร้องไห้หน้าศพ เป็นการร้องไห้รำพันแบบมีแบบแผน คือ ร้องไห้ตามศักดิ์ตามฐานะของแต่ละคน การร้องไห้ต้องร้องอย่างมีลีลารำพันเสียงต้องโหยหวน ผสมความโศกเศร้าเจิบเหงาวิงวอน ทำให้ผู้ฟังเกิดความเศร้าตามไปด้วย มีข้อสันนิษฐานไว้ 2 ประการ ในการร้องไห้หน้าศพ คือ เป็นการกล่าวถึงคุณงามความดี ของผู้ตายมาทบทวนให้คนอื่นฟัง อีกประการหนึ่งคือ เป็นการอาลัยถึงผู้ตายในฐานะลูกหลานญาติมิตรสหาย

5. พิธีบอกทางในวันรุ่งขึ้นหมอพิธี (นายเขย) จะมาทำพิธีบอกทางให้กับดวงวิญญานของผู้ตาย เพื่อเดินทางกลับไปบ้านเกิด โดยหมอพิธี จะนั่งบนม้าหน้าโลงศพ ปักมิดเหน็บหางคมออกจากตัวไว้ข้างหน้าข้อมือของหมอพิธี และลูกหลานจะผูกด้วยดอกไม้ไผ่ เพื่อเป็นเคล็ดไม่ให้ขวัญของตนตาม

ผีไป หมอผีก็จะอ่านคำบอกทางเป็นภาษาไทยทรงดำ ที่คล้องจองกัน เนื้อความจะสรรเสริญคุณความดีของผู้ตาย บอกให้ผู้ตายรู้ว่าหมดหน้าที่ทางโลกแล้ว ให้ขวัญไปอยู่เมืองฟ้า แล้วบอกทางให้ผู้ตายเดินทางไปที่ละย่าน ทีละถิ่น ผ่านที่ไหน ที่ไหนบ้าง โดยเริ่มออกจากบ้านของตนเอง หลังจากเสร็จพิธีบอกทาง ก็ให้ยกหีบศพ หันขวางกับชื้อบ้านแล้ววางลง จากนั้นให้ลูกหลานเดินเวียนศพจากซ้ายไปขวา 3 รอบ แล้วออกเดินตรงทางเดิม จะมีหมอผีผู้หญิง ถือสวิงช้อนปลา ทำท่าช้อนปลาไปมา เพื่อเป็นเคล็ดว่าช้อนขวัญของญาติ ไม่ให้ขวัญนั้นตามผีไป ญาติผู้ใหญ่จะยืนคอยรองรับเป็นแถวอยู่ 2 ข้างทางหลายคน ต่างจับมือถือแขนคุดออกมาจากการเดินวนเป็นการรับขวัญให้มาอยู่กับตน เสร็จแล้วพักผ่อน และนำอาหารมารับประทานกันในตอนกลางวัน

ตอนบ่าย เคลื่อนศพไปป่าแสว (ป่าช้า) โดยลูกเขย 4 คน หามศพ ให้เชือกมะลิลาคล้องหัวโลงศพ และหามพวยไม้ไผ่เดินไปตามทางจนถึงป่าช้า ลูกชายของผู้ตายถือธงนำหน้า ธงนั้นทำด้วยผ้าทอสีขาว หรือสีแดง (ทองแดง) ยาว 2 เมตร ขึ้นไป ใช้ปลายไม้ไผ่ผ่าซีกคียบตรงกลาง ผืนผ้าเป็นด้ามธง ชายธงตกแต่งด้วยเศษผ้าขนาด 1 นิ้ว ยาว 12 นิ้ว เป็นริ้ว ๆ การหามศพนี้ ห้ามวางศพกับพื้น ถ้าระยะไกลก็เปลี่ยนคนได้ เมื่อถึงป่าแสว หมอผีจะทำการเลี้ยงตายเพื่อขอซื้อที่ดินสำหรับศพก่อน โดยโยนไม้คว่ำหงาย ถ้าคว่ำหรือ หงายแสดงว่าไม่อนุญาตให้เผา ถ้าคว่ำอันหงายอันจึงจะเผาได้ จากนั้นก็ช่วยกันถางหญ้า พรวนดินเป็นรูปสี่เหลี่ยม แล้วปักเสา 4 เสาแตรศีรษะ แล้ววางแคร่ลงบนปลายเสาได้แคร่จะมีกองพื้นไว้เต็ม หมอผี (นายเขย) เริ่มพิธีเผาก่อน โดยจุดไฟไล่ลมค ต่อมาเจ้าภาพและญาติ ๆ ขณะที่ไฟลุกอยู่นั้น เจ้าภาพจะนำเครื่องใช้ของผู้ตายห่อผ้าโยนข้ามกองไปให้คนอีกฝั่งหนึ่งรับโยนไปโยนมา 3 ครั้ง เรียกว่า “โยนของหน้ากองไฟ” เป็นการอุทิศของใช้ให้ผู้ตาย แยกที่ไปร่วมพิธีจะกลับบ้านได้ต้องให้หมอผี (นายเขย) ชักไฟออกก่อน (คือดึงไฟออกมา 1 คู้่น เพื่อสมมุติว่าเป็นการดึงขวัญคนเป็นกลับมา)

6. พิธีเก็บกระดูกและของเครื่องใช้ให้ศพ การส่งของเครื่องใช้ให้ศพ ภาษาไทยทรงดำ เรียกว่า เอ็ดแสว สิ่งของต่าง ๆ ที่ช่วยกันสร้างเพื่ออุทิศให้ศพนั้น แยกชนิดกันเป็นชนิดของ ผู้ชาย และชนิดของผู้หญิง อาทิเช่น

- ธง ทำด้วยผ้าทอมือเอง สีขาว หรือ แดง ติดกับปลายไม้ไผ่ ซึ่งผ่าปลายและคียบผืนธงไว้ ปลายธงตกแต่งด้วยริ้วเศษผ้าสีต่าง ๆ ถ้าผู้ตายสูงอายุมากเกิน 60 ปี ขึ้นไป ผ้าธงก็จะยาวมากอาจถึง 10 เมตร ธงนี้มีไว้สำหรับผู้ตายเกาะชายธงไปเมืองฟ้า

- เสาหลวง เป็นต้นเสาขนาดเท่าไม้ไผ่ขนาดกลาง ใช้ไม้ไผ่เหลาเกลี้ยงยาว 2 วา ปลายเสา ถ้าผู้ตายเป็นชายจะแกละสลักเป็นตัวหงส์ ตกแต่งด้วยผ้าสี ถ้าผู้ตายเป็นผู้หญิง ปลายเสาจะทำเป็นปลีลักษณะเป็นท่อนไม้ยาว

- รมระย้า ที่ปลายมีรมระย้า 1 สอก ทรงกระบอก จัดทำด้วยผ้าที่มีสีสรรใช้เส้นด้ายข้อมสีผูกเป็นพู่ห้อยระย้ารอบรั่ม พร้อมด้วยหอมมาก พลุและเงินบาท ห่อใบตองผูกไว้รอบ ๆ ปลีห่อแก้วหอคำหรือ เรือนเล็ก ๆ จำลองทำด้วยกระดาษ หรือเศษผ้าไหมประดับตกแต่งด้วยเศษผ้าริ้วสีต่างๆ แล้วแบ่ง

ทรัพย์สินเครื่องใช้ เพื่อให้ผู้ตายไปอาศัยอยู่ในเมืองฟ้า บ้านเป็นบ้าน 4 เสา กว้าง 1 สอก ยาว สอกคืบ โครงสร้างทำด้วยไม้ไผ่มาจาก เสาบ้านสูง 1 เมตร มีรั้วรอบบ้าน เตรียมส่วนประกอบไว้ไปสร้างที่ป่าช้า สิ่งของทั้งหมดนี้ จะนำไปวางไว้แทนที่โลงศพเพื่อส่งผีในตอนเช้า พิธีเก็บกระดูกนั้น หมอพิธีและญาติ จะไปป่าช้าตอนเช้า เมื่อกลับมากินข้าวเช้า แล้วจึงขนของที่อุทิศให้ศพไปป่าช้า (ป่าเฮี้ยว) อีกครั้งหนึ่ง หมอพิธีจะนำกระดูกที่เผาแล้วทั้งหมดมาลาดและล้างน้ำให้หมดเด้าถ่าน แล้วจึงเรียงเป็นรูปร่างคนใหม่ (การหีบกระดูกนี้ จะใช้ต้นอ้อยจักให้มีขนาดเล็กเท่าตะเกียบ 2 อัน) ไทยทรงดำถือว่า ถ้าใช้มือหีบกระดูก มือนั้น จะปลูกพืชผักไม่ขึ้น หลังจากที่ได้อะไรมาต่อเป็นรูปคนทั้งตัวแล้ว หมอพิธีก็จะนำอาหารมาเช่น ญาติก็เดินทางกลับ

7. พิธีส่งผี (ส่งของให้ผี) ญาติพี่น้องจะนำสิ่งของ นำด้วย ธง เสาหลวง เสื้อผ้า ห่อแก้วห่อคำ (ทำเป็นส่วนประกอบไว้) เมื่อไปถึงป่าเฮี้ยว ก็ทำการเสี่ยงทายหาที่สร้างบ้าน โดยบ้านที่สร้างจะทำให้ต่างไปจากบ้านคน เช่น จากที่มุ่งหลังคาก็หงายออก ทำแบบหยาบๆ ใต้ถุนบ้านขุดหลุมไว้ฝังไหกระดูก รอบ ๆ บ้านทำรั้วด้วยไม้ไผ่สานหยาบ ๆ ปลูกพืชผักสวนครัว ดอกไม้พ้อเป็นพิธี หน้าบ้านปักเสาหลวง ผูกธงติดกับเสาหลวงหงส์ ร่มระย้า ผูกไว้ปลายเสา เสื้อผ้าแขวนไว้กับเสาหลวง ห่อแก้วจะพาดไว้ระหว่างหน้าบ้านฝักกับเสาหลวง หมอพิธีจะนำกระดูกทั้งหมดห่อผ้าขาวใส่ลงในไห นำไหใส่ลงในหลุม ใต้ถุนบ้านผี มีเส้นไหมสีเหลืองโยงติดระหว่างปากไหกับบนบ้านผี ปากไหปิดด้วยขามซึ่งทูปให้ปากบั้น แล้วหมอพิธีก็บอกกล่าวถึงการที่จะอุทิศสิ่งของเหล่านี้ให้กับผู้ตาย ญาติจะนำเหรียญเงินที่ทำด้วยดอกไม้ ไม้ไปแขวนรอบ ๆ บ้านผี หมอพิธีนำเครื่องเช่นมา เช่นครั้งสุดท้ายแล้วบอกทางให้ไปเมืองฟ้า กลบดิน ให้มีค้ำไหกระดูก ญาติลูกหลานยื่นเข้าแถวทำความเคารพผู้ตาย เป็นอันเสร็จพิธีการส่งผี

8. พิธีเอาผีขึ้นเรือน เป็นพิธีนำผีญาติพี่น้องที่ตายไปแล้วนำขึ้นเรือน โดยเจ้าภาพจะบอกญาติ ๆ ว่า วันนั้น เวลานั้นจะเอาผีขึ้นเรือน เจ้าภาพจะต้องลืมหู เอาหัวหมู ขาหมู หางหมู ต้มแต่งเพื่อน มี เหล้าไก่พร้อม ทำพิธีเช่นไหว้วิญญาณ โดยญาติ ๆ จะห่อข้าวเหนียวกับเนื้อเค็มมาหนึ่งห่อ แยกห่อกัน (นอกจากเนื้อเค็ม อาจเป็นไข่ต้ม หรือปลาแห้งก็ได้) ห่อด้วยใบตองสดนำมามอบให้กับเจ้าภาพ เจ้าภาพก็ คอยรับข้าวห่อ ของเพื่อนบ้านด้วยความเคารพ ส่วนญาติใกล้ชิดของเจ้าภาพก็จะจัดของมามอบตามศักดิ์ โดยของที่จัดเป็นหัวหมูต้ม เหล้าขวด หมอพิธี จะทำพิธีเชิญวิญญาณของผู้ตายให้มารับเครื่องเช่นไหว้ จากวงศาคณาญาติ พอถึงเที่ยงก็เสร็จพิธี เจ้าภาพจัดเลี้ยงอาหารแก่บรรดาญาติ ๆ มื้อกลางวัน

9. พิธีแผ้วเฮือน เป็นการชำระล้างเรือนให้สะอาด เพราะชาวไทยทรงดำถือว่าถ้ามีการตาย เกิดขึ้นในบ้าน ๆ นั้น จะไม่สะอาดบริสุทธิ์ จึงต้องทำพิธีล้างเรือน โดยหมอพิธีผู้หญิงเป็นผู้ประกอบพิธี คือ เรียกขวัญคนในบ้าน ทำการเสี่ยงทายโชคเคราะห์ของบ้าน สิ่งของที่ต้องใช้ในพิธีมีดังนี้ ผ้าขาวยาว ฝืน ละ 2 เมตร 6 ฝืน จึงแขวนไว้ในที่ต่าง ๆ

เสื้อของคนในบ้าน 1 ห่อ ใส่กระดาษหอบ 2 ใบ มีข้าวเหนียวคลุกดินหม้อสีดำ ปั้นเป็นเม็ดกลม ๆ เท่าหัวแม่มือ ห่อด้วยขาสื่อ เพราะเครื่องทำนายโชคชะตา เคราะห์ร้ายในบ้านนี้จะมีการตายเกิดขึ้นอีก

หรือไม้ไผ่คาน 1 อัน ผ้าขาว 1 ผืน ยาว 4 เมตร ห่อลักษณะเดียวกับการห่อศพผู้ตาย นำไปวางไว้ตรงที่เคยวางโลงศพ กระบุงข้าวม้า (เครื่องเช่นของหมอพิธิผู้หญิง) มี ข้าวเปลือก ไข่ดิบ 1 ฟอง ด้ายขาว 1 ใจ ข้าวสาร 1 ชาม สตางค์ 1 บาท วางไว้ บนข้าวเปลือกในกระบุงไม้กวาด 2 กำ กำแรกทำด้วย ก้านมะพร้าว กิ่งพุทธา และกิ่งต้นหนาด กำที่ 2 เป็นกิ่งใบหนาดทั้งหมดแข่งใส่ลูกไก่ 2 คู่ สานด้วยไม้ไผ่ ผูกติดกับไม้คานในเชิงมีผ้าขาว ใบพลู เศษ ไม้ธากออกจากการทำปฐิ ใบหนาด ใบพุทธา ดินหมากพลู ที่จับแล้ว ลูกไก่แข่งละตัว ขาไก่ผูกติดไว้กับแข่งกระดิ่งขี้เถ้าป่น ซึ่งร้อนด้วยตะแกรงละเอียด ขี้เถ้ากระจายเรียบเต็มเสมอน้ำกระดิ่งวางไว้หัวบันไดบ้าน เป็นเครื่องเสี่ยงทายว่าจะมีผีขึ้นมาบนบ้านหรือไม่ โดยดูว่ามีรอยเท้าปรากฏขึ้น หรือไม่จันน้ำมัน มีใบมะยมวางไว้บนปากขัน เพื่อทำน้ำมันปะพรมสิ่งของและพื้นบ้านพิธิเริ่มโดยหมอพิธิผู้หญิงนั่งบนม้านั่ง ทำด้วยไม้ หันหน้าเข้าข้างฝาผนังบ้านในห้องไว้ศพ ซ้ายมือ คือ ไม้คานห่อผ้าที่สมมุติว่า เป็นตัวแทนศพ หมอพิธินำกระบุงข้าวเปลือกมาตั้งตรงหน้ากล่าว เช่น บูชาครุ บอกให้ทราบว่าจะทำการล้างบ้าน เพื่อขับไล่สิ่งร้าย ๆ จากนั้นแม่ผด (หมอพิธิผู้หญิง) ใช้ไม้กวาดลงใต้ถุนบ้าน เพื่อให้ผู้ช่วยแม่ผด กวาดใต้ถุนบ้านให้สะอาด แล้วแม่ผดก็ปะพรม น้ำมันไปทั่วบ้าน บนกองเสื้อผ้าของคนในบ้าน จากนั้นใช้ไม้กวาดใบหนาดกวาดบ้านอีกครั้ง ผู้ช่วยแม่ผดขึ้นมาบนบ้าน คว่าโองน้ำทุกใบ ถือเป็นการล้างบ้านด้วยน้ำ ผ้าขาวที่แขวนไว้ตามที่ต่าง ๆ นำมากองรวมที่หน้าแม่ผด ซึ่งแม่ผดจะนำไปใช้ แม่ผดจะตรวจดูกระดิ่งขี้เถ้าว่ามีรอยเท้าปรากฏหรือไม่ แล้วแก้ห่อผ้าที่มัดเม็ดข้าวเหนียวออกดู ถ้าไม่มีรอยแหงงถือว่าโชคดี บ้านสะอาด แม่ผดลงบันไดแล้วพูดว่า บ้านสะอาดดีแล้วล้างให้สะอาดแล้ว ใครเป็นเจ้าของมาเอาไปเน้อ เจ้าของบ้านและญาติพี่น้องที่นั่งรออยู่พิธิอยู่นอกบ้าน ก็ขานรับด้วยความยินดี (ห้ามญาติและเจ้าของบ้านอยู่ภายในบ้านขณะทำพิธิ) จากนั้น แม่ผดจึงนำหาบแข่งที่ขึงลูกไก่ ลงมาที่สนามหญ้า เปิดแข่งแล้วตัดเชือกที่ผูกขาลูกไก่ออก ปล่อยให้วิ่งหนีไป ถือว่าเป็นการปล่อยเคราะห์ให้ไปกับไก่ ก็เป็นอันเสร็จพิธิ

ชุมชนไทยทรงดำสระยาโยสมมีประวัติความเป็นมา เอกลักษณะที่ยังรักษาและคงไว้ได้ต่างๆ เป็นอย่างดี หากเรารักษาวัฒนธรรมไทยทรงดำไว้ ไทยทรงดำของเราก็จะอยู่ต่อไปชั่วลูกชั่วหลาน เหมือนกับสุภาษิตไทยทรงดำที่กล่าวว่า “เขาอยู่ดีชานกเอียง เขาอยู่เลี้ยงชาตะเว็น เขาอยู่เย็นชาน้ำบ่อ”

3. แฟชั่นและการออกแบบ

3.1 แฟชั่นและการซึ่มแทรกเข้าสู่สังคม

อาจกล่าวได้ว่า “แฟชั่น” เป็นปรากฏการณ์ใหม่ของสังคม มีการนำแฟชั่นเข้าสู่สังคมในหลายรูปแบบซึ่งเป็นที่ยอมรับนำไปปรับให้เข้ากับสได้ลค์ของแต่ละคน และเข้ากับชีวิตประจำวันของแต่ละคน ปรากฏการณ์นี้ เรียกว่า “แฟชั่น”

ยกตัวอย่างให้เห็นชัดยิ่งขึ้น คือ เมื่อปี 1965 Mary Quant ได้นำแฟชั่นกระโปรงสั้นเหนือเข่า (Fashion Mimi Skirt) ออกสู่ตลาดสาววัยรุ่น ไม่ว่าจะเป็นที่ยุโรปหรือที่อเมริกาวัยรุ่นต่างพากันนิยม

ชมชอบ จนกลายเป็นวัฒนธรรมกลุ่มย่อยของวัยรุ่นเลยทีเดียว จากนั้นแฟชั่นกระโปรงสั้นเหนือเข่าก็แพร่กระจายไปทั่วโลกในเวลาอันรวดเร็ว

เพื่อหลีกเลี่ยงความสับสนซึ่งอาจจะเกิดขึ้นได้เมื่อก้าวถึงเรื่องของแฟชั่น จึงควรทำความเข้าใจความหมายของคำบางคำที่ต้องใช้เกี่ยวพันกันในเรื่อง ได้แก่ คำว่า Style Fashion Design Taste และ Classic

Style หมายถึง ลักษณะเฉพาะที่แสดงถึงความแตกต่างทางการแสดงออกด้านศิลปะ ความงดงาม โดยวิธีนำเสนอตนเอง ในเรื่องเสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย Style จะหมายถึง เสื้อผ้าเครื่องแต่งกายที่มีลักษณะเฉพาะที่แปลกแตกต่างไปจากเสื้อผ้าเครื่องแต่งกายทั่ว ๆ ไปอย่างเห็นได้ชัด ทำให้เสื้อผ้านั้นดูโดดเด่นน่ามองมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว ยกตัวอย่างเช่น เสื้อ Riding Jacket กับเสื้อ Safari Jacket ย่อมมี Style ที่แตกต่างกันทั้ง ๆ ที่มาจากเสื้อ Blazer Jacket เหมือนกัน

แม้ว่าสไตล์ต่าง ๆ จะเดี่ยวยาวไปเดี่ยวย้อนมาอยู่ตลอดเวลาแต่จะเห็นว่าสไตล์หลัก ๆ โดยไม่คำนึงถึงแฟชั่นขณะนั้น ชื่อของบางสไตล์อาจมาจากชื่อของช่วงเวลาในประวัติศาสตร์ ที่สไตล์นั้นถือกำเนิดขึ้น เช่น โรมันสไตล์ (Roman Style) เรอเนซซองส์สไตล์ (Renaissance) เอ็มไพร์สไตล์ (Empire Style) เมื่อใดที่สไตล์ดังกล่าวกลับมานิยมอีก นั่นหมายถึงองค์ประกอบหลักของสไตล์นั้น ๆ ยังคงเหมือนเดิม แต่รายละเอียดของแบบอาจเปลี่ยนไปบ้างเพื่อสะท้อนถึงรสนิยมและความต้องการของลูกค้าขณะนั้น

Fashion หมายถึง สไตล์ที่ได้รับการยอมรับจากกลุ่มผู้บริโภคในช่วงเวลาหนึ่ง ไม่เกี่ยวกับผู้บริโภคกลุ่มนั้นจะเป็นกลุ่มขนาดเล็กหรือขนาดใหญ่ สไตล์บางสไตล์เท่านั้นที่จะกลายเป็นแฟชั่นได้ ไม่ใช่ว่าทุกสไตล์จะเป็นแฟชั่น เพราะแฟชั่นเป็นเรื่องของจิตวิทยาสังคม แต่สไตล์มาจากความคิดเห็นของเหล่าศิลปินหรือนักออกแบบ แต่ละสไตล์มีทั้งเก่าและใหม่ สวยและไม่สวย ดีและไม่ดี ซึ่งสังคมจะเป็นผู้ตัดสิน ดังนั้นสไตล์ต่าง ๆ ที่จะกลายเป็นแฟชั่นได้ จะต้องได้รับความนิยมนิยมชมชอบจากกลุ่มผู้บริโภคที่มีความสนใจในเรื่องเดียวกัน เช่น นักศึกษา คนหนุ่มสาววัยทำงาน ผู้อาวุโสวัยเกษียณ

แฟชั่นมีหลายระดับ คือ แฟชั่นชั้นสูง แฟชั่นเชิงปริมาณ และแฟชั่นตลาดล่าง สิ่งที่เป็นตัวกำหนดระดับของแฟชั่นได้แก่ คุณภาพของสินค้า และราคาของสินค้า แฟชั่นชั้นสูงมักผลิตในจำนวนไม่มากนักนั้นมีราคาแพง สไตล์ของแฟชั่นชั้นสูงอาจมีขีดจำกัด มักเป็นแบบที่ออกไปทางหรูหราไม่เหมาะสมกับการนำมาใช้ในสถานที่สาธารณะทั่ว ๆ ไป เหมาะกับผู้บริโภคเพียงบางกลุ่มเท่านั้น อย่างไรก็ตามเมื่อสไตล์นั้น ๆ ออกสู่สายตาประชาชนเมื่อไรแล้ว การลอกเลียนแบบจะเกิดขึ้นทันทีอย่างรวดเร็วเพื่อนไปผลิตแบบเชิงปริมาณและนำออกขายในราคาที่ถูกลงและแล้วผู้บริโภคที่นิยมสินค้าแฟชั่นชั้นสูงก็จะเริ่มมองหาสิ่งแปลกใหม่ต่อไปอีก เมื่อสไตล์ดังกล่าวได้รับความนิยมอย่างแพร่หลาย แฟชั่นนั้น ๆ ก็จะถูกผลิตออกมาขายในปริมาณที่มากมายในราคาที่ถูกลง คนใช้กันเกร่อ หาซื้อได้ตามตลาดระดับล่างทั่ว ๆ ไป เหมือนข้าวราดแกงริมถนน

คงไม่มีคำว่าแฟชั่นเกิดขึ้น ถ้าหากว่าไม่มีการเปลี่ยนสไตล์ หรืออาจพูดได้ว่าถ้าสไตล์คงที่ ก็จะไม่มีการแฟชั่นนั่นเอง สรุปว่าแฟชั่นมีบทบาทต่อชีวิตประจำวันของทุกคน และแฟชั่นมีบทบาทสำคัญต่อการดำเนินธุรกิจในวันข้างหน้าต่อไปนี้ คือ

1. การออกแบบผลิตภัณฑ์
2. การโฆษณา
3. การขาย

เงื่อนไขของการออกแบบแฟชั่น

1. มีการยอมรับ
2. มีการเปลี่ยนแปลงเสมอ
3. เป็นกระแสสะท้อนถึงกาลเวลาในอดีต
4. เป็นการพยากรณ์อนาคต

Design หมายถึง สไตล์แต่ละแบบสามารถออกแบบให้มีรายละเอียดปลีกย่อยแปลก ๆ แตกต่างกันไปได้อีกมากมาย และแน่นอนทั้งหมดนั้นยังเป็นสไตล์เดียวกัน ยกตัวอย่างเช่น เสื้อ Shirt อาจมีแบบในรายละเอียดแปลก ๆ แตกต่างกันไป ส่วนที่ทำให้เกิดความแตกต่างกันได้ ได้แก่ แขนเสื้อ ปกเสื้อ กระเป๋าสhirt แต่ทั้งหมดก็ยังคงเป็นเสื้อ Shirt นั่นเอง ในอุตสาหกรรมด้านแฟชั่น ผู้ผลิตจึงนำเรื่อง Style ของสินค้ามาเป็นตัวแข่งขันกัน

Taste หมายถึง รสนิยม เป็นความคิดเห็นที่ว่าอะไรเข้าท่าหรืออะไรไม่เข้าท่าในแต่ละโอกาส เป็นเรื่องของความเหมาะสม หรือไม่เหมาะสมในแต่ละสถานการณ์ เช่น ชุดราตรีอาจจะดูสวยงาม เมื่อใช้แต่งตัวไปงานราตรีสโมสร แต่ถ้านำมาแต่งไปทำงานตอนกลางวัน คงจะไม่เห็นว่า มีรสนิยมที่ดีเป็นแน่ หรืออีกตัวอย่างหนึ่ง เช่น กระโปรงสั้นสุดกู่ กางเกงขาลีบรัดท่อนขา ชุดบิกินี เสื้อสายเดี่ยวจะดูดีบนผู้ที่มรูปร่างสูงโปร่ง ถ้ารูปร่างอ้วนเตี้ยนำไปใช้บ้าง ก็คงไม่เรียกว่าเป็นผู้มีรสนิยมที่ดีอีกนั้นแหละ ช่วงของเวลา เป็นอีกสิ่งหนึ่งที่ใช้กำหนดความมีรสนิยมหรือความไม่มีรสนิยมได้ James Laver นักจิตวิทยาด้านการแต่งกายชาวอังกฤษ ได้กล่าวไว้ว่า

- ระยะเวลา 10 ปี ก่อนสินค้านั้นแพร่หลาย เรียกว่า “Indecent”
- ระยะเวลา 5 ปี ก่อนสินค้านั้นแพร่หลาย เรียกว่า “Shameless”
- ระยะเวลา 1 ปี ก่อนสินค้านั้นแพร่หลาย เรียกว่า “Outre”
- ช่วงเวลาสินค้านั้นกำลังได้รับความนิยม เรียกว่า “Smart”
- ระยะเวลา 1 ปี หลังจากสินค้านั้นแพร่หลายแล้ว เรียกว่า “Dowdy”
- ระยะเวลา 10 ปี หลังจากสินค้านั้นแพร่หลายแล้ว เรียกว่า “Hideous”
- ระยะเวลา 20 ปี หลังจากสินค้านั้นแพร่หลายแล้ว เรียกว่า “Ridiculous”

Classic หมายถึง สไตلبางสไตล์ได้รับการยอมรับกันว่าเป็นรสนิยมที่ดีตลอดระยะเวลา ยาวนาน เป็นสไตล์ที่ได้รับการยกเว้นไม่นำไปรวมในวัฏจักรของแฟชั่น ไม่มีคำว่านำสมัย หรือล้าสมัย สินค้าที่เป็นคลาสสิกจะมีสไตล์ที่ได้รับการออกแบบให้ตอบสนองความต้องการพื้นฐานของผู้บริโภค และเป็นที่ยอมรับในวงการแฟชั่นเสมอมา ตัวอย่างขอคำว่าคลาสสิก ได้แก่ ชุดสูทของ “Chanel” ที่ให้ความรู้สึกโก้ที่แฝงไว้ด้วยความเรียบง่าย นำมาใช้เมื่อใดก็ดูสวยอย่างเหมาะสมทุกครั้งไป เป็นต้น

เมื่อจับตามองการหมุนเวียนเปลี่ยนไปของปรากฏการณ์ทางแฟชั่นจะพบว่าวัฏจักรของแฟชั่น แบ่งออกเป็น 3 ระยะ คือ ระยะเริ่มได้รับการแนะนำ ระยะการเติบโต และระยะเสื่อมถอย หมุนเวียนกัน อยู่ เช่นนี้เรื่อยไป เก่าไปใหม่มา ที่เคยเป็นของเก่าก็อาจกลับมากลายเป็นของใหม่อีกได้ คุณสมบัติ บางอย่างของแฟชั่นเมื่อซึมแทรกเข้าไปในสังคม จะเป็นตัวบ่งบอกถึงชั้นของสังคมนั้น ๆ ได้

การกระจายของแฟชั่นเข้าสู่สังคม

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อแฟชั่น มีดังนี้คือ

1. ด้านเศรษฐกิจ – รายได้ อำนาจซื้อ จำนวนประชากร เทคโนโลยี พื้นฐานการผลิต สาธารณูปโภค
2. ด้านสังคม – คุณภาพชีวิต ฐานทางสังคม ระดับการศึกษา การปกครอง ฐานะการเงิน
3. ด้านจิตวิทยา – ความต้องการ ทักษะคติ ความอยากมีส่วนร่วม ความต้องการมีเพื่อน ความ

มั่นใจ

ปัจจัยที่ทำให้แฟชั่นเคลื่อนไหว มีดังนี้คือ

1. ปัจจัยเร่งแฟชั่น – กำลังซื้อเพิ่มขึ้น การศึกษาเพิ่มขึ้น เทคโนโลยีสูงขึ้น การส่งเสริมการขาย ฤดูกาล กระแสความนิยม
 2. ปัจจัยชะลอแฟชั่น – กำลังซื้อลดลง ศาสนา กฎหมาย พฤติกรรมผู้บริโภค ธรรมชาติของตัว
- สินค้า

ผู้ที่จะช่วยทำให้เกิดการกระจายแฟชั่นเข้าสู่สังคม มีดังต่อไปนี้ คือ

1. ผู้ปฏิรูป
2. ผู้นำใช้เริ่มแรก
3. ผู้ใช้ตามช่วงแรก
4. ผู้ใช้ตามช่วงหลัง
5. ผู้ใช้ตามทั่ว ๆ ไป

ผู้ปฏิรูป ประเภทนี้มักเป็นผู้นำทางตัวเองไปตามกระแสของความนิยมเป็นผู้นำที่มีอิทธิพลต่อผู้อื่นมาก ผู้ปฏิรูปส่วนใหญ่มักเป็นผู้อยู่นอกสังคม

ผู้นำใช้เริ่มแรก ประเภทนี้เป็นตัวของตัวเอง มีความสามารถในการเลือกเฟ้นแฟชั่นได้ดี มีลักษณะพิเศษสามารถรับรู้ และมีอิทธิพลต่อผู้อื่นอีกด้วย

ผู้ทำตามช่วงแรก ประเภทนี้บริโภคตามกระแส แต่ในขณะที่เดียวกันก็มีความเป็นตัวของตัวเองตามสมควร

ผู้ทำตามช่วงหลัง ประเภทนี้จะพิจารณาพิจารณามากมายก่อนตัดสินใจบริโภค

ผู้ทำตามทั่ว ๆ ไป ประเภทนี้แทบจะไม่สนใจ แฟชั่นใด ๆ เลย มีอะไรก็ใช้ได้ทั้งนั้น

จากข้อความที่ได้กล่าวไปแล้ว คงสามารถตัดสินใจว่าควรจะนำผลิตภัณฑ์อะไรเข้าสู่ตลาดได้ อย่างไรก็ตามผู้ปฏิรูป และผู้นำใช้เริ่มแรก น่าจะได้นำมาวิเคราะห์ และทำความเข้าใจให้ถ่องแท้เสียก่อน เพราะการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ มีให้เห็นอยู่ประจำ

3.2 ผลิตภัณฑ์แฟชั่น (Fashion Products) และธุรกิจแฟชั่น (Fashion Business)

เมื่อทำความเข้าใจความหมายของ Fashion กับลักษณะพิเศษของสังคมได้แล้ว ต่อไปจะพิจารณาลึกลงไปถึงผลิตภัณฑ์แฟชั่น (Fashion Product)

ประการแรก ถ้าจะกล่าวถึงลักษณะพิเศษของผลิตภัณฑ์อาจกล่าวได้ดังต่อไปนี้

ในผลิตภัณฑ์แฟชั่น (Fashion Product) มีทั้งความเป็นวัตถุและการเพิ่มคุณค่า (Value added) ทั้ง 2 อย่างในตัวของมันเอง และทั้ง 2 อย่างนี้จะต้องมีความสมดุลกัน

ความเป็นวัตถุนั้นถือเป็นคุณภาพปฐมภูมิซึ่งต้องมีคุณสมบัติ 4 ประการ คือ วัตถุดิบ (Material), แบบ (Design), คุณภาพ (Quality) และการทำงาน (Function) ทั้ง 4 ประการจะต้องเป็นพื้นฐานรวมกัน เรียกว่า “เนื้อหา” ในตัวผลิตภัณฑ์

การเพิ่มมูลค่า (Value added) เป็นคุณภาพทุติยภูมิ หมายถึงความประทับใจหรือความสะอึดตาเมื่อผู้บริโภคได้เห็นแล้วจะเกิดความพึงพอใจและตัดสินใจซื้อ

ดังที่ได้กล่าวไว้แล้วว่าแนวโน้มความต้องการของผู้บริโภคในปัจจุบันที่มีต่อสินค้า Fashion มิได้ขึ้นอยู่กับวัตถุดิบเพียงอย่างเดียว แต่ผู้บริโภคนำถึงคุณค่าของสินค้าความคิด และความเป็นอยู่ของตัวเองมากขึ้น จึงทำให้เกิดเงื่อนไขการเลือกซื้อ ทำให้ผลิตภัณฑ์แฟชั่นกลายเป็นเครื่องบ่งบอกถึงความต้องการที่สะท้อนภาพลักษณ์ของตัวเอง

ระดับของผลิตภัณฑ์แฟชั่น

1. สินค้าระดับสูง (Couture) คุณภาพสูง ราคาแพง ขายในห้างสรรพสินค้า หรือบูติก มีบริการหลังการขาย การแข่งขันสูง

2. สินค้าระดับปานกลาง (Mass) คุณภาพดี ราคาปานกลาง ขายในห้างสรรพสินค้า มีบริการหลังการขาย การแข่งขันสูง

3. สินค้าระดับล่าง (Popular) คุณภาพต่ำถึงปานกลาง ราคาไม่แพงขายตามร้านค้าทั่วไป ไม่มีบริการหลังการขาย การแข่งขันสูง

ในอนาคตผลิตภัณฑ์แฟชั่นจะต้องถูกกำหนดให้มีความสมดุลในคุณสมบัติของวัตถุดิบ (Material) และการเพิ่มคุณค่า (Value added) แต่เมื่อกาลเวลาเปลี่ยนไปการปฏิรูปทางความคิดของผู้บริโภคอาจเปลี่ยนไปคุณสมบัติของการเพิ่มคุณค่าก็อาจเปลี่ยนไปได้ ถึงตอนนั้นสภาวะดังกล่าวได้ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมผู้บริโภค สภาพชีวิตความเป็นอยู่ของผู้บริโภคก็จะเปลี่ยนไปตามกระแส

ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว ถ้าเข้าใจเรื่องของผลิตภัณฑ์แฟชั่นก็จะสามารถออกแบบผลิตภัณฑ์แฟชั่นได้อย่างถูกต้องและเบิกมิติใหม่ของแฟชั่น ได้อย่างแน่นอน

3.3 การออกแบบผลิตภัณฑ์แฟชั่น

การออกแบบผลิตภัณฑ์แฟชั่นนั้น นักออกแบบจะออกแบบในแนวสร้างสรรค์ เน้นความคิดของตัวเองทั้งหมดไม่ได้ยึดถือไปแล้ว แต่จะต้องคำนึงถึงความต้องการของผู้บริโภคด้วย อย่างไรก็ตามผู้ออกแบบจะต้องคำนึงถึงความรู้สึก และวิถีชีวิต (Life Style) ของผู้บริโภค นอกจากนี้ก็ต้องคิดถึงการเปลี่ยนแปลงทางธรรมชาติของแฟชั่นในอนาคตอีกด้วย

แต่การหาข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการแฝงของผู้บริโภคทำได้ยากมาก เราสามารถทำได้เพียงการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้มาจากการสำรวจ การสังเกตสภาพประกอบแท้จริงของผู้บริโภคเท่านั้น แล้วนำผลการวิเคราะห์ไปคาดคะเนความต้องการเพื่อปรับปรุงการออกแบบ

อีกประการหนึ่ง นักออกแบบจะต้องทำหน้าที่เป็นทั้งผู้คิดสร้างสรรค์ (Creator), ผู้ประสานงาน (Coordinator) และเป็นช่าง (Stylist) ด้วยในเวลาเดียวกัน จะต้องใช้วัตถุดิบ (Material), ลูกเล่น (Detail), รูปทรง (Silhouette) มาเป็นส่วนประกอบให้กลมกลืนกันอย่างสมบูรณ์

คุณสมบัติของผลิตภัณฑ์แฟชั่น ปัจจุบันนี้ถูกเปลี่ยนไปตามกิจกรรมเชิงธุรกิจ เช่น คิดว่าอะไรคือสิ่งจำเป็นบ้าง นอกจากนั้นยังต้องมองไปถึงเรื่องของธุรกิจแฟชั่นประกอบไปด้วย

พื้นฐานของธุรกิจแฟชั่นประกอบด้วยความต้องการของผู้บริโภคและการนำเสนอสินค้าของภาคธุรกิจ เมื่อทั้งสองสิ่งนี้เข้ามาร่วมประสานกันผลประโยชน์ก็จะตกอยู่กับสังคม

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วถ้าจะพิจารณาถึงคุณสมบัติพิเศษของผลิตภัณฑ์แฟชั่นต้องคำนึงถึงธรรมชาติของแฟชั่นที่จะนำเสนอต่อผู้บริโภค ดังนั้นธุรกิจแฟชั่นจะประสบความสำเร็จได้ต้องมีส่วนประกอบดังนี้

1. มีความสามารถในการคาดคะเนอุปทาน และอุปสงค์

2. มีความสามารถสร้างจุดเด่นในผลิตภัณฑ์ได้

3. มีความสามารถในการนำเสนอด้านธุรกิจ

ความสามารถในการคาดคะเนอุปทานและอุปสงค์นั้น จะต้องดำเนินการสำรวจสภาวะแวดล้อมทางสังคม การเคลื่อนไหวของผู้บริโภค และวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ จัดทำเป็นแนวทางการคาดคะเน จัดแนวทางการบริหาร และยุทธวิธีในการดำเนินธุรกิจต่อไป

การสร้างจุดเด่นให้แก่ผลิตภัณฑ์นั้น เราต้องทำความเข้าใจก่อนว่าผลิตภัณฑ์แพชชั่นเป็นผลิตภัณฑ์ซึ่งเป็นตัวบอกถึงแนวคิดของผู้ออกแบบ ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีการเน้นจุดเด่นและมีเทคนิคแต่การเงินและระบบของการทำงานมักเป็นสิ่งสำคัญในการสนับสนุนให้การออกแบบประสบความสำเร็จเสมอมา

ประการสุดท้าย ความสามารถในการนำเสนอด้านธุรกิจนั้นคือการนำเสนอผลิตภัณฑ์ที่ผู้บริโภคต้องการออกสู่ตลาด มิได้หมายความว่าทำให้สินค้าเป็นที่ยอมรับขึ้นมาในระยะเวลาอันสั้น ๆ แต่หมายถึงการพัฒนาสินค้านั้น ๆ ให้เป็นพลังผลักดันในการนำเสนอเข้าสู่สังคมในระยะยาวต่อไป

การออกแบบแพชชั่น

กมลภัทร์ รัชสวน (2543) กล่าวว่า การออกแบบเสื้อผ้าสตรี คือการออกแบบเสื้อผ้าสำหรับผู้หญิง ซึ่งใช้ความคิดสร้างสรรค์มีความงามและประโยชน์ใช้สอยควบคู่กันไป โดยต้องคำนึงถึงรูปร่างวัยและโอกาสในการสวมใส่ นอกจากนี้จะต้องออกแบบให้เหมาะสมกับวัตถุประสงค์ที่ต้องการแล้ว ต้องรู้จักการแก้ไขข้อบกพร่องจากรูปร่างของผู้สวมใส่ได้ด้วยเช่นกัน

ประโยชน์ของการออกแบบเสื้อผ้า

1. เพื่อให้เกิดความงดงามและเกิดประโยชน์ใช้สอยจากการสวมเสื้อผ้า
2. เพื่อให้เกิดความเหมาะสมตามกาลเทศะและตรงตามวัตถุประสงค์ของผู้สวมใส่
3. ส่งเสริมบุคลิกและความมีรสนิยมที่ดีตลอดจนแสดงถึงผู้มีวัฒนธรรม

การออกแบบเสื้อผ้าต้องคำนึงถึง

อัมรินทร์ อุโฆษกิจ (2525: 38) ได้อธิบายสิ่งที่ต้องคำนึงถึงในการออกแบบเสื้อผ้าดังนี้

1. โอกาสที่จะนำไปใช้สอยและบรรยากาศสิ่งแวดล้อม

การออกแบบเสื้อผ้าเป็นการออกแบบที่ต้องคำนึงถึงการนำไปใช้ในโอกาสต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม เพราะในแต่ละสภาพของสังคมนั้นย่อมไม่เหมือนกัน ความจำเป็นที่ต้องสวมเสื้อผ้าให้เหมาะสมกับสภาพและบทบาทของแต่ละคนแตกต่างกัน พฤติกรรมการแต่งกายในยุคปัจจุบัน ควร

แต่งให้ถูกต้องตามกาลเทศะและโอกาสให้เหมาะสม เป็นการสร้างเสริมบุคลิกภาพและความมั่นใจแก่ผู้สวมใส่ แสดงถึงความมีรสนิยมที่ดีในการแต่งกาย และเป็นผู้ที่มีวัฒนธรรมที่ดีอีกด้วย

2. เพศ วัน ลักษณะรูปร่าง

- เพศ โดยปกติแล้วเพศหญิงมักมีโอกาเลือกใช้สีและลายได้มากกว่าเพศชาย เช่น สีที่อ่อนสดใสไปจนถึงสีที่เข้มสด และสีที่ลดค่าความสดใสลงแล้ว สำหรับลวดลายไม่จำกัด

- วัย สำหรับสตรีวัยทำงานสามารถใช้สีได้ทุกเฉดสี แต่อาจเลือกรูปแบบของเสื้อผ้าให้เหมาะสมกับวัย

รูปร่าง ในการออกแบบเสื้อผ้า ควรจะมีความรู้ในการออกแบบให้เหมาะสมกับบุคคลซึ่งมีรูปร่างลักษณะ และผิวพรรณแตกต่างกัน การออกแบบเสื้อผ้านอกจากจะทำให้เราเห็นและเปรียบเทียบขนาดรูปร่างทรงของมนุษย์ได้แล้วยังเป็นสิ่งสำคัญต่อการ รับรู้ในรูปร่างทรงที่ปรากฏ ว่าสิ่งใดคือความบกพร่องที่ต้องแก้ไข เพื่อจะได้แก้ไขได้อย่างเหมาะสมตามความต้องการต่อไป

ปัจจัยการออกแบบเสื้อผ้าสตรี

ปกรณ วุฒิชยากร (2535: 182) ได้กล่าวถึงปัจจัยการออกแบบเสื้อผ้าสตรี ดังนี้

เส้นกรอบนอก เส้นภายในตัวเสื้อ รายละเอียดต่าง ๆ เช่น การตกแต่ง รอยเกล็ดเสื้อการวางลายผ้า เป็นต้นเนื้อผ้าที่เหมาะสมกับประเภทของเสื้อผ้า หรือลักษณะของแบบเสื้อผ้าความทนทาน การดูแลรักษา

ส่วนประกอบต่าง ๆ ที่ใช้ในการตกแต่ง เช่น ปกเสื้อ กระดุม เข็มขัด เข็มกลัดสายสร้อย เครื่องประดับต่าง ๆ เป็นสิ่งเสริมสร้างให้องค์ประกอบของเสื้อผ้าสวยงามสมบูรณ์

อายุของผู้สวมใส่ โดยพิจารณาความควบคู่กับปัญหาทางด้านรูปร่าง หรือสัดส่วนและขนาดของเสื้อผ้า ประเภทของเสื้อผ้า และโอกาสในการสวมใส่สีสันทัน การเลือกหรือออกแบบสีควรจัดให้เป็นโทนกลุ่มสี ๆ เดียว สีสามารถให้ผลแตกต่างในด้านความสวยงามและการสร้างสรรค์ สีสามารถลงตาให้รูปร่างดูสวยขึ้นได้

การเป็นนักออกแบบที่ดี

ข้อสำคัญคือมีใจรักในวิชาชีพนี้ ควรพิจารณาคุณสมบัติและความชอบของตนเอง จึงจะประสบความสำเร็จในงานการออกแบบเสื้อผ้า นักออกแบบเสื้อผ้าจึงต้องมีคุณสมบัติ ดังนี้

1. ผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์ มีจินตนาการกว้างไกล
2. ชอบงานศิลปะ งานฝีมือ
3. ชอบแต่งตัว

4. มีอักษาศัพท์ มีมนุษย์สัมพันธ์ที่ดีเข้ากับคนได้ทุกระดับ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในการพูดคุยและโน้มน้าวลูกค้าให้เชื่อถือและศรัทธาในฝีมือการออกแบบ

5. มีความรู้พื้นฐานทางด้านการตัดเย็บเสื้อผ้า เพราะสามารถสร้างโครงเสื้อ หรือหีบเส้น โครงสร้างเสื้อให้เหมาะสมกับรูปร่างของผู้ใส่ได้ หากเป็นผู้ที่มีความรู้ทางด้านการตัดเย็บอาจมีปัญหาค้นหาในการตัดเย็บเสื้อผ้าหรือการแก้ไข โครงสร้างเสื้อบ้าง เนื่องจากการวาดและออกแบบสามารถทำให้สวยได้ แต่เมื่อถึงขั้นตอนการตัดเย็บย่อมเกิดข้อผิดพลาด

6. มีพรสวรรค์ คุณสมบัติข้อนี้จัดไว้เป็นข้อสุดท้าย เพราะการมีพรสวรรค์เป็นสิ่งที่ดีและได้เปรียบผู้อื่นที่ไม่มี แต่ถ้าไม่มีก็ไม่ใช่ว่าจำเป็นนัก เพราะการออกแบบนั้น อาศัยการฝึกฝน การวาด การออกแบบ การเปิดหนังสือนิตยสาร และติดตามข่าวสารการพัฒนาในรูปแบบเสื้อผ้า ก็สามารถเป็นนักออกแบบเสื้อผ้าที่ดีได้

ข้อคำนึงในการออกแบบเสื้อผ้า

อัมรินทร์ อุโฆษกิจ (2525: 34) กล่าวถึงข้อคำนึงในการออกแบบเสื้อผ้าว่า ในบรรดาเสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย นักออกแบบ ต้องกำหนดวัตถุประสงค์ในการออกแบบเสื้อผ้า คือเพื่อสนองความต้องการของผู้ใช้ โดยคำนึงถึงความงามและประโยชน์ใช้สอย ดังนั้นผลงานการออกแบบ ย่อมมีการเปลี่ยนแปลงจากความคิดสร้างสรรค์ของนักออกแบบอยู่เรื่อย ๆ ตามความต้องการของนักออกแบบ สังคม และสถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา จากสาเหตุต่างๆ ที่กล่าวมาทำให้การออกแบบเสื้อผ้าในปัจจุบันนอกจากความงาม และคุณภาพแล้วยังต้องคำนึงถึงประโยชน์ใช้สอยอื่น ๆ เช่น โอกาสที่จะนำไปใช้สอยให้เข้ากับบรรยากาศสิ่งแวดล้อม เพศ วัย และลักษณะรูปร่าง

บรรยากาศสิ่งแวดล้อม

การออกแบบเสื้อผ้าโดยให้ส่วนที่เป็นลวดลายนั้น เป็นลาย ๆ เดียวกัน ตกแต่งกับผ้าพื้นหลาย ๆ สี และกำหนดลายให้แตกต่างกัน เป็นการสร้างรูปแบบให้เกิดความหลากหลายและสามารถเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ซื้อได้เลือกสรร ในการที่จะนำไปใช้ในโอกาสที่ตัวตั้งใจไว้และเห็นว่าเหมาะสม โดยทั่วไปการออกแบบเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มต้องคำนึงถึงการที่จะนำไปใช้ในโอกาสต่าง ๆ ให้ได้อย่างเหมาะสม เช่น ผู้ซื้อต้องการจะนำไปสวมใส่ไปทำงานประจำวัน ก็ต้องกำหนดให้มีรูปแบบเสื้อผ้าและลวดลายที่เรียบ ๆ สีสุภาพ ควรจะเป็นสีอ่อนสดใส หรือถ้าเป็นสีเข้มสด ก็ควรจะเป็นสีที่ถูกลดค่าของสีจนเป็นสีหม่นพอควร

ก. การใช้ในงานกลางคืน

ในบางครั้งถ้าสถานที่นั้นแสงจากไฟฟ้าส่องสว่างเต็มที่ หากใช้สีสดใสจะจางเกินไป ก็จะไม่เหมาะสมเท่าที่ควร ผู้ใช้สีที่ลดความสดใน หรือสีที่เป็นกลาง ๆ ไม่ได้ เพราะจะดูให้ชวนซึ่งตา คุณลักษณะไม่ดีกว่าสีสดฉูดฉาด รูปแบบของเสื้อผ้าก็แล้วแต่ลักษณะของงาน

การใช้สีสดในหลอดไฟจะใช้ได้อย่างเต็มที่ในสถานที่ชั่วคราว ที่มีผู้คนอาศัยอยู่ช่วยย้อมไม่รู้สีกระคายตาในสีสดใน หรือหลอดไฟแต่อย่างไร กลับจะเป็นผลดีเสียอีกเพราะสีสดในช่วยกระตุ้นจิตใจผู้คนให้เกิดความสนใจ และเร้าใจให้รีบเร่งบันเทิงใจ

ข. ในบรรยากาศแถบทะเล

มักจะนิยมใช้ลวดลายและสีที่เสื้อผ้ากันอย่างเต็มที่ ที่เป็นเช่นนี้เพราะว่าลักษณะบรรยากาศแถบทะเลมีความสว่างสดใส สงบนิ่งดูราบเรียบเว้งว้าง ดังนั้นรูปแบบเสื้อผ้าควรเป็นแบบง่าย ๆ สไตล์ลำลอง มีลวดลายมาก สีที่ใช้ควรเป็นสีที่สว่างสดใส เพื่อให้รู้สึกสดชื่น กระปรี้กระเปร่า งดงาม เพราะสีสดใสเหล่านั้น เป็นสิ่งกระตุ้นให้เกิดความสนุกสนาน แต่ผ่อนคลาย ไม่ควรใช้สีที่เข้มหม่น เช่น สีเทา หรือสีที่มืด ๆ เพราะจะดูรู้สึกชวนหดหู่ใจไม่เข้ากับบรรยากาศ

ค. ในบรรยากาศแถบป่าเขา

ในสภาพแวดล้อมเป็นคล้ายฉากอยู่ใกล้กับตัวของเรา มีความรู้สึกกลับซับซ้อนซึ่งตรงกันข้ามกับบรรยากาศแถบทะเลที่ดูโล่งราบเรียบเว้งว้าง ดังนั้น จึงไม่ควรให้เสื้อผ้ามีลวดลายมาก เพราะสภาพแวดล้อมของป่าเขาเต็มไปด้วยรูปร่าง ๆ ชนิด เช่น ต้นไม้ ใบไม้ กิ่งก้าน ก้อนกรวด ก้อนหิน ถ้าเรากำหนดให้มีลวดลายมาก ๆ ก็จะทำให้ถูกกลืนหายไปกับอิทธิพลของสภาพแวดล้อม สำหรับสีที่ใช้ควรจะใช้สีเข้มสด หรือสีอ่อนสดใส ไม่ควรจะใช้สีที่ดูแล้วพรางตาไปกับธรรมชาติที่ส่วนใหญ่เป็นสีเขียวกับสีน้ำตาล รูปแบบของเสื้อผ้าควรให้ความโปร่งสบายทะมัดทะแมง คล่องตัว หรือในตัวเสื้อผ้าอาจมีองค์ประกอบเพิ่ม เช่น กระเป๋ เพื่อให้อาจพกอุปกรณ์ที่จำเป็นในการเดินทาง

ง. สำหรับฤดูหนาวหรือประเทศเขตหนาว

มักมีบรรยากาศที่มืดทึบ การสีสดใสจะทำให้บาดตา ดูโดดเด่นออกมาถ้าได้ใช้สีที่ลดค่าความสดในลงบ้าง ก็จะทำให้ดูกลมกลืนกับสภาพดินฟ้าอากาศ รูปแบบเสื้อผ้าควรคำนึงถึงการปกป้องความหนาวและให้ความอบอุ่น เนื้อผ้าที่ใช้ควรมีความหนาหรือเป็นผ้าขนสัตว์

อย่างไรก็ตาม บุคคลมีหลายประเภทต่าง ๆ ก็มีอารมณ์เกี่ยวกับสีแตกต่างกันได้ ซึ่งเป็นเหตุผลเฉพาะบุคคล ดังนั้น ผู้ผลิตและนักออกแบบจึงต้องมีความเข้าใจและรู้ถึงความต้องการของบุคคลประเภทต่าง ๆ เหล่านี้ด้วย เพื่อให้ผู้ซื้อหรือผู้สวมใส่ซึ่งมีหลายประเภทได้มีโอกาสเลือกใช้ได้ถูกต้องตามรสนิยมของเขาเหล่านั้น

ดังนั้น การเลือกใช้สีและรูปแบบในแต่ละโอกาสควรพิจารณาคำนึงให้ดีเสียก่อนเพื่อจะได้ความกลมกลืนกับสิ่งแวดล้อม และบรรยากาศในที่นั้น ๆ จะได้ไม่เกิดความขัดตาในความรู้สึกนึกเห็น

จ. เพศ วัย ลักษณะรูปร่าง

เพศ โดยปกติแล้วเพศหญิงมักมีโอกาเลือกใช้รูปแบบเสื้อผ้าได้หลากหลาย ใช้สีและลาย ได้มากกว่าเพศชาย เช่น รูปแบบที่เปิดเผยรูปร่าง ปกปิดรูปร่าง ใช้เสื้อผ้าสีที่อ่อนสดใสไปจนถึงสีที่เข้ม สด และสีที่ลดค่าความสดในลงแล้ว สำหรับลวดลายก็ไม่จำกัด

วัย สำหรับสตรีวัยทำงาน สามารถที่จะใช้รูปแบบเสื้อผ้าได้ตามความต้องการของตน แต่ ควรคำนึงถึงโอกาส และสถานการณ์ เพื่อให้เกิดความเหมาะสมกับตนเองและการวางตัวในสังคม ใช้ เสื้อผ้าสีในลักษณะสดใส ตลอดจนสีเข้มสด ไปจนถึงสีที่ถูกลดค่าให้เป็นกลางประเภทสีม่วง ๆ ได้ สีที่สด ใน ตลอดจนสีเข้มสดจะทำให้รู้สึกกระปรี้กระเปร่าสดชื่นขึ้น แต่สีที่ลดค่าลง หรือสีขาว เทาดำ น้ำตาล และสีที่มีดหรือสีหนัก ๆ ทำให้ผู้มีอารมณ์เคร่งขรึม สง่าผ่าเผย สุขภาพ เรียบร้อย มักจะนิยมใช้กันมากทุก ยุคทุกสมัย

ลักษณะรูปร่าง ในการออกแบบเสื้อผ้า ควรจะมีความรู้ในการออกแบบให้เหมาะสมกับ บุคคลซึ่งมีรูปร่างลักษณะและผิวพรรณแตกต่างกัน ดังนี้
รูปร่างอ้วนเตี้ย ผิดคำ และผิขาว

ห้ามใส่เสื้อผ้าฟิตใช้เสื้อผ้าที่ไม่แน่นสักส่วนแต่พอดีตัว หรือใส่เสื้อทรงหลวม ๆ ตรง ๆ แต่ ใ้กระโปรงหรือกางเกงแบบแนบลำตัว ควรเลือกลดหลายเล็ก ๆ เพื่อจะได้ดูบิบริด พรางรูปร่างซึ่งอ้วนดู ลดลงและสะกดตาขึ้น ถ้าใช้ลายใหญ่ ๆ แล้วความใหญ่ของลายจะช่วยขยายรูปร่างซึ่งอ้วนอยู่แล้ว ใ้ดู อ้วนขึ้นยิ่งกว่าเดิม ควรจะเป็นลายที่เป็นแนวตั้ง หรือตั้งฉาก เพื่อจะได้ดูรู้สึกยืดสูงขึ้น ถ้าไปใช้ลายที่มี ลักษณะเป็นแนวนอน ยิ่งทำให้ดูรูปร่างขยายกว้างขึ้น และดูเตี้ยลง หากต้องการเครื่องประดับให้เน้น เฉพาะช่วงตัวบนเท่านั้น

การใช้สีของคนอ้วนผิวกดำ สีที่ใช้ควรเป็นสีค่อนข้างสว่างเป็นกลาง ๆ และสีเข้ม ถ้าจะใช้ สีสดสว่างบ้างเพื่อให้ดูรู้สึกกระปรี้กระเปร่าก็สามารถใช้ได้ ปริมาณของสีสดนั้นควรจะอยู่ในปริมาณ น้อย ไม่ควรใช้สีอ่อนสว่างหรือขาวปริมาณมาก เพราะสีอ่อนหรือสีขาวนั้น จะสะท้อนสีตัวเองออกมาทำ ให้ดูรู้สึกว่ารูปร่างอ้วนเพราะอิทธิพลของสีดังกล่าว

สำหรับคนอ้วนเตี้ยผิขาวนั้น ลักษณะของลายนั่นก็ใช้แบบเดียวกัน คือ เป็นลายเล็ก ๆ ลาย มีลักษณะเป็นแนวตั้งหรือแนวตั้งฉาก ส่วนการใช้สีของคนผิขาวมีโอกาใช้สีได้มากกว่าคนผิดำ เช่น สีที่สดใส สีเข้มสด สีที่หม่น ส่วนสีที่อ่อนดูสว่างนั้นควรใช้ในปริมาณให้น้อย การใช้สีที่สว่างมากไปจะ ยิ่งทำให้ดูรู้สึกอ้วนมากขึ้น เพราะสีอ่อนสว่างหรือสีขาวนั้นจะสะท้อนสีตัวเองออกมาให้ดูแผ่กระจาย ก็ จะยิ่งดูรูปร่างอ้วนมากขึ้น

ฉ. รูปร่างใหญ่ (ท้วม สูง) ผิดำ และผิขาว

เป็นลักษณะของคนรูปร่างสูงใหญ่ ดังนั้นควรใช้เสื้อผ้าทรงตรง ถ้าเป็นสูทก็ไม่เน้นเสื้อ เข้ารูป เพราะจะทำให้ดูตัวใหญ่ขึ้นไปอีก ใส่เสื้อให้พอดีกับรูปร่าง อย่าดึงให้ชายเสื้อหลวมเป็นทรงย้วย

หรือมีจีบพอง ๆ ถ้าจะใส่เสื้อกระโปรงหรือกางเกงทั้งชุด ควรหาเสื้อข้างในสีสด จะได้เพิ่มความสดใสให้กับตัวเอง

รองเท้าที่สวมใส่ให้ใช้ทรงเรียว ๆ จะได้ไม่เทอะทะ และไม่ทำให้เท้าดูใหญ่หนาโอกาสเลือกใช้ลวดลายจึงไม่มีปัญหา จะใช้ลายประเภทไหนก็ได้ แต่ลักษณะของลายไม่ควรจะใหญ่โตมากเกินไป เพราะจะยิ่งดูตัวขยายใหญ่มากขึ้น ควรจะใช้ลายเล็ก ๆ พอประมาณจะดูเหมาะสมกว่า การวางลายของเสื้อผ้าให้ใช้ลายทางตรงและเด่นชัด

สำหรับคนผิวดำสูงใหญ่นี้ควรใช้สีกลาง ๆ ไม่ใช่สีสดในจนเกินไป หรือใช้สีที่เข้มสดมากนัก ถ้าจะให้สีสดในหรือสีเข้มสดมาผสมบ้างก็ควรให้มีปริมาณน้อย เพื่อเพิ่มความกระชุ่มกระชวยก็จะดูมีชีวิตชีวาขึ้น ส่วนคนผิวขาวสูงใหญ่นี้ สีที่ใช้ก็มีโอกาสใช้สีสด สีเข้มสดและสีอื่น ๆ ได้ทุกสีไม่จำกัด รูปร่างผอมสูง ผิวดำและผิวขาว

รูปร่างแบบนี้เหมาะที่จะสวมใส่เสื้อที่มีขนาดหลวม ๆ ตัวโคร่ง ๆ หรือปิดบังอำพรางรูปร่างส่วนพอมด้วยเสื้อผ้าที่มีลายใหญ่ ๆ ไม่ควรใส่เสื้อผ้าที่เน้นรูปร่างมากเกินไป หากต้องการใส่ควรเสริมด้วยการใส่ฟองน้ำ เช่น เสริมที่ตัวเสื้อหรือเสื้อชั้นใน กระโปรงหรือกางเกงเสริมที่สะโพกหรือบั้นท้าย

ลักษณะของคนรูปร่างผอมสูง ลวดลายที่ใช้ควรจะเป็นลวดลายที่มีลักษณะเป็นแนวขวางกับลำตัว เพราะจะทำให้ดูลำตัวกว้างขึ้น ไม่ควรใช้ลวดลายที่มีลักษณะเป็นลายที่มีขนาดใหญ่ และระหว่างตัวลายด้วยกันควรอยู่ห่าง ๆ กันพอประมาณ เพื่อจะได้ทำให้ดูตัวอ้วนขึ้น ถ้าใช้ลวดลายเล็ก ๆ จนถึยบจะยิ่งดูตัวพอมลง สำหรับคนผิวดำ สีที่ใช้ควรเป็นสีค่อนข้างสว่างเป็นกลาง ๆ ถ้าจะใช้เสื้อผ้ามีสีเข้มสด หรือสีอ่อนสดใสมาผสมบ้าง ก็จะทำให้ดูกระปรี้กระเปร่าขึ้น

ข. รูปร่างเล็ก (พอมและไม่สูง) ผิวดำและผิวขาว

รูปร่างแบบนี้เหมาะกับเสื้อที่เน้นช่วงบนใส่เสื้อที่เป็นแบบชายเสื้อพอดีเอว เครื่องประดับต้องเน้นขนาดใหญ่ รูปแบบแปลก ๆ เครื่องประดับใช้เฉพาะที่บนก็พอแล้ว รองเท้าและกระเป๋าใช้สีโทนเดียวกัน ทำให้อ่านน่าสนใจ

คนร่างเล็ก สามารถใช้ลวดลายได้ทุกประเภท แต่ลักษณะขนาดของลาย ควรใช้ลายที่มีขนาดกลาง ๆ ไม่ควรใช้ลายเล็กจิ๋วหรือใหญ่จนเกินตัว เพราะลายเล็กมาก ๆ ก็ยิ่งทำให้ดูตัวเล็กลงไปอีก

สำหรับคนผิวดำ สีที่ใช้ควรเป็นสีที่ค่อนข้างดูสว่างเป็นกลาง ๆ ถ้าจะให้สีเข้มสดในเสื้อผ้า หรือสีสดใสบ้าง จะทำให้ดูมีชีวิตชีวาขึ้น หลีกเลี่ยงความจำเจที่จะต้องใส่แต่โทนสีสว่างส่วนคนผิวขาว ใช้ได้ทุกสีไม่จำกัด

คนอ้วนกับสีดำ มีเพียงบางคนที่ใช้น้ำเงินดำได้สวย ถ้าผู้ใส่ไม่ใช่คนพวกนั้น สีดำจะทำให้ผู้ใส่ดูแก่ลงอีกด้วย ดังนั้นควรเลือกที่จะดูตัวเล็กลงได้โดยการใส่สีเข้มอื่น ๆ ที่ไม่ใช่สีดำ เช่น น้ำเงิน น้ำตาลแดง ม่วงเทา ฯลฯ จะดีกว่า หากผู้ใส่ไม่ใช่ผู้ที่มีผิวสีขาวอมชมพู สีงาช้าง สีบรอนซ์ หรือสี

แทนเข็มแล้วละก็ ควรเปลี่ยนใจจากสีด้ามาเป็นสีเข้มอื่น ๆ เช่น น้ำตาลเข้ม เขียวเข้ม เป็นต้น เพื่อ นอกจากจะพรางรูปร่างได้แล้วผู้ใส่ก็จะดูไม่แก่เกินวัยอีกด้วย นอกจากนี้การใส่สีด้าเป็นเวลานาน ๆ ติดต่อกันจะมีผลกับสุขภาพจิตให้ผู้ใส่หดหู่เปล่า ๆ

นอกจากการออกแบบเสื้อผ้าให้เหมาะสมกับรูปร่างที่มีข้อบกพร่อง โดยแก้ไขหรืออำพราง เพื่อให้เหมาะสมสวยงามแล้ว การเลือกใช้ปักเสื้อหรือคอเสื้อก็มีส่วนสำคัญในการทำให้ผู้ใส่สวยได้โดย สังกะสีได้จากลักษณะของรูปใบหน้า

ใบหน้าเรียวยาว การใช้เสื้อคอตั้ง คอกลม หรือคอจีน มีความเหมาะสมมาก เพราะจะทำให้ ดูสง่างาม และช่วยลดความยาวของใบหน้าให้ดูไม่ยาวจนเกินไป แต่ถ้าเป็นผู้มีช่วงคอสั้น ก็ให้ปรับขนาด คอสูงของคอเสื้อให้ลดลง

ใบหน้ากลม ผู้ที่มีใบหน้าควรเลือกใช้เสื้อคอแหลมเป็นสำคัญ เพราะความแหลมของคอ เสื้อจะพรางให้ช่วงกรามและคางดูยาวเรียวยาวขึ้น เช่น ปกเชิร์ต ปกเทลอร์ ปกสาวาย เป็นต้น

ใบหน้ารูปสามเหลี่ยม เหมาะสมที่จะใช้เสื้อคอกลมธรรมดา ซึ่งจะช่วยให้พรางลดความแหลม ของใบหน้าได้เป็นอย่างดี หรือเลือกใช้ปักแบบเปิดคอกว้าง ๆ ก็ได้

ใบหน้าสี่เหลี่ยม เสื้อที่มีลักษณะคอวี (ปานกว่าคอแหลม) จะมีความเหมาะสมมากหากเป็น ผู้ที่มีรูปร่างผอมบาง เสื้อที่มีคอเสื้อพลิ้วหรือเป็นระบาย ก็จะช่วยให้อ่อนหวานมากขึ้น

ประเภทเสื้อผ้าที่ใช้ในโอกาสต่าง ๆ

พวงศกา คุโรวาท (2540: 636) ได้แบ่งประเภทของเสื้อผ้าที่ใช้ในโอกาสต่าง ๆ ดังนี้

ชุดทำงาน ชุดประเภทนี้บางหน่วยงานอาจกำหนดให้เป็นเอกลักษณ์เฉพาะหน่วยงาน เป็น แบบฟอร์ม เครื่องแบบ ซึ่งทางหน่วยงาน สถานประกอบการ องค์กรหรือสถาบันรูปแบบเรียบร้อย เป็น ชุดตามสมัยนิยม เหมาะกับสถานภาพการปฏิบัติงาน

ชุดเดินทาง ชุดประเภทนี้ต้องออกแบบหรือเลือกใช้เพื่อความสมบุกสมบัน สามารถขยับได้ คล่องตัว สะดวกสบาย ดูดีลอง สามารถจัดใส่กระเป๋าเดินทางได้ โดยไม่ต้องกังวลในเรื่องการยับของ เสื้อผ้า รูปแบบอาจมีองค์ประกอบอื่น ๆ เช่น กระเป๋า เพื่อสามารถใช้ประโยชน์ให้ได้มากที่สุดในการ เดินทาง

ชุดลำลอง รูปแบบของเสื้อผ้าประเภทนี้ ควรคำนึงความผ่อนคลาย สะดวกสบาย อาจไม่มี ลูกเล่นของแบบเสื้อผ้ามากนัก รูปแบบง่าย ๆ เพื่อสวมใส่เฉพาะในบ้าน หรือมีสนใจของรูปแบบที่ สามารถสวมใส่เฉพาะในบ้าน หรือมีจุดสนใจของรูปแบบที่สามารถสวมใส่ไปเที่ยว เดินเล่น จับจ่ายซื้อ ของนอกบ้านได้

ชุดกีฬา เป็นเสื้อผ้าที่เน้นความกระชับกระเฉง เนื้อผ้าที่ใช้ควรมีการระบายอากาศได้ดีพอสมควร เพราะเป็นชุดที่ผู้สวมใส่ต้องขยับร่างกายเคลื่อนไหวมาก มีเหงื่อออกมาก รูปแบบจึงควรให้มีลักษณะ คล่องตัว ปราดเปรียว

ชุดราตรี แบ่งได้เป็น 2 กรณี คือ

1. ชุดราตรีแบบไม่เป็นทางการ ชุดลักษณะนี้ไม่เน้นความหรูหรา หรือรูปแบบที่ออกแบบให้มีลักษณะพิเศษ โดดเด่นมากนัก อาจมีรูปแบบเรียบง่าย ดูเหมาะสมกับสถานที่และเจ้าของงาน เพราะเป็นชุดที่ใช้ในกรณีที่ไม่นับเป็นทางการ เช่น งานเลี้ยงสังสรรค์กับเพื่อนฝูง
2. ชุดราตรีแบบเป็นพิธีการ เป็นชุดที่ใช้ในงานที่มีระเบียบ พิธีการ ควรออกแบบให้มีความหรูหรา สง่างาม เป็นการแสดงให้เห็นถึงฐานะของผู้สวมใส่ และให้เหมาะสมกับสถานที่และเจ้าภาพ เช่น งานราชพิธี งานที่เป็นโอกาสพิเศษ

การต่างกายตามบุคลิกภาพ

พยุ่ง วงศ์ศศิธร (2546) ได้กล่าวถึง ศิลปะการแต่งกายไว้อย่างน่าสนใจว่า โดยทั่วไปลักษณะท่าทางที่ไม่น่าดูย่อมก่อให้เกิดการนิยมน และดึงดูดความสนใจแก่ผู้พบเห็นเป็นอันมาก สิ่งสะดุดตาอันดับแรกคือการต่างกายดี ซึ่งผู้หญิงทุกวัยย่อมทำตัวให้น่าดู ได้โดยการจัดการกับเสื้อผ้าของตนให้ถูกต้องได้ เพราะเครื่องแต่งกายนั้นย่อมสามารถปิดบังส่วนที่บกพร่อง และเน้นส่วนที่ดีที่สุดของแต่ละคนได้อย่างเหมาะสม

การเลือกใช้เสื้อผ้าจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ลดหรือส่งเสริมปรุงแต่งให้แต่ละคนบุคคลเป็นไปตามที่ต้องการได้หรือไม่ ดังนั้นปัญหาในเรื่องเสื้อผ้าย่อมจะตามมา และเกิดขึ้นแน่ ๆ ซึ่งถ้าพิจารณาให้ถ่องแท้แล้ว ย่อมเกิดจากหลายด้านด้วยกันคือ การรู้จักเลือกแบบและสีให้เหมาะสม เลือกผ้าให้ถูกกับการใช้ เลือกสวมให้เหมาะกับโอกาส เหล่านี้เป็นสิ่งที่จะต้องพิจารณาอย่างรอบคอบตั้งแต่ต้นเพราะจะทำให้เกิดความสวยงามและความเหมาะสมตามบุคลิกภาพของตนเองได้ทั้งสิ้น สาเหตุอันนี้จึงเป็นผลสืบเนื่องให้เกิดความต้องการที่ต่างกัน ของแต่ละบุคคลเป็นประการแรก นอกจากนี้ลักษณะดินฟ้าอากาศและภูมิประเทศ ก็มีส่วนสัมพันธ์กับร่างกายไม่น้อย ดังเช่น ผู้ที่อยู่ในแถบที่มีอากาศเปลี่ยนแปลงตามฤดูกาลย่อมต้องการเสื้อผ้ามากกว่าผู้ที่อยู่ในท้องที่ ๆ อากาศอบอุ่น หรือเย็นอยู่เสมอเป็นปกติ คนในเมืองใหญ่อาจต้องการเสื้อผ้าที่เปลี่ยนแปลงไปตามสมัยนิยม ในขณะที่ผู้อยู่ในชนบทหรือท้องถื่น คนในเมืองใหญ่อาจต้องการเสื้อผ้าที่เปลี่ยนแปลงไปตามสมัยนิยม ในขณะที่ผู้อยู่ในชนบทหรือท้องถื่น ใช้เสื้อผ้าตามที่เป็นอย่างอยู่แล้วตลอดปี ทั้งนี้เพราะสิ่งแวดล้อมที่จำเป็นทางสังคมแตกต่างกัน จึงทำให้บุคคลมีแนวโน้มในความจำเป็นของการเลือกใช้เสื้อผ้า และเครื่องแต่งกายที่ไม่เหมือนกันอีกประการต่อมา

การแต่งกายนั้นทุกคนย่อมมีวัตถุประสงค์ ในการแต่งกายโดยมีส่วนร่วม เพื่อให้เกิดความสวยงามอยู่เป็นอันมาก ดังนั้นศิลปะของการแต่งกายจึงนับว่าเป็นสิ่งสำคัญในการแต่งกายเป็นอย่างยิ่ง จึงได้พยายาม

คิดค้นแสวงหาเส้นทางเพื่อให้ทราบว่า “แต่งตัวสวยนั้นคืออะไร” เพื่อก่อให้เกิดความนิยมแก่ผู้ได้พบเห็น และได้รับคำชื่นชมว่าแต่งกายดีนั่นเอง

หลักในการแต่งกายสตรี

พญางวงศ์ศศิธร (2546) กล่าวถึงหลักในการแต่งกายสตรีว่า แต่งกายให้เหมาะสมกับวัยเมื่ออยู่ในวัยรุ่นหรือวัยสูงอายุก็ควรพิจารณาแล้วเลือกใช้สีและแบบเสื้อให้เหมาะสมกับวัย

แต่งกายให้เหมาะสมกับรูปร่าง ก่อนตัดเสื้อผ้านั้นควรพิจารณารูปร่างของผู้สวมใส่ ส่วนใดสวยงามเป็นจุดเด่นก็ควรเน้น หรือส่วนไหนมีความบกพร่อง ควรปกปิดอำพราง เพราะการแต่งกายนั้นย่อมสามารถช่วยพรางส่วนที่ไม่ดีและส่งเสริมส่วนที่ดีเพื่อเน้นให้เด่นขึ้นได้ดังกล่าวแล้ว

แต่งกายให้เหมาะสมกับภูมิประเทศและเหตุการณ์ ควรคำนึงถึงสถานที่ที่จะไป เพื่อได้เลือกใช้เครื่องแต่งกายให้ถูกต้องกับโอกาส

อย่าใช้หลาย ๆ สีพร้อมกัน หรือใช้สีตัดกันมากนัก ทั้งยังต้องคำนึงถึงเครื่องประกอบการต่าง ๆ ด้วย เช่น ผ้าพันคอ เข็มกลัด ต่างหู สร้อย ฯลฯ

พึงเรียนรู้อิทธิพลของสี เพราะสีจะเปลี่ยนไปในลักษณะต่าง ๆ เมื่ออยู่ภายใต้แสงไฟและแสงอาทิตย์

เครื่องแต่งกายดี ไม่ได้หมายถึงความหรูหราฟุ่มเฟือย แต่หมายถึงการประณีตและสะอาดรวมทั้งแต่งได้เหมาะสมกับรูปร่างและบุคลิกของผู้สวมเป็นอย่างดี

เครื่องประดับที่ใช้ มิใช่ว่าต้องมีราคาแพง แสงวูบวาบ แต่สำคัญอยู่ที่ว่าเครื่องประดับเหล่านั้นใช้แล้วมีคุณค่าเสริมแต่เสื้อผ้านั้นให้ดีขึ้นได้ เพราะเข้ากับเสื้อ, ผิวกาย, รูปร่าง และโอกาสที่ใช้

เครื่องเสริม (เครื่องชั้นใน) ถิ่นนับว่าเป็นสิ่งจำเป็น เช่น บราเซย์ สเตียดหน้าท้อง การเสริมสะโพก แต่ต้องไม่ลืมว่า เครื่องเสริมเหล่านี้อาจทำลายเสน่ห์ของท่านได้ ซึ่งจะมีส่วนดีและส่วนเสียอันควรระวัง ฉะนั้นจงพยายามซ่อนให้มิดชิดที่สุด ทั้งนี้อยู่ในความพิถีพิถันของตนเอง

เมื่อได้ทราบถึงหลักการต่างกายพอควร ย่อมเห็นได้ว่าศิลปะในการแต่งกายย่อมมีปัจจัยที่เข้ามาเกี่ยวข้องหลาย ๆ ด้าน จึงควรได้ทำความเข้าใจในเรื่องศิลปะการแต่งกาย ให้เข้าใจดียิ่งขึ้นอันพอจะสรุปคร่าว ๆ ได้ดังนี้

ศิลปะการแต่งกาย หมายถึง การเลือกใช้เสื้อผ้าที่นำมาแต่งกายให้เหมาะสมกับบุคลิก

ลักษณะของผู้สวมใส่ (รวมทั้งรองเท้าว กระเป๋าถือ เครื่องอาภรณ์ต่างๆ) ซึ่งได้กลิ่นกรองแล้วเป็นอย่างดีมาตั้งแต่ต้นสิ่งอันควรพิจารณาคือแบบ เส้น สี รูปร่าง ผิวกาย สัมผัส และสถานที่ ในการใช้อันเป็นประการสำคัญเพราะเสื้อผ้า เครื่องแต่งกายแบบเดียวกัน คนหนึ่งอาจใส่สวย แต่อีกคนใส่แล้วไม่สวย ทั้งนี้เป็นเพราะคนมีรูปร่างลักษณะไม่เหมือนกัน

การใช้สี

พยางค์ศศิธร (2546) กล่าวว่า การใช้สีให้เหมาะกับรูปร่าง ย่อมมีส่วนสัมพันธ์กับสิ่งที่แสดงออกถึงความรู้สึกต่าง ๆ อันเป็นความจริงตามหลักจิตวิทยา คือ

สีเหลือง แสดงถึงความเป็นคนร่าเริง ทำให้รู้สึกอบอุ่น

สีน้ำเงิน เป็นสิ่งที่ช่วยให้เกิดความสงบเยือกเย็น ดูอ่อนโยน เกร็งขรุ้ม บางครั้งแสดงออกเป็นความกดดัน

สีเขียว ให้ความสดชื่น ให้ความสบายตา สบายใจ ขรุ้ม และสุขภาพ

สีแดง ให้ความรู้สึกตื่นเต้น เพิ่มความรู้สึกคือดิ้ง มีความแข็งแรงเป็นตัวของตัวเอง

สีส้ม เป็นสีที่ช่วยเพิ่มความรู้สึกให้มีชีวิตชีวา ร่าเริง สนุกสนาน

สีม่วงแท้ ๆ เป็นสีที่เพิ่มความภาคภูมิใจ โก้เก๋ และให้ความตื่นเต้นบ้างเล็กน้อย

ประเภทของสี

พยางค์ศศิธร (2546) กล่าวถึงประเภทของสีว่า ความแตกต่างของสีแต่ละฝ่าย เรียกว่า วรรณะ ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

สีร้อน, อบอุ่น คือ วรรณะร้อน ได้แก่ แดง, ม่วงแดง, แดงส้ม, ส้ม เหลืองส้ม และเหลือง

สีเย็น คือ วรรณะเย็น ได้แก่ น้ำเงิน, เขียว, น้ำเงินม่วง, เหลืองเขียวสีนี้ทำหน้าที่คล้ายเสียงของคนตรีคือ เสียงสูง แสดงถึงความเป็นชีวิตชีวา ความร่าเริง ยินดี เสียงต่ำ แสดงถึงความเศร้า สงบ อันเป็นผลทางอารมณ์โดยตรง จึงกล่าวสรุปได้ว่า สีเย็น ทำให้เกิดความรู้สึกสงบเยือกเยือกเย็น มีสง่า ทำให้วัตถุดูไกลออกไป ส่วนสีร้อน ทำให้ตื่นเต้น ร่าเริง ตึกคักเร้าใจ ทำให้วัตถุดูใกล้เข้ามา

อิทธิพลของสี

พยางค์ศศิธร (2546) กล่าวว่า สีมีอิทธิพลต่อแบบเป็นอย่างมาก จึงควรได้รู้ลักษณะของสีต่าง ๆ เช่น การที่เอาแม่สี 2 สี มาผสมกันจนเป็นสีรอง เช่น เขียว, ส้ม, ม่วง ซึ่งเป็นสีหลักอันเป็นสีผสม สีดำ สีขาว สีเทา ก็จะกลายเป็นสีกลาง (สีดำ เกิดจากสีแดง เหลือง น้ำเงิน ในปริมาณเท่า ๆ กัน ผสมกัน) ส่วนสีตัด ได้แก่ แดงกับเขียว เหลืองกับม่วง หรือ น้ำเงินกับส้ม ตัดกันเป็นคู่ ๆ และสีที่ไม่มีสีขาว ดำ หรือเทาเจือปนอยู่ เรียกว่าสีแท้ ถ้าสีแท้ปนอยู่กับสีขาว เรียกว่า สีจาง ถ้าสีผสมกับสีดำเรียก สีแก่ของสีดำ ดังนั้นสีไม่ฉลาดอาจหมายถึงสีอ่อน หรือ สีสุขภาพ สีฉลาดหมายถึงสีที่แก่หรือ โลก โผน

การผสมผสาน ตามหลักของการผสมผสาน ควรเลือกสีที่เรียงตามลำดับในวงจรสีเพียง 2 หรือ 3 สี หรือมากกว่า แต่อย่าให้เกิน 6 สี ผลที่ได้จะเกิดความกลมกลืน

วิธีใช้สีคู่อย่างมีคุณค่าทางศิลปะ

สีคู่ คือ สีที่ตัดกันอย่างแท้จริง ควรใช้ร่วมกันอย่างระมัดระวัง และมีหลักดังนี้

ปริมาณของสีที่จะเกิดจากการตัดกับวรรณะของสีทั้งหมดในส่วนนั้น ต้องจำกัดอย่าให้เกิน 10 เปอร์เซนต์ของเนื้อที่ในส่วนนั้น

อย่าใช้สีคู่ตัดกันปริมาณเนื้อที่ที่เท่ากัน แต่ควรใช้ในอัตราส่วน 8:2 แต่ถ้าจำเป็นต้องใช้สีคู่ในปริมาณเท่ากัน ควรทำสีใดสีหนึ่งทิ้งสีให้ลดค่าความสดในลง ถ้าส่วนนั้นเป็นลดทอนเล็ก ๆ พรางกระจายเต็มไปหมด หรือเป็นเส้นเล็ก ๆ การใช้สีคู่สด ๆ ที่ตัดสลับกันไปมาย่อมสวยงามได้ แต่ถ้าลายนั้นใหญ่โตและต้องการใช้สีคู่สด ๆ ตัดกัน ก็ควรมีเส้นสีเข้ม ๆ หรือสีดำมาคั่นกลาง จึงจะลดความรุนแรงของสีตัดได้

สีคู่ที่แท้จริง คือ สีในมุมตรงกันข้ามของกันและกันในวงจรสี ต่างก็จะมีอิทธิพลเข้าไปทำลายกัน มีแต่จะส่งอิทธิพลให้เด่นซึ่งกันและกันยิ่งขึ้น

หมายเหตุ การสดในเป็นจุดเด่น และให้สีบริวารเป็นสีที่ถูกลดความสดในลงโดยการนำสีจุดเด่นนั้นมาผสมด้วยทุก ๆ แห่ง

สีบริวารจะเป็นก็สีก็ตาม ไม่ควรเกิน 5 สีที่เลือกมาจากวงจรของสีทางฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง จะนำทั้งสองฝ่ายมาปะปนกันไม่ได้ รวมทั้งสีสดในซึ่งจะเป็นตัวยืนพื้นด้วย จึงจัดว่าเป็นการวางโครงสีแบบเรียบง่าย โครงสีดูไม่รุนแรง แต่เกิดความประณีตเข้ามาแทน

เมื่อเกิดความเบื่อหน่ายจากการใช้สีที่ผสมผลานกลมกลืนกันมากไป ถ้าได้ใช้สีตัดกันเข้ามาปะปนกันบ้าง จะช่วยให้บรรเทาความเบื่อหน่ายนั้นได้

สีที่ใช้กับเสื้อผ้า

สีเสื้อผ้าสามารถสะท้อนถึงอารมณ์และรสนิยมของผู้แต่ง ความหมายของสีแตกต่างกันไปในแต่ละสังคม เช่น ชาวอเมริกันถือว่า สีขาวบริสุทธิ์มักใช้เป็นชุดเจ้าสาว ในขณะที่ชาวจีนถือว่าเป็นสีแห่งความเศร้า จึงใช้ไว้ทุกข์ และให้เจ้าสาวแต่งแดงหรือชมพู อันแสดงถึงความร่าเริงแจ่มใส ความหมายของสีจึงขึ้นอยู่กับประสบการณ์แต่หนหลังและสิ่งแวดล้อมปัจจุบัน สีทุกสีย่อมมีความสวยงามแตกต่างกันไป แต่สีที่นิยมใช้กับเสื้อผ้ามักเป็นสีคล้ำ ๆ ซึ่งทำหน้าที่เป็นพื้นใช้ได้ในบริเวณกว้าง ๆ สีสดเป็นการเน้นบริเวณเล็ก ๆ สีวรรณะร้อนมักทำให้ดูร้อนขึ้น และแลดูใกล้กว่าความเป็นจริง ส่วนวรรณะเย็นทำให้ดูผอมลง และทำให้ดูไกลขึ้นกว่าความเป็นจริง สีคล้ำจึงเหมาะกับเสื้อกลางวัน สีสด ๆ จึงเหมาะกับเสื้อกลางคืน

สีบางสีเหมาะกับเสื้อผ้าบางฤดู เช่น สีขาวและสีปนขาวเหมาะกับฤดูร้อน ถือว่าช่วยลดความร้อนได้ในประเทศที่มีฤดูกาลต่าง ๆ สีจึงมีบทบาทต่อการต่างกายมาก เช่น ถ้าอากาศหนาวเย็นเล็กน้อย นิยมเสื้อผ้าสีสดใสมาก ๆ นิยมใช้สีมืดมาก ๆ จนถึงสีดำ

สมัยนิยมของเสื้อผ้าเปลี่ยนไปทุกปี แต่ละคนไม่จำเป็นต้องเปลี่ยนสีตามสมัยเสมอไป เพราะต้องเลือกสีที่เหมาะสมกับแต่ละคน ซึ่งจะมีอยู่ไม่กี่สี การพิจารณาเลือกสีที่เหมาะสมกับเรามากที่สุดได้แก่สีของผม สีของผิว และขนาดของรูปร่าง ตลอดจนบุคลิกของผู้ใช้สวม

สีผิวเป็นสิ่งแรกที่ควรพิจารณา เพื่อเลือกหาสีที่เหมาะสมกับบุคคล สีของเครื่องแต่งกายควรเป็นสีคู่กับสีของผม จึงจะเป็นการเสริมให้เด่น และสีที่ปรากฏเด่นที่สุดของเสื้อผ้า เครื่องแต่งกายจะต้องผสมผสานกับสีของส่วนบุคคลนั้น ๆ ด้วย

วัยก็เป็นอีกส่วนหนึ่งที่จะใช้พิจารณาของเสื้อผ้า สีสด ๆ จะเน้นความแก่ของคนสูงอายุมากขึ้น ควรใช้สีอ่อน ๆ หรือสีที่มองแล้วสุภาพแทน ส่วนพวกสีสดในควรเป็นเรื่องของวัยรุ่นหนุ่มสาวมากกว่า

สีวอร์มร้อน น้ำหนักของสีที่ปรากฏเด่นชัดมากจะช่วยเพิ่มขนาดของรูปร่าง ซึ่งตรงกันข้ามกับสีวอร์มเย็น ซึ่งค่าในน้ำหนักของสีปรากฏเด่นชัดน้อยมักจะลดขนาดรูปร่างลง ดังนั้นการใช้สีที่มีค่าน้ำหนักปานกลางและน้ำหนักสีเด่นชัดมาก ย่อมเป็นการอำพรางรูปร่างได้วิธีหนึ่งหรือใช้สีที่ปรากฏเด่นชัดในบริเวณมากบนเสื้อผ้าเครื่องแต่งกายโดยเน้นบนส่วนที่เด่นที่สุด จะทำให้ละสายตามความสนใจจากรูปร่างที่ไม่ได้ส่วนไปได้ โดยไปมองจุดเด่นบนเสื้อผ้าเสีย จึงเป็นการใช้สีอำพรางรูปร่างได้อีกเช่นเดียวกัน

นอกจากนี้ สีวอร์มเย็น ยังแสดงถึงความสงบเยือกเย็นจะกลายเป็นความเศร้า ในทางตรงกันข้ามถ้าใช้วอร์มร้อนมาก ๆ ความร่าเริงจะกลายเป็นความขัดแย้งได้เช่นกัน

การเลือกสี

การเลือกใช้สี ก่อนตัดสินใจซื้อผ้าสีอะไรนั้นควรพิจารณาเหมาะสมกับผิว คำว่า “เหมาะสม” หมายถึง สิ่งท่านใส่แล้วทำให้ผิวพรรณผ่องใสขึ้น ไม่ใช่สีไหนหรือเห็นผู้อื่นใส่นั้น ๆ สบายก็จะซื้อมาใส่บ้าง เพราะสีบางสีเมื่อใช้แล้วทำให้ผิวคล้ำลงไป จึงควรเลือกให้เหมาะสม โดยอาศัยหลักเกณฑ์พิจารณาดังนี้

ผิวก่อนข้างเหลือง ไม่เลือกใช้ผ้าสีเหลือง จะทำให้ผิวซีดเหลืองไม่น่าดู ควรเลือกสีที่มีความเข้มปานกลางหรือสีค่อนข้างอ่อน แต่ไม่อ่อนมากเกินไป

ผู้ที่มีรูปร่างผอมเล็ก ควรใช้สีสว่าง เช่น ฟ้า, ชมพู, เนื้อ, ขาว สีสว่างหมายถึง สีที่ผสมสีขาวหรือ เรียกว่าสีจาง เพื่อให้ดูตัวโตขึ้นจากความเป็นจริง

ผู้ที่มีรูปร่างสูงใหญ่ ควรใช้สีเย็น เช่น สีกรมท่า หรือสีคล้ำ ๆ เป็นสีพื้น (พื้น หมายถึง พื้นของผ้าลายดอกต่าง ๆ)แล้วแต่สีสดใกล้เคียงบริเวณใบหน้าได้ เพื่อช่วยเน้นความอิมเอ็บของใบหน้า การไปสีเย็นเป็นพื้นผู้ที่อ้วนเตี้ย ใช้สีเย็น ทำให้ตัวเล็กลง เช่น สีน้ำเงิน, สีกรมท่า

คนที่ว่องไว, กระฉับเฉง เป็นนักกีฬา แข็งแรง ใช้สีสดได้ แต่ไม่เหมาะสมสำหรับผ้าดอกโต ๆ เสื้อที่มีจีบ โบว์รุงรัง ผ้าบางเบา เช่น ผ้าแก้ว, ผ้าซิฟอง ไม่ควรใช้

คนแก่ สมาร์ท ใช้ผ้าได้ทุกชนิด สีทุกสี ใช้ผ้าแบบเก๋ ๆ ลายโลดโผน แปลกตา ไม่ซ้ำแบบใครได้ดี

คนเรียบร้อยแบบผู้ใหญ่ ควรสวมเสื้อผ้าแบบเรียบร้อย ๆ ไม่สะอึกตามาก ลายเรียบร้อย เสื้อผ้าก่อนข้างดี สีสุภาพ จะเหมาะที่สุด

คนผิวขาว ใช้สีอ่อน หรือสีสว่าง เช่น ฟ้ำ, ชมพู, นวล ช่วยดูสะอาดตาและกลมกลืนกับผิว

คนผิวคล้ำ ใช้สีกลาง ๆ ไม่อ่อนมาก คล้ำมาก เช่น สีเขียวปานกลาง แต่หลีกเลี่ยงสีเนื้ออมขาวหรือ เขียวเข้ม ๆ หรือม่วงเข้ม ๆ

สีกับวัย สีสดเหมาะกับวัยผู้ใหญ่ สีหม่นปานกลางเหมาะกับวัยกลางคน แต่ก็ไม่แน่เสมอไป เพราะผู้ที่อายุปานกลางใช้สีสดได้และสดชื่นได้ด้วยในบางโอกาส

การใช้เส้น

เส้นที่ใช้ในการสร้างแบบมีดังนี้ เส้นตั้ง, เส้นนอน, เส้นโค้ง, เส้นเฉียง ซึ่งความหมายของเส้นแต่ละอย่างมีหลายอย่างต่าง ๆ กัน และเส้นเหล่านี้ให้ผลทางด้านความรู้และอารมณ์ต่าง ๆ กันด้วย เช่น

เส้นตั้ง จะให้ความรู้สึกแข็งแรง มั่นคง ผึ่งผาย ถ้านำมาช่วยในการออกแบบเสื้อผ้าจะเพิ่มความสูงและเพรียวขึ้น

เส้นนอน หรือเส้นขวาง ให้ความรู้สึกสงบ หยุคนิ่ง ถ้าใช้กับเสื้อผ้าจะเกิดความรู้สึกว่าส่วนนั้นกว้างขึ้น

เส้นเฉียง หรือเส้นทแยง ให้ความรู้สึกตื่นเต้น กระฉับกระเฉง แสดงถึงความร่าเริงสนุกสนาน และความเขียววัย

เส้นโค้ง จะแสดงให้เกิดความรู้สึกคล่องแคล่ว อ่อนไหว

ในเรื่องการแต่งกาย ถือว่าเข็มขัดเป็นสิ่งทำให้เกิดเส้นนอนขวางบนตัวเสื้อ ซึ่งมีผลทำให้เตี้ยและบางขึ้น อย่างไรก็ตามเข็มขัดที่เป็นผ้าในตัว หรือเป็นสีเดียวกับเสื้อผ้า มักจะให้ผลเสียกว้างน้อยลงกว่าเข็มขัดประเภทที่สีตัดกับเสื้อผ้า

การออกแบบเครื่องแต่งกายสตรี

กระโปรง (Skirts)

กระโปรงคือส่วนของชิ้นผ้าที่พันรอบกายตั้งแต่เอวลงไป ระดับความยาวของกระโปรง (Length) จะเริ่มต้นตั้งแต่เส้นเป้านั่ง เรื่อยไปจนถึงพื้น บางยุคกระโปรงสั้นมากเรียก Micro Skirt เป็นกระโปรงที่สั้นที่สุดที่เคยปรากฏมาในวงการเสื้อผ้า เมื่อสั้นขึ้นกว่านี้ไม่ได้ชื่อแล้ว ชายกระโปรงจะเริ่มยาวลงเรื่อยๆ จนถึงระดับพื้น (Floor Length) จากนั้นจะเริ่มสั้นขึ้นเพราะยาวลงไม่ได้ชื่อแล้ว หมุนเวียนเช่นนี้ไปคล้ายการแกว่งของลูกตุ้มนาฬิกา ที่เมื่อเหวี่ยงไปขวาสุดแล้วจะเหวี่ยงกลับมาทางซ้าย กลับไปกลับมา

แต่ก่อนความยาวของกระโปรงเป็นตัวบ่งบอกถึงความทันสมัยหรือล้าสมัย แต่ในปัจจุบันมิได้เป็นเช่นนั้น เนื่องจากแต่ละคนสามารถเลือกใช้กระโปรงในระดับความยาวต่างๆได้ในช่วงเวลาเดียวกัน โดยดูที่ความเหมาะสมกับรูปร่างและโอกาส

ปัจจุบันตัวที่กำหนดความทันสมัยหรือล้าสมัยของกระโปรงคือ เส้นกรอบนอก(Silhouette Line) ซึ่งจะแสดงให้เห็นถึงรูปทรงกระโปรงได้อย่างชัดเจน เมื่อพูดถึงเส้นกรอบนอก หมายถึง การเปลี่ยนแปลงทางด้านความกว้างของเสื้อผ้า ซึ่งตรงกันข้ามกับการเปลี่ยนแปลงทางด้านความสั้นความยาว เส้นกรอบนอกจะเป็นอย่างไรขึ้นอยู่กับปริมาณของผ้าที่จะทำให้เกิดส่วนหลวมส่วนคับ อีกทั้งยังขึ้นอยู่กับชนิดของผ้าและเนื้อผ้าด้วย ลักษณะขอแบบตัดมีผลในเรื่องเส้นกรอบนอกของเสื้อผ้าเช่นกัน

กระโปรง มี 4 ทรงดังนี้

1. ทรงตรง (Straight Shape)
2. ทรงบาน (Flared Shape)
3. ทรงย้วย(Circular Shape)
4. ทรงคล้ายตามรูปร่าง (Pegged Shape)

กระโปรงทรงตรง (Straight Skirts)

ลักษณะกระโปรงทรงตรง จะพิจารณาจากเส้นเกรนของผ้า ตะเข็บด้านข้างลำตัวของกระโปรงเป็นเส้นเกรนตรงตั้ง เส้นสะโพกจะอยู่เกรนนอกซึ่งวิ่งขนานไปกับพื้น

ขนาดความยาวของเส้นรอบสะโพกที่แตกต่างกับขนาดความยาวของเส้นรอบเอว ทำให้ผ้าเหลือบริเวณสะโพกขึ้นไปถึงเอว สามารถเก็บให้กระชับรูปร่างได้ด้วยการสร้างเกล็ดทรง (Basic Dart) หรือใช้วิธีรวบผ้า (Gather) อย่างใดอย่างหนึ่ง

กระโปรงที่จัดอยู่ในประเภทของ Straight Skirts มีดังนี้คือ

1. Dirndl เป็นกระโปรงทรงตรงที่ไม่มีเกล็ดทรงที่หน้าท้อง แต่จะใช้วิธีจับรูดผ้าให้กระชับเอว เหมาะกับกระโปรงของการละคร (Folk Costume) เนื่องจากเย็บง่าย มักใช้ผ้าเนื้อแน่นและค่อนข้างกระด้างจะทำให้กระโปรงอยู่ทรงได้ดี

2. Sheath เป็นกระโปรงทรงตรงที่มีเกล็ดทรงที่หน้าท้อง

กระโปรงทรงบาน(Flared of Gored Skirts)

เป็นกระโปรงทรงปลายบาน ส่วนสะโพกกระชับพอดีตัว เส้นตะเข็บข้างจะเนอออกจากลำตัว Flared Skirt อาจมีเกล็ดทรงหรือไม่มีเกล็ดทรงเลย เพราะพับหายไปในแบบตัดแล้ว หรืออาจเพิ่มการจับรูดที่เอวด้วยก็ได้ซึ่งจะทำให้กระโปรงกางพองถ้าตัดด้วยผ้าเนื้อแข็ง แต่ถ้าตัดด้วยผ้าเนื้อนิ่มกระโปรงจะไม่พองกางแต่กับคลู่ลงกับตัว ส่วน Gored Skirt มีลักษณะเป็นกระโปรงต่อชั้น มีตั้งแต่ 2 ชั้นถึง 16 ชั้นขึ้น

ไป กระโปรงแยกชั้นจะซ่อนเกร็ดทรงอยู่ในตะเข็บแต่ละชั้นอย่างแนบเนียน สามารถทำให้ชายกระโปรงบานออกคล้ายหางปลาได้

นอกจากนี้ยังรวมถึงกระโปรงจีบพับ (Pleats) แบบต่างๆ อีกด้วยซึ่งประกอบด้วย

1. Knife Pleats
2. Box Pleats
3. Accordion Pleats

กระโปรงทรงย้วย (Circular Skirts)

เป็นกระโปรงทรงบานมากๆ ลักษณะของตักจีบผ้าจะเป็นแบบลอนใหญ่ๆ ที่ชายกระโปรงลอนดังกล่าวจะค่อยๆ เล็กลงและกลืนหายไปยังส่วนบนของกระโปรง กระโปรงดังกล่าวจะตกผ้าเลี้ยวใช้ผ้ามากจึงไม่ค่อยนิยมใช้กับเสื้อผ้าสำเร็จรูปเพราะต้องใช้กับผ้าหน้ากว้างมากๆ ผ้าที่เหลือจากการตัดจะเป็นผ้าเสี้ยนนำไปทำอะไรต่อลำบาก จึงเป็นการสิ้นเปลือง กระโปรงย้วยมีหลายลักษณะดังนี้

1. กว้างเท่ากับครึ่งวงกลม
2. กว้างเท่ากับวงกลมเต็มดวง
3. กว้างเท่ากับวงกลมหลายวงต่อกัน

กระโปรงทรงคล้อยตามรูปร่าง (Pegged of Draped Skirts)

เป็นกระโปรงที่มีส่วนบนกว้างกว่าส่วนล่าง ลักษณะคล้ายสี่เหลี่ยมคางหมูหัวกลับ จากเส้นสะโพกขึ้นไปจะกว้างออก แต่จากเส้นสะโพกลงมาจะแคบเข้า จะทำให้เข้ารูปเข้าทรงได้ด้วยการจับผ้ารวบ (Drape) หรือ โคนการจับจีบแบบใดแบบหนึ่ง การนุ่งผ้าถุงหรือผ้าโสร่งของไทยถือเป็นกระโปรง Drape อย่างหนึ่งได้ กระโปรงทรงนี้จะมี 3 ลักษณะ คือ

1. Sarong
2. Asymmetrical Draped Skirt
3. Hobble Skirt

กระโปรง Drape และ Peg มักไม่ค่อยพบเห็นตามท้องถนนทั่วไป เนื่องจากไม่คล่องตัว เวลาสวมใส่จึงไม่เหมาะกับชีวิตบนท้องถนนทั่วไป แต่จะเหมาะกับชุดกลางคืนงานพิเศษ

กระโปรงทรงนี้เน้นความเป็นผู้หญิงมาก ปัจจุบันนำมาใช้กับเสื้อผ้าในชีวิตประจำวันมากขึ้น และนิยมใช้กับผ้าคลุมชุดอาบน้ำ และ นิยมใช้เป็นเสื้อผ้าประเภทลำลองมากขึ้น

กระโปรงต่อชั้นที่สะโพก (Skirt Yoke)

การทำ Yoke หมายถึงการทำให้ท่อนบนของกระโปรงบริเวณเหนือสะโพกถึงเอวซึ่งเป็นผ้าชั้นเล็กกระชับกับรูปร่างบริเวณนั้น ถือเป็นารตกแต่งกระโปรงอย่างหนึ่งให้เกิดความสวยงามบางครั้งเจตนาในการทำ Yoke กระโปรงเนื่องจากไม่ต้องการให้กระโปรงบริเวณนั้นหนาหรือพองเวลาชอนไว้ได้เสื้อ

กระโปรงแยกชั้น (Panel Skirt หรือ Gore Skirt)

กระโปรงแยกชั้น จะมีตั้งแต่ แยก 4 ชั้น แยก 6 ชั้น แยก 8 ชั้นและแยก 16 ชั้น มักไม่มีเกล็ดทรงให้เห็น เนื่องจากได้ชอนเกล็ดทรงเข้าไปเก็บไว้ในตะเข็บเมื่อเวลาต่อผ้า

ขอบเอวกระโปรง (Waistband)

ขอบเอวของกระโปรง มีหน้าที่เป็นหลักให้ผ้าแขวนตัวบนรูปร่างได้อย่างมั่นคงได้ดีกว่ากระโปรงไม่มีขอบเอว ขอบเอวกระโปรงแบบแปลกๆ ทำให้กระโปรงธรรมดาๆ น่าสนใจขึ้น แต่การใช้ขอบเอวกระโปรงเป็นจุดเด่นในการออกแบบต้องระวัง เนื่องจากอาจจะกลายเป็นไปเน้นให้เอวผู้ใส่ดูใหญ่ขึ้น ขอบเอวกระโปรงแบบ Classic มักมีหูไวย้อยเข็มขัดด้วย ลักษณะของหูร้อยเข็มขัดสามารถออกแบบให้แปลกบนขอบเอวธรรมดาๆ บางครั้งขอบเอวกระโปรงใช้สอคยงยึดแทนผ้าแข็ง เพื่อให้สวมใส่สบายขึ้น ซึ่งอาจสอคยงยึดตลอดรอบเอวหรืออาจสอคไวยตรงบางช่วงของกระโปรงก็ได้

ความยาวของกระโปรง (Skirt Lengths)

ความยาวชายกระโปรงที่นิยมทั่วไป จะอยู่ระดับเข่า เพราะสามารถออกแบบรายละเอียดได้มากกว่าชายกระโปรงสั้นมากๆ เมื่อได้ถึงความสั้นยาวของกระโปรงเปลี่ยนไป สิ่งที่เกิดการเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย คือ กุ้งน่อง กุ้งเท้า รองเท้า โดยมีการนำเสนอต่อลูกค้าคู่กันไปกับกระโปรง ราคาของกุ้งน่อง กุ้งเท้าและรองเท้า จะถูกลงเพราะต้องการขายไปพร้อมกับกระโปรง ความสั้นยาวของชายกระโปรงจะเปลี่ยนไปตามภาวะเศรษฐกิจ และปัจจัยทางสังคมซึ่งจะเป็นตัวกำหนดวิถีชีวิต (Life-Style) ของคนกลุ่มนั้น

เรื่องของลำตัวเสื้อ(Bodice)

การแบ่งท่อนบนท่อนล่าง

ถ้าแบ่งตัวคนออกเป็น 2 ส่วน ผ้าที่พันอยู่ที่ท่อนบนของร่างกาย จะเรียกว่าเสื้อ ส่วนผ้าที่พันอยู่รอบร่างกายท่อนล่างจะเรียกว่ากระโปรง หรือ กางเกง เสื้อจะประกอบด้วยส่วนที่สำคัญ คือ ลำตัวเสื้อ (Bodice) เสื้อบางชนิดอาจมีแต่ลำตัวเสื้อเท่านั้น ไม่มีแขนเสื้อ ไม่มีปกเสื้อ แต่เสื้อบางชนิดอาจจะมีตัว

ครบทั้งแขนเสื้อ และปกเสื้อ Basic Bodice มีทั้งแบบที่เข้ารูปและแบบตัวหลวม(Boxy)แบบเข้ารูปจะมีเกล็ดทรง(Basic Dart)ช่วยกระชับเนื้อผ้าให้เข้ารูปเข้าทรงบนแบบตัดทั้งชิ้นหน้าและชิ้นหลังปลายเกล็ดทรงของแบบตัดชิ้นหน้าจะต้องพุ่งเข้าหาจุดยอดคอกเสมอ ส่วนปลายของเกล็ดทรงด้านหลังไม่ได้มีข้อกำหนดตายตัวว่าจะต้องพุ่งเข้าหาส่วนใด

เกล็ดทรงในลำตัวเสื้อ

Basic Bodice ใช้เป็นโครงสร้างเบื้องต้นในการทำเสื้อตัวนอกและเสื้อตัวใน ได้แก่เสื้อShirt เสื้อBlouseเสื้อ Jacket เสื้อหนาว(Coat)เสื้อตัวน้อยที่คล้ายเสื้อชั้นในแต่ใส่เป็นตัวนอก(Top)และเสื้อกั๊ก(Vest) เสื้อแต่ละอย่างบางครั้ง การเพิ่มเนื้อที่ให้ Basic Bodice ใหญ่ขึ้นหรือทำให้กว้างขึ้นและบางครั้งมีการเปลี่ยนตำแหน่งของ Basic Dart หรือบางครั้งมีการแบ่ง Basic Bodice ให้เป็นชิ้นย่อยที่เรียกว่า Yoke หรือ Gore (Yokeคือการแบ่งเป็นชิ้นย่อยตามแนวขวาง และ Gore คือการแบ่งเป็นชิ้นย่อย ๆ ตามแนวตั้ง) ตามปกติรูปร่างของ Dart จะเป็นรูปสามเหลี่ยมปลายแหลมเพียวซึ่งบางครั้งDart ดังกล่าวไม่จำเป็นต้องเย็บถึงปลายอาจปล่อยไว้ลอยๆก่อนถึงปลาย ซึ่งเรียกว่า “Tuck” บางครั้งไม่มีการเย็บ Dart แต่ใช้การรูดกระตุกแทนเรียกว่า “Gather” ก็สามารถทำให้เสื้อผ้าเข้ารูปเข้าทรงได้เช่นกัน ทั้งยังให้ความรู้สึกขณะใส่สบายตัวกว่าและให้ความรู้สึกนุ่ม(Soft) วิธีการเช่นนี้เหมาะที่จะนำไปใช้กับผ้าถัก(Knitted Fabric) หรือผ้าทอเนื้อนุ่มๆทั้งหลาย การเย็บ Dart บนผ้าเนื้อบาง ทำให้มองเห็นเป็นเงาจากภายนอก จึงควรใช้การรูดกระตุกแทนการเย็บ Dart การทำ Gore มีผลทำให้เสื้อเข้ารูปทรงได้ดีกว่า Dart ผ้าถักเมื่อนำมาออกแบบเสื้อผ้าต้องระวังเรื่องการยืดตัวและหดตัวอาจเกิดการหย่อนยานที่ไม่ต้องการเนื่องจากโครงสร้างของผ้าเป็นเหตุ ผ้าถักราคาถูกที่ตัดขายเป็นเมตร มีการยืดตัวได้น้อยเมื่อยืดแล้วไม่หดกลับ ผ้าชนิดนี้เมื่อนำมาทำเสื้อผ้าต้องการ Dart ช่วย

เกล็ดทรงดังกล่าวสามารถย้ายที่ได้ เพิ่มจำนวนขึ้นหรือลดจำนวนลงได้ เย็บเป็นรูปสามเหลี่ยม ปลายแหลม หรือเย็บรูดพ่อนมือ(Gather) ได้ ใช้ได้ทั้งประโยชน์ และทั้งให้ความสวยงามไปพร้อมๆกัน ถือว่าเป็นการออกแบบโครงสร้าง (Structural Design) อย่างหนึ่ง

ความเหมาะสมพอเจาะ

ความเหมาะสมพอเจาะของเสื้อกับรูปร่าง(Good fit) ขึ้นอยู่กับกระแสแฟชั่น และชนิดของเสื้อผ้าแต่ละชนิด ดังนั้น Junior Garment และ Missy Garment ใน Style เดียวกันจะ “Fit” ต่างกัน ราคาของเสื้อผ้าเป็นตัวกำหนดความ “Fit” ด้วยหมายถึง เสื้อราคาถูกตามตลาดล่างมักเย็บผ้าทำให้เสื้อแบบเดียวกันในตลาดบนมีความ “Fit” ดีกว่าเพราะไม่เย็บผ้า

ในแต่ละปี Basic Pattern จะเปลี่ยนแปลงไปที่ละน้อย บางปีอาจจะเปลี่ยนที่ Shape แต่บางปีอาจจะเปลี่ยนที่ Detail เช่นเปลี่ยนที่ความกว้างความแคบของปก เป็นต้น เสื้อบางอย่างยึด Basic Pattern

เดิมอยู่อย่างเหนียวแน่น เปลี่ยนแต่เฉพาะส่วนรายละเอียดเท่านั้น เช่น เสื้อ Blazer ซึ่งจัดว่าเป็น Classic Jacket

คอเสื้อ ปกเสื้อ (Neckline + Collar)

ปกเสื้อคือผ้าที่อยู่บนคอเสื้อเป็นส่วนที่อยู่ใกล้ใบหน้ามากที่สุด จึงเป็นจุดจับสายตา เส้นรอบปกด้านล่างคือเส้นรอบคอก่อนนั่นเอง ปกเสื้อส่วนใหญ่จะใส่ผ้ารองใน (Interfacing) เพื่อให้ทรงตัวได้ดี ปัจจัยที่ทำให้ปกเสื้อมีลักษณะต่างกันไป มีดังนี้คือ

1. ระยะทางที่ต่างกันระหว่างเส้นขอบปกเสื้อ กับเส้นรอบคอเสื้อ
2. ความสูงของปกเสื้อ
3. ความลึกและ Shape ของส่วนที่พับตกลงมายังเส้นคอเสื้อ
4. ขนาดและ Shape ของส่วนแฉะปก (Lapel)

สิ่งที่เป็นตัวกำหนดทรงของปก

ปกเสื้อจะตั้งหรือนอนอย่างไร ขึ้นอยู่กับ Shape ของปกและลักษณะของเส้นรอบคอเสื้อ ซึ่งทั้ง 2 อย่างที่จะเป็นตัวกำหนดให้ปกตั้งหรือแฉะ ดังต่อไปนี้ คือ

1. เส้นรอบขอบปกเสื้อที่วาดกำหนดออกมาจากส่วนบนของลำตัวเสื้อนั้น ปกจะนอนราบแนบไปกับไหล่ ปกชนิดนี้ลักษณะไม่ต่างไปจากสาบลบใน (Facing)
2. ถ้าเส้นฐานปกมีความยาวเท่ากับเส้นรอบคอเสื้อ และตัดเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าธรรมดา ปกจะตั้งขึ้น ถ้าตัดด้วยผ้าเฉลียง อาจพับปกลงได้ในขณะที่ปกยังคงตั้งอยู่
3. ถ้าเส้นขอบปกมีความยาวน้อยกว่าเส้นฐานปก จะทำให้ปกป็นจันไปบนคอ
4. ถ้าเส้นขอบปกมีความยาวมากกว่าเส้นฐานปก จะทำให้ปกพลิ้วตัว

รูปทรงพื้นฐานของปกเสื้อ (Basic Collar Shape)

1. ปกที่มีลักษณะเป็นผ้าแถบแคบๆ grain ตรง ไม่นิยมแถบกว้างเพราะจะค้ำคอและใส่ไม่สบายนิยมใช้กับ Classic Chimes Costume ที่พบมากคือเป็นส่วนฐานของปกเชิ้ตแบบ Classic ที่ต้องผูก Tie ส่วนบนของปกเชิ้ต สามารถออกแบบแปลกๆ ได้
2. ปกที่มีลักษณะเป็นผ้าแถบ Grain เฉลียง ปลายขอบปกอาจทิ้งชายผูกเป็น โบว์ ตกแต่งปลายปกได้หลายรูปแบบ
3. ปกที่ยื่นออกมาจากส่วนของลำตัวเสื้อ โดยไม่มีการตัดต่อใดๆ เรียกว่า “Lapel” ใช้เป็นปกล่างของ Jacket

4. ปกบัว(Peter-Pan Collars) เป็นปก Classic ชนิดหนึ่งที่พบเห็นและใช้กันบ่อยๆถ้าเป็นปกบัวติดเส้นฐานคอ มักใช้กับเสื้อเด็ก เสื้อนักเรียนและใช้คู่กับการจับ Smock ที่อกเสื้อใช้กับชุดเสื้อผ้าที่ใส่ตอนกลางวันทั่ว ๆ ไป ปกเสื้อทั่วไปมักใช้คู่กับการผ่าด้านหน้าที่ Bodice แต่ปกชนิดนี้สามารถใช้คู่กับการเจาะผ่าสวมศีรษะแทนการผ่าหน้าตลอดลำตัวได้ด้วย

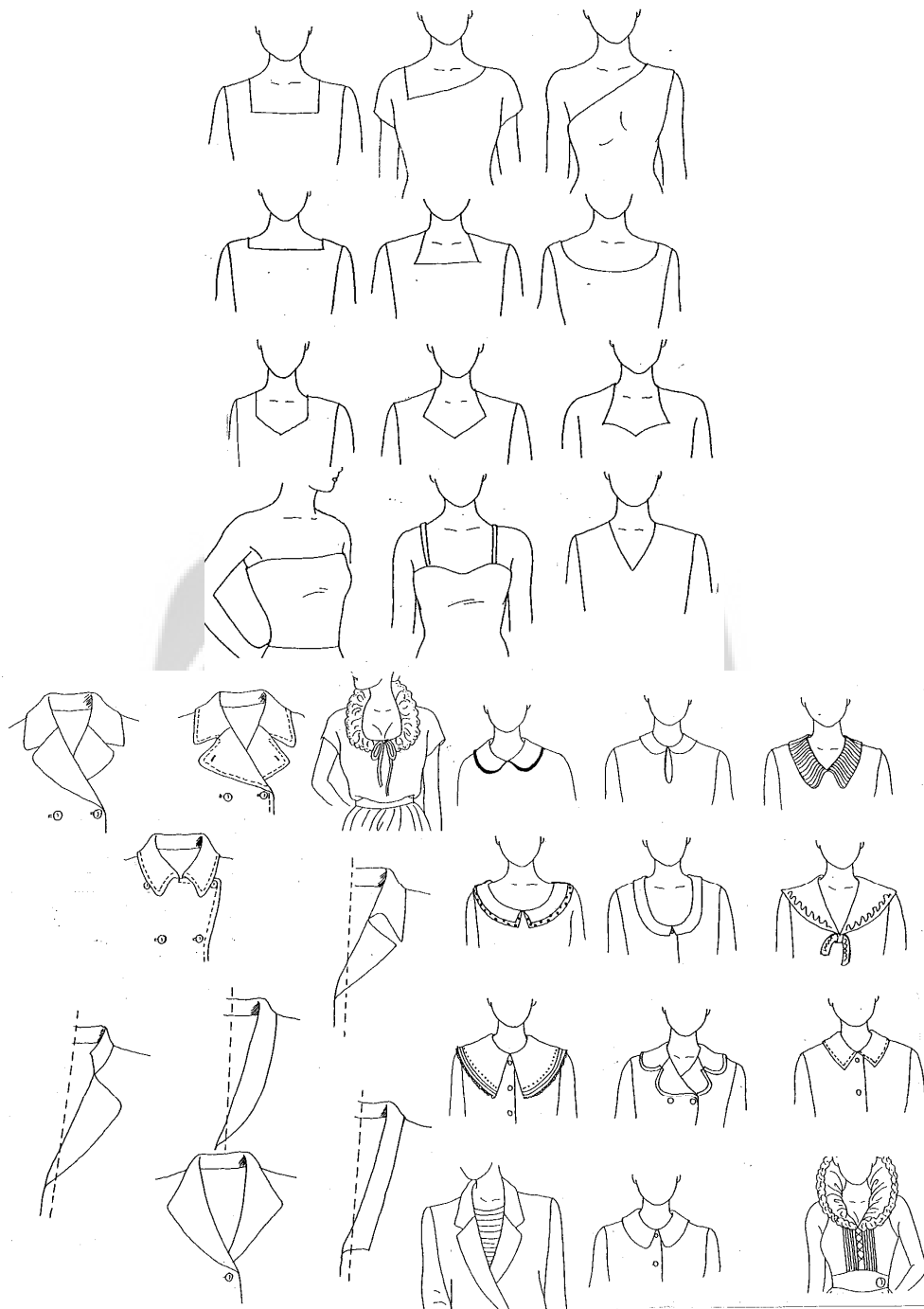
5. คอถ่วง เป็นการอวดคดถ่วงของผ้าเจดียงบริเวณเส้นคอเสื้อ เดิมมาจากเสื้อ Chiton ของกรีก จะสวยงามน้อยสวยมากขึ้นอยู่กับการเลือกใช้ผ้าที่เหมาะสม การทำถ่วงอาจนำไปใช้กับเส้นวงแขนได้เช่นกัน จำนวนชั้นของถ่วงสามารถกำหนดได้ จะเริ่มชั้นแรกให้ติดเส้นคอหรือห่างจากเส้นคอย่อมกำหนดได้เช่นกัน

6. ปกทหารเรือ หรือ “Middy” ลอกเลียนแบบมาจากปกของเสื้อเครื่องแบบทหารเรือ สีขาว ตกแต่งด้วยผ้าแถบสีกรมท่าเป็นเส้นบริเวณรอบปก ปกชนิดนี้จะใช้คู่กับ Tie หรือBow ที่เป็นสีขาวหรือสีน้ำเงิน หรือสีแดง เป็นปกที่ไม่กำหนดอายุผู้ใส่ ลักษณะและขนาดของตัวปกอาจมีการดัดแปลงเล็กน้อยให้แปลกตา

7. ปกคลุมไหล่(Berthea หรือ Cape) ลักษณะของปกจะใหญ่จนคลุมไหล่ดูเทอะทะไม่เหมาะสมกับผ้าหนาๆ

8. ปกคอสี่เหลี่ยม (Mitered Corner) ลักษณะของปกเป็นผ้า 2 ชั้น เย็บต่อกันเป็นมุมของสี่เหลี่ยมทำจากผ้า grain ตรง มองดูคล้ายคอเสื้อแบบสี่เหลี่ยมทั่วไป

9. ปกหมวก (Hood) เป็นชิ้นผ้าที่ตัดเย็บตามรูปทรงของศีรษะเย็บติดกับคอเสื้อสามารถห้อยไปด้านหลังหรือใช้คลุมศีรษะก็ได้

ภาพประกอบ 1 คอเสื้อ ปกเสื้อ

การออกแบบแขนเสื้อ (Sleeves)

ชนิดของแขนเสื้อ

เสื้อมีแขนทำได้ 2 วิธี คือ วาดแขนเสื้อต่อออกมาจากลำตัวเสื้อเลยหรือใช้การต่อชิ้นผ้าเส้นรอบวงแขนวิธีใดวิธีหนึ่ง ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า

แขนเสื้อมี 2 ชนิดคือ

1. แขนในตัว
2. แขนที่เย็บต่อ

เสื้อทั่วไปมักมีแขนประเภทเย็บต่อเข้ากับวงแขนของ Bodice ซึ่งต้องการความหลวมพอประมาณ เพราะร่างกายต้องการเคลื่อนไหวแกว่งไกวไปมา แบบตัดของแขนเสื้อประเภทนี้จัดอยู่ในจำพวก Basic Sleeves ซึ่งสามารถนำมาตัดแปลงเป็นแขนแบบแปลกต่อไปได้อีกมากมาย

หัวแขนเสื้อแบบมาตรฐานควรมีเนื้อที่สำหรับเย็บพ่อนมือ (Ease) เล็กน้อย ปริมาณที่เหลือไว้สำหรับ Ease อย่าให้มากจนเห็นเป็นจีบรุคที่หัวแขน

วงแขนเสื้อของ Bodice จะกว้างจะแคบขึ้นอยู่กับารออกแบบ ถ้าเป็นเสื้อตัวนอกที่สวมทับบนเสื้อตัวในแน่นอวงแขนเสื้อของ Bodice ตัวนอกจะต้องใหญ่กว่าวงแขนของ Bodice ตัวใน

วงแขนและหัวแขนเสื้อจะต้องสัมพันธ์กัน เมื่อใดที่วงแขนของ Bodice ลึกเข้าไปในตัวเสื้อ ส่วนของหัวแขนเสื้อจะต้องยื่นยาวเข้าไปปรับกันได้ หรือเมื่อใดที่ไหล่ของ Bodice กว้างขึ้น หัวแขนเสื้อจะต้องลดลง วงแขนใน Bodice ไม่จำเป็นต้องเส้นโค้งกลมเสมอไป อาจตัดแปลให้เป็นเส้นหักมุมบ้างก็ได้

ถ้าไหล่ Bodice ตกลงจากปุ่มไหล่ เส้นหัวแขนจะไม่ใช่เส้นโค้งมาก ให้ความรู้สึกลำลองและ Sporty พบในเสื้อผู้ชายเป็นส่วนใหญ่ เรียกว่าเสื้อ “Drop Shoulder” หรือเสื้อไหล่ตก

ถ้าวงแขนกว้างมาก ๆ ตะเข็บใต้รักแร้อยู่ต่ำมากๆ จะให้ความรู้สึกสูงวัยและเป็นลักษณะลำลอง แต่ถ้าวงแขนแคบ แขนเสื้อจะแคบและกระชับไหล่ให้ความรู้สึกเยาว์วัยและมีลักษณะเป็นการขึ้น

ส่วนปลายแขนเสื้อ เป็นส่วนที่นำมาออกแบบได้คืออีกจุดหนึ่ง แขนเสื้อบางอย่างมีขอบปลายแขน(Cuff) บางอย่างไม่มี จึงออกแบบได้ดี จะจบปลายแขนเสื้อลงด้วยวิธีใด ปล่อยทิ้งไว้อย่างนั้น หรือจะรวบไว้มีจะผ่าที่ปลายแขนหรือไม่อย่างไรย่อมทำได้

เราสามารถเหลือเนื้อที่ไว้จีบ หรือรุคพองบริเวณหัวแขนและชายแขนเสื้อได้ตามใจชอบ ปริมาณของจีบรุคจะทำให้ทรงของแขนเปลี่ยนไปต่างๆ กันเช่น

Bishop Sleeves เป็นแขนแบบ Classic Style มักใช้กับเสื้อสตรีทั่ว ๆ ไป Puff Sleeves ให้ความรู้สึกเยาว์วัย แขนทั้ง 2 แบบ จัดเป็นแขนเบื้องต้นที่จะนำมาตัดแปลงเป็นแขนแบบแปลกๆ ได้อีกมากมายเพียงแต่เปลี่ยนลักษณะของเส้นรอบหัวแขนและเส้นรอบปลายแขน ตลอดจนเพิ่มการตกแต่งที่ปลายแขนเสื้อ

แขนหูนหอมอนรองไหล่ (Padded Sleeves)

Pad คือฟองน้ำสำหรับหนุนไหล่ หรือเรียกว่าหอนหนุนไหล่ทำให้หัวแขนเสื้อสูงขึ้น เมื่อมีการหนุนไหล่ Silhouette ของเสื้อจะเปลี่ยนแปลงไป ความหนาบางของหอนหนุนไหล่จะขึ้นอยู่กับช่วงเวลาหนึ่ง ๆ รูปร่างลักษณะของหอนหนุนไหล่จะขึ้นอยู่กับรูปร่างของหัวแขนเสื้อแบบ Kimono และ Doiman จะใช้ Pad ทรงมนกลมซึ่งคลุมหัวไหล่ทั้งหมดไว้ การติด Pad ที่ถูกต้องตามตำแหน่งจะทำให้เสื้อตัวนั้นดูเป็นธรรมชาติไม่ขัดตา

ความหนาบางของ Pad ขึ้นอยู่กับการออกแบบขอก้นอกแบบด้วยเช่นกัน เช่นในปี 1970 Norma Kamali ใช้ Pad หนุนไหล่ เสื้อผ้าของเธอกลายเป็น High Fashion ไป ดังนั้นหญิงที่ต้องการให้ตนเองสวมเสื้อ High Fashion จึงต่อหนุนไหล่เสื้อตามกัน ไหล่จะแลดูกว้างเป็นสี่เหลี่ยมโดยใช้ Pad หนา 2 นิ้ว หนุนไว้

แขน 2 ตะเข็บ

แขนเสื้อแบบ Basic ตามปกติจะมีตะเข็บใต้ท้องแขนเพียงตะเข็บเดียว แต่ยังมีแขนเสื้อที่ดูเผินๆ คล้ายแขน Basic แต่มีกรรมวิธีการเย็บยากกว่า ซึ่งได้แก่

1. Shoulder Seam ลักษณะเป็นแขน Basic ที่มีตะเข็บอยู่ใต้ท้องแขน 1 แห่ง และมีตะเข็บที่สันแขนอีกแห่งหนึ่ง ทำได้โดยการแบ่งครึ่งแบบตัดของ Basic Sleeves นั้นเอง โดยแบ่งจากหัวแขนลงมาตามเส้นสันแขน แขนชนิดนี้ ส่วน Ease จะเก็บหายเข้าไปในตะเข็บสันแขนบริเวณหัวแขน

2. Tailored Sleeves เป็นแขน 2 ชั้น ที่ไม่มีตะเข็บใต้ท้องแขนตรงเส้นขั้วลำตัว แต่ตะเข็บแขนจะเคลื่อนที่ไปอยู่ที่สันใต้ศอก และเส้นหน้าแขนแทน ลักษณะของแบบตัดแขนชั้นบนจะคลุมหัวแขนและชั้นล่างจะโอบใต้ท้องแขน เหมาะกับเสื้อ Coat และ Jacket มักตัดด้วยผ้าหนา เพราะเป็นแขนหลวมและเก็บเกล็ดใต้ศอกกลับหายไปในตะเข็บแขน โดยการปรับการเย็บให้แขนชั้นบนและชั้นล่างเข้าหากันพอดี

การเข้าแขนเสื้อกับตัวเสื้อ

โดยปกติการเข้าแขนเสื้อทั่วไปๆ จะยึดหัวแขนเข้ากับตะเข็บไหล่ ยึดตะเข็บใต้ท้องแขนเข้ากับตะเข็บข้างลำตัว แต่ยังมีแขนบางประเภทที่ไม่ได้มีวิธีเข้าแขนเสื้อดังที่กล่าวไว้ เช่น

1. Reglan Sleeves แขนเสื้อชนิดนี้จะเชื่อมหัวแขนต่อขึ้นไปยังลำตัวส่วนบนบริเวณไหล่และบ่า ในกรณีที่ต้องการออกแบบให้เป็นเสื้อคอปกินด้วยแล้ว สามารถให้เส้นสันแขนของ Reglan Sleeves เลื้อยตามขึ้นไปได้เลย อาจคว้านเส้นใต้ท้องแขนให้ต่ำลงเล็กน้อย เพื่อกันคิงเมื่อเวลาสวมใส่ การจะทำให้เนื้อผ้าบริเวณไหล่โค้งแนบไปกับตัวอาจทำได้โดยใช้ Dart ใหญ่ลงไปที่ตะเข็บหัวไหล่ หรืออาจต้องแยกตัวแขนออกเป็น 2 ชั้น (ชั้นหน้าและชั้นหลัง) อย่างใดอย่างหนึ่ง

2. Kimono Sleeves เสื้อกิโมโนเป็นของชาวญี่ปุ่น มีลักษณะแขนเสื้อเฉพาะตัว เชื่อกันว่าแขนเสื้อแบบกิโมโนเป็นแขนแบบดั้งเดิมโบราณ ลักษณะแบบตัดเป็นรูปสี่เหลี่ยม ตะเข็บใต้ท้องแขนจะอยู่ต่ำกว่าปกติ ปัจจุบันใช้กับแขนเสื้อ Basic T-Shirt เหมาะกับเสื้อตัวหลวมมากๆ

3. Dolman Sleeves เป็นเสื้อแขนตัวในที่วาดแขนเสื้อต่อออกไปจาก Bodice เลยจึงต้องใช้ผ้าหน้ากว้าง เปลื้องผ้าไม่มีการเข้าวงแขน จึงเหมาะกับผ้าลายตา หรือผ้าลายทางซึ่งเป็นผ้าที่ยากต่อการเย็บต่อลายให้ตรงกับลายบริเวณเส้นรอบวงแขนของ Bodice ตะเข็บใต้ท้องแขนจึงต้องอยู่ต่ำมากหน่อยจะได้ยกแขนสะดวก แต่ถ้าเป็นเสื้อเข้ารูปควรใช้ผ้าชิ้นเล็กแทรกตรงบริเวณเป้ารักแร้ เรียกว่า “Gusset” ผ้าชิ้นนี้เป็นรูปขนนมสี่เหลี่ยมเปียกปูนเกรนเจติยง เย็บแทรกเข้าไปตรงบริเวณตะเข็บใต้เป้ารักแร้ที่แยกตัวออก ส่วน gusset ดังกล่าวอาจเชื่อมตัวต่อกับ Bodice ซึ่งออกแบบให้เป็นส่วนหนึ่งของ Bodice ไปเลยก็ได้

การแต่งปลายแขนเสื้อ (Sleeves Finishes)

ส่วนขอบปลายแขนเสื้ออาจใส่ขอบปลายแขนที่เรียกว่า “Cuff” หรือไม่ใส่ก็ได้ รูปทรงของ Cuff สามารถออกแบบให้กว้างแคบใหญ่เล็กได้ตามใจชอบ คล้ายกับขอบเอวกระโปรง ขอบปลายแขนเสื้อนิยมใช้คู่กับปกเสื้อโดยออกแบบให้ไปด้วยกัน ให้ความรู้สึก Classic

ภาพประกอบ 2 ลักษณะแขนเสื้อ

ชุดติดกัน (Dress)

ลักษณะของชุดติดกัน

ชุดติดกันมี 2 ลักษณะ คือ

1. การนำ Bodice กับ Skirt มาเย็บต่อกันตามแนวขวางบริเวณช่วงเอว
2. ชุดประเภทไม่มีเส้นเย็บต่อตามแนวขวางบริเวณช่วงเอว

โครงสร้างของชุดติดกัน

1. การแบ่งตามแนวเส้นขวาง เมื่อแบ่งเป็นส่วนย่อยมักนิยมแบ่งตามแนวเส้นขวาง จะตรงใดก็ได้ เช่น เส้นเอวปกติ เส้นเอวสูง (ต่อได้ออก) เส้นเอวต่ำ (ต่อสะโพก) ต่อ Yoke ที่เส้นบ่า (Shoulder Yoke) การแบ่งเป็นส่วนย่อยดังกล่าวอาจใช้ได้กับทั้งชุดสั้นและชุดยาว โดยกำหนดว่า

- ต่อเอวต่ำ ใช้กับเสื้อตัวนอกประเภทตัวหลวม (Over blouse) เสื้อ Jacket เสื้อ Sweater หรือชุดติดกันต่อสะโพก

- ต่อที่เส้นเอวปกติ เป็น Waist and Shirt Dress แล้วคาดเข็มขัดทับเส้นต่อหรือคาดเชือกหรือสวม Jacket ตัวสั้นทับข้างบน

- ต่อได้ออก (Empire Line) จะนิยมในหมู่สาวน้อยเหมาะกับสัดส่วนของรูปร่างสาวน้อยมากกว่าสาวใหญ่ เส้นต่อได้ออกทำให้ดูสูงขึ้น โดยเฉพาะเมื่อใช้กับชุดยาว

- ต่อที่เส้นบ่าเหมาะกับ Classic Shirt เป็นเส้นที่ใช้บังคับตะเข็บอกที่ใช้วิธีเย็บรูด (Bust east)

2. การแบ่งตามแนวตั้ง หมายถึงเป็นการแบ่งชิ้นหรือที่เรียกว่าการแยกชิ้น (Gores) ซึ่งมี 2 ลักษณะดังนี้

- Princess Line ทำให้รูปทรงของเสื้อผ่ากระชับตัวดีกว่า ทรงสอบปกติ

- Shift ทำให้เข้ารูปเข้าทรงได้ แต่เพียงพอประมาณ ไม่สามารถทำให้กระชับรูปร่างได้มาก

นัก

ทรงของชุดติดกัน

ชุดติดกันมีหลายทรง (Silhouette Lines) ดังต่อไปนี้

1. ทรงกระชับรัดรูป (Tight-Fit-Lines) ดังต่อไปนี้
2. ทรงตัวเอ (A-Line)
3. ทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้า (Rectangular Line)
4. ทรงกระบอกหลวม (Off-Body Line)
5. ทรงสี่เหลี่ยมหัวกลับ (Inverted or Triangular Line)
6. ทรงเต็นท์ (Tent Line or Ample Line)
7. ทรงพองกาง (Blouson or Egg Lines)

ทรงกระชับรัดรูป (Tight-Fit Line)

- เข้ารูปเข้าทรง
- ลำตัวเสื้อกระชับ

- เอวเล็ก
- สะโพกกระชับ
- ชายกระโปรงสอบเข้าเล็กน้อย หรือเป็นเส้นตรงตั้งฉากกับพื้น

ทรงตัวเอ (A-Line)

- ไหล่กว้างขึ้น
- ลำตัวเสื้อกระชับ
- เอวกระชับ
- กระโปรงผายออก ถ้าเป็นจีบหรือรูตเรียกว่า Hourglass Line

ทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้า (Rectangular Line)

- ไหล่กว้างขึ้น
- ลำตัวเป็นทรงตรงลงมาจากแนวไหล่ถึงชายกระโปรง
- มักมีความยาวมาก เพื่อเน้นความ Sexy

ทรงกระบอกหลวม (Off-Body Line)

- ไหล่กว้างขึ้น
- วงแขนกว้างมาก
- ลำตัวหลวม ทรงกระบอก

ทรงสี่เหลี่ยมหัวกลับลง (Inverted Line)

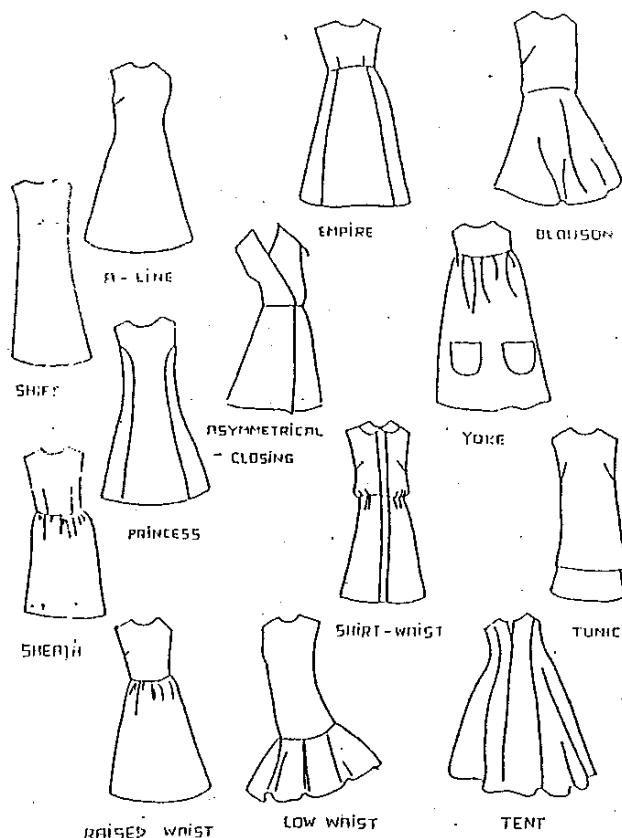
- ไหล่กว้างขึ้น
- วงแขนกว้างมาก
- ลำตัวท่อนบนหลวม
- ลำตัวท่อนล่างสอบแคบเข้า

ทรงเต็นท์ (Tent Line)

- ไหล่กว้างขึ้น
- ลำตัวผายออกตั้งแต่ได้รักแร้เรื่อยลงมาถึงชายกระโปรง

ทรงพองกาง(Blouson Line)

- ไหล่กว้างชัน
- วงแขนกว้างมาก
- ลำตัวหลวมมาก และผายออกตั้งแต่รักแร้เรื่อยลงมา

ภาพประกอบ 3 แบบชุดติดกัน

จุดรวมสายตาของแบบ (Focus Point)

องค์ประกอบที่ใช้เป็นจุดรวมสายตาของแบบเสื้อผ้า

เส้นและรูปทรง (Lines , Forms)

เส้นในเสื้อผ้ามี 2 อย่างคือเส้นรอบนอก (Outline) และเส้นภายในแบบหรือเส้นออกแบบ (Styleline) ดังนั้น เส้นและรูปทรงจะพิจารณาไปพร้อมๆกัน เพราะเส้นเป็นสิ่งที่ใช้กำหนดบริเวณต่างๆ ให้เกิดรูปร่างขึ้นทั้งในรายละเอียดบนตัวเสื้อและเส้นรอบนอกของเสื้อผ้านั้น

การเลือกใช้เส้นบนตัวเสื้ออย่างมีประสิทธิภาพ ย่อมสามารถลวงตาได้ สามารถทำให้ดูสูงหรือเตี้ยลง อ้วนหรือผอม เอวเล็กหรือเอวใหญ่ ไหล่กว้างหรือไหล่แคบ สะโพกผายหรือแคบลงได้ทั้งนั้น

นอกจากนั้นผลจากการใช้เส้นต่างๆ บนเสื้อผ้ายังสามารถทำหน้าที่เน้นสีของผ้าเนื้อผ้า ตลอดจนความเข้มของตำแหน่งที่ตั้งของเส้นเหล่านั้นตามต้องการให้สะดุดตาหรือไม่ให้สะดุดตาก็ได้เช่นกัน

การเลือกใช้เส้น อาจจะใช้ตามลักษณะรูปร่างของร่างกาย หรือ เลือกเส้นที่ตรงข้ามกับลักษณะรูปร่างของร่างกายขึ้นอยู่กับตำแหน่งที่จะใช้และจุดประสงค์ในการออกแบบ

เส้นบนเสื้อผ้ามี 2 ชนิด คือเส้นตรงและเส้นโค้ง เส้นตรงจะมี 3 ทิศทางของการใช้ คือแนวตรงราบ แนวตรงตั้งและแนวตรงเฉียง ส่วนเส้นโค้งไม่สามารถจำกัดทิศทางของการใช้ได้แน่นอนแต่ไม่ว่าจะเป็นเส้นชนิดตรงหรือโค้งก็ตามย่อมสามารถทำให้เกิดความรู้สึกต่างๆกันไป

เส้นตรงเป็นเส้นที่มีลักษณะตรงข้ามกับเส้นของร่างกาย เส้นตรงให้ความรู้สึกที่แข็งแรงกระด้าง ซึ่งบางครั้งเมื่อต้องการลดความแข็งกระด้างของเส้นตรงลงก็มักจะเฉียง ไปใช้กับเนื้อผ้าที่อ่อนนุ่ม เช่น ผ้า jersey เส้นตรงนั้นๆ จึงจะคล้อยตามส่วนเว้าส่วนโค้งของร่างกายได้บ้าง ผ้าที่มีเนื้อกระด้างมักจะมีความเป็นเส้นตรงอยู่ในตัวเอง เส้นตรงต่างๆ ที่เกิดขึ้นในโครงสร้างของเนื้อผ้าได้แก่ แนวตะเข็บต่างๆ แนวเกล็ด(Dart) แนวผ่าหน้าหรือแนวผ่าหลัง เป็นต้น

ทิศทางของเส้นตรง มีทั้งแนวราบ แนวตั้ง และแนวเฉียง แต่ละทิศทางสามารถลวงตาให้เกิดความรู้สึกต่างๆ กันไป ซึ่งการเลือกใช้ทิศทางใดก็ตามต้องคำนึงถึงรูปร่างแต่ละรูปร่าง ซึ่งมีลักษณะเฉพาะตัวไม่ซ้ำแบบกัน

เส้นตรงแนวตั้งโดยปกติจะให้ความรู้สึกในทางเพิ่มความสูง เป็นเส้นที่นิยมกันมากในหมู่ผู้ที่ต้องการจะให้รูปร่างดูสูงโปร่ง เส้นตั้งในเสื้อผ้า ได้แก่เส้นจากคอปลายขอบผ้า เส้นภายในโครงสร้างของเนื้อผ้า แขนเสื้อ ส่วนตกแต่งเพิ่มเติมและสิ่งเกาะเกี่ยวความเด่นชัดของเส้นตามตำแหน่งเหล่านี้ ยังมีมากเท่าใดก็ย่อมจะทำให้ลดความกว้างขอบริเวณนั้นลงมากเท่านั้น แต่จงจำไว้ว่าถ้าเส้นตั้งมีขนาดใหญ่ซ้ำๆ กันมากๆ จะกลายเป็นเพิ่มความกว้างไปผลของการใช้เส้นจะเป็นอย่างไรจะขึ้นอยู่กับช่องไฟและความเข้มของพื้นที่ตัดกับเส้นนั้นด้วย

เส้นตั้งที่มีช่องไฟถี่ๆ จะสามารถนำสายตาขึ้นสูงไปยังใบหน้าได้แต่ถ้าช่องไฟของลายดังกล่าวขยายกว้างขึ้นและหรือมีช่องไฟต่างๆนานกันจะทำให้สายตาสังเกตเห็นความกว้างเด่นชัดกว่าความสูง

เส้นตรงแนวราบตามปกติจะช่วยเพิ่มความกว้าง แต่ก็ไม่จริงเสมอไปนักเราจะต้องพิจารณาช่องไฟของเส้นเหล่านี้ด้วย เส้นตรงแนวราบในเสื้อผ้า จะพบได้จากคอปลายขอบผ้า เส้นเอว เส้น yoke เข็มขัด เส้นชายกระโปรง แขนเสื้อและส่วนตกแต่งเส้นตรงแนวราบจะนำสายตาขวางไปตามความกว้างของร่างกาย ดังนั้น เมื่อความเข้ม และขนาดของแนวราบเป็นจุดเด่นมากเท่าใดก็จะดูเตี้ยและกว้างขึ้นตามไปด้วย ความกว้างของเอววัดจากขนาดของเข็มขัด ความกว้างของสะโพก วัดจากแนวชายเสื้อ ถ้าแนวชายแขนเสื้ออยู่ในระดับเดียว กับหน้าอกความกว้างของหน้าอกจะเพิ่มขึ้น ความใหญ่ของขาและน่องขึ้นอยู่กับแนวของชายกระโปรงความกว้างของร่างกายส่วนหนึ่ง ยังสามารถวัดได้จากการเปรียบเทียบกับความกว้างของร่างกายอีกส่วนหนึ่งได้อีกด้วย เช่น ความกว้างของแนวไหล่และแนว

สะโพกกว้างขึ้น ความของสะโพกยังสามารถวัดได้จากลักษณะของชายกระโปรง เช่น กระโปรงชนิดที่กระชับสะโพกแต่ปลายบาน ทำให้สะโพกดูเล็กลงกว่ากระโปรงที่มีสีตัดกันทำให้ดูกว้างมากที่สุด

ผลของการใช้เส้นแนวเฉียงจะขึ้นอยู่กับองศาของแนวเส้นเฉียงนั้นๆ ถ้าองศาของแนวเฉียงน้อยแสดงว่า เส้นนั้นให้ผลไปในทางเดียวกับการใช้เส้นตรงแนวราบ แต่ถ้าองศาของแนวเฉียงมากจนเกือบจะเป็น 90 องศา เมื่อไร จะให้ผลไปในทางเดียวกับการใช้เส้นตรงแนวตั้ง

เส้นทแยงเป็นเส้นที่นิยมใช้มากอีกเส้นหนึ่ง เมื่อต้องการจะช่วยซ่อนความบกพร่องของรูปร่าง นอกจากนั้นยังให้ความรู้สึกสดชื่นกระปรี้กระเปร่ามีชีวิตชีวา

เส้นซิกแซกจัดอยู่ในจำพวกเส้นทแยงตัดแปด สามารถลวงตาให้ดูหักเหไปตามมุมของลาย มักจะพบสิ่งเหล่านี้บ่อยๆ ในลายผ้าหรือในเนื้อผ้า เช่น ผ้าทอลายก้างปลา(Herring bone) เส้นซิกแซกเมื่อนำมาไว้บนเสื้อผ้ามักจะดูเพิ่มขนาด (Size) หรือมวล (mass) ของเนื้อที่ทั้งหมด

เส้นโค้งปกติทั่วไปมักจะคล้อยตามกับเส้นของรูปร่าง ถ้าเส้นโค้งขยายกว้างขึ้นจนเกือบกลายเป็นเส้นรอบวงกลม จะให้ความรู้สึกคล่องแคล่วมากขึ้นตามลำดับ เส้นโค้งที่ไม่เน้นความโค้งจนเกินไป จะให้ความรู้สึกอ่อนโยนและสุภาพแนวของเส้นโค้งบนตัวเสื้อมีผลสัมพันธ์กับส่วนโค้งของร่างกาย ดังนั้นถ้าร่างกายโค้งเว้ามาก เส้นโค้งบนเสื้อผ้าจะถูกเน้นให้ชัดขึ้น

เส้นต่างๆ ที่ได้กล่าวถึง จะพบมากในส่วนของการรายละเอียดในแบบของเสื้อผ้า เส้นรายละเอียดดังกล่าวมักทำหน้าที่เป็นเกล็ดตรง มักทำหน้าที่เป็นเกล็ดคดแต่ง มักทำหน้าที่เป็นตะเข็บของเสื้อผ้าไปในตัว มีผลทางการใช้งานและให้ความเป็น “Style” เฉพาะตัวได้ในเวลาเดียวกัน

เส้นกรอบนอก (Silhouettes Line)

ปัจจุบันได้มีวิวัฒนาการเส้นกรอบนอกของเครื่องนุ่งห่มให้มีหลากหลายแบบ โดยเริ่มจากทรงกระบอกตรงๆ เมื่อรวมส่วนกลางเข้าไปจะได้เป็นทรงตัวเอ็กซ์ หรือทรงนาฬิกาทราย ทำให้ส่วนบนและส่วนล่างของรูปร่างเด่นเท่าเทียมกัน เมื่อต้องการให้ส่วนบนเด่นกว่าจะทำได้โดยการเสริมแนวไหล่ให้กว้างขึ้น หรือเมื่อต้องการให้ส่วนล่างเด่นกว่าจะทำได้โดยการเพิ่มความกว้างตั้งแต่สะโพกเรื่อยลงมาจนถึงชายกระโปรงหรือชายกางเกง โดยทั่วไปแนวไหล่ยังคงเป็นปกติเหมือนเดิม บางครั้งแฟชั่น นิยมให้ทรงขอเสื้อผ้าหลวมมากๆ ด้วยเหตุบางประการก็เคยมีมาแล้ว เส้นกรอบนอกของเสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่ม ยังแสดงถึงความทันสมัยหรือล้ำสมัยได้ ในปัจจุบันสามารถนำเอา Silhouettes Line แบบต่างๆ มาออกแบบได้หมดในช่วงเวลาเดียวกัน เพราะเสื้อผ้าแต่ละ Silhouettes จะเหมาะสมโอกาสในการใช้ต่างกัน คนหนึ่ง ๆ สามารถมีเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มหลายแบบในตู้เพื่อเลือกใช้ตามความเหมาะสม

เมื่อเส้นเป็นสิ่งที่กำหนด โครงร่างสิ่งที่ตามก็คือเส้นกรอบนอกของเสื้อผ้านั้นเอง เส้นกรอบนอกที่ดีมักจะทำให้เกิดความประทับใจเมื่อพบเห็นและยังแสดงถึงความทันสมัยหรือล้ำสมัยได้เส้นกรอบนอกของเสื้อผ้าจะส่งผลสะท้อนถึงส่วนต่างๆ ของเสื้อผ้าและรูปร่างของผู้สวมใส่ เช่น แขนเสื้อ

กระโปรง และลำตัว เส้นโค้งจะเน้นถึงความเป็นผู้หญิง อ่อนช้อย และความอ่อนวัย เส้นตรงเน้นถึงความแข็งแรง สง่างาม

ในประวัติของเครื่องแต่งกายพบว่าเส้นกรอบนอกของเสื้อผ้าที่มีมาตั้งแต่โบราณกาล มีเพียง 3 แบบเท่านั้น และทั้ง 3 แบบนี้นำมาใช้ซ้ำๆ กันเรื่อยมา โดยมีการดัดแปลงไปบ้างเล็กน้อยคือทรงตรง (Tubular) ทรงเสริมกัน ซึ่งเน้นความพองฟูที่ส่วนหลังของกระโปรง (Bustle) และทรงกระดิ่ง (Bouffant) เสื้อผ้าชั้นสูงมักจะใช้เส้นกรอบนอกที่งามมากหรือแคบมาก แต่เสื้อผ้าที่ผลิตจำนวนมากๆ จะใช้เส้นกรอบนอกระดับปานกลาง เส้นกรอบนอกจะค่อยๆ เปลี่ยนไปอย่างช้าๆ จะเห็นได้จากทรงเสื้อผ้าปัจจุบัน ทั้ง 7 ทรง ที่ได้กล่าวมาแล้ว

เมื่อเสื้อผ้าใดมีเส้นกรอบนอกเด่น ไม่จำเป็นเสมอไปที่จะต้องมีเส้นภายในตัวเสื้อเด่นตามไปด้วย ความไม่เด่นของเส้นกรอบภายในตัวเสื้ออาจจะเกิดจากลวดลายของผ้ามาบังตาโดยเฉพาะลวดลายประเภทสีเข้มๆ หรือลวดลายยุ่งเหยิง ถ้าจะให้เส้นภายในตัวเสื้อเด่นจะต้องอาศัยหลักการตัดกันของสีเข้าช่วย

จะเห็นได้ว่าถ้าเราใช้เส้นชนิดเดียวกันซ้ำในที่แห่งเดียว หรือใกล้เคียงจะทำให้เส้นนั้นเด่นชัดขึ้น และการใช้สีตัดกันก็จะทำให้เส้นนั้นเด่นชัดขึ้นเช่นกัน เท่ากับเป็นการเน้นลักษณะของร่างกายแถบนั้นด้วย ถ้าไม่ต้องการเน้นหรือต้องการเน้นหรือต้องการปกปิดส่วนใดจงอย่าไปให้ความสำคัญแถบนั้นด้วยเส้นดังกล่าวเด็ดขาด

ทรงของเสื้อผ้ากับความน่ามอง

การหมุนเวียนของแฟชั่น หมายถึง การนำของเก่ามาใช้ได้ใหม่อย่างทันสมัย Silhouettes เป็นสิ่งหนึ่งที่แสดงให้เห็นถึงการหมุนเวียนของแฟชั่น แต่ปัจจุบันมิได้ยึดถือแน่นอนตายตัวเนื่องจากคนหนึ่งๆ อาจมีเสื้อผ้าหลาย Silhouettes หรือหลายทรง ใช้ในช่วงเวลาใกล้เคียงกันเพื่อความเหมาะสม Silhouettes หรือทรง จะเปลี่ยนไปขึ้นอยู่กับการใช้ชนิดของผ้า การใช้เครื่องรัด เครื่องเสริม เช่น หมอนหนุนไหล่ กางเกงรัดหน้าท้อง ฟองน้ำเสริมสะโพก เสริมกัน เป็นต้น ตามปกติเครื่องนุ่งห่มทั่วไปจะมี Silhouettes ที่คล้ายตามรูปร่างผู้ใส่ แต่บางครั้งมีการสร้าง Silhouettes ให้เล็กกว่าปกติ หรือ ใหญ่กว่าปกติเพื่อผลทางสมดุล หรือเมื่อต้องการจะเน้นตรงใดตรงหนึ่งซึ่งเป็นการแสดงให้เห็นถึงความทันสมัย

เสื้อผ้าที่ใส่แล้วเห็น Silhouettes Line ของร่างกายได้ชัดเจน ได้แก่ ชุดว่ายน้ำ ชุดออกกำลังกาย แขนบเนื้อ (Leotard) ชุดว่ายน้ำมีทั้งของผู้ใหญ่และของเด็ก ซึ่งดูได้จากส่วนเสริมด้านใน และรูปร่างของการตัดเย็บ ชุดว่ายน้ำสำหรับผู้ใหญ่ที่มีความท่วมจะมีซับในที่ช่วยความกระชับให้ดีขึ้น บางทีออกแบบให้มีกระโปรงตัวน้อยคลุมบริเวณสะโพกเพื่ออำพรางเส้นสะโพก การจะทำให้ดูช่วงขาวยาวขึ้น ใช้วิธีโค้งงอขาให้สูงขึ้นกว่าระดับปกติ ถ้าบริเวณเส้นเป้าเป็นเส้นตรง จะทำให้ต้นขาใหญ่หนักเหมือนขาผู้ชาย

Color กับ Pattern เป็นสิ่งสำคัญในการนำมาใช้กับการออกแบบ Active wear ชุดว่ายน้ำมักใช้สีสวยสดจะดูดีกว่าสีด้า จริงอยู่ที่ว่าสีด้าอำพรางรูปร่างได้ แต่ชุดว่ายน้ำคู่นั้นไปในความรู้สึก อาจใช้ลายผ้าประเภทแถบหรือลายทางแนวตั้งช่วยความสูงได้ ชุดว่ายน้ำสีขาวยช่วยขับผิว สำหรับผิวสีน้ำตาลแต่จุดด้อยของชุดว่ายน้ำสีขาวย คือซ่อนความอณาจาร ได้ยากเมื่อเปียก จึงไม่ค่อยนิยมกัน

ดังนั้นการออกแบบชุด Active sportswear จึงควรคำนึงถึงความคล่องตัวเมื่อมีการเคลื่อนไหวร่างกาย ผ้าถัก (Knitted Fabric) เหมาะมากมีความยืดหยุ่นดีกว่าผ้าทอ ฝ้ายืด (Lycra และ spandex) เหมาะมากเช่นกัน เพราะทำจากใยยางยืดหยุ่นได้ดีเช่นกัน ความสามารถในการยืดหดตัวของผ้าชนิดดังกล่าวทำให้กระชับกับร่างกายได้ดีโดยไม่ต้องเน้นเรื่อง โครงสร้างของเสื้อผ้า แต่บางครั้งการยืดหดของผ้าชนิดดังกล่าวเป็นเน้นปมด้อยของร่างกายบางส่วน โดยไม่จำเป็นก็มี การใช้สีมืด ๆ เช่น ด้า กรมท่า น้ำตาลไหม้ ช่วยอำพรางเส้นเว้าเส้นโค้ง การใช้ลายผ้าประเภทผ้าลายตั้งตรงทำให้เสริมความสูงการพิมพ์ลวดลายลงบนชุดว่ายน้ำเฉพาะส่วนใดส่วนหนึ่งทำให้เกิดความน่าสนใจได้ดี

ทรงเทเลอร์ (Tailored Silhouette)

เป็นทรงครี๊ๆ ตัว ไม่คับไม่หลวม มีช่องอากาศระหว่างเนื้อผ้ากับเนื้อตัวพอประมาณมักพบบ่อยในเครื่องนุ่งห่มของนักธุรกิจ(Business apparel) ซึ่งเป็นกางเกงทรงสอบหรือทรงตรง ตัวเสื้อไม่ใหญ่กว้างให้ความกะทัดรัด กางเกงอาจเล่นแบบที่ใช้ Dart เย็บตาย หรือ Dart ปล่อยหลวม แตกต่างระหว่างเอวและสะโพกของกางเกงจะอยู่ประมาณ 10 นิ้ว บริเวณเอวและสะโพกของกางเกงควรกระชับลำตัว หรือ ครี๊ๆ กับลำตัวบริเวณและสะโพกซึ่งกำหนดได้จากความสะดวกสบายของเส้นเป้าขณะนั่ง ผ้าที่เหมาะสมกับกางเกงทรงนี้ ได้แก่ผ้าขนสัตว์(Wool) และผ้าใยผสมระหว่างฝ้ายกับใยสังเคราะห์เพราะจะไม่ทำให้เกิดการยืดเป็นถุงบริเวณก้นและหัวเข่าเมื่อนั่งนานๆ ฝ้ายีน Danim ที่มีน้ำหนักขนาด 11¹/₂ ออนซ์ เหมาะสมพอเพียงกับกางเกงทรงนี้ด้วยกางเกงทรงนี้ใช้กับบร้อเท้า ส้นสูงหรือส้นตึกหนๆได้ดี แต่ควรให้ชายกางเกงยาวคลุมส้นเท้าด้วย ขากางเกงท่อนล่างอาจบานออกได้เล็กน้อยถ้าต้องการสีที่ใช้เหมาะสมกับกางเกงทรงนี้ คือ สีขริ่มๆมีดๆ จะช่วยให้ดูสูงขึ้นสะโพกแคบลง

กระโปรงทรง Tailored Silhouette มีลักษณะเช่นเดียวกับกางเกง อาจเป็นทรงสอบปลายหรือทรงปลายตรงอย่างใดอย่างหนึ่งใช้สวมกับเสื้อ Tailored jacket ที่มีหนุนไหล่ และไม่เน้นแนวอกให้ดูใหญ่(แต่ให้ดูออกเล็ก) ตัดจากผ้าเนื้อหนาหนัก ความยาว jacket ขึ้นอยู่กับแบบของกระโปรงหรือกางเกงที่จะใช้ด้วยกัน เช่นชายเสื้อยาวเหมาะกับกระโปรงสั้น หรือชายเสื้อสั้นเหมาะกับกระโปรงยาวเป็นต้น ถ้าสวมกับกางเกงความยาวของเสื้อควรปิดเส้นเป้านั่งเพื่อไม่ให้เห็นรอยย่นของเป้าสำหรับคนเดียวถ้าใช้เสื้อยาวมากจะทำให้เหลือส่วนที่เป็นกางเกงน้อยลงจึงต้องพิจารณาสีของกางเกงประกอบด้วยถ้าสีของเสื้อกับกางเกงเป็นสีตัดกันจะเน้นซึ่งกันและกัน คนเดียวจึงเหมาะที่จะใช้เสื้อผ้ากับกระโปรงหรือกางเกงยาวมากกว่า

Tailored Dress ช่วยทำให้ดูสูงเพียวขึ้นได้เช่นกัน Shirt Dress ที่สวมทับด้วย Jacket อีกชั้นหนึ่ง ดูดีในเรื่องการอำพรางความท้วมเพราะมีเส้นลวดตาช่วยหลายแห่ง

การใช้เสื้อและกระโปรงหรือกางเกง สีเหมือนกันหรือคล้ายกัน ทำให้เพิ่มความสูงได้ กระโปรงสีมีดจะทำให้รูปปร่างท่อนล่างสั้นลงแต่ทำให้ดูสะโพกเล็กลงได้ การเล่นปกเสื้อ เล่นกระเป๋าสีเสื้อโดยเฉพาะกระเป๋ามีฝาครอบด้วยเป็นที่นิยมในแบบ Tailor Style

ทรงพิเศษ (Extreme Silhouette)

คือทรงที่ดูไม่ธรรมดา (ไม่มากไปก็น้อยไป) เช่น Soft Dressing Style มีความหลวมมากขึ้นดูได้จากการใช้ผ้าเนื้อนุ่ม การจีบรัด แต่การเล่นปกเสื้อ เล่นกระเป๋ารูปแบบ Tailor Style จะไม่นำมาใช้เพราะเนื้อผ้าไม่เหมาะสม เสื้อผ้าทรงที่มีช่องอากาศระหว่งเนื้อผ้าและเนื้อตัวมากและใช้ผ้าเนื้อบางจึงเหมาะกับอากาศร้อน เสื้อผ้าหลัง 5 โมงเย็นหรือเสื้อ โอกาสพิเศษอื่นๆ

กางเกงหรือกระเป๋าทรงนี้ตามธรรมชาติจะทำให้ท่อนล่างดูเบาขึ้นเหมาะกับเสื้อที่เน้นเส้นอกให้หนักซึ่งเหมาะกับบุคคลที่มีท่อนล่างใหญ่และท่อนบนเล็ก เมื่อท่อนบนเล็กจะสามารถทำให้เกิดความสมดุลกับท่อนล่างได้ด้วยการใช้แขนเสื้อพอง หรือจีบระบายบริเวณเส้นคอเสื้อ ผู้ที่จะใช้ทรงนี้ได้เหมาะสมคือผู้ที่มีทรงเพียว การสวมใส่กางเกงหลวมกับเสื้อแบบ Shirt Style เหมาะที่จะเป็นชุด Active Sportswears ขอลูกหนู โครงสร้างของชุดแบบนี้ควรมีตะเข็บน้อยแห่ง ไม่เน้น Basic Dart ขอบเอวของกระโปรงหรือกางเกงอาจใช้สอคล้ายยืดแทน หรือใช้ผ้ายืดแบบ Rib แทน สามารถอำพรางรูปปร่างได้ดูโดยรวมแล้วจะเป็นทรงที่เหลี่ยมผืนผ้าตั้งขึ้น

เสื้อผ้าทรงนี้ถ้าตัดด้วยผ้าหนา จะทำให้บริเวณขาเกิดการกองของผ้าทำให้ดูเทอะทะจึงเหมาะกับผ้าบางมากกว่า การใช้ปกด้วยโบว์ Pleats การต่อ Yoke เหมาะกับความรู้สึกเป็นผู้หญิง

ดังนั้น จากทรงที่เป็นสี่เหลี่ยมผืนผ้าตั้งขึ้นแล้วค่อยๆ บานขึ้นเรื่อยๆ ทีละน้อยจะเรียกว่า Soft Style

ทรงเน้นแนวไหล่

การเน้นแนวไหล่กว้างทำได้ด้วยการเสริมหมอนหนุนไหล่ หรือการเพิ่มความพองฟูที่หัวไหล่ ด้วยการจีบรัดให้ความรู้สึกผึ่งผาย ไหล่กว้างจะช่วยลดสะโพกให้แคบลง ช่วยเพิ่มความสูงให้ผู้สวมใส่แต่ต้องทราบว่า การเสริมไหล่ให้กว้างมากๆ จะไม่เหมาะกับผู้ที่รูปร่างเล็กจะทำให้เกินความผึ่งผายก็เป็นไปได้เหมือนกัน แขนเสื้อประเภท Batwing , Dolman และ Raglan ต้องใช้ปริมาณผ้ามากบริเวณใต้ท้องแขน จัดอยู่ในประเภท Extreme Silhouette เช่นกัน การเสริมไหล่ได้นำมาใช้กับเสื้อสตรีตั้งแต่สมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 เมื่อสตรีเข้าร่วมกิจกรรมในกองทัพ ถ้าต้องการให้ไหล่เสื้อกว้างเห็นเด่นชัดควรสวมกับกระโปรงสีมืดและเสื้อสีสว่าง

ทรงเน้นแนวเอว

การเน้นเอวกวักเล็กทำให้เส้นเอวและเส้นอกโดดเด่นพอกัน เป็นอีกทรงหนึ่งที่ทำให้ความรู้สึกเป็นสตรีอ่อนโยน การใช้เครื่องรัดหน้าท้อง(Corset) สามารถทำให้เอวเล็กก็ลงทันตาพันใจปัจจุบันการใช้ Corset ไม่นิยมอีกต่อไป ด้วยวิธีการอื่นที่สามารถทำเอวกวักได้เช่นกัน เช่น การสวมกระโปรงบานกับเสื้อแขนพองฟูด้วยระบาย คาดเอวด้วยเข็มขัดเส้นโตสีตัด จะได้ทรวดทรงคล้ายนาฬิกาทราย เน้นเอวให้กวักเล็กได้เช่นกัน เสื้อผ้าทรงนี้ควรระวังการนำมาใช้กับผู้มีรูปร่างเล็ก อาจดูไม่เหมาะสมถ้าเพิ่มความพองฟูที่ส่วนบนและส่วนล่างมากเกินไป การเสริมไหล่ช่วยให้เห็นเอวกวักเล็กยิ่งขึ้น ทรงนี้พบมากในชุดแต่งกาย

ทรงหลวมพอง

เป็นเสื้อผ้าตัวใหม่หลวม มีช่องอากาศระหว่างเนื้อผ้ามากเหลือเฟือ เพราะจะต้องใช้สวมทับไปบนเสื้อผ้าอีกหลายชั้น เสื้อผ้าทรงนี้ไม่ใช่เทคนิคการจับจีบ หรือการทำ Draping แต่จะสร้างความน่าสนใจตรงการเลือกใช้ผ้าที่มีการออกแบบแปลกๆรูปทรงของเสื้อผ้าไม่น่าสนใจเท่าการเลือกใช้ผ้าที่สวยงามในเนื้อผ้าหรือในลวดลายผ้า

เสื้อผ้าทรงนี้เหมาะกับการนำไปทำเป็นเสื้อหนาว เสื้อฝน บางครั้งสามารถนำไปใช้เป็นเสื้อคลุมตัวนอกต่างๆไปได้เหมาะ ขึ้นอยู่กับว่าใช้ผ้าอะไร ถ้าเป็นเสื้อหนาวจะใช้ผ้าขนสัตว์เนื้อหนา หนักร่อนหรือหนังเทียม ผ้าถักเสริมแต่งด้วยปกเสื้อขนาดใหญ่ เช่น Shawl ได้เหมาะชายกระโปรงควรสั้นกว่าชายของเสื้อ Coat เพื่อเพิ่มความสูงให้ผู้สวมควรใช้รองเท้าบูทสีเดียวกับถุงน่องและชุดข้างใน เป็นทรงที่เหมาะกับบุคคลที่มีรูปร่างผอมสูง

ทรงหลวมพองเฉพาะท่อนล่างที่เป็นกางเกง

เป็นกางเกงทรงฮาเล็ม (Halem) ที่พองบริเวณสะโพกลำบากกางเกงกว้าง และรวบปลายขา กางเกงไว้ ทำให้พองที่ข้อเท้า คนผอมสูงเท่านั้นที่จะสวมกางเกงทรงนี้ได้เหมาะสม แต่มีวิธีการผ่อนปรนได้เหมือนกันสำหรับผู้ที่ต้องการจะสวมกางเกงทรงนี้ให้ได้เมื่อเวลานั้น แฟชั่นกำลังนิยมทรงพอง โดยการไปเน้นความพองที่สะโพกเพียงอย่างเดียว ขากางเกงเป็นแบบสอบลึบ หรืออีกวิธีหนึ่งโดยการสวมเสื้อตัวหลวมที่เป็นทรงพองบริเวณรอบสะโพกกับกางเกงทรงเพรียวลมแทนเสื้อทรงพองที่กล่าวถึงได้แก่ Perka หรือ Bulky Sweater เสื้อผ้าทรงนี้จะช่วยให้คนร่างใหญ่ที่ต้องการความทันสมัยใจโดยการใช้กับผ้าจำพวกลายทางตั้งขึ้น ลายริ้วตั้งจะช่วยให้เกิดความเพรียวขึ้นและลดความกว้างของทรวดทรงลง เหมาะกับเสื้อผ้าสำหรับโอกาสล่าลองมากกว่าเสื้อผ้าประเภทนักธุรกิจ เหมาะกับผ้าพิมพ์ลายใหญ่ ๆ และผ้าที่มีสีทึบ

หลักการออกแบบเสื้อผ้า

การออกแบบเสื้อผ้าหมายถึง การสร้างความสุนทรีให้เกิดขึ้นในความรู้สึกบนเสื้อผ้า การออกแบบเสื้อผ้าแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ

1. การออกแบบในโครงสร้าง (Structure Design)
2. การตกแต่งเพิ่มเติมภายนอก (Decorative Design)

เสื้อผ้าทุกตัวจะต้องมีการออกแบบในโครงสร้างเป็นพื้นฐาน หมายถึง การที่นำชิ้นส่วนแต่ละชิ้นมาเย็บต่อกันจนกลายเป็นเสื้อขึ้นมาได้ กินความหมายรวมถึงชนิดของตะเข็บเสื้อ ชนิดของปกเสื้อ ชนิดของแขนเสื้อ ชนิดของกระเป๋าสี เนื้อผ้าที่นำมาตัดเย็บและส่วนปลีกย่อยอื่นๆ ซึ่งเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันกับเสื้อผ้านั้นๆ อันจะขาดเสียมิได้ สิ่งเหล่านี้จัดเป็นการออกแบบในโครงสร้างทั้งสิ้น ในเรื่องของเสื้อผ้าการออกแบบในโครงสร้าง จัดว่าสำคัญอันดับหนึ่ง เสื้อผ้าที่ได้รับการออกแบบในโครงสร้างที่ดีนั้นมักจะเป็นเสื้อผ้าชั้นสูงและมีราคาแพง

เสื้อผ้าบางตัวอาจจะได้รับการออกแบบตกแต่งเพิ่มเติมจากภายนอกโครงสร้าง เพื่อเพิ่มคุณค่าให้กับเสื้อตัว นั้น ซึ่งหมายถึงการปัก การติดระบาย การติดกระดุมไว้โดยไม่ได้คิดถึงประโยชน์ใช้สอย การติดฝากระเป๋าลอกๆ โบว์ ผ้าพันคอ ตลอดจนการคาดเข็มขัด การออกแบบในลักษณะเช่นนี้มักจะใช้กับงานที่ไม่ต้องการฝีมือตัดเย็บที่ไม่ชำนาญได้ สิ่งที่น่ามาตกแต่งเพิ่มเติมเหล่านี้ยังสามารถเปลี่ยนย้ายไปใช้กับเสื้อตัวอื่น ได้อีกด้วย

การออกแบบด้วยการตกแต่งเพิ่มเติมภายนอก มีหลักดังนี้

1. ส่วนการตกแต่งนั้นๆ จะต้องสามารถเสริมจากแบบเสื้อจากโครงสร้างเดิมให้เด่นขึ้นซึ่งควรจะต้องติดส่วนตกแต่งเหล่านั้นให้สัมพันธ์กับเส้นบน โครงสร้างของเสื้อ เพื่อจะได้ไม่เกิดความรู้สึกว่าเสื้อตัวนี้ขาดการเป็นระเบียบและดูกรูปร่าง
2. ส่วนตกแต่งนั้นจะต้องสัมพันธ์กับ Scale และผิวสัมผัสของผ้าตัดเสื้อชิ้นนั้นๆด้วย เช่น ถ้าเป็นผ้าใยสังเคราะห์ ส่วนตกแต่งจำพวกลูกไม้ก็ควรทำด้วยใยสังเคราะห์เช่นกัน ถ้าเป็นผ้าฝ้ายส่วนตกแต่งก็ควรเป็นผ้าฝ้ายเช่นกัน เป็นต้น
3. ส่วนตกแต่งต่างๆ นั้นถ้าใช้ในบริเวณจำกัดมักจะทำให้ดูเด่นและมีเสน่ห์กว่าจะใช้บริเวณมากหรือหลายๆบริเวณ ดังนั้นการใช้ส่วนตกแต่งดังกล่าวควรใช้ไม่เกิน 1 หรือ 2 แห่งบนตัวเสื้อก็เพียงพอแล้ว
4. สีของวัสดุตกแต่งอาจจะเป็นสีเดียวกันกับสีของผ้าหรือสีตัดกันก็ตาม ควรจะดูไม่ขัดตา ถ้าผ้าเป็นลวดลายหลายๆสี ควรเลือกสีที่เด่นที่สุดของลวดลายนั้นๆมาเป็นสีของวัสดุตกแต่งเพิ่มเติม จึงจะเกิดความผสมผสานกัน

5. ขนาดของวัสดุตกแต่งควรสัมพันธ์กับขนาดของบริเวณที่จะตกแต่ง เช่น ปกหรือส่วนของขอบปลายแขนเสื้อมักจะเป็นบริเวณที่เล็ก ต่างกับบริเวณส่วน yoke หรือส่วนกระโปรงหรือบริเวณลำตัวเสื้อทั้งหมดขนาดของวัสดุตกแต่งควรจะใช้ต่างกัน

บทสรุปของความงดงาม(Aesthetics)

ภาพวาดของเสื้อผ้ามีเพียง 2 มิติ คือกว้างกับยาว ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบของศิลปะได้แก่ เส้น ทรง สี และผิวสัมผัส เสื้อผ้าเครื่องแต่งกายที่ดีจะต้องนำองค์ประกอบของศิลปะมาใช้รวมกันได้อย่างสวยงาม สายตาของเราทำหน้าที่เป็นตัวกลางที่จะตัดสินว่าอย่างไรสวย อย่างไรไม่สวยแต่ทุกคนมีสายตา ด้านศิลปะแตกต่างกันออกไป คนที่มีสายตาด้านศิลปะไม่ว่าต้องหมั่นฝึกฝนสังเกตไปที่ละน้อยๆ นานวันไปจะช่วยให้การตัดสินใจขึ้น อย่างไรก็ตามกฎเบื้องต้นทางด้านศิลปะจะช่วยให้เกิดแนวความคิดเรื่องการจัดภาพประกอบดีได้อย่างมาก ทำให้เกิดความมั่นใจว่ามองไม่ผิด

ดังนั้น กฎเบื้องต้นด้านศิลปะซึ่งเป็นกฎการสร้างความงดงามนั่นเองจึงเป็นส่วนที่จะช่วยและทำให้เกิดความคิดด้านการออกแบบเสื้อผ้าที่ได้อย่างหนึ่งซึ่งมีดังต่อไปนี้

1. การแบ่งสัดส่วนทั้งตามแนวนอนไม่ควรแบ่งในอัตราส่วน 1:1
2. การแบ่งน้ำหนักของช่องไฟ “Space” ให้เกิดความสมดุลตามหลักศิลปะซึ่งไม่จำเป็นจะต้องแบ่งให้เนื้อที่ทั้งซ้ายและขวาเท่ากันจึงจะถือว่ามีส่วนน้ำหนักเท่ากัน อาจจะใช้สีเข้าช่วยเพื่อให้เกิดความสมดุลก็ย่อมทำได้
3. ส่วนปลีกย่อยกับส่วนโครงสร้างหลักของเสื้อผ้าจำเป็นจะต้องเลือกใช้ให้ถูกต้องไปกันได้

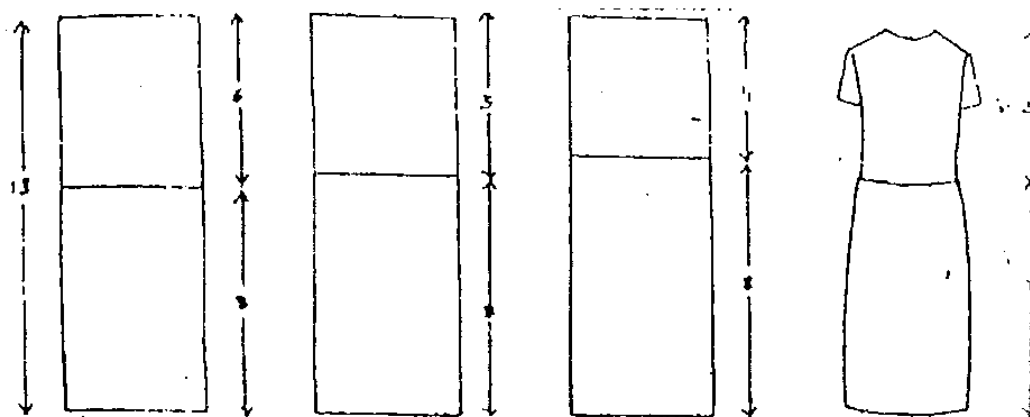
การใช้หลักเบื้องต้น “Golden Mean”

สัดส่วนที่ถือว่างามเป็นที่ยอมรับกันทั่วไปได้แก่สัดส่วนของ Venus de Milo ไม่ว่าจะเปรียบเทียบแขนกับมือ หรือขากับเท้า หรือเปรียบเทียบส่วนต่างๆกับร่างกายทั้งหมด ช่างดูเหมาะสมไปกันได้สวยไม่ขัดตา

ในการออกแบบเสื้อก็เช่นกัน ส่วนประกอบต่างๆบนตัวเสื้อควรจะเป็นสัดส่วนซึ่งกันและกัน หลักการกำหนดสัดส่วนที่ดีได้มาจากประมวลการสอนของกรีกซึ่งกล่าวว่า สัดส่วน 2:3 หรือ 3:5 สวยกว่า 2:2 หรือ 2:4 ของทุกอย่างจะดูมีสัดส่วนที่ดี เมื่อขนาดของบริเวณเล็กเป็นสัดส่วนกับบริเวณใหญ่ซึ่งเป็นสัดส่วนกับบริเวณทั้งหมดอีกด้วย

Golden Mean หมายถึงอัตราส่วน 5:8 เป็นสัดส่วนที่ชาวกรีกโบราณตั้งขึ้นมาและได้รับการยอมรับกันทั่วไปว่าเป็นสัดส่วนที่สวยงามเคยมีการนำมาใช้กับการแบ่งสัดส่วนของเสื้อผ้าต่างๆไป แต่สำหรับเสื้อผ้าบางประเภทอาจมีเหตุผลส่วนตัวที่ไม่ต้องการการยึดตามกฎนี้เป็นก็ได้เช่นกัน

ตัวอย่างเช่น เมื่อสมัยนิยมของชายกระโปรงสั้นขึ้น บ่อยทีเดียวจะพบว่าเส้นเอวจะกลายเป็นแบ่งเสื้อชุดนั้นออกเป็น 2 ส่วนเท่าๆกัน นักออกแบบก็มักจะพยายามเลี่ยงโดยการเล่นเส้นเอวให้สูงขึ้นกว่าปกติหรือต่ำกว่าปกติ เช่น อาจนำมาไว้ได้ออก หรือเล่นลงไปไว้ที่สะโพกอย่างใดอย่างหนึ่ง หรืออาจจะเลี่ยงโดยการคาดเข็มขัด ชนิด Half belt เพื่อช่วยอำพราง

ภาพประกอบ 5 การแบ่งส่วนอัตราส่วน 5:8

การใช้กฎ 5:8 บนเสื้อผ้าทั่วไปจะทำให้สัดส่วนย่อยที่ถูกแบ่งเมื่อเทียบกันแล้วดูไม่ขัดตาใช้ได้หลายอย่าง เช่น

1. ใช้แบ่งชุดติดกัน ชนิดไม่มีการต่อที่เส้นเอว เพื่อเล่นลวดลาย
2. ใช้เป็นตัวกำหนดขนาดของวัสดุตกแต่งและขนาดของช่องไฟที่จะตกแต่ง
3. ใช้เป็นตัวกำหนดสัดส่วนความยาวของชายเสื้อกับกระโปรงคนละท่อน
4. ใช้แบ่งสัดส่วนบนเสื้อผ้าชนิดที่มีการเย็บต่อกันที่เส้นเอว
5. ใช้กำหนดสัดส่วนของเสื้อผ้าที่มีการแบ่งด้านชายและขวาเพื่อให้เกิดความสมดุล

จังหวะ (Rhythm)

ถ้าเสื้อผ้าชุดนั้นๆ ถูกแบ่งๆออกมากกว่า 2 ส่วน ขึ้นไป จำเป็นต้องพิจารณาเรื่องของจังหวะด้วย

จังหวะในเรื่องการออกแบบ ขึ้นอยู่กับ เส้น และมวล (Mass) ทำหน้าที่เป็นแกนเน้นเนื่องจากใช้เส้นและมวลดังกล่าวซ้ำๆกัน เช่น แนวของพลีท หรือแนวของกระดุมเป็นต้น

จังหวะเหล่านี้ทำให้เกิดความรู้สึกต่างๆ กันไป เช่น อ่อนหวาน จริงจัง หรือหนักแน่นก็ได้ทั้งสิ้น เสื้อผ้าที่ไม่มีจังหวะในแบบ ดูขาดความน่าสนใจไปและทำให้ขาดการต่อเนื่องทางสายตา

จังหวะในเรื่องของการออกแบบ แบ่งเป็น 2 ชนิด คือ

1. จังหวะที่เท่ากันตลอด
2. จังหวะที่ไม่เท่ากันตลอด

บางครั้งการออกแบบที่ใช้จังหวะเท่ากันตลอดทำให้น่าเบื่อ ลองหันมาใช้จังหวะที่ไม่เท่ากันบ้างจะเป็นการเลี่ยงความจำเจซ้ำซากไปได้บ้าง

สมดุล (Balance)

เสื้อผ้าจะเกิดสมดุลได้ต่อเมื่อ ขนาด และความเข้มของเส้นบนเสื้อผ้าตลอดจนการเลือกใช้วัสดุ ตกแต่งที่มีความสัมพันธ์กัน ไปกันได้

1. สมดุลปกติ (Symmetrical balance) คือมวลเท่ากัน ขนาดเท่ากัน แลพความเข้มเท่ากัน
2. สมดุลไม่ปกติ (Asymmetrical balance) แบ่งเป็น 3 ชนิด
 - 2.1 ขนาดเท่ากัน ความเข้มไม่เท่ากัน
 - 2.2 ขนาดไม่เท่ากัน ความเข้มเท่ากัน
 - 2.3 ขนาดไม่เท่ากัน ความเข้มไม่เท่ากัน

การสร้างสมดุลในแบบ เป็นที่น่าสังเกตว่าเสื้อผ้าประเภทสมดุลปกติจะพบเห็นอยู่บ่อยๆ ขาดความน่าสนใจ แต่แบบที่เป็นสมดุลไม่ปกติมักเรียกความสนใจได้ดีกว่า

ภาพประกอบ 5 สมดุลที่ไม่ปกติ

จุดเด่น (Emphasis)

หมายถึงการเน้นบริเวณหนึ่งบนเสื้อผ้าให้เป็นจุดเด่นสะดุดตามากกว่าส่วนอื่นๆ ถึงแม้ว่าทุกแห่งบนเสื้อผ้าจะได้รับการออกแบบอย่างสวยงามน่าสนใจไปหมดก็ต้องพยายามทำให้จุดใดจุดหนึ่งสะดุดตาให้จนได้

จุดที่ควรจะเน้นคือบริเวณใบหน้าซึ่งเป็นส่วนที่อยู่สูงระดับสายตาและยังเป็นสิ่งที่แสดงความเป็นคนนั้นคนนี่เฉพาะตัวไม่เหมือนกัน วิธีที่จะใช้เน้นบริเวณที่ต้องการคือ การใช้เส้นสี ผิวสัมผัส ที่ตัดกัน เช่น ใช้แนวเส้นคอเสื้อแปลกๆ ใช้เครื่องประดับที่คอ ผูกผ้าพันคอ ทรงผม และเครื่องสำอาง ให้เลือกใช้อย่างใดอย่างหนึ่ง เป็นจุดเด่นที่สุด และให้ส่วนอื่นทำหน้าที่สนับสนุนจุดเด่นยิ่งขึ้น

ในกรณีที่ใบหน้าลำคอ ไม่น่าดูอาจจะมาเน้นจุดเด่น แถวบริเวณ เอว ออก สะโพก ขา มือ เท้า แทน เช่น ใช้เสื้อแขนยาวที่ขอบปลายแขนด้วยผ้าสีตัดกัน สวมกำไลข้อมือ แหวน ทาเล็บมือด้วยสีสดๆ จะเป็นการช่วยเน้นให้มือเป็นจุดเด่นแทนใบหน้า

หลักทั่วไปที่จะเน้นให้เกิดจุดเด่นคือ

1. การซ้ำของเส้น
2. การใช้เส้นแปลกๆ รูปโครงแปลกๆ หรือใช้ผิวสัมผัสแปลกๆ
3. การตัดกัน

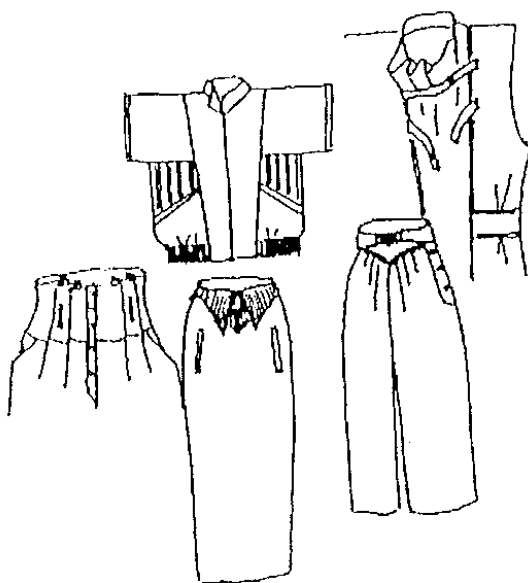
การซ้ำของเส้น เช่น การติดเกล็ดเป็นแถวๆ การจีบรูด พลิ้วของระบาย แถวของกระดุมแถวของวัสดุตกแต่งเพิ่มเติมที่อยู่ในบริเวณเดียวกัน

การใช้เส้น รูปโครง ผิวสัมผัสแปลกๆ เช่น ปก แขน กระเป๋่า เข็มขัดแปลกๆ

การตัดกัน หมายถึงการตัดกันของเส้น การตัดกันของสี การตัดกันของรูปโครง การตัดกันของผิวสัมผัส บริเวณที่จะให้มีการตัดกันควรอยู่ใกล้กัน เช่น มักนิยมสีของหมวกตัดกับสีของผ้าพันคอมากกว่าจะนิยมสีของผ้าพันคอตัดกับสีของรองเท้า

บางคนนิยมใช้ผ้าสีขาวตัดชุดกลางคืน ซึ่งส่วนมากจะใช้ผ้าขาวบางเบาหรือบางทีก็เป็นผ้าเนื้อเนียนมัน ถ้าเสื้อตัวนั้นตัดแบบเรียบ ควรใช้ต่างหูสีสดๆ หรือจำพวกต่างหูลูกแก้วสีสวยสดแวววาว ก็เป็นการเพียงพอ ถ้าตกแต่งมากกว่านี้จะกลายเป็นว่าผู้ใช้เสื้อชุดนั้นหมดความหมาย ดังนั้นการออกแบบที่ดีควรออกแบบให้มีจุดเด่นเพียงจุดเดียว และให้จุดอื่นๆ เป็นสิ่งช่วยเชิดชูจุดเด่นใหญ่ๆ นั้นยิ่งเด่นขึ้น

การเน้นจุดเด่นบนเสื้อผ้าสำหรับการเดินถนน ไม่ควรเน้นในจุดที่ทำให้เกิดความรู้สึก อนาคต หรือลามก ถ้าหากเป็นเสื้อผ้าเพื่อการแสดง การเน้น ไม่มีข้อกำหนดหรือข้อหลีกเลี่ยง

ภาพประกอบ 6 จุดเด่น

น้ำหนัก (Value)

Value หมายถึง น้ำหนักที่ตัดกันของความมืดและความสว่าง สายตาไม่ยอมรับความมืด แต่จะยอมรับความสว่าง ดังนั้นเมื่อความมืดมีปริมาณน้อย สายตาจะสังเกตเห็นส่วนน้อยนั้นเท่านั้น เหมือนการใช้สีขาวกับสีดำบนเสื้อผ้า สีดำสายตาไม่ยอมรับ ดังนั้นสายตาจะยอมรับแต่ปริมาณของสีขาวที่ใช้เท่านั้น ทำให้เสื้อผ้าในแบบเดียวกันขนาดเท่ากัน แต่ถ้าหากวางสีขาวและสีดำสลับที่กันก็จะให้ความรู้สึกในเรื่องสูงต่ำไม่เหมือนกัน

ภาพประกอบ 7 น้ำหนัก

เอกภาพ (Unity)

Unity หมายถึงความเป็นหน่วยเดียวกันในแบบหรือเป็นเอกภาพ ซึ่งมีกฎเบื้องต้น ดังนี้

1. ตะเข็บเสื้อและตะเข็บกระโปรงของชุดติดกันจะต้องเชื่อมต่อกัน
2. ส่วนตกแต่งต่างๆ บนเสื้อผ้าควรมีรายละเอียดที่มีลักษณะคล้ายกัน
3. ความยาวของชายแขนเสื้อประเภทแขนยาวควรสัมพันธ์กับชายเสื้อ
4. ลายผ้าในตัวเสื้อด้านหน้าและด้านหลัง และลายผ้าบนแขนเสื้อจะต้องเชื่อมโยงกัน
5. แบบของเสื้อกับแบบของกระโปรงต้องสัมพันธ์กัน
6. เส้นตะเข็บตกแต่งกับเส้น Basic Dart ต้องสัมพันธ์กัน

3.4 อิทธิพลของสีกับการออกแบบเครื่องแต่งกาย

ทฤษฎีสี

แม่สีวัตถุธาตุ(Pigmentary Primaries) สีแดง สีเหลือง สีน้ำเงิน ทั้ง 3 นี้ถือว่าเป็น “วัตถุที่เป็นสีในตัว” เรียกว่า “pigmenti” หมายถึง วัตถุที่สีเป็นคุณสมบัติในตัวของมัน จะย้อมหรือลงวัตถุอื่นให้เป็นสีอย่างเดียวกันได้อย่างถาวร เช่น วัตถุสีเหลือง (สีเหลือง) ถ้าตกลงบนผืนผ้าหรือ กระดาษ จะกลายเป็นสีเหลือง ซึ่งผิดกับหลอดไฟสีแดง เมื่อแสงส่องบนกระดาษสีขาว และกระดาษสีขาวนั้นจะเป็นสีแดงติดอยู่ชั่วคราวขณะที่แสงนั้นส่องเท่านั้นไม่ได้ติดอย่างถาวร ดังนั้นแม่สีวัตถุธาตุหรือ แม่ของวัตถุที่เป็นสีในตัวนี้ก็คือ วัตถุที่เป็นสีในตัวเอง อันเป็นมูลฐานของสีสำหรับระบายภาพของช่างเขียนนั่นเอง เป็นสีที่นำมาผสมได้ในงานสีผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับศิลปะ หลายประเภทศิลปะการคำ ได้แก่ภาพโฆษณา ภาพประกอบ เรื่องงานออกแบบตกแต่ง ฯลฯ ใช้สีเขียนเช่นเดียวกัน นักปราชญ์ทางศิลปะได้คิดพบว่า บรรดาสีทั้งหลายมีป้อเกิดมาจากการผสมของแม่สี

1. แม่สีวัตถุธาตุหรือแม่สีช่างเขียน หรือสีขั้นที่หนึ่งมี 3 สีคือ
 - 1.1 สีน้ำเงิน (prussian blue)
 - 2.2 สีแดง (crimson lake)
 - 3.3 สีเหลือง (gamboge yellow)
2. สีขั้นที่สอง เกิดจากการผสมกันของแม่สี 2 สีในอัตราส่วนเท่าๆกัน จะได้สีใหม่ 3. สีคือ
 - 2.1 สีเขียว (green) เกิดจาก สีเหลืองผสมกับสีน้ำเงิน
 - 2.2 สีส้ม (orange) เกิดจาก สีเหลืองผสมกับสีแดง
 - 2.3 สีม่วง(violet) เกิดจาก สีแดงผสมกับสีน้ำเงิน
3. สีขั้นที่สาม (tertiary colour intermediate colour) เกิดจากการเอาแม่สีขั้นที่หนึ่งผสมกับสีขั้นที่สองในอัตราส่วนเท่าๆกัน จะเกิดสีใหม่ 6 สีคือ

- 3.1 สีเขียวเหลือง (yellow green) เกิดจาก สีเหลืองผสมกับสีเขียว
- 3.2 สีเขียวน้ำเงิน (blue green) เกิดจาก สีเขียวผสมกับสีน้ำเงิน
- 3.3 สีม่วงแดง (blue violet) เกิดจาก สีม่วงผสมกับสีน้ำเงิน
- 3.4 สีม่วงแดง (red violet) เกิดจาก สีแดงผสมกับสีม่วง
- 3.5 สีส้มแดง (red orange) เกิดจาก สีแดงผสมกับสีส้ม
- 3.6 สีส้มเหลือง (yellow orange) เกิดจาก สีส้มผสมกับสีเหลือง

วงจรรสี (colour wheel) สียอมเรียงไปตามลำดับอ่อนแก่มี “ค่าน้ำหนัก” (values) ต่างกันไป ได้แก่ เหลือง ส้ม แสด แดง และม่วง หรือเหลือง เขียวเหลือง เขียว น้ำเงิน ฟ้า คราม ม่วงน้ำเงิน ซึ่งหาคู่ได้ตามปกติในธรรมชาติรอบตัวเช่น ท้องฟ้ายามตะวันขึ้น และท้องฟ้ายามตะวันตกดิน เป็นต้น

ลองทำวงจรรสี ซึ่งประกอบด้วยสี 12 สี อันมีค่าน้ำหนักของสีต่างกัน เมื่อสีเหลืองอยู่บนสุด สีม่วงจะอยู่ล่างจะเห็นว่าสภาพของสีแยกออกเป็นสองฝ่าย ฝ่ายหนึ่งประกอบด้วยสีเหลือง ส้มแดง และม่วงแดงอีกฝ่ายหนึ่งประกอบด้วย เขียวเหลือง เขียว น้ำเงิน ฟ้า ม่วงคราม และม่วง

หลักการใช้สี

1. วรรณะของสี (tone of colour) ความแตกต่างของสีแต่ละฝ่าย เรียกว่า “วรรณะ” ของสี (tone) ทำหน้าที่คล้ายเสียงสูงของดนตรี เนียงสูงแสดงถึงความมีชีวิตชีวา ความรื่นเริงยินดี เสียงต่ำแสดงถึงความเศร้า ความสงบเป็นผลทางอารมณ์ผลดังกล่าวเกิดกับเรื่องของสีได้เช่นกัน เรียกว่าวรรณะร้อน (warm tones) ประกอบด้วย สีเหลือง ส้ม แดง ม่วงแดง และวรรณะเย็น (cool tones) ประกอบด้วย เขียว ฟ้า ม่วงคราม แต่สีในธรรมชาติย่อมมีสีต่างไปจากสีในวงจรรสีมากมาย ถ้าหากสีใดก่อนไปทาง แดง หรือ ส้ม เช่น สีน้ำตาล สีเทาอมแดง ก็ให้ถือว่าเป็นสีในวรรณะเย็น เมื่อนำสีตั้งแต่ 3 สีขึ้นไปมาใช้อย่างอิสระ เพื่อให้เกิดความกลมกลืนกันได้ ควรใช้สีให้ออกไปทางวรรณะใดวรรณะหนึ่ง เช่นถ้าต้องการให้ออกเป็นวรรณะเย็นก็ต้องใช้สีประเภทเย็นมากกว่า ถ้าต้องการให้ออกวรรณะร้อน ก็ต้องใช้สีประเภทร้อนมากกว่า วรรณะของสีที่เลือกใช้มักแสดงให้เห็นถึงอารมณ์ภายในของผู้ใช้

ค่าน้ำหนักของสียังแบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือค่าน้ำหนักของสีซึ่งเรียกตามลำดับอยู่ในวงจรรสีแต่ละฝ่าย แต่ถ้านำสีเดียวมาระบายให้มีน้ำหนักอ่อนแก่ในตัวเองเรียกว่า ค่าของน้ำหนักอ่อนแก่ (values of chiaroscuro) การใช้สีหลายสีเป็นของไม่งาม เพราะสียิ่งมากยิ่งผสมผสมกันยาก ควรรู้จักใช้ค่าในน้ำหนักของสีๆ เดียวโดยเอาสีอื่นมาผสมบ้างพอสมควร

2. คุณค่าของสี (value of colour) สี แต่ละตัวสามารถแปลงเป็นสีอื่นๆ ได้สีที่ได้ขึ้นมาใหม่นี้จะเรียกว่า คุณค่า (value) และความสดใส (intensity) value หมายถึง ค่าทางน้ำหนักที่ เรียงไปตามลำดับอ่อน แก่ของสี หรืออาจจะเรียกว่าเป็น lightness และ darkness ของสีนั่นเอง สีแต่ละตัวจะต้องมีตาราง

แจกแจง value ต่างๆ ไว้ จากอ่อนสุดไปแก่สุด สีที่ปรากฏในวงจรสี (color wheel) จะเป็นสีที่มี value ระดับกลาง (normal value)

Value ที่อ่อนมากกว่า normal value เรียกว่า tint tint เกิดจากการผสมสีขาวลงใน normal value ของสี เช่นผสมสีขาวลงในสีแดงจะได้สีชมพู หรือ tint of red

Value ที่แก่มากกว่า normal value เรียกว่า shade shade เกิดจากการผสมสีดำลงใน normal value ของสีเช่น สีน้ำตาลเกิดจากการผสมสีดำลงในสีส้ม หรือเรียกว่า shade of orange

Intensity หรือ chroma หมายถึง ความสดใส หรือ ความทึบของสีซึ่งอาจกล่าวได้ว่าเป็น ความสว่าง (brightness) หรือ ทึบ(dullness) ของสีที่มีความสดใสในมากอย่างเต็มที่จะเป็นสีที่ปรากฏเด่น ที่สุด คือ สีปกติ (normal hue) นั่นเอง การลดค่าความสดใสของสี (broken colors) จะต้องเติมสี ตรงกันข้ามของสีนั้นลงไปตัวอย่าง เช่นสีตรงข้ามของสีส้ม คือ น้ำเงิน

3. สีเอกรงค์ (monochrome) สีเอกรงค์ คือ สีๆ เดียวหรือสีที่แสดงความเด่นชัดออกมาเพียงสี เดียว ซึ่งดูจะคล้ายกับการใช้สีสภาพสีส่วนรวม (tonaty) อยู่มาก เพราะ โครงสร้าง การใช้สีเอกรงค์จำเป็น จะต้องใช้หลักเกณฑ์ของสภาพสีส่วนรวม แต่วิธีการใช้สีทั้งสองนี้ไม่เหมือนกัน เพราะการใช้สีสภาพสี ส่วนรวมนั้น สีทุกสีที่ใช้อาจจะเป็นสีสดใส หรือสีที่ลดความสดใสลงแล้วได้ทั้งนั้น แต่วิธีการใช้สีเอกรงค์ จำเป็นจะต้องใช้สีใดสีหนึ่งทีสดใส เป็นตัวยืนแต่สีเดียว หลักเกณฑ์ในการใช้ก็คือ เมื่อวางสีสดใสที่ ต้องการเป็นจุดเด่นของภาพแล้ว สีที่เป็นส่วนประกอบรอบๆ ทุกสีจะต้องลดความสดใสลงหมด และ ต้องนำเอาสีที่ต้องการเป็นสีเด่นนั้น ผสมเข้าไปด้วยทุกๆ เนื้อที่

ประการสำคัญคือ สีที่จะนำมาประกอบนั้น อาจจะใช้สีได้ถึง 5-6 สี ซึ่งเรียงกันในวงจรสี วรรณะเดียวกันแต่ห้ามใช้เกิน 6 สี เพราะใช้สีที่ 7 แล้วจะเป็นการใช้สีตรงกันข้ามหรือต่างวรรณะทันที การใช้สีเอกรงค์จะไม่มีสีคู่ปฏิปักษ์ หรือสีตัดกันอยู่ใน โครงสีนั้นเลย ถ้าเลือกเอาสีวรรณะหนึ่งเรียง ตามลำดับก็จะได้สีมีน้ำหนักผสมกลมกลืนกัน โดยธรรมชาติ

4. สีกลมกลืน (harmony) ในวงจรสีธรรมชาติ จะสังเกตเห็นได้ว่า สีเหลือง สีเขียวเหลืองสี เขียว สีเขียวน้ำเงิน และสีน้ำเงินเรียงตามลำดับนั้นคือเป็นสีที่ 2 3 4 5 หรือ 6 ซึ่งเป็นสีที่อยู่ใกล้เคียงกัน และเป็นสีวรรณะเดียวกันย่อมเป็นสีกลมกลืนกันเสมอ ฉะนั้นเมื่อจะประกอบงานเกี่ยวกับ การระบายสี โดยใช้สีส้ม สีส้มแดง สีแดงหรือสีม่วงแดง ก็คือสี 3 4 5 หรือ 6 ซึ่งเป็นสีที่อยู่ใกล้เคียงกันก็จะประคิษฐ์ งานได้สีที่มีความประสานกลมกลืนกัน

การระบายสีกลมกลืนไม่ให้ใช้สีที่อยู่ใกล้เคียงกันเกินกว่า 6 สี เพราะพอถึงสีที่ 7 ก็จะทำให้ เป็นสีคู่ปฏิปักษ์หรือสีตัดกันขึ้นกันสีหนึ่งสีใด ในจำนวนอีก 6 สีที่อยู่ตรงกันข้าม สีกลมกลืน คือเมื่อเรากำหนดสีใดสีหนึ่งขึ้นเป็นระยะแรกสีที่จะใช้ต่อไปเป็นสีกลมกลืนด้านเดียว หรือ กลมกลืนขนานข้างก็ตามต้องใช้สีข้างเดียว หรือ 2 ข้างเสมอ

ก. สีกลมกลืนแบบข้างเดียว เช่น ถ้ากำหนดสีระยะแรกเป็นสีเขียว สีกลมกลืนต่อไปจะต้องเป็น สีเขียวเหลือง สีเขียว สีเขียวน้ำเงิน และบวกสีใกล้เคียงต่อไป หรือจะใช้สีกลมกลืนทางสีส้มก็ได้ แต่ต้องเป็นการใช้สีกลมกลืนแบบเดียวกันหรือวรรณะเดียว

ข. การใช้สีกลมกลืนแบบขนานข้าง หมายถึงว่าเราจะกำหนดสีอ่อนหรือ สีแก่ลง ไปสีที่จะใช้ต่อไปทั้งสองข้างนั้น ต้องใช้สีใกล้เคียงเพิ่มเติมต่อออกไปทั้งสองข้าง เช่น กำหนดสีแดงเป็นกลางอยู่กึ่งกลางสีอีกด้านหนึ่งต้องเป็นสีใกล้เคียง คือแดงเข้ม ม่วงแดง หรือม่วงและสีใกล้เคียง อีกด้านหนึ่งต้องเป็นสีแดง สีส้ม หรือส้มเหลือง ถ้าเป็นสีเข้มอยู่กลาง สีกลมกลืนทั้งสองข้าง ก็ต้องเป็นสีใกล้เคียงไปทางสีอ่อนทั้งสองข้าง โดยการลดทอนหรือเพิ่มความเข้มของสี

สีตามลำดับวงจรสีธรรมชาติเริ่มจากสีเหลืองเป็นสีที่ 1 ดังนี้

- 1) สีเหลือง
- 2) สีเขียวเหลืองหรือสีเขียวแกมเหลือง
- 3) สีเขียว
- 4) สีเขียวน้ำเงินหรือสีเขียวแกมน้ำเงิน
- 5) สีน้ำเงิน
- 6) สีม่วงน้ำเงินหรือสีม่วงแกมน้ำเงิน
- 7) สีม่วง
- 8) สีม่วงแดงหรือสีม่วงแกมสีแดง
- 9) สีส้ม
- 10) สีส้มแดงหรือสีส้มแกมสีแดง
- 11) สีส้ม
- 12) สีส้มเหลืองหรือสีส้มแกมสีเหลือง

การใช้สีกลมกลืนได้รับความนิยมมาก เนื่องจากสีต่างๆ สัมพันธ์กันและยังสามารถทำเป็นหลาย value และหลาย intensity ได้อีกด้วย

5. สีคู่ประกอบ (complementary) หมายถึง การนำเอาสีคู่ประกอบหรือสีอยู่ตรงกันข้ามในวงจรสีธรรมชาติมาใช้ ในงานเดียวกัน สีทุกสีจะมีสีคู่ของมัน หรือที่เรียกว่าสีตัดกันก็คือสีตรงกันข้ามในวงจรสีธรรมชาตินั่นเอง เมื่ออยากรู้ว่าสีสองสีเป็นสีคู่กันเป็นเปล่าให้เอามาสวมกันดู ถ้าผลลัพธ์เป็นสีกลาง (neutral tint) ก็แสดงว่าต่างก็เป็นสีคู่ประกอบหรือสีที่ตัดกัน เพราะว่าต่างก็ประกอบด้วยแม่สีทั้ง 3 สีจำนวนเท่ากัน สีตรงข้ามมีตัวอย่างดังนี้

สีม่วง	สีคู่คือ	สีเหลือง
สีม่วงน้ำเงิน	สีคู่คือ	สีส้มเหลือง

สีน้ำเงิน	สีคู่คือ	สีส้ม
สีเขียว	สีคู่คือ	สีส้มแดง
สีเหลือง	สีคู่คือ	สีแดง
สีเหลือง	สีคู่คือ	สีม่วงแดง

สีเป็นคู่ๆ เหล่านี้เรียกว่า สีที่ตัดกันอย่างแท้จริง ยังมีสีตัดกันอีกแบบหนึ่ง เป็นการตัดกันโดยปกติ (Ordinary contrasts) จากผลของการแตกต่างในค่าน้ำหนักของสี ดังเช่น ขาวกับดำ เหลือง กับสีน้ำเงิน สีเหลืองกับสีม่วงแดง หรือสีเหลืองกับสีแดง เป็นต้น การที่ตัดกันก็เพราะว่าแต่ละสีมีค่าของน้ำหนักที่แตกต่างกันมากนั่นเอง ถ้าเป็นสีที่น้ำหนักไม่ต่างกันมาก เช่นสีเหลืองกับสีส้มหรือสีเขียวกับสีเขียวเหลือง ไม่เรียกตัดกันโดยปกติ แต่เรียกว่า ค่าน้ำหนักของสี (values of colours)

การใช้สีที่ตัดกันแท้จริง การใช้สีให้กลมกลืนกันไม่ใช่สีตัดกันแท้จริงปนกันเข้าไปด้วย บางทีผลงานน่าเบื่อ ราบเรียบเกินไป หากว่านำเอาสีตัดกันแท้จริงเข้าไปใช้ด้วย จะทำให้งานนั้นดูมีชีวิตชีวาขึ้น ผู้หัดใช้สีใหม่ๆ จะใช้สีตามใจชอบอย่างสุดแสนอดทนอยู่แล้ว แต่การใช้สีสดใสหลายสี ถ้าไม่ระมัดระวังก็จะทำให้สีในงานนั้นไม่สวยงามได้

6. ความเข้มของสี (intensity) เป็นการแสดงความเด่นชัด ความเข้ม ความสดในของสีหรือสีที่สดใสล้อมรอบด้วยสีหม่นๆ สีที่เด่นชัดอย่างสะอาดตาและเรียกร่องความสดใสมากกว่า เช่น ดอกบัวในสระสีชมพู มีพื้นน้ำและใบบัวเป็นสีเขียวแก่ เราจะเห็นสีดอกบัวนั้นเด่นชัดความเข้มของสีอาจเปลี่ยนแปลงได้ด้วยการผสมสี คือ ใช้สีที่เป็นกลางหรือสีตรงข้ามผสมกัน ซึ่งเราใช้ศัพท์นี้ว่าการฆ่าสีเป็นกลาง ความเด่นชัดของสีก็จะน้อยลงไป การนำสีตรงกันข้ามในวงจรมีผสมกัน จะเป็นการทำลายกันเองจนเป็นสีเทา (neutral gray) สำหรับสีเทานี้ถ้านำไปผสมกับสีใดก็ตามจะทำให้ความเด่นชัดของสีนั้นลดน้อยลงไป

ภาพโปสเตอร์ที่ติดผนังโฆษณาตามร้านอาหาร เราจะเห็นว่าตัวหนังสือหรือสินค้าที่ต้องการโฆษณาเป็นสีที่เด่นชัด สีสดๆ พื้นด้านหลังจะเป็นสีเข้มๆ มีดๆ เราจะเห็นตัวหนังสือสินค้าที่โฆษณาสุดตา

ตามร้านค้าที่ขายทอง เพชร พลอยจะสังเกตเห็นว่าเขานิยมปูพื้นตู้โชว์ ผ้าสักหลาดสีเข้ม เช่นสีน้ำเงิน สีแดงเข้ม สีเขียวเข้ม เพราะจะทำให้สินค้าเครื่องทอง เพชร พลอย เด่นชัดสะอาดตาแวววาว ถ้าปูพื้นด้วยผ้าแพรสีขาว ผ้าแพรมีคุณลักษณะมันแวววาวอยู่แล้วและสีขาวด้วย ทอง เพชร พลอย จะดูไม่เด่นชัด กลมกลืนกับพื้นไปหมด

7. สีขัด (discord) ในการใช้สีถ้าใช้สีในวรรณะเดียวกันทั้งหมดนั้น ก็อาจจะดูจัดชิดน่าเบื่อหน่าย จึงต้องใช้สีตรงกันข้ามมาขัดบ้าง หลักมีอยู่ว่าการใช้สีที่ทำมาขัดนั้น ไม่ควรเกิน 20% ของเนื้อที่ชิ้นงานนั้นหากใช้สีขัดมากเกินไป จะทำให้ภาพนั้นดูขัดตา การใช้สีระบายภาพวาดและโครงการระบายอื่นๆ นั้น ผู้ใช้สีต้องการให้เกิดความกลมกลืนสนุกสนานไม่จัดชิดหรือสภาพ ของสีส่วนรวมมี

ความรุนแรงเกินควร ก็อาจจะช่วยลดหย่อนความรุนแรงได้เช่นเดียวกัน โดยวิธีใช้ค่าของสีสลับกันเข้ามาช่วยการใช้ตามวิธีนี้คือ discord

ในวงจรสีนั้นมีสีเหลืองเป็นสีที่มีน้ำหนักอ่อนที่สุด คือน้ำหนักอ่อนกว่าสีเขียว สีเขียวอ่อนกว่าสีน้ำเงิน และสีน้ำเงินอ่อนกว่าสีม่วงเป็นต้น แต่การใช้สีขจัดนั้นเราใช้สีสลับน้ำหนักกันกับสีในวงจรธรรมชาติ โดยการน้ำหนักของสีแก่หรือมีน้ำหนักมากตามวงสี ทำให้มีค่าของน้ำหนักอ่อนที่มีน้ำหนักเข้มทำให้หนักอ่อนนั้นต้องไม่เกิน 10% สีในธรรมชาติต่างๆ ไปเราจะพบเห็นได้เสมอๆ เช่นสีของดอกไม้บางชนิด สีของขนนกถ้าพิจารณาอย่างใกล้ชิดจะพบว่า นกบางตัวจะมีสีม่วงอ่อนๆ ซึ่งมีน้ำหนักเบาว่าสีเขียวเป็นต้น นอกจากนั้นจะพบจากสี high-light ของวัตถุที่มีพื้นผิวเป็นมันแวววาว มีแสงสะท้อนและรับสีจากสิ่งแวดล้อมต่างๆ ด้วย

สีขจัดนี้เช่นเดียวกับที่เรียกว่าลูกขจัดในดนตรีนั่นเอง ในภาพเขียนเช่น โครงสีของภาพเป็นสีเหลืองทำน้ำหนักสีเหลืองให้ค่อนข้างเข้มเอาสีม่วงซึ่งเป็นสีตัดกัน และมีน้ำหนักเข้มกว่าทำให้มีน้ำหนักน้อยกว่าสีเหลืองมาระบาย โดยมีปริมาณน้อยเป็นบางจุดก็จะช่วยแก้ความเลี่ยนของสีเหลืองได้

8. สีกลาง (neutral tone) คือสีขาว สีดำ และสีเทา สีขาว เป็นสีสดที่มี intensity สูง ซึ่งทำให้ดูแล้วทำให้เกิดความรู้สึกเพิ่มขนาดของรูปร่างให้ดูอ้วนขึ้นได้ ส่วนสีดำและสีเทาจะลดขนาดรูปร่างสีดำไม่เหมาะสมกับบุคคลที่มีรูปร่างผิปกติเพราะสีดำทำให้เส้นกรอบนอกของรูปร่างตัดกับพื้นที่อยู่เบื้องหลังอย่างเห็นได้ชัดดังนั้นถุ่นองสีดำจึงไม่เหมาะสมกับคนที่มีน่องผิปกติ

อิทธิพลของสีที่มีต่อจิตใจมนุษย์

จิตวิทยาในการใช้สีแต่ละสีมีอิทธิพลต่อจิตใจมนุษย์ ทำให้เกิดความรู้สึกในคุณลักษณะต่าง ๆ กันมีความจำเป็นอย่างมากที่จะต้องอาศัยอิทธิพลของสีต่อความรู้สึกมาประกอบการพิจารณาในการออกแบบเสื้อผ้า เพื่อให้เกิดความเหมาะสมกับบุคลิกลักษณะรูปร่างของผู้สวม และค่านิยมของแต่ละท้องถิ่นด้วย

สีแดง (red) เป็นสีที่มีพลังกระตุ้นอารมณ์สูงสุด ใช้เป็นสื่อความหมายความเร้าร้อนความกล้าหาญ ความรัก และหวงแหนถิ่นกำเนิด ความร่าเริงและในทางลบ จะหมายถึงความชั่วร้าย อารมณ์เสีย ความเกลียดและอหังการ

สีเหลือง (yellow) เป็นสีที่อ่อนที่สุดอยู่ถัดไปจากสีขาวซึ่งจัดเป็นสีบริสุทธิ์ ให้ความอบอุ่นแสงแจ่มจ้าในทางตรงกันข้าม เป็นสีให้ความรู้สึกรุนแรง แสดงความทรยศ ความคดโกง ความเขลา และความเจ็บไข้

สีเขียว (green) อยู่กับกลุ่มเดียวกับสีฟ้า ซึ่งหมายถึงสันติ ความมุ่งหวังความบริสุทธิ์และความเฟื่องฟู ในทางตรงกันข้ามอาจจะตีความเป็นความริษยาน่าสะพรึงกลัว หรือขาดประสบการณ์ก็เป็นไปได้

สีฟ้า (blue) เป็นสีโดยธรรมชาติของท้องฟ้าซึ่งจะหมายถึง สร้างสรรค์ความเป็นจริงความ
ปราดเปรื่อง ในทางลบแสดงความเย็นชา ความสิ้นหวัง และหมกมุ่น

สีม่วง (violet) เป็นสีของความเศร้าในอันดับรองลงมาจากสีดำ

สีส้ม (orange) เป็นสีที่ทำให้เกิดความกระชุ่มกระชวย เกิดกำลังวังชามีชีวิตชีวา สดใส คล่องแคล่ว

สีดำ (black) ในนิยามของสีถือว่าสีดำไม่เป็นสี เพราะไม่มีการสะท้อนของสีใดๆ ปกติเป็นสี
ของความซึม ความกลัวและความกักขะ แต่ในทางตรงกันข้าม สีดำอาจจะใช้แสดงคุณค่าหรือพลังเช่น
เลือกใช้เป็นสีของเสื้อครุยเนติบัณฑิต หรือวิทยฐานะทางวิชาการ

สีขาว (white) เป็นสัญลักษณ์ของแสงสว่าง ชัยชนะ ความบริสุทธิ์ และความร่าเริงในทาง
ตรงกันข้ามสีขาวแสดงความจืดชืด ความสว่างและปีศาจ

สีกับการแต่งกาย

1. เวลาและ โอกาส สีของเสื้อผ้าสามารถสะท้อนถึงอารมณ์และรสนิยมของผู้แต่ง ความหมาย
ของสีแตกต่างกันไปในแต่ละสังคม เช่น ชาวอเมริกันถือว่าสีขาวเป็นสีแห่งความบริสุทธิ์ มักใช้เป็นชุด
เจ้าสาว แต่ชาวจีนถือว่าสีขาวเป็นสีแห่งความเศร้าใช้ไว้ทุกข์ และนิยมให้เจ้าสาวแต่งสีแดงหรือสีชมพู
ซึ่งถือว่าเป็นสีแห่งความร่าเริง ความหมายของสีจึงขึ้นอยู่กับประสบการณ์แต่หนหลัง และสิ่งแวดล้อม
ในปัจจุบัน สีทุกสีมีความงามต่างๆ กันไป สีขรึมเหมาะกับเสื้อกลางวันที่สดมากๆ เหมาะกับเสื้อกลางคืน
ชุดใส่ไปทำงานประจำวัน ก็ต้องกำหนดให้มีลวดลายเรียบๆ สีสุภาพควรจะเป็นสีอ่อน
สดใส หรือถ้าเป็นสีเขมสก็ควรจะเป็นสีที่ถูกลดค่าของสีจนดูเป็นสีหม่นพอควร

การใช้สีในเวลากลางคืน ควรใช้สดๆ กระฉ่างใส ถ้าใช้สีสดกับสีเข้มด้วย ก็จะต้องให้
ปริมาณของสีเข้ม 30% ถึง 40% สีสดมีปริมาณ 60% ถึง 70% การใช้สีเข้มหม่นในเวลากลางคืนไม่เหมาะ
ทำให้รู้สึกหดหู่ใจ ยกเว้นในโอกาสที่เป็นพิธีการหรือที่ไม่ใช่งานรื่นเริง การใช้สีสดฉูดฉาด จะใช้ได้
อย่างเต็มที่ในสถานที่ชั่วคราวที่มีผู้คนอยู่ชั่วคราว ย่อมไม่รู้สีกระควายตาในสีหรือ ฉูดฉาด
แต่อย่างไร กลับจะเป็นผลเสียอีก สีสดช่วยกระตุ้นจิตใจของผู้คนให้เกิดความปิติและร่าเริงให้รื่นเริง
เบิกบานใจ

2. อิทธิพลของแสง แสงมีส่วนทำให้สีเกิดการเปลี่ยนแปลง สีบางสีเมื่อถูกแสงสว่างจากไฟ
เลี้ยงผันแปรไป เช่น สีครามจะดูเป็นสีเทา สีม่วงแดงจะดูหนักไป ทางสีแดง สีแดงเข้มจะมีสีค่อนข้างไป
ทางสีแสด สีน้ำเงินสดจะดูชัดขึ้น สีเหลืองจะดูไปทางสีส้มอ่อนเล็กน้อย ยิ่งแสงสว่างจัด สีเหลืองจะถูก
กลืนหายไปเลยทีเดียว บางครั้งสีของผ้าบางผืนที่เราเลือกซื้อในร้านขายผ้าเห็นว่ามันสวยสด สะดุดตาถูก
ในจึงซื้อมา ครั้งได้นำออกมาดูอีกครั้ง จึงรู้ว่าสีเปลี่ยนไปไม่เหมือนเดิมนั้นเป็นเพราะอิทธิพลของแสง
ไฟในร้านขายผ้า จึงควรจะต้องพิจารณาในการเลือกสีเพื่อไม่ให้เกิดการผิดพลาดเกิดขึ้น สีในกลางแจ้ง
บรรยากาศแถบทะเล มักจะนิยมใช้สีและลวดลายเสื้อผ้ากันอย่างเต็มที่ เพราะว่าบรรยากาศแถบทะเลมี

ความสว่างสดใส สงบนิ่ง ดูราบเรียบแว้งว้าง สีเสื้อผ้าที่ใช้ควรจะใช้สีขาว และสีที่ว่างสดใส เพื่อทำให้เกิดความรู้สึกสดชื่น กระปรี้กระเปร่า เพราะสีสดเหล่านั้นจะลดความสดลงเอง เมื่อกระทบกับสีของแสงแดดจัด ไม่ควรใช้สีเข้มหม่น เช่นสีเทาหรือสีที่มัวๆ จะดูรู้สึกหดหู่ใจ ไม่เข้ากับบรรยากาศแวดล้อม

3. ฤดูกาล สำหรับบางประเทศหรือภาคเหนือที่อากาศหนาวมักมีบรรยากาศที่มืดทึบตลอดปี การใช้สีสดใสจะทำให้บาดตา ดูโดดเด่นออกมา ถ้าใช้สีที่ลดความสดใสลงบ้างก็จะทำให้ดูกลมกลืนกับสภาพดินฟ้าอากาศ

4. บุคลิกลักษณะ บุคคลมีหลายประเภท ต่างก็มีอารมณ์เกี่ยวกับสีแตกต่างกันได้ ซึ่งเป็นเหตุผลเฉพาะบุคคล บางคนชอบแต่งกายด้วยสีเข้มมืดหรือสีหนักๆ เพราะเห็นว่าเป็นการเรียบร้อยแสดงให้เห็นถึงความสง่าผ่าเผยสุภาพเป็นผู้ดี

เพศหญิง การกำหนดสีให้เหมาะสมกับเพศ วัย รูปร่าง ผิวพรรณ โดยทั่วไปเพศหญิงมักมีโอกาเลือกสีและลายได้มากกว่าเพศชาย เช่นสีที่อ่อนสดใส ไปจนถึงสีที่เข้มสด และสีที่ลดค่าความสดใสลงแล้ว

เพศชาย การใช้สีบางสีที่เข้มสดตัดกันอย่างรุนแรงย่อมไม่เหมาะ จะใช้ได้บางโอกาสบางสถานที่ เช่นสถานที่ท่องเที่ยวพักผ่อนที่เป็นธรรมชาติ ชุดลำลอง โดยปกติควรใช้สีอ่อนมีลวดลายเพียงนิดหน่อย หรือใช้สีเข้มหม่นพอควร หรือสีที่ดูเป็นกลางๆ มัวๆ ไม่ดูฉูด สะดุดตาเกินไป

5. ขนาดและสีผิว รูปร่างอ้วนเตี้ย ผิวดำ และผิวขาว การใช้สีของคนผิวดำสีที่ใช้ควรเป็นสีค่อนข้างสว่างเป็นกลางๆ และสีเข้ม ถ้าจะใช้สีสดบ้างเพื่อให้ดูรู้สึกกระปรี้กระเปร่าปริมาณของสีสดนั้นควรจะต้องอยู่ในประมาณ 10%-30% น้ำหนักของสี พื้นของผ้าควรจะเป็นสีอ่อนสว่างหรือขาวประมาณ 30%-40% เพราะพื้น ซึ่งเป็นสีอ่อนหรือสีขาวนั้น จะสะท้อนสีตัวเองออกมาบิบให้สีเข้มให้ดูหดตัวลง ซึ่งก็จะช่วยให้ดูรู้สึกว่ารูปร่างอ้วนดูลดลง ส่วนมากการใช้สีของคนผิวขาวมีโอกาใช้สีมากกว่าคนผิวดำ เช่น สีที่สดใส สีเข้มสด สีที่หม่น ส่วนสีอ่อนดูสว่างนั้น ควรใช้ปริมาณน้อย การใช้สีสว่างมากไป จะยิ่งทำให้ดูรู้สึกอ้วนมากขึ้น

รูปร่างท้วมสูง ผิวดำและผิวขาว ควรใช้สีกลางๆ ไม่ใช้สีสดเกินไปหรือใช้สีเข้มสดมากนัก ถ้าจะให้สีสดมาผสมบ้างก็ควรบ้างก็ควรให้มีปริมาณ 10%-30% ก็จะดูมีชีวิตชีวาขึ้นสำหรับคนผิวขาวสูงใหญ่สีที่ก็มีโอกาสใช้สีสดใส สีเข้มสด และสีอื่นๆ ได้ทุกสีไม่จำกัด

รูปร่างเล็ก ผิวดำ และผิวขาว สีที่ใช้ควรเป็นสีค่อนข้างดูสว่าง เป็นกลางๆ ถ้าจะให้สีเข้มสดหรือสีอ่อนสดใสมาผสมบ้างก็ควรให้มีปริมาณ 10%-30% ก็จะทำให้ดูกระปรี้กระเปร่าขึ้นสำหรับคนผิวขาวใช้สีได้ไม่จำกัด

มีข้อแตกต่างเกี่ยวกับการใช้สีของคนผิวดำ เช่นพวกนิโกร ที่อาศัยอยู่ในเมืองที่เจริญ เช่นในอเมริกานิยมใช้สีสดกับสีขาว ซึ่งดูฉูดฉาดตัดกับสีของผิวซึ่งดำ น่าจะเกิดจากสาเหตุบางประการ เช่นอุปนิสัยของคนนิโกรชอบดนตรีและการเต้นร่ำรำทำเพลงเป็นชีวิตจิตใจจังหวะของการเต้นรำมี

ลักษณะที่รวดเร็วดูร้อนแรงและเร้าใจมาก คนนิโกรเป็นชนชาติที่เคยตกเป็นทาสของชนผิวขาวมาก่อน และถูกกดขี่เหยียดหยามเรื่องผิวมาตลอดเวลา ดังนั้นจึงทำให้ชาวนิโกรมีความรู้สึกถูกกดขี่และเป็นปมด้อย จึงแสดงออกมาทางด้านการแต่งกาย ด้วยสีสันทัน และรูปแบบที่โดดเด่น คุณสะอาดตาอย่างมากเป็นการกลบความรู้สึกในเรื่องผิวที่ดูมืดทึบ ดังนั้นเรื่องของเผ่าพันธุ์กับความนิยมการใช้สีที่มีข้อแตกต่างออกไป บางครั้งเกิดจากอิทธิพลและสิ่งแวดล้อม หรือขนบธรรมเนียมประเพณีมาเป็นสาเหตุให้การใช้สีสวดยลายในเครื่องแต่งกายต้องแตกต่างไปจากกฎเกณฑ์ที่เหมาะสม

6. วัย

วัยเด็กถึงอายุ 12 ขวบ สีที่เหมาะสมควรเป็นสีอบอุ่นดูอ่อนสดใส สะอาดตา เพราะช่วยเร้าให้เบิกบาน การใช้สีตัดกันโดยใช้สีสดกับสีอ่อน ให้มีปริมาณมากน้อยกว่ากัน ควรจะอยู่ในระหว่าง 20%-40% สีสดที่ควรใช้เป็นสีที่คล้ายคลึงกับธรรมชาติ เช่น สีท้องฟ้า สีน้ำทะเล สีของดอกไม้และพืช

วัยรุ่น กำลังเป็นวัยที่เริ่มมีความคิดอ่าน แบบผู้ใหญ่ เริ่มมีความคิดที่มีอิสระ ไม่ค่อยชอบกฎเกณฑ์ข้อบังคับต่างๆ มีอารมณ์อ่อนไหว รู้สึกชอบง่ายและเบื่อง่าย มีความเพ้อฝันชอบเลียนแบบแฟชั่นเพื่อจะให้มีจุดเด่น มีการใช้สีสันทัน สะอาดดูพิถีพิถันในการแต่งกาย ควรจะเป็นสีสดใสคล้ายคลึงกับสีธรรมชาติ เช่นสีส้มของดอกไม้ เป็นต้น

วัยหนุ่มสาว เป็นวัยที่มีความรู้สึกและอารมณ์ การใช้สีเป็นไปอย่างกว้างขวาง สามารถที่จะใช้สีของวัยรุ่นในลักษณะสดใส ตลอดจนถึงสีเข้มสดไปจนถึงสีที่ถูกลดค่าให้เป็นกลาง ประเภทสีมัวๆ แต่ต้องระวังการใช้สีประเภทเป็นกลาง ที่ดูมัวนี้ ถ้านำมาใช้มากเกินไปก็จะทำให้ดูเคร่งขรึม ไม่เข้ากับลักษณะวัย

วัยผู้สูงอายุ ในสมัยก่อนมักใช้สีขาว ดำ น้ำเงิน น้ำตาล เทา และสีม่วงเข้ม และอีกไม่กี่สีซึ่งมักจะเป็นสีที่มีดหรือหนักๆ ที่ทำให้ดูมีอารมณ์เคร่งขรึม ซึ่งโครงของสีดังกล่าวเหมาะกับวัยผู้สูงอายุ เพราะดูสง่า ฝ่าเผย สุภาพ รียบเรียบ และมักจะนิยมใช้กันมาทุกยุค ทุกสมัย จนกระทั่งถึงทุกวันนี้ความเปลี่ยนแปลงทางศิลปวัฒนธรรม สังคมประเพณี สิ่งแวดล้อมของภารกิจอันรวดเร็ว และสับสนจึงเป็นเหตุให้ความรู้สึกนึกคิด และอารมณ์ของคนเปลี่ยนไป วัยผู้สูงอายุในปัจจุบันกล้าที่จะใช้สีสันทันเพิ่มขึ้น เช่น สีสด อ่อนจางๆ หรือสีเข้มสด ที่มีสีหม่นผสมอยู่ด้วยกัน

มีข้อที่น่าสังเกตในความนิยมใช้สีสดๆ ของในวัยสูงอายุในแถบเอเชียจะน้อยกว่าคนสูงอายุในแถบยุโรปและอเมริกา ทั้งนี้ก็เหตุที่นำคิดว่าตัวเองยังมีอายุมาก ก็ควรจะปรับปรุงแต่งเนื้อแต่งตัวให้มากขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้ดูสดชื่น กระปรี้กระเปร่า โดยเฉพาะผู้ที่มีเงินทองหรือการที่จะต้องอยู่ในสังคมการติดต่ออยู่เสมอๆ หรือ ได้มีโอกาสได้ไปท่องเที่ยวอยู่เสมอ อีกประการหนึ่งเป็นเพราะว่าสังคมประเพณีชาวตะวันตกมีอิสระ ในการแสดงออก ดังนั้น สังคมของเขาจึงยอมรับและให้อิสระในการแต่งกายของคนสูงอายุเท่ากับคนในวัยอื่นๆ

3.5 ผ้าไทย

ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีชื่อเสียงในงานศิลปหัตถกรรมต่างๆ งานทอผ้าเป็นงานหัตถกรรมอีกแขนงหนึ่งที่ได้รับการยอมรับว่า มีความประณีตวิจิตรงดงาม เป็นมรดกทางวัฒนธรรมอันล้ำค่าที่ควรอนุรักษ์ไว้ และผ้าไทยนั้นถือเป็นผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญาของคนไทย มีพื้นฐานจากวิถีชีวิตในสังคมการเกษตร พึ่งพาตนเองและพึ่งพากันในชุมชน ซึ่งการทอผ้านั้นมีขั้นตอนและกระบวนการผลิตที่ซับซ้อน ครอบคลุมตั้งแต่การเลี้ยงไหม ปลูกฝ้าย และมีหลักฐานการทอผ้าในประเทศไทย ปัจจุบันมาตั้งแต่ก่อนประวัติศาสตร์ มีการย้อมสีเส้นใยและย้อมผ้าด้วยสีธรรมชาติที่เป็นภูมิปัญญาดั้งเดิมสืบทอดต่อกันมาในแต่ละท้องถิ่น ซึ่งสีย้อมธรรมชาติได้จาก พืช ดิน หิน และสัตว์มาช่วยย้อมได้สีที่สวยงาม ส่วนเครื่องทอผ้าและอุปกรณ์ทอผ้าคนไทยใช้เทคโนโลยีพื้นบ้าน สร้างที่ทอผ้าและอุปกรณ์ทอผ้าขึ้นมาด้วยวัสดุที่หาง่ายในท้องถิ่น และได้พัฒนาต่อเนื่องมาจนใช้งานได้เหมาะสมกลมกลืนกับวิถีชีวิต ในแต่ละท้องถิ่นซึ่งการทอผ้าและอุปกรณ์ทอผ้าจะแตกต่างกันไปตามกลุ่มวัฒนธรรม (สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2545)

ประเภทของผ้าไทย

ผ้าไทยสามารถแบ่งเป็นประเภทต่างๆ ได้ 2 วิธี (ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม สถาบันราชภัฏเทพสตรี ลพบุรี, 2541) คือ แบ่งตามวัตถุดิบที่ใช้ และแบ่งตามกรรมวิธีการทอ

แบ่งตามวัตถุดิบที่ใช้ ปัจจุบันวัตถุดิบที่ใช้ในการทอผ้าไทยนั้นนิยมทอจากเส้นใย 3 ชนิดคือ ทอจากเส้นใยไหม ใยฝ้าย และใยประคิษฐ์หรือเส้นใยสังเคราะห์

1. เส้นใยจากไหม

ไหม คือ เส้นใยจากรังของผีเสื้อชนิด *Bombyx mori* ตัวหนอนไหมที่เลี้ยงกันในประเทศไทย จะกินใบหม่อนเป็นอาหาร ตัวหนอนไหมไม่สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้เองตามธรรมชาติ ต้องได้รับการเลี้ยงดูจากมนุษย์ เพราะตัวหนอนมีสัมผัสด้านการคมกลืนด้าและอ่อนแอมมาก ไม่สามารถยึดเกาะกับกิ่งต้นหม่อนที่มีการสั่นด้วยแรงลมได้ เมื่อหนอนไหมโตเต็มที่ก็จะถักใยหุ้มดักแด้ เพื่อฟักตัวเป็นผีเสื้อ ในช่วงนี้เราจะนำรังไหมมาต้มเพื่อสาวไหมออกมาได้ (อารีย์, 2539) พันธุ์ไหมที่เกษตรกรนิยมเลี้ยงในปัจจุบันมี 3 พันธุ์ (สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2545) คือ

1.1 ไหมพันธุ์ไทยแท้ เป็นไหมพันธุ์พื้นเมือง เลี้ยงงาด้านทานโรคสูง รังไหมมีสีเหลืองให้ผลผลิตใยด้า เส้นไหมสาวได้ต่อรังไม่ยาวมากนัก จำนวนรังไหมประมาณ 20,000 รังจะสาวไหมได้ประมาณ 1 กิโลกรัม

1.2 ไหมพันธุ์ไทยลูกผสมเป็นพันธุ์ไหมลูกผสม ระหว่างพันธุ์ไทยแท้ กับพันธุ์ต่างประเทศ ได้รังไหมมีขนาดโตกว่าและให้เส้นใยที่ยาวกว่าไหมพันธุ์ไทยแท้ สามารถฟักเลี้ยงได้ตลอดปี จำนวนรังไหมประมาณ 10,000 รังจะสาวได้เส้นไหมประมาณ 1 กิโลกรัม

1.3 ไหมพันธุ์ต่างประเทศลูกผสม เป็นไหมพันธุ์ที่เกิดจากการผสมระหว่างพันธุ์ญี่ปุ่นกับพันธุ์จีน ได้รังไหมสีขาวขนาดใหญ่ให้เส้นใยที่ยาวมากกว่า พันธุ์นี้ฟักไข่ได้ 2 ครั้งต่อปี จำนวนรังไหมประมาณ 5,000 รัง จะสาวไหมได้ประมาณ 1 กิโลกรัม นิยมเลี้ยงเพื่อจำหน่ายให้โรงงานสาวไหม

ใยไหมมีคุณสมบัติเฉพาะตัวดี มีความเหนียว สามารถทอด้วยกรรมวิธีต่างๆ ได้ดี เมื่อนำมาทอเป็นผืนผ้าทำให้อ่อนนุ่มเป็นมัน เหนียว ยืดหยุ่นตัวดี ดูดซับความชื้น ย้อมสีง่ายและสวมใส่สบาย เนื่องจากมีความชื้นในตัวเอง (Moisture Regain) สูงประมาณร้อยละ 11 แต่มีข้อจำกัดคือเส้นใยไหมเสื่อมคุณภาพง่าย เมื่อถูกความร้อนสูงจากเตารีด แสงแดด แผลงชอบกินเส้นไหมเพราะเป็นเส้นใยโปรตีน สัตว์ที่ข้อมจะเสื่อมคุณภาพเมื่อถูกความชื้นมากเกินไป ดังนั้นควรเก็บรักษาไว้ในที่แห้ง (นิรนาม, 2548) เสื้อผ้าที่ทำจากใยไหมควมราคาแพงเพราะมีผิวสัมผัสเรียบอ่อนนุ่ม ลื่นเป็นมัน มีความยืดหยุ่น เมื่อทอเป็นผืนผ้ามีความงดงามกว่าผ้าประเภทอื่นๆ จึงถือได้ว่าไหมเป็นราชินีแห่งผ้า คุณสมบัติของฝ้ายยังสวมใส่สบายทั้งในอากาศร้อนชื้น หรือที่มีอากาศหนาวเย็น ระบายความร้อนได้ดี (มณฑา, 2541)

เส้นใยจากฝ้าย

ฝ้ายเป็นไม้พุ่มในสกุล *Gossypium* เป็นพืชที่มีเส้นใยคล้ายๆ กับนุ่นซึ่งเรานำปุ๋ยหุ้มเมล็ดมาป็นเป็นเส้นใยและ ทอเป็นผืนผ้าได้ ฝ้ายเป็นพืชในเขตร้อนชอบดินปนทราย อากาศโปร่ง ไม่ชอบร่มเงา สามารถปลูกได้ทั่วไปในทุกภาคของประเทศไทย (สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2545) ฝ้ายที่ผลิตจากเส้นใยฝ้ายจะมีคุณสมบัติดูดความชื้นได้ดี ไม่มีไฟฟ้าสถิตเหมาะสำหรับทอเป็นเครื่องนุ่งห่มในเขตเมืองร้อน เพราะระบายอากาศได้ดี เมื่อฝ้ายดูดความชื้น แล้วจะกลายเป็นไอทำให้ผู้สวมใส่รู้สึกเย็นสบาย นอกจากนี้ฝ้ายยังสามารถทำความสะอาดขจัดความร้อนสูงนำไปใช้มากขึ้น (มณฑา, 2541) ฝ้ายสามารถย้อมสีและพิมพ์ลวดลายง่าย ฝ้ายที่ผ่านการตกแต่งด้วยเทคนิควิธีการผ่านไอน้ำหรือให้ความร้อน และใช้สารเคมีทำให้ผิวสัมผัส ราบเรียบเป็นมันคงเป็นมัน คงทนต่อการเสียดสี ทนยับแต่ถ้าไม่ได้ผ่านการตกแต่งส่งผลให้การยืดหยุ่นตัวน้อยลง ยับง่าย ความแข็งแรงหรือความเหนียวต่ำ ไม่ทนเชื้อราและแสงแดด ข้อจำกัดของฝ้ายจะเสื่อมคุณภาพง่าย เมื่อถูกความร้อนสูงจากเตารีด หรือแสงแดด ทำให้สีที่ข้อมจางลง ควรเก็บรักษาในที่แห้งไม่ควรให้มีความชื้นซึ่งอาจทำให้เกิดเชื้อราบนผืนผ้า (นิรนาม, 2548)

เส้นใยประดิษฐ์หรือเส้นใยสังเคราะห์

ปัจจุบันนิยมนำเส้นใยประดิษฐ์ มาทอกันมากขึ้นในแทบทุกภาค ส่วนหนึ่งเกิดจากความเจริญทางด้านเทคโนโลยีต่างๆ ทำให้สามารถผลิตเส้นใยประดิษฐ์ขึ้นมาใช้แทนเส้นใย จากธรรมชาติ ซึ่งปัจจุบันสามารถพัฒนาคุณสมบัติต่างๆ ทางด้านลักษณะ ผิวสัมผัส หรือคุณสมบัติทางกายภาพให้เหมือนใยจากธรรมชาติได้แล้ว ใยประดิษฐ์ยังมีความแข็งแรงทนทานกว่า และมีคุณสมบัติที่ดีในการทอ คือมีความเหนียวทำให้ทอได้ง่าย ย้อมสีติดดี สีไม่ตก เมื่อทอเป็นผืนแล้วมีลักษณะคล้ายไหม ซักรีดและเก็บ

รักษาง่าย ไม่ยับ มีความทนทาน หาซื้อง่าย มีหลายประเภท หลายขนาด ราคาไม่แพง จึงได้รับความนิยมจากผู้บริโภคสูง (ศูนย์ศิลปวัฒนธรรมสถาบันราชภัฏเทพสตรีลพบุรี, 2541) ซึ่งใยประดิษฐ์หรือใยสังเคราะห์หรือใยสังเคราะห์ที่นิยมใช้อยู่ในปัจจุบันคือ ใยเรยอน ในอะคริลิก ในแอซิเตทและใยโพลีเอสเตอร์ ซึ่งมีทั้งที่เป็นใยสังเคราะห์ร้อยเปอร์เซ็นต์และใยสังเคราะห์ผสมฝ้าย ที่ชาวบ้านนิยมเรียกกันว่า โทเร ก็มีเส้นใยฝ้ายผสมร้อยละ 65 และเส้นใยโพลีเอสเตอร์ร้อยละ 35 (บัวรัตน์ และคณะ, 25423) ส่วนที่เรียกว่าไหมเทียม ส่วนใหญ่ทำจากเส้นใยคิวปราโมเนียมเรยอน (Cuprammonium Rayon) ถูกจัดให้อยู่ในประเภทเส้นใยกึ่งสังเคราะห์รีเจนเนอเรตเตดเซลลูโลส (Regenerated Cellulose) มีคุณสมบัติคล้ายเส้นใยไหมมากที่สุด จึงมักเรียกกันว่าไหมเทียม ความเหนียวสูงมากเมื่อเส้นใยแห้งสนิท และความเหนียวจะลดลงเมื่อเปียกน้ำ ดูดซับความชื้นได้ดี เงางามข้อมสีและทำลายได้ง่ายความชื้นในตัวสูงถึงร้อยละ 13 สวมใส่สบาย ยืดหยุ่นตัวดี ทนด่าง แต่มีข้อจำกัดคือเมื่อถูกรังสีความร้อนจากแสงแดดหรือเตารีดความเหนียวจะลดลง เกิดเชื้อราง่ายเมื่อเปียกน้ำ ควรเก็บรักษาในที่แห้ง (นิรนาม, 2548)

ผ้าทอที่แบ่งตามกรรมวิธีการทอ

กรรมวิธีในการทอผ้า คือ การกระทำให้เกิดลวดลายบนผืนผ้าในรูปแบบต่างๆ ทั้งที่ซับซ้อนและไม่ซับซ้อน รูปแบบการทอที่แตกต่างกัน ทำให้เกิดลวดลายที่แตกต่างกัน ลวดลายบนผืนผ้าโดยทั่วไปเกิดขึ้นจากรูปแบบการทอ 5 รูปแบบ (ขจีจรัส, 2545) ดังนี้

1. การมัดหมี่ (Ikat)

การมัดหมี่ เป็นการมัดเส้นด้ายเพื่อสร้างลวดลายก่อนการย้อม แล้วจึงนำมาทอไม่ว่าจะเป็นเส้นไหมหรือเส้นฝ้าย ผู้ทอจะต้องออกแบบลวดลายผ้าไว้ก่อน ถ้าต้องการหลายสี ก็ต้องมัดและย้อมหลายครั้ง จนกว่าจะได้สีตามการ แล้วจึงนำไปทอลายขัดธรรมดา ลายสองหรือยกดอก ลวดลายบนผืนผ้าจะเกิดขึ้นตามที่มัดย้อม จึงเรียกผ้าที่เกิดจากกรรมวิธีนี้ว่า ผ้ามัดหมี่ ผ้ามัดหมี่ เป็นผ้าทอพื้นเมืองของภาคอีสานในจังหวัดสุรินทร์ ชัยภูมิ บุรีรัมย์ กาฬสินธุ์ ฯลฯ ภาคอื่น เช่น จังหวัดอุทัยธานี ชัยนาท สุพรรณบุรี ผ้ามัดหมี่สามารถจำแนกได้ 3 แบบ คือ

1.1 มัดหมี่เส้นพุ่ง (Welf Ikat) เป็นผ้ามัดหมี่ ที่มีมัดย้อมลวดลายเฉพาะเส้นด้ายพุ่งเท่านั้น

1.2 มัดหมี่เส้นยืน (Warp Ikat) เป็นผ้ามัดหมี่ ที่มีมัดย้อมลวดลายเฉพาะเส้นด้ายยืนเท่านั้น

1.3 มัดหมี่ซ้อนหรือมัดหมี่สองทาง (Two way Ikat) เป็นผ้ามัดหมี่ที่มีมัดย้อมลวดลายทั้งเส้นด้ายพุ่งและเส้นด้ายยืน

2. การทอลายขัด (Plain Weave)

การทอด้วยวิธีนี้ มีทั้งการทอแบบใช้จำนวนเส้นด้ายพุ่งและด้ายยืนเท่ากัน และแบบใช้จำนวนเส้นด้ายพุ่งและเส้นด้ายยืนต่างกัน ทำให้เกิดลวดลายลักษณะต่างๆ โดยใช้สีเส้นด้าย เช่น ผ้าลาย

ริ้ว ผ้าลายตาราง และผ้าหางกระรอก ซึ่งใช้เส้นด้ายควบ 2 สี เป็นเส้นด้ายพุ่ง ทำให้เกิดลักษณะสี่เหลี่ยม ซึ่งมีความสวยงาม

3. การทอที่ทำให้เกิดเส้นด้ายลอย (Float Weave)

การทอด้วยวิธีนี้ทำให้เกิดเส้นด้ายลอย เช่น ผ้าทอยกดอก เป็นการทอที่ทำให้เกิดลวดลาย โดยการยกตะกอแยกเส้นด้ายขึ้นขึ้นเป็นจังหวะลวดลายเฉพาะ ไม่ได้เพิ่มเส้นด้ายยืนหรือเส้นด้ายพุ่งพิเศษเข้าไป บางครั้งการยกดอกจะเพิ่มเส้นด้ายพุ่งจำนวนสองเส้นหรือมากกว่าเข้าไปผ้าทอยกดอกมีลักษณะคล้ายกับผ้าทอจิด และผ้าทอจกมาก หัตถกรรมประเภทนี้มีมากในจังหวัดภาคเหนือ เช่น เชียงใหม่ ลำพูน ลำปาง ภาพอีสานที่จังหวัดร้อยเอ็ด มุกดาหาร ส่วนภาพใต้ ได้แก่ สุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช เป็นต้น

4. การทอให้เกิดลวดลาย โดยใช้เส้นด้ายพุ่งพิเศษหรือเส้นด้ายยืนพิเศษ (Supplementary Wefts or Warps)

การทอให้เกิดลวดลายโดยใช้เส้นด้ายพุ่งพิเศษ ได้แก่ ผ้าทอจิด ผ้าทอจก และผ้าทอแพรวา ส่วนการทอให้เกิดลวดลายโดยใช้เส้นด้ายยืนพิเศษ ได้แก่ ผ้าทอมุก

ผ้าทอจิด คำว่า “จิด” เป็นภาษาพื้นบ้านของชาวอีสานแผลงมาจากคำว่าสะกิด หมายถึง ผ้าที่ทอให้เกิดลวดลาย โดยใช้เส้นด้ายพุ่งพิเศษอย่างต่อเนื่อง จากริมผ้าด้านหนึ่งไปสู่อีกด้านหนึ่ง เพื่อให้เกิดลวดลายยกตัวสูงกว่าสีพื้น โดยใช้ไม้เก็บจิดเขี่ยหรือใช้ไม้สะกิดซ้อนเส้นด้ายยืนขึ้น แล้วสอดเส้นด้ายพุ่งพิเศษที่มีระยะถี่ห่างไม่เท่ากัน ทำให้เกิดลวดลายจิดแบบต่างๆ ตลอดหน้ากว้างของผืนผ้า (วิสมัย, 2538) ซึ่งต่างจากการจกตรงที่ การจกเป็นการสอดด้ายพุ่งพิเศษเฉพาะจุด หรือเป็นช่วงๆ (ทรงศักดิ์ และแพทริเซีย, 2530) ผ้าจิดจึงมีต้นกำเนิดมาจากจังหวัดในภาคอีสาน ได้แก่ อุตรธานี หนองคาย อุบลราชธานี ยโสธร มหาสารคาม สุรินทร์ บุรีรัมย์ เป็นต้น แต่ในปัจจุบัน บางจังหวัดทางภาคเหนือ เช่น อุตรดิตถ์ สุโขทัย กำแพงเพชร พิษณุโลก และอุทัยธานี ภาคกลาง เช่น ลพบุรี เพชรบูรณ์ หรือภาคใต้ เช่น สุราษฎร์ธานี ตรัง สงขลาบางหมู่บ้าน หันมาผลิตผ้าชนิดนี้เป็นอาชีพหลัก ถือว่าเป็นหัตถกรรมในครอบครัวที่สร้างรายได้ให้กับชุมชน (นิรนาม, 2548)

ผ้าทอจก หมายถึง การทอเพื่อให้เกิดลวดลายคล้ายการปัก โดยเพิ่มเส้นด้ายพุ่งพิเศษแบบไม่ต่อเนื่องในการทอ จะใช้ขนเม่น ไม้หรือนิ้วมือ ควักเส้นด้ายยืนขึ้น เพื่อสอดเส้นด้ายพุ่งพิเศษเข้าไป ทำให้เกิดลวดลายเฉพาะที่หรือเป็นช่วงๆ สามารถสลับลวดลายได้หลายหลากสีต่างจากการจิดที่การจิดเป็นการใช้ด้ายพุ่งพิเศษสีเดียวกับพุ่งตลอดหน้ากว้างของผ้า ผ้าจกนิยมนำไปประกอบเชิงชั้น ใช้ตัดเย็บเสื้อผ้า น่าน เชียงใหม่ อุตรดิตถ์ ภาคกลางที่จังหวัดชัยนาท สุพรรณบุรี และราชบุรี เป็นต้น

ผ้าทอแพรวา หมายถึง ผ้าที่มีลวดลายผสมระหว่างลายจิดกับลายจก การทอผ้าแพรวาจะต้องมีหลายๆ ลายอยู่ในผืนเดียวกัน (วรรณ และยุวรัตน์, 2537) ลวดลายมีความประณีตวิจิตรงดงามมาก ทอแบบเกาะจิดแล้วจกทอแบบคว่ำลาย อาศัยการเก็บตะกอแนวตั้งเป็นต้นแบบ เป็นผ้าที่รวม

ความสามารถ การสร้างสรรค์ของช่างทอที่ทรงคุณค่า จะทอโดยมีลายชั้นกลางระหว่างดอกตามขวางไปเรื่อยๆ จนถึงเชิงผ้าซึ่งเป็นลายอีกประเภทหนึ่งอยู่ที่ปลายสุดของผ้าเพื่อเป็นการจบลายผ้าแพรวา เป็นผ้าพื้นเมืองที่สำคัญของจังหวัดกาฬสินธุ์ คำว่าแพรวาเป็นคำผสมระหว่าง “แพร” ว่างหมายถึงการทอผ้าให้เป็นผืนด้วยฝ้ายหรือไหมและ “วา” หมายถึง ความยาวของผืนผ้าที่ทอได้ ด้วยวิธีขีดหรือขีดผสมจนได้ลวดลายตามแนวของเส้นด้ายพุ่งที่ใช้สีต่างกันดังนั้นลายที่เกิดขึ้นในแต่ละแถวจึงมีสีต่างกันด้วย ในอดีตผ้าชนิดนี้ถูกจัดให้เป็นผ้าชั้นสูงสำหรับโภกศირษะและเสื่อเท่านั้น ไม่นิยมตัดเป็นกระโปรงหรือผ้าถุงผลิตภัณฑ์ส่วนใหญ่จึงอยู่ในรูปแบบของผ้าห่มเฉียงไหล ผ้าคลุมศิริษะ ผ้าสไบเป็นต้น แต่ในปัจจุบันนิยมนำมาตัดเย็บเป็นกระโปรงชุดสำหรับการสวมใส่ (นิรนาม, 2548)

ผ้าทอมุก หมายถึง ผ้าทอที่ใช้เทคนิค เพิ่มเส้นด้ายยื่นเข้าไปในผืนผ้า โดยเตรียมเส้นด้ายยื่นพิเศษไว้ตอนบนของกี่ เนื้อเส้นด้ายธรรมดาที่ขึงไว้ ลวดลายจะเกิดจากการใช้ตะกอลอยยกเส้นด้ายยื่นพิเศษไม่ใช่เส้นด้ายพุ่ง ลวดลายที่ได้คล้ายการทอจกและการทอขีด

5. การทอเกาะหรือลัวง (Tapestry Weave)

ผ้าทอแบบเกาะหรือลัวงเรียกอีกอย่างว่าผ้าทอลายน้ำไหล หมายถึง ผ้าทอที่มีกรรมวิธีทอลายขัดธรรมดาโดยใช้ด้ายพุ่งหลายๆ สีเป็นช่วงๆ พุ่งย้อนกลับไปมาด้ายพุ่งแต่ละช่วงจะเกี่ยวกันไว้หรือพันรอบเส้นด้ายยืนริมสุดในแต่ละช่วงลาย เพื่อยึดเส้นด้ายพุ่งแต่ละเส้นไว้ และเพิ่มความแข็งแรงให้กับเนื้อผ้า จะได้ลวดลายที่ละเอียดซับซ้อน สวยงาม ให้ความรู้สึกเคลื่อนไหว

3.5 ลวดลายบนผ้าไทย

ลวดลายต่างๆ ที่ปรากฏบนผ้าไทยส่วนใหญ่ มักเป็นลวดลายที่ได้รับการถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษ และเป็นลวดลายที่เกี่ยวข้อง และพบเห็นได้จากชีวิตประจำวันแล้วจดจำสืบต่อกันมาลวดลายเหล่านี้ได้รับการถ่ายทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปยังอีกรุ่นหนึ่ง โดยการลอกเลียนแบบอย่างไว้ทั้งลวดลาย และกรรมวิธีการทอ ดังนั้นลวดลายของผ้าจึงเกิดจากฝีมือ และภูมิปัญญาของผู้ทออย่างแท้จริง และลวดลายของผ้าทอของไทย สามารถแบ่งได้เป็น 2 กลุ่ม (โครงการพัฒนาผ้าพื้นเมืองทุกจังหวัดของประเทศ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2543) คือ

1. กลุ่มลายเรขาคณิต คือกลุ่มลายที่พัฒนามาจากลายพื้นฐาน เป็นการจัดวางองค์ประกอบของลายพื้นฐานต่อกันให้เป็นรูปเหลี่ยม เช่น ลายสามเหลี่ยมหรือลายสี่เหลี่ยมต่างๆ อาจทอเป็นลายทึบหรือลายโปร่งตามแต่จะเห็นว่าสวยงาม

2. กลุ่มลายธรรมชาติ ซึ่งสามารถแบ่งย่อยออกเป็น 4 กลุ่ม คือ

- 2.1 กลุ่มลายสัตว์ ลายสัตว์ที่พบมีทั้งลายโบราณ และลายที่ประยุกต์ขึ้นใหม่ กลุ่มลายโบราณมักเป็นสัตว์ที่พบในความเชื่อและนิทานพื้นบ้านตำนานโบราณ เช่น ลายช้าง ลายม้า ลายนาค ลายหงส์ ลายเมฆมูม ช้าง พญานาค รังผึ้ง ตะขาบ

2.2 กลุ่มลายพันธุ์ไม้ ลวดลายพันธุ์ไม้หลายลายเป็นลายโบราณ มีทั้งลายต้นไม้อื่นๆ ไม้ดอกไม้ หรือแม้แต่ผลไม้ที่พบเห็นทั่วไปในท้องถิ่น เช่น ดอกแก้ว ใบไม้ ดอกมะลิ ดอกหมาก กาบบัว สร้อยพราว กระจับ ผักแว่น ดอกพิกุล ดอกมะเขือ เป็นต้น และลวดลายพันธุ์ไม้อีกกลุ่มหนึ่งที่ทอกันแต่โบราณ แต่ลวดลายได้พัฒนารูปแบบไป ทั้งโดยเจตนาและไม่เจตนาทำให้เกิดเป็นลายใหม่ๆ ขึ้นมากมาย เช่น ลายต้นสนในรูปแบบต่างๆ ลายใบโพธิ์ ลายบัวสวรรค์ ลายสับประรด เป็นต้น ลวดลายพันธุ์ไม้เหล่านี้เป็นลายที่พบเห็นทั่วไปในพื้นที่รอบตัว และเป็นลายที่พบได้มากในผ้าทอพื้นเมืองทุกประเภททั้งผ้ามัดหมี่ ผ้าจก ผ้ายก ผ้าขิด บางลายพบได้ในเกือบทุกพื้นที่ เช่น ลายต้นสน ลายดอกแก้ว ลายหมากจับ

2.3 กลุ่มลายสิ่งของเครื่องใช้และสิ่งก่อสร้าง มักเป็นลายสิ่งของเครื่องใช้ที่พบอยู่ในบริเวณบ้าน และเห็นอยู่ในวิถีการดำเนินชีวิต เช่น ลายขอ ลายโคม ลายเชิงเทียน ลายสำเภาลอยน้ำ ลายปราสาท

2.4 กลุ่มลายเบ็ดเตล็ด มักเป็นลายจากสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบตัว ในวิถีการดำเนินชีวิตของผู้ทอ เช่น ลายน้ำไหล ลายแปลขอ ลายแมงมุมชักใย ลายไหลเรือใบ

3.6 สีสันของผ้าไทย

สีสันของผ้าไทยมีความสำคัญมากในเรื่องของความเชื่อในการใช้สี และความสวยงามเมื่อสวมใส่ จิตวิทยาการใช้สีย่อมให้ความรู้สึกที่แตกต่างกัน สะท้อนถึงความรู้สึกที่อยู่ลึกๆ ภายในจิตใจ บางครั้งสะท้อนถึงอุปนิสัยที่แท้จริงของผู้สวมใส่ด้วยเช่นกัน สีของผ้าไทยสามารถจำแนกได้ 2 ชนิด (โครงการพัฒนาผ้าและผลิตภัณฑ์ผ้าพื้นเมืองทั่วประเทศเพื่อส่งเสริมการผลิตและการส่งออก มหาวิทยาลัยศิลปากร. 2544) คือ

1. สีเคมี

สีเคมีหรือสีสังเคราะห์ นิยมใช้ย้อมกันอย่างแพร่หลายเพราะหาซื้อได้ง่าย ในท้องถิ่นราคาถูก มีกรรมวิธีไม่ยุ่งยาก ย้อมได้ง่ายกว่าสีธรรมชาติ สีติดสีมีความคงทน ได้สีที่สดใส สีไม่ตก แต่มีข้อเสียคือ เป็นสีที่ไม่ปลอดภัยอาจมีสารพิษ (Toxic Color) โดยเฉพาะมีโลหะหนักผสมอยู่และมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม (บัวรัตน์ และคณะ. 2542)

2. สีธรรมชาติ

ปัจจุบันสีธรรมชาติได้รับความนิยมมากขึ้น เพราะรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและวัฒนธรรม (Eco-Tour) สีธรรมชาติส่วนใหญ่ได้จากส่วนต่างๆ ของพรรณไม้นานาชนิดเช่น ราก ใบ เปลือก และแก่น การย้อมสีธรรมชาติต้องอาศัยความชำนาญ และผู้ย้อมต้องเป็นคนช่างสังเกต เพราะว่าจะได้สีธรรมชาติที่สวยงาม ต้องทำการทดลองหลายครั้ง และพรรณไม้ที่นำมาใช้ในการย้อมสีธรรมชาติต้องเลือกที่มีอายุเหมาะสม

การดูแลรักษาผ้าไทย

ผู้บริโภคส่วนใหญ่คิดว่าผ้าไทยดูแลยากโดยเฉพาะผ้าไหม ต้องส่งร้านซักแห้ง จึงทำให้ไม่ค่อยนิยมใช้สวมใส่ในชีวิตประจำวัน แต่จะใช้สวมใส่ในงานพิธีเท่านั้น แต่ความจริงผ้าไหมมีความเหนียวทนทาน สามารถใช้สวมใส่ในชีวิตประจำวัน ได้ดีและกรรมวิธีการซักก็ไม่ต้องยุ่งยากผู้สวมใส่สามารถซักได้เอง เพียงแต่ต้องมีความเข้าใจในธรรมชาติของผ้าไหม ผ้าไหมมีคุณลักษณะเด่น คือ ไม่ดูดซับความสกปรกเข้าไปในเส้นใยเหมือนฝ้าย ซึ่งการซักผ้าไหมมีวิธีการง่ายๆ ดังนี้ซักโดยการขยี้เบาๆ ไม่ใช่แปรงถู บีบน้ำออกเบาๆ และตากโดยไม่ใช้ไม้แขวนเสื้อ ตากในที่ร่มมีลมพัดผ่าน (กองบรรณาธิการ 3 ม.ป.ป.) นอกจากนี้ถ้าต้องการเก็บรักษาผ้าไหมให้มีอายุอยู่ได้นานควรปฏิบัติตามขั้นตอน (นิรนาม 3 ม.ป.ป.) ดังนี้

ก. เก็บผ้าไหมไว้ในตู้ที่ไม่ให้แสงสว่างส่องถึง เพราะจะทำให้ผ้าไหมมีสีซีดจางและเส้นไหมเปื่อยยุ่ยง่าย

ข. ควรใส่การบูรไว้ในตู้ที่เก็บผ้าไหมเพื่อไล่แมลงและ เพราะไหมเป็นเส้นใยจากธรรมชาติซึ่งมีกลิ่นที่ทำให้หมดและแมลงชอบกัดกินเนื้อผ้า

ค. ไม่ควรพับผ้าไหมเก็บเพราะจะทำให้เกิดความเสียหายตามรอยพับควรม้วนผ้าเก็บและใช้ผ้าขาวม้วนทับอีกทีหนึ่ง

การเก็บผ้าไทยให้ปลอดภัยจากเชื้อรา สำหรับผู้ที่นิยมผ้าไทย ในช่วงฤดูฝนจะต้องดูแลรักษาผ้าเป็นพิเศษ เพราะถ้าหากเสื้อผ้าไม่แห้ง เชื้อราซึ่งกระจายอยู่ทั่วไปในอากาศ อาจปลิวมาเกาะเสื้อผ้าที่มีความชื้น ดังนั้นจะซักผ้าไทยโดยเฉพาะอย่างยิ่งผ้าไหม ควรดูท้องฟ้าให้อากาศโปร่งฟ้าใสก่อนถ้าฟ้าครึ้มก็แขวนผ้าไว้ก่อนดีกว่า ดีกว่าซักแล้วไม่แห้ง นอกจากนี้ควรระวังสารกันชื้นที่มีขายอยู่ทั่วไปไว้ในตู้เสื้อผ้า หรือคิดคอมไฟไว้ในตู้และจัดการเปิดบ้างเป็นครั้งคราว เพื่อให้อากาศแห้ง อย่างไรก็ตามวิธีต่างๆ ที่ใช้กันมาแต่สมัยโบราณคือถ่านหุงข้าวสีดำ ก็ยังใช้ได้ดีอยู่ และถึงแม้จะมีข้อจำกัดอยู่ว่าให้ซักผ้าไทยตากในที่ร่ม แต่ถ้าหากเสื้อผ้าต้องเผชิญกับอากาศมีอุณหภูมิเป็นเวลาหลายวัน ยามที่แดดออกจะนำผ้ามาผึ่งแดดบ้างก็ดี เพราะแสงแดดคือ จะช่วยป้องกันและจำกัดเชื้อราได้ดี ควรพิถีพิถัน เอาใจใส่ในทุกขั้นตอนจะช่วยคุณได้ภาคภูมิใจในกับผ้าผืนสวยไปนานๆ

4. วิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเห็นว่าเอื้ออำนวยให้ประโยชน์ต่อการศึกษาค้นคว้าดังนี้

แก่นจันทร์ มะลิชอ (2546: 3-6) ได้ศึกษาออกแบบผลิตภัณฑ์จากผ้าทอไทใหญ่อำเภอแม่ฮาด จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าเอกลักษณ์ผ้าทอของชาวไทยใหญ่ เป็นผ้าทอที่มีลวดลายขวางตัดกับเส้นด้ายยืน มี

สีพื้นเป็นสีอ่อน ลวดลายเป็นสีเข้ม ต่อมามีการประดิษฐ์และตัดแปลงจากผ้าทอขกดอก และผ้าทอตีนจก โดยปรับให้เหมาะสมกับรูปแบบผ้าทอไทใหญ่

ณัฐวดี พัฒน์โพธิ์ (2545: 165-166) ได้ศึกษาวิจัยการพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าข้อมสีจากธรรมชาติ พบว่าปัญหาของชุมชน คือ ผลิตภัณฑ์สีไม่ดึงดูดใจลูกค้า เนื่องจากการทดลองไม่สวยงามโดดเด่น แต่ชุมชนและผู้วิจัยต้องการที่จะอนุรักษ์สีที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชนผู้ไทย และจะทำการวิจัยเพิ่มเติมเพื่อปรับปรุงการทอผ้าของชุมชนให้ประสบผลสำเร็จ

บัวรัตน์ และคณะ (2542) ได้พบว่าหลักฐานการใช้ผ้าในประเศไทยมาตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์ ผ้าที่ใช้ในแต่ละยุคสมัยในแต่ละท้องถิ่นก็จะมี ความแตกต่างกันอยู่บ้างทางด้านรูปแบบและลวดลาย โดยเฉพาะในส่วนของผ้าพื้นเมืองนั้น พบว่า ผ้าทอพื้นบ้าน พื้นเมืองที่เป็นแบบดั้งเดิมในแต่ละท้องถิ่น มีวิธีการทอแบบต่างๆ กัน ส่วนใหญ่นิยมใช้สีจากธรรมชาติมาย้อมเส้นฝ้าย และเส้นไหม อีกทั้งยังได้จัดกลุ่มของผ้าโยพิจารณาจากกรรมวิธีการทอซึ่ง ได้จัดแบ่งผ้าทอในประเทศไทยออกเป็นห้ากลุ่ม คือ ผ้าทอ ผ้ายก ผ้าจก ผ้าจิด และผ้ามัดหมี่

รัฐพล ปิงพิบูลย์ (2538) ได้ศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการถ่ายทอดวัฒนธรรมการทอผ้าของชาวไทยทรงดำ พบว่าชาวไทยทรงดำมีกระบวนการถ่ายทอดการทอผ้าสืบต่อกันมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ในกระบวนการสอนการทอผ้าได้มีการพูดคุย แลกเปลี่ยนกันระหว่างผู้ถ่ายทอดและรับการถ่ายทอดทำให้ผู้ให้สามารถแทรกความรู้ด้านต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีพ ได้อีกด้านหนึ่ง ผู้เกี่ยวข้องในกระบวนการถ่ายทอด ได้แก่ พ่อ แม่ และญาติพี่น้องที่มีความรู้เป็นผู้ให้การถ่ายทอดต่อบุตรหลานที่ยังไม่ได้รับการเรียนรู้ให้ได้รับการเรียนรู้ตามขั้นตอนจนสามารถปฏิบัติเองได้

ร้อยโท บุญเสริม ดินตะสุวรรณ (2545) ได้ศึกษาผ้าและเครื่องนุ่งห่มของชาวไทยทรงดำ ตำบลหนองปรุง อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี เพื่อให้ทราบให้ถึงประเพณีและวัฒนธรรมที่มีมาของชาวไทยทรงดำ หรือไทดำ ที่อพยพเข้ามาอยู่ในประเทศไทยซึ่งมีชื่อเรียกว่า ลาวโซ่ง มีการสืบทอดการทอผ้าจาก บรรพบุรุษในสิบสองจุไทย โดยค้นพบหลักฐานผ้าที่ทอด้วยเส้นใยจากฝ้ายและไหมตลอดจนอุปกรณ์ที่ใช้ในการปั่นฝ้ายของชาวไทยทรงดำ ที่ตำบลหนองปรุง อำเภอเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี ว่ามีลักษณะใกล้เคียงกับผ้าที่ใช้อยู่ในปัจจุบันอย่างไร

สืบชาติ อันทะไชย (2545: 35-37) ได้ศึกษาวิจัยความต้องการผลิตภัณฑ์ผ้าไหมของหมู่บ้านศรีชมชื่น จังหวัดอุดรธานี พบว่าความเป็นมาของชุมชนช่างทอผ้าที่มีแม่สุนาเป็นปราชญ์ชาวบ้าน ด้านวัฒนธรรมของชุมชน การเปลี่ยนแปลงพัฒนาศักยภาพ วิถีของชุมชนที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับการทอผ้าไหมส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของคนในชุมชนที่ทำอาชีพเสริมจากการทอผ้า เนื่องจากปัญหาด้านเส้นราคาแพง และเทคโนโลยีในการทอผ้าที่ไม่ทันสมัยจึงทอผ้าได้น้อย ส่งผลให้ผ้าทอไม่ได้คุณภาพ เช่น สีตก เนื้อผ้าไม่ราบเรียบ ประกอบกับผ้าไหมที่ทอโดยกลุ่มแม่บ้านไม่มีหน่วยงานที่รับรองมาตรฐานรองรับ จึงทำให้กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทอผ้าไหมลายซิดขายผ้าไหมไม่ได้

บทที่ 3

วิธีดำเนินงานวิจัย

ในการศึกษาและพัฒนารูปแบบชุดไทยทรงดำเพื่อประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันและส่งเสริมอาชีพของชุมชนไทยทรงดำ ในจังหวัดสุพรรณบุรี ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนในการดำเนินการศึกษาดังนี้

1. การกำหนดประชากรและการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง
2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การจัดกระทำและวิเคราะห์ข้อมูล

การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัย คือ ชุดแต่งกายไทยทรงดำ

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ รูปแบบของชุดแต่งกายไทยทรงดำที่มีการจัดจำหน่ายและ/หรือ สวมใส่ในชีวิตประจำวัน และพิธีกรรม

ในการเลือกกลุ่มตัวอย่างผู้วิจัยเป็นผู้เลือกให้เหมาะสมกับการวิจัยครั้งนี้ โดยคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นจากการค้นคว้า ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้าง แบบสัมภาษณ์ และแบบสอบถามความคิดเห็นต่อผลงานการออกแบบชุดแต่งกายไทยทรงดำ

1. การศึกษาข้อมูลเบื้องต้น

ศึกษาเอกสาร ตำรางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริการ การโฆษณา การสร้างสรรค์งานโฆษณาทางสื่อสิ่งพิมพ์ และวิธีการสร้างเครื่องมือ เพื่อเป็นความรู้พื้นฐานอันเป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือตามขอบเขตของเนื้อหา

2. การสร้างแบบสัมภาษณ์ (Interviews and Interview Schedules)

เป็นการสัมภาษณ์ความคิดเห็นของชาวไทยทรงดำ และผู้จำหน่ายชุดแต่งกายไทยทรงดำ โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เป็นรายบุคคล เพื่อใช้ในการพรรณนาความ ซึ่งมีประเด็นและหัวข้อ ดังนี้ สัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป สัมภาษณ์ด้านรูปแบบของชุดไทยทรงดำ และสัมภาษณ์ข้อมูลด้านการออกแบบ โดยแบ่งออกเป็น 2 ส่วนดังนี้

- 2.1 หลักเกณฑ์และคุณสมบัติในการออกแบบชุดไทยทรงดำ
- 2.2 การออกแบบชุดไทยทรงดำมีผลต่อตลาดและการส่งเสริมรายได้ชุมชน

3. การตรวจสอบเครื่องมือ

3.1 ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์ และแบบประเมินความคิดเห็นที่สร้างเสร็จนำเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิ ทำการตรวจสอบและแก้ไขความถูกต้องของเนื้อหา และความเหมาะสมของถ้อยคำ ลำดับภาษา และความชัดเจนในข้อคำถามในแบบสัมภาษณ์ และแบบประเมิน

3.2 นำแบบประเมินความคิดเห็นที่สร้างขึ้นไปขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาและให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาความถูกต้อง และความเหมาะสมของเนื้อหา ลำดับภาษา ความชัดเจนผู้เชี่ยวชาญประเมินแบบร่าง (ผู้เชี่ยวชาญ ได้แก่ นักออกแบบ นักวิจัย และผู้ทรงคุณวุฒิ) ตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ และนำคะแนนที่ได้ไปวิเคราะห์ แล้วนำมาแก้ไขปรับปรุง.

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการสำรวจและเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาดังนี้

1. ค้นคว้าข้อมูล และเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง
2. เก็บข้อมูลภาคสนาม แบ่งได้ดังนี้

2.1 ข้อมูลที่ได้จากบุคคล จากการสัมภาษณ์ ชาวไทยทรงดำ ผู้ผลิตและผู้จำหน่ายชุดแต่งกายไทยทรงดำ

2.2 ข้อมูลที่ได้จากชุดแต่งกายไทยทรงดำ ด้านรูปแบบ ลวดลาย กระบวนการผลิต และวัสดุที่ใช้ในการผลิต

การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลจากเอกสาร งานวิจัย และการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามมาศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลตามจุดมุ่งหมาย และประเด็นที่ได้กำหนดไว้ในขอบเขตของเนื้อหา ตามขั้นตอนดังนี้

1. นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสาร งานวิจัย มาทำการจัดระบบข้อมูล วิเคราะห์ และนำเสนอผลงานการศึกษาค้นคว้าในรูปแบบพรรณนา โดยวิเคราะห์เป็นรายข้อเฉพาะด้าน
2. ทำการออกแบบและร่างแบบ

3. ทำการออกแบบและร่างแบบ (Sketch Design) การสร้างสรรค์ชุดไทยทรงดำ
4. ทำการพัฒนาแบบและแก้ไขชิ้นงานการสร้างสรรค์ชุดไทยทรงดำ
5. นำเสนอรูปแบบชิ้นงานสร้างสรรค์สิ่งพิมพ์โฆษณา ในรูปแบบ 2 มิติ และ 3 มิติ ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์
6. ทำการพัฒนาแบบและปรับแก้ไขแบบที่ผ่านการประเมินความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญ
7. ตัดชุดแต่งกายไทยทรงดำ (ที่ผ่านการประเมินความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ โดยทำการพัฒนาแบบและปรับแก้ไขแล้ว) นำมาประเมินคุณภาพและความพึงพอใจของผู้สวมใส่ ผู้ผลิตและผู้จัดจำหน่ายที่มีต่อชุดแต่งกายไทยทรงดำ
8. สรุปผลการวิจัยและทำการเผยแพร่รายงานวิจัย

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) เพื่อศึกษา และพัฒนาเครื่องแต่งกายไทยทรงดำสู่ธุรกิจชุมชน: กรณีศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี ให้แก่กลุ่มสตรีแม่บ้านชาวตำบลระยอง โสม อำเภอดำรงวิทยารุจิราลัย จังหวัดสุพรรณบุรี ที่กำลังผลิตสินค้าเพื่อความต้องการของตลาด และเป็นการพัฒนาอาชีพหลังจากการทำการเกษตรในชุมชน รวมถึงการออกแบบในครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการเรียนรู้และ ศึกษาศิลปวัฒนธรรมของชุมชนไทยทรงดำอันจะเป็นตัวอย่างในการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมให้กลมกลืนกับสังคมในปัจจุบัน

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล โดยการแบ่งเป็น 4 ขั้นตอนดังนี้

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบเครื่องแต่งกายสตรี

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป กรณีศึกษากลุ่มลูกค้าสั่งทำชุดเครื่องแต่งกายไทยทรงดำ

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์รูปแบบการออกแบบเครื่องแต่งกายไทยทรงดำที่มีจำหน่ายในปัจจุบัน

ตอนที่ 4 การพัฒนารูปแบบเครื่องแต่งกายไทยทรงดำ

ตอนที่ 5 การประเมินด้านการออกแบบเครื่องแต่งกายไทยทรงดำ

1. การวิเคราะห์แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบเครื่องแต่งกายสตรี

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบเครื่องแต่งกายสตรี ที่ได้รับการยอมรับและการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการสร้างสรรค์และออกแบบเครื่องแต่งกายสตรีตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยต่อไป ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการศึกษา วิเคราะห์ และอภิปรายผลการวิเคราะห์ในรูปแบบพรรณนา โดยผู้วิจัยได้แบ่งประเด็นการอภิปรายผลการวิเคราะห์ดังกล่าวดังนี้

ประเด็นที่หนึ่ง การวิเคราะห์แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบเครื่องแต่งกายสตรี

เครื่องแต่งกาย เป็นปัจจัยสี่ของมนุษย์ แต่เครื่องแต่งกายยังสามารถบอกให้คนที่ได้พบเห็นรับรู้ได้ด้วยการแต่งกายนั้นแสดงออกถึงศิลปะและวัฒนธรรมของชุมชนนั้นๆ โดยในการวิเคราะห์นี้จะได้นำเอาเหตุผลจริงและเหตุผลสมมุติฐานใจ เกิดการออกแบบเครื่องแต่งกาย ที่จะสามารถดำรงวัฒนธรรมของท้องถิ่นให้อยู่ได้อย่างกลมกลืนสิ่งนั้นที่เรียกว่า “แฟชั่น”

โดยผู้วิจัยสรุปผลการวิเคราะห์แนวคิดและทฤษฎีที่ใช้ในการออกแบบเครื่องแต่งกายไทยทรงคำ
ดังนี้

แนวคิดและทฤษฎีการออกแบบเครื่องแต่งกายโดยใช้หลักเบื้องต้นของ “Golden Mean”

ในการศึกษาการออกแบบเสื้อผ้าของของ โกลด์เด็น มีน (Golden Mesn) จะออกแบบเครื่องแต่ง
กายสตรีแบบอัตราส่วน 5:8 ที่เป็นสัดส่วนที่ชาวกรีกโบราณตั้งขึ้นและได้รับความนิยมนับกันว่าเป็น
สัดส่วนที่สวยงาม การออกแบบ 5:8 นั้นเป็นการแบ่งเครื่องแต่งกายชุดนั้นออกเป็น 2 ส่วน โดยจะมีส่วน
ที่เป็นเสื้อนั้นเป็นอัตรา 5 และส่วนที่เป็นกระโปรงนั้นใช้อัตราส่วน 8 ทั้งสองส่วนนี้เมื่อนำมาประกอบ
จะเป็นสองส่วนคือส่วนบนและส่วนล่าง หรืออาจจะมีการแบ่งส่วนให้ชัดเจนมักจะนิยมในการใช้เข็มขัด
คาด (Half Bell) เพื่อช่วยในการอำพราง การออกแบบเครื่องแต่งกายนั้นจะมีหลักการออกแบบคือ

1. จังหวะ(Rhythm) เป็นส่วนที่เป็นแกนเน้น เป็นสิ่งที่ทำให้เกิดความรู้สึกต่างๆ อารมณ์
อ่อนหวาน จริงจัง หรือหนักแน่นและอีกมากมายถ้าขาดจังหวะจะทำให้ขาดการต่อเนื่องทางสายตา
2. สมดุล(Balance) สมดุลแบ่งได้ 2 แบบ คือสมดุลแบบปกติ (Symmetrical Balance) และ
สมดุลแบบไม่ปกติ (Asymmetrical Balance) สมดุลนั้นช่วยทำให้เกิดความน่าสนใจน้ำหนักที่บอก
ความรู้สึกเมื่อได้เห็น
3. จุดเด่น (Emphasis) สิ่งที่ควรจะเน้นหรือบอกส่วนสำคัญสะดุดตามากกว่าจุดอื่นๆ
4. น้ำหนัก (Value) ความสว่างความมืดเพื่อเรียกความน่าสนใจกับสิ่งที่จะบอกให้เห็น 5.
เอกภาพ (Unity) ความเป็นหน่วยเดียว

กล่าวโดยสรุปการออกแบบเครื่องแต่งกายนั้น ก็เหมือนช่างปั้นที่ใช้รูปร่างของคนเป็นหุ่นและ
ใช้ผ้ามาพันหรือห่อหุ้มผ้าลงบนหุ่น ซึ่งวิธีการนี้จะเป็นการเน้นหุ่น หรือทำให้รูปทรงของหุ่นผู้ใส่
เปลี่ยนแปลงไปทางสายตา บางทีดูสูงขึ้นเพริวยขึ้น บางทีดูเหมือนตัวม้วนขึ้น ขึ้นอยู่กับการออกแบบของ
นักออกแบบหรือการเลือกเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มที่อยู่บนตัวขณะนั้น การถ่ายทอดความนึกคิดเรื่องการ
ออกแบบเสื้อผ้าโดยการวาดภาพลงบนกระดาษแบบๆ ในลักษณะ 2 มิติ ทำให้มองเห็นรูปแบบเสื้อผ้า ที่
แสดงถึงขนาด (Size) และ โครงสร้างภายนอก (Silhouette) และรูปแบบรายละเอียดของเสื้อผ้า ที่ทำให้ผู้
ที่เลือกรูปแบบสามารถยอมรับได้ในระยะแรก ต่อมาจึงพิจารณารายละเอียดของแบบเสื้อถึงวิธีการตัด
เย็บ จึงจะเกิดความพอใจในแบบโดยรวม องค์ประกอบที่ต้องพิจารณาเวลาออกแบบเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม
ได้แก่ สัดส่วนในการแบ่งพื้นที่ การใช้เส้นชนิดต่างๆ ความสมดุล ความเป็นเอกภาพของแบบ จังหวะ
ของแบบ และการเน้นจุดเด่นของแบบ ผู้วิจัยได้นำแนวคิดต่างๆทั้งหมดนี้มาพัฒนารูปแบบเครื่องแต่ง
กายไทยทรงคำ เพื่อเป็นการอนุรักษ์เครื่องแต่งกายไทยทรงคำให้คงอยู่กับยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไป
และที่สำคัญยังสามารถส่งเสริมรายได้ให้กับชุมชนได้ให้มีความยั่งยืนต่อไป

2. การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป กรณีศึกษากลุ่มลูกค้าตั้งทำชุดเครื่องแต่งกายไทยทรงดำ

จากกรณีศึกษากลุ่มสตรีแม่บ้านชาวไทยทรงดำบ้านสระยายโสม ผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูล โดยการศึกษาจากเอกสารและการสัมภาษณ์ ประธานชุมชนไทยทรงดำ กลุ่มสตรีแม่บ้าน และสตรีแม่บ้านฝ่ายออกแบบและผลิตของชุมชนไทยทรงดำสระยายโสม อำเภออุทุมพร จังหวัดสุพรรณบุรี

1. คุณสำลี เพชรดำดี

ประธานชุมชนไทยทรงดำสระยายโสม

2. คุณบุญส่ง ห้อยมาลา

ประธานกลุ่มสตรีแม่บ้านไทยทรงดำสระยายโสม

3. คุณสมชัย สระทองเต็ม

หัวหน้าฝ่ายออกแบบและตัดเย็บชุดไทยทรงดำ

ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ แจกแจง และได้สรุปประเด็นโดยแบ่งเป็นประเด็นต่างๆดังนี้

ประเด็นที่ 1 ด้านข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มลูกค้าที่เป็นสตรี

ภาพประกอบ 8 กลุ่มลูกค้า

จากข้อมูลที่ได้รวบรวมจากตัวแทนจำหน่าย สามารถจำแนกกลุ่มลูกค้าได้ เป็น 5 ช่วงอายุโดยมีดังนี้

ตาราง 1 ช่วงอายุผู้ลูกค้า

ช่วงอายุ	การจำหน่ายปี 53 จำนวน 200 คน	คิดเป็นร้อยละ
3 ขวบ ถึง 10 ปี	8	4
11 ปี ถึง 20 ปี	25	12.5
21 ปี ถึง 30 ปี	28	14
31 ปี ถึง 40 ปี	32	16
41 ปีขึ้นไป	107	53.5

3. การวิเคราะห์รูปแบบการออกแบบเครื่องแต่งกายไทยทรงดำที่มีจำหน่ายในปัจจุบัน

จากการศึกษาเครื่องแต่งกายไทยทรงดำ ผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูล โดยทำการศึกษาเอกสารและการสัมภาษณ์ แบบทำการวิเคราะห์ตามข้อมูล แบ่งการออกแบบเป็นดังนี้

1. ลักษณะชุดเป็นการออกแบบชุดไม่ติดกัน แบ่งส่วนออกเป็นสองส่วน ท่อนบนเป็นตัวเสื้อและท่อนล่างเป็นกระโปรงทรงตรง ซึ่งจะมีความสะดวกสบายในการสวมใส่และการเคลื่อนไหว
2. ลักษณะของเสื้อ คอเสื้อ เป็นแบบเปิดกว้าง มีหลากหลายรูปทรง ตั้งแต่ คอวี คอทรงเหลี่ยม เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อเป็นการโชว์เครื่องประดับที่ต้องการจะสวมใส่ ลักษณะของแขนเสื้อ จะเป็นลักษณะแขนยาวสามส่วน ตัวเสื้อตกแต่งด้วยลวดลายปักที่เรียกว่าดอกเปียว
3. ลักษณะกระโปรงจะเป็นการออกแบบกระโปรงทรงตรง เส้นเกรนของผ้า ตะเข็บด้านข้าง ลำตัวของกระโปรงเป็นเส้นเกรนตรงตั้ง วางลวดลายผ้าเป็นเส้นแนวตั้งลงพื้น ตามการออกแบบของการทอผ้าในลักษณะเฉพาะที่เรียกว่าลวดลายแดงโม

จากบทสัมภาษณ์พอสรุปได้ว่า ด้านรสนิยมกลุ่มลูกค้าที่สั่งตัดชุดไทยทรงดำ เน้นความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะที่สามารถรับรู้ได้ว่าเป็นชุดของชาวไทยทรงดำที่มีการออกแบบใหม่ ให้เข้ากับยุคสมัย ในลักษณะใหม่ที่มีความแปลกตา ผู้คนที่พบเห็นเกิดความสนใจในลักษณะการแต่งตัวที่ดูแปลกแต่น่าสนใจ ไม่เคยพบเห็นที่ไหนมาก่อน ซึ่งชุดเหล่านี้ได้รับการพัฒนาและออกแบบให้กลมกลืนกับสังคมและวัฒนธรรมที่เปลี่ยนแปลงไปตามเวลา

กล่าวโดยสรุป ด้านการแต่งกายจากการวิเคราะห์เครื่องแต่งกายไทยทรงดำที่มีจำหน่ายนั้นที่ผ่านมามีพบว่า กลุ่มลูกค้านั้นเครื่องประดับ โชว์คอแขน และการสวมใส่ที่สบาย พลิ้วไหว สามารถสวมใส่ไปงานทางด้านวัฒนธรรมเฉพาะท้องถิ่น โดยมีเอกลักษณ์เฉพาะของวัฒนธรรมไทยทรงดำที่ดูแล้วแปลกตาน่าสนใจ

4. การพัฒนารูปแบบเครื่องแต่งกายไทยทรงดำ

จากการศึกษาข้อมูล เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องรวมทั้งการสร้างเครื่องมือ (แบบ สัมภาษณ์) นำมาสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อใช้เป็นข้อมูลในขั้นตอนการออกแบบและพัฒนาการ สร้างสรรค์และรูปแบบชุดแต่งกายไทยทรงดำ โดยมีขั้นตอนการนำเสนอความคิดแบบร่างต่างๆ จน พัฒนาการออกแบบที่สมบูรณ์ ต่อผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิ ด้านการออกแบบเครื่องแต่งกายได้แก่

1. รศ. จารุพรรณ ทรัพย์ปรุง

อาจารย์ประจำสาขาการออกแบบเครื่องแต่งกาย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

2. อาจารย์วิเทพ มุสิกะปาน

อาจารย์ประจำสาขาการออกแบบแฟชั่น มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

3. นางสาวสมัย สระทองเดี่ยว

หัวหน้าช่างออกแบบและตัดชุดประจำไทยทรงดำบ้านสระยายโสม

1. การนำเสนอแนวความคิด (Concept)

ผู้วิจัยนำเสนอแนวความคิดในการออกแบบชุดแต่งกายไทยทรงดำ ที่มุ่งเน้นความพึงพอใจ ของกลุ่มลูกค้าที่เน้นความสะดวกสบาย พลิ้วไหว สวยสะดุดตาและแปลกตา ชวนมอง มีความทันสมัย แต่ยังคงบอกถึงการอนุรักษ์และรักษาความเป็นเอกลักษณ์ดั้งเดิมของกลุ่มชาติพันธุ์เอาไว้ได้อย่าง กลมกลืน ซึ่งผู้วิจัยได้นำแนวความคิดในการออกแบบตามแนวทฤษฎีการออกแบบของ โกล์เด้น มีน (Golden Mean) ความสมดุลที่ปกติ (Symmetrical balance) กับความสมดุลแบบไม่ปกติ (Asymmetrical balance) โดยนำมาออกแบบได้เป็นสองลักษณะดังนี้

ภาพประกอบ 9 แบบร่างต้นฉบับ 1

แนวทางการออกแบบที่ 1

แนวทางการออกแบบ เป็นชุดออกงานในวัฒนธรรมท้องถิ่นเฉพาะพื้นที่ เป็นงานราตรี มีความอลังการฟูฟ่า เน้นเครื่องประดับ มีการเสริมผ้าคลุมตรงหัวไหล่เพื่อเพิ่มความดึงดูดรวมสายตาขึ้นไปให้เกิดจุดเด่นในการมอง

ภาพประกอบ 10 แบบร่างต้นฉบับ 2

แนวทางการออกแบบที่ 2

แนวการออกแบบเป็นชุดออกงานในวัฒนธรรมท้องถิ่นเฉพาะพื้นที่ เป็นชุดที่ใส่สบายสบาย มีความพลิ้วไหวเปิดหัวไหล่ หรือเปิดคอให้กว้าง ตามหลักการออกแบบ การอวดผิวพรรณ เครื่องประดับต่างๆ ทั้งแหวน นาฬิกา หรือกำไล ฯลฯ เพราะในการแต่งกายนั้นต้องมีเครื่องประดับที่เป็นเอกลักษณ์สำคัญที่จะช่วยให้ดึงดูดสายตาคนมองได้ดีอีกทางหนึ่ง โดยการนำเส้นนำสายพาให้ดึงดูดสายตาคนมองให้มองไปยังใบหน้าของต้นแบบ โดยใช้ลายประจำถิ่นเย็บต่อกันเป็นสายสะพายช่วย

ภาพประกอบ 11 แบบร่างต้นฉบับ3

แนวทางการออกแบบที่ 3

แนวการออกแบบเป็นชุดออกงานในวัฒนธรรมท้องถิ่นเฉพาะพื้นที่ เป็นชุดที่ใส่แบบยาวนานที่ การตกแต่งที่รัดอก ให้อูมีลูกเล่นที่น่าติดตาม มีการใส่กระดุมเงินและเข็มขัดเงินที่เป็นสัญลักษณ์ของชาว ไทยทรงดำลงไป เพื่อให้ดูมีความเป็นเอกลักษณ์ความเป็นกุลสตรีที่หวานสวยเรียบดูดีในแบบของ หญิงไทย

ภาพประกอบ 12 แบบร่างต้นฉบับ4

แนวทางการออกแบบที่ 4 เรียบร้อย

แนวการออกแบบเป็นชุดออกงานในวัฒนธรรมท้องถิ่นเฉพาะพื้นที่ เป็นชุดที่ใส่แบบยาว เกะออก และกระโปรงยาว ดูพลิ้วไหว ดูเหมาะสมกับงานทุกอย่าง มีความทะมัดทะแมงในการเคลื่อนไหว ตรงเอวและหน้าอกใช้สายดั่งสะพานติแดงเข้ามาเพื่อช่วยให้เสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มมีสีสันเพิ่มมากขึ้น

ผู้วิจัยได้นำเสนอแนวความคิด พร้อมภาพประกอบเพื่อสนับสนุนแนวความคิด ต่อผู้เชี่ยวชาญ เพื่อพิจารณาถึง แนวความคิดที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ และจุดมุ่งหมายของการออกแบบเครื่องกายไทยทรงดำที่ได้กำหนดเอาไว้ สรุปได้ว่า แนวทางการออกแบบที่ 1 มีข้อดีของการออกแบบดีดูเหมาะสมกับงานสังคม มีการแสดงออกต่อความเป็นวัฒนธรรม ชวนมองสามารถดึงดูดใจให้คนรอบข้างในงานให้ความสนใจได้ แนวทางการออกแบบที่2 มีข้อดีของการสวมใส่ที่รู้สึกสบายตั้งแต่เริ่มมองมีความพลิ้ว

ไหว่ คุณมีความทันสมัยกว่าแบบที่หนึ่งแต่ยังคงดูเป็นการโชว์เนื้อหนังมากเกินไปอาจไม่เหมาะสมกับกลุ่มผู้บริโภคในประเด็นนี้ ส่วนแนวคิดที่ 3 คุณมีความเป็นสาวที่ดูหวาน เรียบร้อย เน้นลวดลายของผ้าที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของชุดไทยทรงดำแต่ยังคงขาดความน่าสนใจในเรื่องของชุดที่ไม่โดดเด่นเพราะการเน้นที่ลายชุด แนวคิดที่ 4 เป็นชุดที่ดูเป็นการประดับที่มากเกินไปจะทำให้ดูรกตาขาดความเป็นจุดเด่นได้ ไม่เหมาะสมมากถ้าสวมใส่ไปทำงานลักษณะงานกลางวันหรืองานเล็กๆได้

จากการทำการประเมินความพึงพอใจ ในแบบสอบถามการออกแบบชุดไทยทรงดำทั้งสี่แบบที่ใช้หลักการออกแบบที่ไม่สมดุลนั้น จากความพึงพอใจโดยเลือกกลุ่มเป้าหมายที่ประเมินจากจำนวนทั้งสิ้น 35 คน ที่มีอายุเฉลี่ยปีขึ้นไป ได้ความพึงพอใจคิดเป็นร้อยละดังนี้

แบบที่ 1 คิดเป็นร้อยละ 28.5

แบบที่ 2 คิดเป็นร้อยละ 25

แบบที่ 3 คิดเป็นร้อยละ 24

แบบที่ 4 คิดเป็นร้อยละ 22.5

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้เลือกแนวทางการออกแบบที่ 1 ด้วยสถิติคิดเป็นร้อยละที่มากที่สุด 28.5% ที่แสดงถึงความพึงพอใจมากที่สุด ของกลุ่มเป้าหมาย การออกแบบที่สื่อถึงความเป็นอัตลักษณ์ที่แสดงถึงความ เป็นไทยทรงดำที่ประยุกต์ โดยการตัดทอนผ้าออกให้น้อยที่สุดและยังคงคุณค่าของผ้าไทยทรงดำเอาไว้ ในรูปแบบเดิมของลักษณะของผ้าผืนอยู่ไม่ทำให้สูญเสียความเป็นดั้งเดิมออกมา ความเป็นเอกลักษณ์ ความเป็นวัฒนธรรมของชาวไทยทรงดำได้อย่างเหมาะสม จึงจะได้เป็นแนวทางในการพัฒนาแบบร่างต่อไป

การพัฒนาแนวความคิดและการนำเสนอแบบร่าง (Development Concept and Sketch Design)

การพัฒนาแนวความคิดและการนำเสนอแบบร่าง ผู้วิจัยได้ดำเนินการในการออกแบบโฆษณาเป็นแบบร่างจากแนวความคิดที่ 1 การออกแบบสมดุลที่ไม่ปกติ(Asymmetrical balance) ซึ่งการออกแบบสมดุลที่ไม่ปกตินั้น จะมีแรงดึงดูดความสนใจได้มากกว่าการออกแบบที่ปกติ ซึ่งจะขาดการเน้น จึงหวั่นความน่าสนใจกับแบบ ผู้วิจัยจึงได้นำแบบร่างที่หนึ่งนำมาพัฒนาออกแบบชุดไทยทรงดำ ซึ่งจะ เป็นต้นแบบของการพัฒนาชุดไทยทรงดำเพื่อนำไปสู่ธุรกิจการสร้างรายได้ให้แก่ชุมชนต่อไป

กลุ่มตัวอย่าง คือ แบบร่างที่ได้รับการคัดเลือกในเบื้องต้นจำนวน 1 แบบ คัดกรองจากแบบร่างเบื้องต้นจากแนวคิดทั้ง 2 อย่าง ทั้งหมด 4 แบบ โดยผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบ ทั้งในส่วนของนักวิชาการทางการออกแบบและนักออกแบบเครื่องแต่งกายไทยทรงดำ

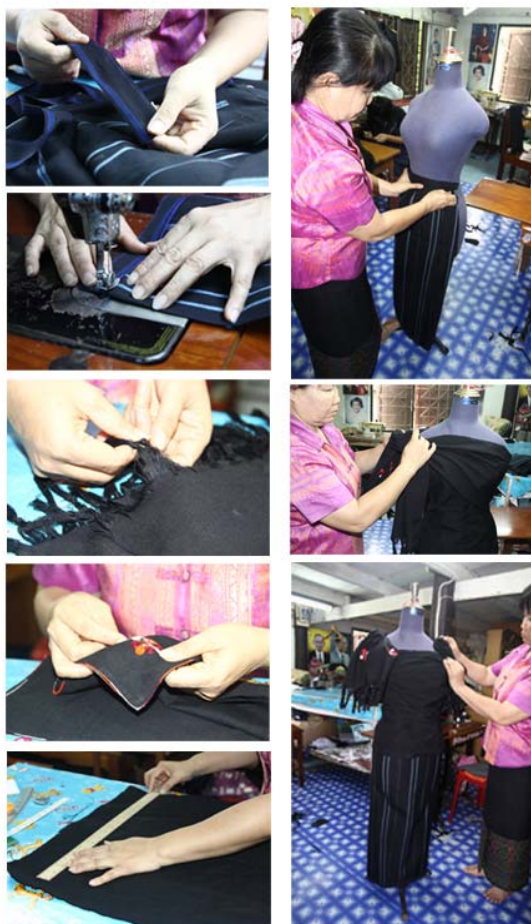

ภาพประกอบ 13 พัฒนาแบบร่างที่ 1

การพัฒนาแบบที่ 1 ชุดที่ออกแบบชุดแต่งกายไทยทรงดำเพื่อธุรกิจชุมชนชุดนี้ การออกแบบโดยใช้มาตราส่วน 5:8 ของโกลด์เด็น มิน โดยให้ ท่อนบนคือส่วนอัตรา 5 ส่วนอัตรา 8 เป็นการท่อนล่าง ส่วนของกระโปรง และใช้หลักการออกแบบ ในส่วนของความสมดุลในการออกแบบเสื้อผ้าเข้ามาเป็นส่วนในการออกแบบให้เกิดความน่าสนใจ ผู้วิจัยได้ใช้ความสมดุลแบบที่ไม่ปกติ (Asymmetrical balance) มาเป็นตัวออกแบบเพราะการในการออกแบบสมดุลที่ไม่ปกตินั้นจะให้ความน่าสนใจดึงดูดสายตาในการมองได้ดี คูมิน้ำหนัก ผู้วิจัยจึงให้ส่วนบนเป็นเสื้อเกาะอกแล้วเทใช้ผ้าพันไขว้กันไปมาที่ไม่เท่ากัน ยกผ้าตรงหัวไหล่ขึ้น และทำให้มีขนาดที่ไม่เท่ากันจึงความสนใจให้ใกล้เคียงกับใบหน้าก่อนแล้วจึงทำให้สายตามองไปยังใบหน้าของผู้สวมใส่ เป็นแรงดึงดูดสายตาได้ดี ตรงส่วนผ้าคลุมหัวไหล่ ยังใส่ลายสัญลักษณ์ของชาวไทยทรงดำเป็นลูกเล่น คือลวดลายปัก ดอกเปียว เพื่อเพิ่มเอกลักษณ์ความเป็นชนเผ่าเข้าไปเบรก ส่วนพื้นว่างตรงหัวไหล่ ใส่ระย้าตรงแขนเพิ่มเพื่อความพลิ้วไหวให้กับแขน ลงมาส่วนล่าง เป็นการออกแบบเป็นการนุ่งแบบผ้าซิ่น พับรวมไว้ด้านหน้าใส่ลายผ้าเข้าไป ชาวท้องถิ่นเรียก ลายแดงโมที่เป็นเอกลักษณ์เด่นของชาวไทยทรงดำที่ออกแบบลายนี้โดยเฉพาะ เรียกว่าว่าพื้นดำลายขาว

แดงโม ส่วนการตกแต่งตรงกลางใช้เข็มขัดเงินซึ่งเป็นเครื่องแต่งกายในการในเงินประดับ ซึ่งจะมีความโดดเด่นมากเมื่อนำมา เปรกกับพื้นผ้าสีดำ

ขั้นตอนการทดลองขึ้นรูปของแบบที่

ภาพประกอบ 14 ขั้นตอนการผลิต

เป็นการใช้ผ้าสองผืนยาวผืนละ 2.5 เมตร x 0.50 เมตร พันลำตัว ผูกขึ้นหัวไหล่ กดลงมาใช้เข็มกลัด กลัดกับลำตัวเสื้อ โดยภายในใช้เสื่อเกาะอกหนึ่งผืน เพื่อให้ผ้ากระชับตัวขึ้น ชายผ้าตัดออกมาดึงออกทีละเส้นให้เป็นเส้นค้าย ใช้ในลักษณะการผูกตาข่าย ปักดอกเป็ยว ผืนละ 4 ดอก ท่อนล่าง เป็นผ้าชั้นทอลายแดงโม ที่เป็นลักษณะเฉพาะของไทยทรงดำ ดินผ้าติดชายล่าง ลักษณะความกว้างนี้วครั้ง มีลายเส้นขนานลายเล็กและลายใหญ่ เครื่องประดับห้อยสะโพก ใช้เครื่องเงินลวดลายตามสมัยปัจจุบัน

ภาพประกอบ 15 การพัฒนาและการใช้จริง

ตอนที่ 5 การประเมินด้านการออกแบบเครื่องแต่งกายไทยทรงดำได้ผลดังนี้

รูปแบบในการออกแบบเครื่องแต่งกายไทยทรงดำเพื่อนำไปสู่ธุรกิจชุมชนจากการพัฒนาจากแบบร่างกลุ่มตัวอย่างที่ได้ทำการออกแบบตามแนวคิดและทฤษฎีตามที่กำหนดไว้ สามารถสรุปเป็นประเด็นได้ดังนี้

ด้านการออกแบบ มีความโดดเด่นสะดุดตาอยู่ในเกณฑ์ดี ความโดดเด่นจากการออกแบบที่ใช้ความสมดุลที่ไม่ปกติสร้างความเป็นเอกลักษณ์ในการออกแบบ การใช้จังหวะที่เหมาะสมไม่น่าเบื่อของการเล่นลายที่ไม่มากจนเกินไป มีขนาดเหมาะสมอยู่ในเกณฑ์ดี

ด้านเอกลักษณ์และความเป็นวัฒนธรรม เสื้อผ้าสตรีไทยทรงคำ ชุดท่อนบนมีการใช้สัญลักษณ์ดอกฟ้าเปียว บ่งบอกถึงการเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ได้เป็นอย่างดี การตัดทอนผ้าออกน้อยเน้นให้เหลือคุณค่าของผ้าเอาไว้ให้มากที่สุด ในลักษณะของผืน ท่อนล่างที่ใช้ผ้าชิ้นดั่งนั้นแม้จะแยกชิ้นใส่กันก็ยังคงเอกลักษณ์ไว้ได้เป็นอย่างดีอยู่ในเกณฑ์ดี

ด้านประโยชน์ใช้เสื้อผ้าสตรีไทยทรงคำชุดนี้ ได้ใช้ผ้าที่สามารถซักได้ง่าย สีไม่ตก สามารถสวมใส่ได้บ่อยครั้งตามต้องการ สามารถแยกชุดท่อนบนและล่าง ใส่ร่วมกับชุดอื่นๆ ได้ ในท่อนบนใช้ผ้าที่มีลักษณะเป็นผ้าเปียว (คล้ายผ้าคลุมไหล่) ดั่งนั้นสามารถนำมาใช้ห่มกันหนาวแทนได้ อีกทั้งยังนำมาดัดแปลงใช้งานอื่นๆ ได้ หรือดัดแปลงการนุ่งห่มได้ตามสบาย ดั่งนั้นด้านประโยชน์ใช้สอยอยู่ในเกณฑ์ดีมาก

ข้อเสนอแนะ

1. วัสดุผ้าในการผลิต ค่อนข้างหนา ทำให้งานออกมาดูไม่ค่อยอ่อนหวาน พลิวไหว
2. วิธีการหรือกระบวนการแต่งตัวต้องใช้เวลาานาน ดั่งนั้นควรคำนึงถึงความสะดวกสบายในการสวมใส่ด้วย
3. การออกแบบในงานวิจัยครั้งนี้ยังเป็นการออกแบบเสื้อผ้าในเชิงลักษณะเสื้อผ้าเพื่อออกงานวัฒนธรรมเฉพาะท้องถิ่น เสื้อผ้าเสื้อผ้าสตรีไทยทรงคำ ยังสามารถพัฒนาสู่อุตสาหกรรมเสื้อผาร่วมสมัยได้ หากได้ทำการพัฒนาต่อไป

บทที่ 5

สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาและพัฒนาเครื่องแต่งกายไทยทรงดำสู่ธุรกิจชุมชน กรณีศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา(Descriptive Research) ประกอบด้วยความมุ่งหมายของการวิจัย วิธีการดำเนินการวิจัย ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง การวิเคราะห์ข้อมูล สรุปผลการวิจัย การอภิปรายผล และ ข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการวิจัย

เพื่อศึกษารูปแบบชุดแต่งกายไทยทรงดำใน พัฒนารูปแบบชุดแต่งกายไทยทรงดำใน จ.สุพรรณบุรีและนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาวิจัย มาประยุกต์รูปแบบชุดแต่งกายไทยทรงดำ และส่งเสริมอาชีพให้ชุมชนไทยทรงดำใน จ.สุพรรณบุรี

สรุปผลการศึกษาค้นคว้า

ด้านการแต่งกาย ในอดีตการแต่งกายของสตรีไทยทรงดำ จะแต่งชุดไทยทรงดำเป็นชุดประจำวัน นอกจากบางชุดที่ใช้ในพิธี เช่น เสื้อฮี เป็นต้น และในแต่ละวัยก็แต่งกายแตกต่างกันโดยใช้สถานภาพการแต่งงานมาใช้เป็นตัวกำหนด คือ ถ้าแต่งกายแล้วจะอ้างผ้าเปียวได้ และมีเสื้อฮีเพื่อใช้ในการประกอบพิธีกรรม ซึ่งในคนโสดไม่จำเป็นต้องมีก็ได้ ส่วนในปัจจุบันการแต่งกายชุดไทยทรงดำนั้นขึ้นอยู่กับโอกาสและวันสำคัญ นิยมแต่งแบบดั้งเดิมในวันที่มีงานพิธีสำคัญ คือ งานเสนเรือน งานศพ งานแต่งงาน งานขึ้นบ้านใหม่ วันสงกรานต์ และนิยมแต่งชุดไทยทรงดำแบบประยุกต์ในวันเทศกาลต่างๆ ตามความต้องการ

ด้านการผลิตชุดไทยทรงดำ ในอดีตสตรีไทยทรงดำทุกคน จะได้รับการฝึกฝนและถ่ายทอดจากบรรพบุรุษ ซึ่งมีผลต่อการออกเรือน ทำให้ในอดีตสตรีไทยทรงดำสามารถผลิตชุดได้เอง แต่ในปัจจุบันสังคมกว้างขึ้น ไม่นิยมแต่งชุดไทยทรงดำ ทำให้สตรีไทยทรงดำหลายคนไม่สามารถผลิตชุดได้เอง ศิลปหัตถกรรมผ้าไทยทรงดำจึงมีการซื้อขายเกิดขึ้นจนเกิดเป็นธุรกิจชุมชน

ด้านการตลาด ช่วงตัดเสื้อผ้าไทยทรงดำในตำบลสระยายโสม เป็นผู้ผลิตชุดไทยทรงดำที่ขึ้นชื่อชุมชนไทยทรงดำรอบๆตำบลสระยายโสม นิยมมาตัดเสื้อผ้าและให้ออกแบบเสมอ อีกทั้งยังออกแบบผลิตเพื่อจำหน่ายตามเทศกาล หรืองานแสดงสินค้าอีกด้วย ทำให้เป็นธุรกิจชุมชนอีกอย่างหนึ่ง

ด้านรูปแบบชุดไทยทรงดำ ปัจจุบันได้มีการใช้วัสดุอื่นๆ แทนผ้าไหมที่ต้องเลี้ยงม่อน ทอผ้าเอง ได้มาใช้ผ้าสังเคราะห์แทน เพื่อลดข้อบกพร่องในการซักทำความสะอาด ที่มักติดก เพื่อให้นำมาใส่

ได้บ่อยครั้งขึ้น อีกทั้งใช้วัสดุอื่นๆเข้าตกแต่ง เพื่อให้เกิดความสวยงามและแปลกตา อีกทั้งยังออกแบบชุดให้ทันสมัยมากขึ้นโดยไม่จำกัดอยู่ในรูปแบบในอดีตเท่านั้น

การพัฒนาารูปแบบชุดเสื้อผ้าสตรีตามแนวคิดของโกลเดน มิน พบว่า ชุดที่ผลิตขึ้นนอกจากความสวยงามและความทันสมัยแล้ว ความสมดุลตามแนวคิดของโกลเดน มิน ทำให้เสื้อผ้าไทยทรงดำโดดเด่น เป็นที่สนใจแก่ผู้พบเห็น และสามารถคงเอกลักษณ์และวัฒนธรรมไทยทรงดำได้เป็นอย่างดี อีกทั้งยังใช้ประโยชน์ได้อย่างเต็มที่อีกด้วย

อภิปรายผล

จากการศึกษาและพัฒนาเครื่องแต่งกายไทยทรงดำสู่ธุรกิจชุมชน กรณีศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี ผู้วิจัยสรุปอภิปรายผลได้คือ

1. ยุคสมัยที่เปลี่ยนไปทำให้การแต่งกายไทยทรงดำเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย ชุดดั้งเดิมใช้ในการประกอบพิธีและชุดแบบประยุกต์ใช้ในโอกาสสำคัญ
2. การใช้วัสดุอื่นเข้ามาช่วยในการผลิต ทำให้ลดข้อบกพร่องของชุดไทยทรงดำแบบดั้งเดิมได้
3. การผลิตชุดไทยทรงดำในตำบลระยอง โสมสามารถทำรายได้เข้าสู่ชุมชน และกลายเป็นธุรกิจชุมชนในที่สุด
4. การพัฒนาารูปแบบชุดสตรีไทยทรงดำ ทำให้ชุดไทยทรงดำมีความทันสมัยมากขึ้น ลดข้อจำกัดในการใช้ประโยชน์มากขึ้น เพื่อให้เป็นสินค้าในชุมชนต่อไป
5. เสื้อผ้าเสื้อผ้าสตรีไทยทรงดำ สามารถพัฒนาสู่อุตสาหกรรมเสื้อผ้าร่วมสมัยได้ หากได้ทำการพัฒนาารูปแบบที่อิงกับกระแสแฟชั่น

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับจากการศึกษาและพัฒนาเครื่องแต่งกายไทยทรงดำสู่ธุรกิจชุมชน กรณีศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี

1. ควรส่งเสริมให้คนในชุมชนรวมกลุ่มขึ้นเพื่อผลิตชุดไทยทรงดำ ซึ่งเป็นแนวทางหนึ่งในการสืบทอดศิลปหัตถกรรมไทยทรงดำได้
2. ควรส่งเสริมการตลาด โดยเป้าหมายเพิ่มเติม คือนุคคลภายนอกชุมชนไทยทรงดำ และให้องค์กรของราชการเข้ามามีส่วนช่วยเหลือการตลาด
3. ควรพัฒนาารูปแบบชุดแต่งกายไทยทรงดำ เพื่อให้ทันสมัยและเข้าสู่อุตสาหกรรมแฟชั่นร่วมสมัย โดยใช้ลักษณะความเป็นดั้งเดิมของวัสดุ ลวดลาย นำมาประยุกต์ร่วมกับวัสดุสมัยใหม่อื่นๆ และอ้างอิงกระแสแฟชั่นโลก

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัย

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งนี้ คือ

1. ควรมีการศึกษาและพัฒนารูปแบบเสื้อผ้าของบุรุษไทยทรงดำ
2. ควรมีการศึกษาและพัฒนารูปแบบเสื้อผ้าของกลุ่มชาติพันธุ์กลุ่มอื่นด้วย

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กมลภัทร์ รัชสวน. (2543). *การออกแบบเสื้อผ้าสตรีวัยทำงานที่มีส่วนประกอบของผ้าทอพื้นเมืองจังหวัดเชียงใหม่*. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (อาชีวศึกษา). เชียงใหม่: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ถ่ายเอกสาร.
- กลุ่มนักศึกษาโครงการเรียนรู้ร่วมกันสรรค์สร้างชุมชน. (2547). *สารานุกรมไทคำล้าค่า*. เพชรบุรี: เพชรภูมิการพิมพ์.
- กองบรรณาธิการ. (ม.ป.ป.). *การชักและรีดผ้าไหมอย่างถูกวิธี. SILK: พระแม่เจ้าแห่งชาวไทยฉบับเกิดพระเกียรติ*. ม.ป.ท.
- ขจีจรัส ภิรมย์ธรรมศิริ. (2545). *เอกสารประกอบการสอนวิชาสิ่งทอพื้นเมือง*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาคหกรรมศาสตร์ คณะเกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. อัดสำเนา.
- คทาวุธ พูฟุ้ง. (2545). *บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน เรื่อง หลักการใช้สีกับการออกแบบเครื่องแต่งกาย*. ชุมพร: สถาบันเทคโนโลยีราชมงคลวิทยาเขตชุมพรเขตรอุดมศักดิ์.
- โครงการพัฒนาผ้าพื้นเมืองในทุกจังหวัดของประเทศ มหาวิทยาลัยศิลปากร. (2543). *ผ้าทอพื้นเมือง*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- งา แหวนเพชร. (2 เมษายน 2551). สัมภาษณ์.
- งามพิศ สัตย์สงวน. (2545). *สถาบันครอบครัวของกลุ่มชาติพันธุ์ในกรุงเทพมหานคร: กรณีศึกษาครอบครัวไทยโซ่ง*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- คณิดา มูลละออง. (2551, สิงหาคม). *เจ้าหน้าที่ทะเบียนเทศบาลตำบลสระยายโสม*. สัมภาษณ์.
- ทรงศักดิ์ ปรางค์วัฒนกุล; และแพททรีเวีย ซีสแมน. (2530). *ผ้าล้านนา ยวน ลื้อ ลาว*. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งกรุ๊ป.
- นิพนธ์ เสนาพิทักษ์. (2533). *พระราชทานเพลิงศพ นางผิง ปีบัว*.
- นิรนาม. (ม.ป.ป.). *“วิธีการเก็บรักษาผ้าไทย”*. SILK: พระแม่เจ้าแห่งชาวไทยฉบับเกิดพระเกียรติ. ม.ป.ท.
- นิรนาม. (2548). *ผ้าไทย*. สืบค้นเมื่อ 25 ธันวาคม 2553, จาก [http://phathai"tripod"com/html/Phathai2_2_5"html](http://phathai)
- บัวรัตน์ ศรีนิล; และคณะ. (2542). *โครงการประมวลสถานภาพ วิสัยทัศน์และกลยุทธ์ การวิจัยและพัฒนาเพื่อยกระดับผ้าทอพื้นบ้านไทยให้ได้เปรียบในเชิงแข่งขัน*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย
- ปกรณ์ วุฒิชัยงูร. (2533). *การออกแบบ*. กรุงเทพฯ: ขวัญเรือน.

- พยุง วงศ์ศศิธร. (2546). *ตำราตัดเสื้อผ้าสตรี เล่มพิเศษ 1*. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยสารพัดช่างพระนคร
กรมอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.
- พวงผกา คุโรวาท. (2540). *ประวัติเครื่องแต่งกาย*. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: อักษรพิทยา.
- มนู อุคมเวช. (2537). *ผ้าไทย: ผ้าไทคำกับการอพยพ*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรม
แห่งชาติ.
- วรรณ วุฒทะกุล; และยุรรัตน์ พันธุ์ยุรา. (2537). *ผ้ากับวิถีชีวิตชาวไทย*. กรุงเทพฯ: ครูสภา.
- วิบูลย์ ลีสุวรรณ. (2535). *ศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน*. กรุงเทพฯ: บ้านหนังสือ.
- วิสมัย มโนมัยพิบูลย์. (2538). *ผ้าชิ้นทอมือ: วัฒนธรรมสิ่งทอที่ควรอนุรักษ์*. กรุงเทพฯ: รายงาน
ผลการวิจัยประจำปี 2538. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สมทรง บุรณพัฒน์. (2524). *การเล่นคอนของลาวโขงที่บางกุ้ง*. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยภาษาและ
วัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ลำลี เพชรดำดี. (12 มกราคม 2551). *ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 4 ตำบลสระยายโสม. สัมภาษณ์*.
- เสาวณิต แร่เพชร. (12 มกราคม 2551). *สมาชิกชุมชนไทยทรงดำสระยายโสม. สัมภาษณ์*.
- อัมรินทร์ อุโฆษกิจ. (2525). *การออกแบบลายผ้า*. กรุงเทพฯ: กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม.
- อัจฉรา วรรณสถิต. (2546). *การออกแบบแฟชั่น 1*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

แบบสัมภาษณ์

คุณ..... ตำแหน่ง.....

หัวข้อ : หลักเกณฑ์และคุณสมบัติในการออกแบบชุดไทยทรงดำ

1. การออกแบบชุดที่จัดจำหน่ายเน้นให้ความสำคัญในด้านใด ?

.....

.....

.....

2. ใช้หลักเกณฑ์อะไรในการกำหนดการออกแบบชุดไทยทรงดำ ?

.....

.....

.....

3. การเลือกใช้ผ้าและวัสดุต้องมีคุณสมบัติอย่างไร ?

.....

.....

.....

4. การตกแต่งจะเน้นการตกแต่งในลักษณะใดเป็นสำคัญ ?

.....

.....

.....

5. รูปทรงในการออกแบบจะออกแบบตามหลักเกณฑ์ใด ?

.....

.....

.....

6. รูปแบบชุดแบบใดมีความถี่ในการสั่งทำ ?

.....

.....

.....

แบบสัมภาษณ์

คุณ..... ตำแหน่ง.....

หัวข้อ : การออกแบบชุดไทยทรงดำมีผลต่อตลาดและการส่งเสริมรายได้ชุมชน

1. ชุดไทยทรงดำได้จำหน่ายสินค้าให้กับกลุ่มในลักษณะใด และใครเป็นกลุ่มเป้าหมายหลัก ?

.....

.....

.....

2. ปัจจุบันมีการจัดจำหน่ายในลักษณะใดเป็นหลัก ?

.....

.....

.....

3. คู่แข่งทางการตลาดในลักษณะเชิงอนุรักษ์มีอย่างน้อยแค่ไหนและสินค้าของเรามีจุดแข็งกว่าอย่างไร ?

.....

.....

.....

4. มีข้อเรียกร้องจากกลุ่มผู้ใช้ชุดไทยทรงดำบ้างหรือไม่?

.....

.....

.....

5. มีแนวโน้มในการพัฒนาชุดไทยทรงดำออกสู่ตลาดมากขึ้นหรือไม่อย่างไร ?

.....

.....

.....

แบบประเมินกลุ่มตัวอย่างแบบร่างชุดเครื่องแต่งกายไทยทรงดำ(ผู้เชี่ยวชาญ)

หัวข้องานวิจัยเรื่อง

เรื่อง การศึกษาและพัฒนาเครื่องแต่งกายไทยทรงดำเพื่อธุรกิจชุมชน :กรณีศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี

โดย นายธีรยุทธ มุลละออง

นิสิตปริญญาโท สาขานวัตกรรมการออกแบบ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษารูปแบบชุดแต่งกายไทยทรงดำใน จ.สุพรรณบุรีและพัฒนารูปแบบชุดแต่งกายไทยทรงดำ เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาวิจัย มาประยุกต์รูปแบบชุดแต่งกายไทยทรงดำ และส่งเสริมอาชีพให้ชุมชนไทยทรงดำใน จ.สุพรรณบุรี

คำชี้แจง แบบประเมินแบ่งเป็น2ตอนมีดังนี้

ตอนที่ 1 การประเมินความคิดเห็นด้านคุณภาพและความพึงพอใจในเครื่องแต่งกายไทยทรงดำ โดยการออกแบบร่างเครื่องแต่งกายไทยทรงดำ พัฒนามาจากแนวคิดทางการออกแบบโครงสร้างซึ่งประกอบ

1. รูปแบบและความงดงาม
2. เอกลักษณ์และความเป็นวัฒนธรรม
3. ประโยชน์ใช้สอย

ขอความกรุณาให้ท่านพิจารณา และโปรดใส่เครื่องหมาย / ในช่องของระดับความคิดเห็นของแต่ละข้อในตาราง ซึ่งกำหนดค่าคะแนน (Weight) แบ่งออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้

- 5 หมายถึง ผลการประเมินในระดับดีมาก
- 4 หมายถึง ผลการประเมินในระดับดี
- 3 หมายถึง ผลการประเมินในระดับพอใช้
- 2 หมายถึง ผลการประเมินในระดับควรปรับปรุง
- 1 หมายถึง ผลการประเมินในระดับใช้ไม่ได้

ตอนที่ 2 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ท่านสามารถตอบได้อย่างอิสระในตอนท้ายของแบบประเมิน เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาและการวิจัยในครั้งนี้

ข้อมูลที่ได้จากแบบประเมินมีจุดประสงค์ใช้เพื่อการศึกษาเท่านั้น ผู้วิจัยขอขอบคุณทุกท่านที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ในการตอบแบบประเมิน และให้ข้อมูลต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาและการวิจัยดังกล่าวมา ณ โอกาสนี้

แบบร่างที่ 1

ตอนที่ 1 การประเมินความคิดเห็นด้านคุณภาพและความพึงพอใจชุดเครื่องแต่งกายไทยทรงดำ ดังนี้

รายการที่ประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
1. รูปแบบและความงดงาม น่าสนใจ, สมดุล, ความมีจุดเด่น, การตัดกัน, ความลงตัวเป็นหนึ่งเดียว					
2. เอกลักษณ์และความเป็นวัฒนธรรม ลวดลาย ความเป็นเอกลักษณ์ แสดงถึงวัฒนธรรม					
3. ประโยชน์ใช้สอย ตอบสนองต่อความต้องการ, สามารถใช้กับงานได้หลากหลาย					

ตอนที่ 2 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

แบบร่างที่ 2

ตอนที่ 1 การประเมินความคิดเห็นด้านคุณภาพและความพึงพอใจชุดเครื่องแต่งกายไทยทรงดำ ดังนี้

รายการที่ประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
1. รูปแบบและความงดงาม น่าสนใจ, สมดุล, ความมีจุดเด่น, การตัดกัน, ความลงตัวเป็นหนึ่งเดียว					
2. เอกลักษณ์และความเป็นวัฒนธรรม ลวดลาย ความเป็นเอกลักษณ์ แสดงถึงวัฒนธรรม					
3. ประโยชน์ใช้สอย ตอบสนองต่อความต้องการ, สามารถใช้กับงานได้หลากหลาย					

ตอนที่ 2 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

แบบร่างที่ 3

ตอนที่ 1 การประเมินความคิดเห็นด้านคุณภาพและความพึงพอใจชุดเครื่องแต่งกายไทยทรงดำ ดังนี้

รายการที่ประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
1. รูปแบบและความงดงาม น่าสนใจ, สมดุล, ความมีจุดเด่น, การตัดกัน, ความลงตัวเป็นหนึ่งเดียว					
2. เอกลักษณ์และความเป็นวัฒนธรรม ลวดลาย ความเป็นเอกลักษณ์ แสดงถึงวัฒนธรรม					
3. ประโยชน์ใช้สอย ตอบสนองต่อความต้องการ, สามารถใช้กับงานได้หลากหลาย					

ตอนที่ 2 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

แบบร่างที่ 4

ตอนที่ 1 การประเมินความคิดเห็นด้านคุณภาพและความพึงพอใจชุดเครื่องแต่งกายไทยทรงดำ ดังนี้

รายการที่ประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
1. รูปแบบและความงดงาม น่าสนใจ, สมดุล, ความมีจุดเด่น, การตัดกัน, ความลงตัวเป็นหนึ่งเดียว					
2. เอกลักษณ์และความเป็นวัฒนธรรม ลวดลาย ความเป็นเอกลักษณ์ แสดงถึงวัฒนธรรม					
3. ประโยชน์ใช้สอย ตอบสนองต่อความต้องการ, สามารถใช้กับงานได้หลากหลาย					

ตอนที่ 2 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

แบบร่างที่ 5

ตอนที่ 1 การประเมินความคิดเห็นด้านคุณภาพและความพึงพอใจชุดเครื่องแต่งกายไทยทรงดำ ดังนี้

รายการที่ประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
1. รูปแบบและความงดงาม น่าสนใจ, สมดุล, ความมีจุดเด่น, การตัดกัน, ความลงตัวเป็นหนึ่งเดียว					
2. เอกลักษณ์และความเป็นวัฒนธรรม ลวดลาย ความเป็นเอกลักษณ์ แสดงถึงวัฒนธรรม					
3. ประโยชน์ใช้สอย ตอบสนองต่อความต้องการ, สามารถใช้กับงานได้หลากหลาย					

ตอนที่ 2 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

แบบร่างที่ 6

ตอนที่ 1 การประเมินความคิดเห็นด้านคุณภาพและความพึงพอใจชุดเครื่องแต่งกายไทยทรงดำ ดังนี้

รายการที่ประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
1. รูปแบบและความงดงาม น่าสนใจ, สมดุล, ความมีจุดเด่น, การตัดกัน, ความลงตัวเป็นหนึ่งเดียว					
2. เอกลักษณ์และความเป็นวัฒนธรรม ลวดลาย ความเป็นเอกลักษณ์ แสดงถึงวัฒนธรรม					
3. ประโยชน์ใช้สอย ตอบสนองต่อความต้องการ, สามารถใช้กับงานได้หลากหลาย					

ตอนที่ 2 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

แบบร่างที่ 7

ตอนที่ 1 การประเมินความคิดเห็นด้านคุณภาพและความพึงพอใจชุดเครื่องแต่งกายไทยทรงดำ ดังนี้

รายการที่ประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
1. รูปแบบและความงดงาม น่าสนใจ, สมดุล, ความมีจุดเด่น, การตัดกัน, ความลงตัวเป็นหนึ่งเดียว					
2. เอกลักษณ์และความเป็นวัฒนธรรม ลวดลาย ความเป็นเอกลักษณ์ แสดงถึงวัฒนธรรม					
3. ประโยชน์ใช้สอย ตอบสนองต่อความต้องการ, สามารถใช้กับงานได้หลากหลาย					

ตอนที่ 2 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

แบบร่างที่ 8

ตอนที่ 1 การประเมินความคิดเห็นด้านคุณภาพและความพึงพอใจชุดเครื่องแต่งกายไทยทรงดำ ดังนี้

รายการที่ประเมิน	ระดับความคิดเห็น				
	5	4	3	2	1
1. รูปแบบและความงดงาม น่าสนใจ, สมดุล, ความมีจุดเด่น, การตัดกัน, ความลงตัวเป็นหนึ่งเดียว					
2. เอกลักษณ์และความเป็นวัฒนธรรม ลวดลาย ความเป็นเอกลักษณ์ แสดงถึงวัฒนธรรม					
3. ประโยชน์ใช้สอย ตอบสนองต่อความต้องการ, สามารถใช้กับงานได้หลากหลาย					

ตอนที่ 2 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

.....

.....

.....

.....

.....

ประวัตีย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ ชื่อสกุล นายธีรยุทธ มุลละออง
 วันเดือนปีเกิด 10 มีนาคม พ.ศ. 2525
 สถานที่เกิด จังหวัดสุพรรณบุรี
 สถานที่อยู่ปัจจุบัน 48 ม.4 ต.สระยายโสม อ.อู่ทอง จ.สุพรรณบุรี 72220
 ตำแหน่งหน้าที่การงานในปัจจุบัน ลูกจ้างตามภารกิจ ผู้ช่วยนายช่างศิลป์ เทศบาลตำบลสระยายโสม
 สถานที่ทำงานปัจจุบัน เทศบาลตำบลสระยายโสม 567 ม.4 ต.สระยายโสม อ.อู่ทอง
 จ.สุพรรณบุรี 72220

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2537 ประถมศึกษา
 จาก โรงเรียนวัดสระยายโสม
 พ.ศ. 2540 มัธยมศึกษาตอนต้น
 จาก โรงเรียนสระยายโสมวิทยา
 พ.ศ. 2543 มัธยมศึกษาตอนปลาย
 จาก โรงเรียนกรรณสุดศึกษาลัย จ.สุพรรณบุรี
 พ.ศ. 2547 ศิลปกรรมศาสตร์ สาขาออกแบบนิเทศศิลป์
 จาก มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
 พ.ศ. 2554 ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานวัตกรรมการออกแบบ
 จาก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ